

โครงการหนังสือชุด “ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”
Publication Series “Thailand’s Neighbors in Southeast Asia”

พม่า

นโยบายต่างประเทศไทยสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

Burma : Thai Foreign Policy under the Chatichai Choonhavan's Government

เวณิกา บุญมาคลี
Venika Boonma-klee

บรรณาธิการ : ชาญวิทย์ เกษตรศิริ - กาญจณี ละอองศรี
Editors : Charnvit Kasetsiri - Kanchanee La-onsri

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
THE THAILAND RESEARCH FUND

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
THE FOUNDATION FOR THE PROMOTION OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES TEXTBOOKS PROJECT

โครงการหนังสือชุด “ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

Publication Series “Thailand’s Neighbors in Southeast Asia”

ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

**พม่า : นโยบายต่างประเทศไทย
สมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ**

**Burma : Thai Foreign Policy under
the Chatchai Choonhavan’s Government**

**เวนิกา บุญมาคลี
Venika Boonma-klee**

**บรรณาธิการ : ชาญวิทย์ เกษตรศิริ - กาญจณี ละอองศรี
Editors : Charvrit Kaset Siri - Kanchanee La-ongsri**

**สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
THE THAILAND RESEARCH FUND**

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

THE FOUNDATION FOR THE PROMOTION OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES TEXTBOOKS PROJECT

พม่า : นโยบายต่างประเทศไทยสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

Burma : Thai Foreign Policy under the Chatichai Choonhavan's Government

ชื่อนี้ดัดแปลงมาจาก

นโยบายต่างประเทศของไทยต่อสหภาพพม่าในสมัยนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (พ.ศ.2531-2534)

Thai Foreign Policy towards the Union of Myanmar during General Chatichai Choonhavan (1988-1991)

ผู้แต่ง

เรืออากาศเอกหญิง เวณิกา บุญมาคลี
Flight Lieutenant Venika Boonma-klie (WRTAF)

บรรณาธิการ : ชาญวิทย์ เกษตรศิริ - กาญจณี ละอองศรี
Editors : Charnvit Kasetsiri - Kanchanee La-ongsri

โครงการหนังสือชุด “ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”
Publication Series “Thailand's Neighbors in Southeast Asia”

พิมพ์ครั้งแรก : ธันวาคม 2540

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

ISBN 974-89554-7-8

ราคา 330 บาท

แบบปกและรูปเล่ม

อำนวยการพิมพ์ เพชรเลิศอนันต์

ถ่ายภาพ เพชรแสงสว่าง

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

THE THAILAND RESEARCH FUND

ชั้น 19 อาคารมหานครอิมซัม 539/2 ถนนศรีอยุธยา แขวงถนนพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

19th Floor, Gypsum Metropolitan Tower, 539/2 Sri-Ayudhya Road, Rajdhavee, Bangkok 10400

Tel : 642-5186-9 Fax : 642-5190 BBS : 642-5235 E-mail : vicharn@m Mozart.inet.co.th

Home Page : <http://www.inet.co.th/org/trf>

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

THE FOUNDATION FOR THE PROMOTION OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES TEXTBOOKS PROJECT

413/38 ถนนอรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

413/38 Arun-amarin Road, Bangkok 10700, Tel : 424-5768 Fax : 433-8713

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำนำ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

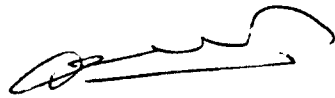
หนังสือชุด “ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” เป็นชุดหนังสือที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมมือกับมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จัดพิมพ์ขึ้นโดยคัดสรรจากวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยหลายแห่งของเราในประเด็นความรู้ต่างๆ หลายสาขา และปรับปรุงให้เหมาะแก่การเผยแพร่ทั่วไป ในการที่ สกว. ให้ทุนสนับสนุนการปรับปรุงดังกล่าวมีความมุ่งหวังว่า ความรู้ต่างๆ ไม่ว่าจะเจาะจงเฉพาะประเทศเดียว หรือที่สัมพันธ์กับประเทศไทยที่มีอยู่แล้วบ้างก็ตาม จะได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางและเป็นสะพานให้เกิดการตื่นตัวของการศึกษาเกี่ยวกับประเทศต่างๆ หรือที่ผ่านๆ มา เรามักจะเรียกกันว่า “วิเทศคดีศึกษา” และ “อาณาบริเวณศึกษา” มากกว่า

ในอดีตเรามัวแต่แสวงหาและช่วยกันกระจายความรู้เกี่ยวกับประเทศต่างๆ ทั้งในแถบตะวันออกและตะวันตกที่ค่อนข้างจะเป็นแดนไกล ความรู้จากแดนไกลที่เป็นประโยชน์แก่เราโดยตรงและประโยชน์ร่วมของทั้งสองฝ่ายแถบนี้ถูกมองข้ามมาเป็นเวลานาน สกว. จึงหวังว่า หนังสือชุดนี้คงพอจะทดแทนสิ่งที่ไม่รู้จักกันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านของเรา และนำ

จะเป็นกึ่งก้านที่รอการแตกขยายให้เกิดการวิจัยเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน
อย่างสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น และขดเชยเวลาที่ล่วงไปแล้วได้บ้าง

การผลิตงานจำนวนถึง 20 เรื่อง ในชุดนี้คงไม่สามารถสำเร็จลงได้อย่าง
น่าชื่นชม หากมิได้มีความคิดริเริ่มจาก รศ.ดร. บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา
อดีตผู้อำนวยการฝ่ายสนับสนุนการวิจัยด้านความสัมพันธ์ข้ามชาติและทางเลือกใน
การพัฒนา ของ สกว. ความรอบรู้และเชี่ยวชาญของ ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
แห่งมูลนิธิโครงการตำราฯ หัวหน้าโครงการนี้ ความช่วยเหลือของคณะ
กรรมการบริหารโครงการท่านอื่นๆ อีก 6 ท่าน คือ รศ. สีดา สอนศรี
รศ. รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ รศ.ดร. วีระ นุชเปี่ยม ผศ.ดร. ชาคริต ชุ่มวัฒนะ
ผศ.ดร. สุเนตร ชุตินทรานนท์ และ ผศ. กาญจนี ละอองศรี กรรมการและ
เลขานุการของโครงการ และที่ปรึกษาอีกหลายท่านที่ได้เอื้อนาม ซึ่งได้ช่วย
อ่านและให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงงานของนักศึกษาอย่างจริงจัง สกว. จึง
ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

สกว. หวังว่าหนังสือเล่มนี้ ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ของ สกว. ที่ว่า
“สร้างสรรค์ปัญญา เพื่อพัฒนาประเทศ” จะให้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ทั้งในเชิง
การพัฒนางานวิจัย การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และการนำเสนอความรู้ทั่วไป
แก่ ครู อาจารย์ นักบริหาร นักธุรกิจ นักวิชาการ นักศึกษา นักวิจัย นักท่องเที่ยว
สื่อมวลชน และประชาชนผู้ใฝ่รู้เกี่ยวกับประเทศอื่น

ศ.นพ. วิจารย์ พานิช

ผู้อำนวยการ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

รายนามคณะกรรมการนโยบายกองทุนสนับสนุนการวิจัย

1. ศ.ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต ประธานกรรมการ

กรรมการโดยตำแหน่ง

2. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรรมการ
 3. ปลัดกระทรวงกลาโหม กรรมการ
 4. ปลัดกระทรวงการคลัง กรรมการ
 5. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรรมการ
 6. ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม กรรมการ
 7. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรรมการ
 8. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กรรมการ
 9. ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย กรรมการ
 10. เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กรรมการ
 11. ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีแห่งชาติ กรรมการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

12. ศ.ดร. กำพล อุดลวิทย์ กรรมการ
 13. ศ.นพ. ไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์ กรรมการ
 14. ศ.ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ กรรมการ

15. ศ.ดร. ปรีดา	วิบูลย์สวัสดิ์	กรรมการ
16. รศ.ดร. กุศลธร	ศิลปบรรเลง	กรรมการ
17. รศ.ดร. วิโรจ	อิมพิทักษ์	กรรมการ
18. ดร. สัจจา	บุญยจักร	กรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

19. ศ.นพ. วิจารณ์	พานิช	กรรมการและเลขานุการ

คำแถลง

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2509 ด้วยความร่วมมือร่วมใจกันเองเป็นส่วนบุคคล ในหมู่ผู้มีความรักในภารกิจ บริหารการศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ เมื่อเริ่มดำเนินงาน โครงการตำรามีฐานะ เป็นหน่วยงานหนึ่งของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ก่อนที่จะมีฐานะ เป็นมูลนิธิเมื่อต้นปี พ.ศ. 2521 ทั้งนี้โดยได้รับความร่วมมือด้านทุนทรัพย์ จากมูลนิธิร็อกกี้ เฟลเลอร์ เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงานขั้นต้น เป้าหมาย เบื้องแรกของมูลนิธิโครงการตำราก็คือ ส่งเสริมให้มีตำราภาษาไทยที่มีคุณภาพ เฉพาะในทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งนี้ต่างก็เห็นพ้องต้องกันใน ระยะนั้นว่า คุณภาพหนังสือตำราไทยระดับอุดมศึกษาแขนงวิชาดังกล่าวยังไม่ สูงพอ ถ้าส่งเสริมให้มีหนังสือเช่นนี้เพิ่มขึ้นย่อมมีส่วนช่วยยกระดับมาตรฐาน การศึกษาในชั้นมหาวิทยาลัยโดยปริยาย อีกทั้งยังอาจช่วยการสร้างสรรค์ปัญญา ความคิดริเริ่ม และความเข้าใจอันถูกต้องในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองโดยส่วนรวม

พร้อมกันนี้มูลนิธิโครงการตำราฯ ก็มีเจตนาอันแน่วแน่ที่จะทำหน้าที่ เป็นที่ชุมนุมผลงานเขียนของนักวิชาการต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบัน เพื่อ

ให้ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพได้เป็นที่รู้จักและเผยแพร่ออกไปโดยทั่วถึงในหมู่ผู้สอน ผู้เรียน และผู้สนใจงานวิชาการ การดำเนินงานของมูลนิธิโครงการตำราฯ มุ่งขยายความเข้าใจและความร่วมมือของบรรดานักวิชาการออกไปในวงกว้างยิ่ง ๆ ขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านการกำหนดนโยบายสร้างตำรา การเขียน การแปล และการใช้ตำรานั้น ๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์อันพึงปรารถนา ตลอดจนความเข้าใจอันดีต่อกันในวงวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

นโยบายพื้นฐานของมูลนิธิโครงการตำราฯ คือ ส่งเสริมและเร่งรัดให้มีการจัดพิมพ์หนังสือตำราทุกประเภท ทั้งที่เป็นงานแปลโดยตรง งานแปลเรียบเรียง งานถอดความ งานรวบรวม งานแต่งและงานวิจัย ในช่วงแรก ๆ เราได้เน้นส่งเสริมงานแปลเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็ได้ส่งเสริมให้มีการจัดพิมพ์ตำราประเภทอื่น ๆ ด้วย นับแต่ได้ก่อตั้งโครงการตำราฯ มาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยความร่วมมืออย่างดียิ่งของนักวิชาการหลายสถาบัน สามารถส่งเสริม-กลั่นกรอง-ตรวจสอบ และจัดพิมพ์หนังสือตำราภาษาไทยระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพตามเป้าหมาย เจตนารมณ์ และนโยบาย ได้ครบทุกประเภท และมีเนื้อหาครอบคลุมสาขาวิชาต่าง ๆ ถึง 8 สาขาดังต่อไปนี้คือ (1) สาขาวิชาภูมิศาสตร์ (2) สาขาวิชาประวัติศาสตร์ (3) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ (4) สาขาวิชารัฐศาสตร์ (5) สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (6) สาขาวิชาปรัชญา (7) สาขาวิชาจิตวิทยา (8) สาขาวิชาภาษาและวรรณคดี นอกจากนี้ เรายังมีโครงการผลิตตำราสาขาวิชาอื่น ๆ เพิ่มขึ้นด้วย เช่น สาขาวิชาศิลปะ ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นดำเนินงาน และยังได้ขยายงานให้มีการแต่งตำราเป็น “ชุด” ซึ่งมีเนื้อความคาบเกี่ยวระหว่างหลายสาขาวิชา เช่น “ชุดชีวิตและงาน” ของบุคคลที่น่าสนใจ ดังที่ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ไปแล้วบางเล่ม

ปัจจุบันมูลนิธิโครงการตำราฯ ยังคงมีเจตนาอันแน่วแน่ที่จะขยายงานของเราต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง แม้จะประสบอุปสรรคนานัปการ โดยเฉพาะอุปสรรคด้านทุนรอน เพราะกิจการของเราไม่ใช่กิจการแสวงหากำไร หากมุ่งประสงค์ให้นักศึกษาและประชาชนได้มีโอกาสซื้อหาหนังสือตำราฯ ในราคาย่อมเยาพอสมควร

คณะกรรมการทุกสาขาวิชาของมูลนิธิโครงการตำราฯ ยินดีน้อมรับคำแนะนำและคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อ่านทุกท่าน และปรารถนาอย่างยิ่งที่จะให้ท่านผู้อ่านทุกท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในมูลนิธิโครงการตำราฯ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนแนะนำอยู่ห่าง ๆ ช่วยแต่ง แปล เรียบเรียง หรือ รวบรวมตำราสาขาวิชาต่าง ๆ ให้เรา หรือเข้ามาร่วมบริหารงานร่วมกับเรา

เสน่ห์ จามริก

ประธานคณะกรรมการบริหาร

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

**รายนามคณะกรรมการบริหาร
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**

นายเสน่ห์	จามริก	ประธาน
นางเพ็ชรี	สุมิตร	รองประธาน
นางสาวกุสุมา	สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	กรรมการ
นายธเนศ	อาภรณ์สุวรรณ	กรรมการ
นายรังสรรค์	ธนะพรพันธุ์	กรรมการ
นายสุลักษณ์	ศิวัภย์	กรรมการ
นายวิทยา	สุจิตธนาภิรักษ์	กรรมการ
นายเกริกเกียรติ	พิพัฒน์เสรีธรรม	กรรมการ
นายอุทัย	ดุสยเกษม	กรรมการ
นางสุวรรณมา	สถาอานันท์	กรรมการ
นางปรีดา	เฉลิมเผ่า กอนันตกุล	กรรมการ
นางสาวศุภลักษณ์	เลิศแก้วศรี	กรรมการและเหรัญญิก
นายชาญวิทย์	เกษตรศิริ	กรรมการและเลขานุการ
นายทรงยศ	แวหวงษ์	กรรมการและผู้จัดการ

คำนำ

โครงการหนังสือชุด

“ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

คำว่า “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” เป็นคำใหม่ในภาษาไทยและเป็นคำที่ยังไม่ลงตัว จะเห็นว่ามีการใช้ในแบบต่าง ๆ กัน บ้างก็ใช้ว่า “เอเชียอาคเนย์” บ้างใช้ว่า “อุษาคเนย์” อย่างไรก็ตามเพราะเพราะฝรั่งก็มี คำนี้เราแปลมาจากภาษาอังกฤษแบบอเมริกันอีกทีหนึ่ง คือ Southeast Asia ซึ่งในภาษาอังกฤษแบบอังกฤษก็ใช้ในลักษณะที่แยกคำ คือ South-East Asia ดังจะเห็นได้จากชื่อหนังสือของปรมาจารย์ชาวอังกฤษ D.G.E. Hall ที่ให้ชื่อหนังสือเล่มคลาสสิกของท่านว่า *A History of South-East Asia* (1955) ในขณะที่ปรมาจารย์อเมริกัน George Mct. Kahin ตั้งชื่อหนังสือที่ถือได้ว่าเป็นงานบุกเบิกเล่มสำคัญของท่านว่า *Governments and Politics of Southeast Asia* (1959)

สำหรับในทวีปเอเชีย แต่เดิมมีคำที่อาจจะมีความหมายใกล้เคียงกับคำนี้อยู่บ้าง เช่นจีนใช้คำว่า “นานยาง” ซึ่งแปลตรงตัวว่าทะเลใต้ อันหมายถึงดินแดนที่อยู่ทางใต้ของจีน แต่ไม่รวมมหาสมุทรอินเดียและก็ไม่รวมออสเตรเลีย

ญี่ปุ่นรับคำนี้มาจากจีน แล้วออกเสียงว่า “นานโย” ส่วนในวรรณกรรมอินเดีย ก็มีคำที่หมายถึงดินแดนแถบนี้เช่นกัน คือคำว่า “สุวรรณภูมิ” ที่ไทยนำมา แปลและแปลงว่า “แหลมทอง” อีกทอดหนึ่ง อย่างไรก็ตามแนวความคิดว่า ด้วยหน่วยหนึ่งทางภูมิศาสตร์ของเอเชียนี้ ยังมีได้มีการศึกษาโดยละเอียดนัก (อย่างน้อยก็ในภาษาไทย) และการใช้คำต่าง ๆ เหล่านี้ก็เป็นที่ไปอย่างกว้าง ๆ

โดยทั่วไปในวงวิชาการตะวันตกถือว่าคำว่า “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ถือกำเนิดขึ้นมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อ ลอร์ด หลุยส์ เมท์แบดตัน ตั้งกองบัญชาการของท่านขึ้นในเกาะลังกา โดยใช้ชื่อว่า South-East Asia Command แต่อันที่จริงแล้วสหรัฐอเมริกา นั่นแหละ ที่ทำให้คำนี้ (โดยเปลี่ยนเขียนเป็นแบบอเมริกัน) กลายเป็นศัพท์แพร่หลายไปทั่ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของสงครามเย็น หรือกล่าวโดยเฉพาะเจาะจงก็คือ ภายหลังจากที่ พรรคคอมมิวนิสต์จีนประสบความสำเร็จในการปลดปล่อยประเทศเมื่อปี 2492/1949 นโยบายสกัดกั้น (Containment Policy) ของสหรัฐฯ ทำให้ “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” กลายเป็นดินแดนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในทางยุทธศาสตร์ ดังนั้นสถานะทางภูมิรัฐศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็นำมาซึ่งความพยายามที่จะศึกษาและเข้าใจในดินแดนประชากร เศรษฐกิจ การเมือง และ วัฒนธรรม อันเป็นที่มาของวิธีการศึกษาในลักษณะของ area studies (หรือที่เรากำลังพยายามทำและแปลออกมาว่า “อาณาบริเวณศึกษา” บ้าง “วิเทศคดีศึกษา” บ้าง) และนี่ก็เป็นที่มาของ “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา” หรือ Southeast Asian Studies

ในช่วงของทศวรรษ 1950 และ 1960 (ซึ่งตรงกับช่วงรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม-สฤษดิ์ ธนะรัชต์-ถนอม กิตติขจร) “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา”

ในสถานะของ “สหสาขาวิชา” (Interdisciplinary) เฟื่องฟูอย่างมาก ศูนย์ศึกษาใหญ่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่มหาวิทยาลัยคอร์เนล (ตั้ง Southeast Asia Program 2494/1951) มหาวิทยาลัยเยล มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน มหาวิทยาลัยฮาวาย ตลอดจนวิทยาเขตต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยคาลิฟอร์เนีย ฯลฯ ต่างก็ทั้งเรียน ทั้งสอน ทั้งวิจัย และทั้งมีส่วนพัวพันกับนโยบายของรัฐบาลอเมริกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสงครามเวียดนาม-ลาว-กัมพูชา จนกระทั่งบางวงวิชาการและนักวิชาการบางคนถูกประณามว่าทำงาน “จารกรรม” ให้กับรัฐบาล

สหสาขาวิชา “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา” ซึ่งส่วนใหญ่การจัดการเรียนการสอนจะเป็นระดับปริญญาโทและปริญญาเอกนั้นได้แพร่ขยายไปทั่วเช่นในยุโรปทั้งในอังกฤษและภาคพื้นทวีป (แน่นอนเจ้าอาณานิคมเดิมในยุโรป เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส หรือเนเธอร์แลนด์ ต่างก็มีการศึกษาในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้ และบางแห่งก็มีมาก่อนอเมริกันด้วยซ้ำไป) และก็ขยายไปสู่ประเทศที่อยู่ในเขตอิทธิพลทางการเมืองของอเมริกา เช่นในออสเตรเลีย หรืออย่างในกรณีของญี่ปุ่นเป็นต้น (มหาวิทยาลัยเกียวโตได้รับเงินทุนช่วยเหลือจากอเมริกันในการจัดตั้ง Center for Southeast Asian Studies 2508/1955)

สำหรับในประเทศไทย (ซึ่งรวมทั้งประเทศบางประเทศในภูมิภาคนี้) “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ในสถานะทางวิชาการและสถานะทางภูมิรัฐศาสตร์ จะเป็นผลผลิตทั้งทางตรงและทางอ้อมของสหสาขาวิชาและนโยบายทางยุทธศาสตร์ของอเมริกา การเกิดขึ้นของวิชาใหม่ ๆ เช่น ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองการปกครองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สังคมและวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฯลฯ ในมหาวิทยาลัยชั้นนำของไทยในช่วง

ปลายทศวรรษ 1950 และมาเฟื่องฟูอย่างมากในทศวรรษ 1960 นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับนโยบายของอเมริกาในเอเชีย หนังสือตำราในด้านนี้ค่อย ๆ ทอยออกมา โดยเริ่มต้นจากงานแปลจากภาษาอังกฤษ (อเมริกัน) เรื่อยไปจนเกิดตำราแบบประเภท “แนะนำ” โดยนักวิชาการไทย (ซึ่งส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งหลักฐานข้อมูลจากตำราของอเมริกัน-อังกฤษอยู่เป็นส่วนใหญ่)

ในเวลาเดียวกัน “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ในสถานะของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อนโยบายของสหรัฐฯ ก็ทำให้รัฐบาลในหลายประเทศในแถบนี้ถูกอิทธิพลดังกล่าวดูดเข้าไปอยู่ในวงจรของการเมืองระหว่างประเทศของสงครามเย็น (ซึ่งถ้าจะพูดให้ตรงความหมายที่เดิมนั้น สงครามเย็นเป็นความเย็นสำหรับมหาอำนาจมากกว่า เพราะไม่ต้องรบสงครามในบ้านของตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นในยุโรปหรืออเมริกา ในขณะที่ทั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลับเป็นสงครามที่มีความรุนแรงและความหายนะอย่างสูง มีลักษณะของสงครามร้อนเสียยิ่งกว่าร้อน) ในระยะเวลาดังกล่าวเกิดความพยายามที่จะสร้าง “ความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” โดยเฉพาะในกลุ่มค่าย “โลกเสรี” ที่จะเผชิญหน้ากับ “ค่ายคอมมิวนิสต์”

แน่นอนในระยะเริ่มแรก “ความร่วมมือส่วนภูมิภาค” นี้ก็ตกอยู่ภายใต้ “ร่มเงา” ของมหาอำนาจตะวันตก ซึ่งนำโดยสหรัฐฯ อย่างในกรณีขององค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ สปอ. (The Southeast Asia Collective Defence Treaty Organization - SEATO) ปี 2497/1954 ที่มีสำนักงานอยู่ที่กรุงเทพฯ (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของส่วนหนึ่งของกระทรวงการต่างประเทศ) เรื่อยมาจนมีสมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาสา (Association of Southeast Asia - ASA) ที่กลายมาเป็น

สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่รู้จักกันว่า อาเซียน (The Association of Southeast Asian Nations - ASEAN) ในที่สุดในปี 2510/1967 และก็เกิดกิจกรรมต่าง ๆ เติบโตขึ้นมาเพื่อสร้าง “ความร่วมมือส่วนภูมิภาค” อาทิเช่น กีฬาแหลมทอง (Southeast Asian Peninsular Games - SEAP Games) อันเป็นที่มาของซีเกมส์ (Southeast Asian Games - SEA Games) ในปัจจุบัน หรือกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมที่ขึ้นชื่อลือชาและฟูฟ่ออย่างมากคือ รางวัลนักเขียนซีไรท์ (Southeast Asian Write Award - SEA Write) ฯลฯ

กล่าวโดยย่อ แม้ว่าแนวความคิด แนวศึกษา ตลอดจนกิจกรรมทั้งทางการเมืองและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะได้รับอิทธิพลและแรงกระตุ้นจากโลกตะวันตก (โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสหรัฐฯ) ก็ตาม แต่แนวความคิดดังกล่าวได้กลายเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติกันใน “ภูมิภาค” นี้ และที่สำคัญก็คือได้เกิด “หน่ออ่อน ๆ” ของวิชาการ “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา” ขึ้นในมหาวิทยาลัยไทยบางแห่ง เช่น ปริญญาโททางด้านประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2517/1974 ซึ่งในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาจนถึงปี 2538/1995 ได้ผลิตมหาบัณฑิตออกมาแล้ว 78 คน แต่อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่าวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ของมหาบัณฑิตนี้ส่วนใหญ่อกลับกลายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับไทยศึกษามากกว่าจะเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา อันอาจเนื่องมาจากข้อจำกัดของความรู้ด้วยภาษาที่จะทำงานค้นคว้าในภาษาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยตรงก็เป็นได้

สำหรับที่มหาวิทยาลัยมหิดล มีสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท ตั้งเป็นทางการ 2524/1981 (แต่มีสถานะเป็นโครงการมาก่อน

ตั้งแต่ปี 2517/1974 ไล่เรียกกันกับมหาวิทยาลัยศิลปากร) สถาบันนอกจาก จะทำการวิจัยเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ยังจัดหลักสูตรการเรียนการสอนระดับปริญญาโทและเอกอีกด้วย (อย่างไร ก็ตามหลักสูตรปริญญาเอกซึ่งเริ่มในปี 2535/1992 ยังไม่มีผู้จบการศึกษา)

น่าสนใจและน่าแปลกใจที่นอกเหนือจาก “หน่ออ่อนทางวิชาการ” ของ สองมหาวิทยาลัยข้างต้น ไม่มีมหาวิทยาลัยระดับนำของไทยจัดการเรียนการ สอนไม่ว่าจะเป็นในระดับปริญญาตรี หรือในระดับหลังปริญญาตรี และก็ไม่มี หน่วยงานที่ทำการศึกษาหรือวิจัยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยตรง แม้ว่าที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะมีสถาบันเอเชียศึกษามาตั้งแต่ 2528/1985 (เป็น โครงการมาตั้งแต่ 2510/1967) ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็มีการจัดตั้ง สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษามาในระยะหลัง อย่างไรก็ตามก็เป็นที่เข้าใจ ได้ทั้งในความสัมพันธ์ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่ทั้งสอง สถาบันนี้จะทำหน้าที่หนักของการทำงานวิจัยค้นคว้าในส่วนที่เกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียง โดยเฉพาอย่างยิ่งจีนและญี่ปุ่น มากกว่าบรรดา “ประเทศเล็กประเทศน้อย” ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (แม้ว่าโดยความเป็นจริงแล้วทางจุฬาให้ความ สนใจและผลิตผลงานทางด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่น้อยก็ตาม)

โดยรวมแล้วก็อาจกล่าวได้ว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาก็ยังคง สภาพของการเป็น “หน่ออ่อน ๆ” ทางวิชาการอยู่ ยังเป็น “หน่ออ่อน” ทั้งใน ด้านการเสริมสร้างสถาบัน ทั้งในด้านบุคลากรทางวิชาการ (หรือที่เราเรียกกัน ว่าผู้เชี่ยวชาญ) ทั้งในด้านหนังสือ ตำรา และทั้งในด้านความรู้ของมหาชนโดย ทั่วไป

แต่แล้วในช่วงประมาณ 2 ทศวรรษที่ผ่านมา เกิดปรากฏการณ์ที่สำคัญในระดับการเมืองของโลก อันมีผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือ นับตั้งแต่การปราชัยของสหรัฐฯในอินโดจีนตั้งแต่ปี 2518/1975 ตามติดมาด้วยปรากฏการณ์ที่ไม่ค่อยจะมีใครคาดคิด คือการล่มสลายของอุดมการณ์และเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมในช่วงปลายทศวรรษ 1980 ซึ่งมีผลเป็นรูปธรรมในการพังทลายของกำแพงเบอร์ลินกับการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ซึ่งก็หมายถึงการสิ้นสุดของสงครามเย็น (หรือจะเรียกว่าสงครามร้อนในมุมมองของเอเชียก็ตาม) ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 เป็นผลให้ดูเหมือนว่ากระแสใหญ่ ๆ ในโลกนี้เหลืออยู่เพียง 2 กระแสนั้นเอง คือ กระแสหนึ่งเป็นด้านการเมืองและเป็นเรื่องของ “กระบวนการประชาธิปไตย” (democratization) อีกกระแสนึงทางด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นเรื่องของ “เศรษฐกิจการตลาดเสรี” (free market economy)

ดังนั้น สภาพการของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เคยแบ่งเป็นค่ายเป็นกลุ่ม กลีบกลายเป็นคล้าย ๆ กับ “โลกที่ไร้พรมแดน” หรือเรียกตามศัพท์ที่แสนจะได้รับความนิยมแห่งยุคใหม่นี้ว่า “โลกาภิวัตน์” ดูประหนึ่งว่าไม่ว่าประเทศใดจะปกครองด้วยระบบการเมืองแบบใด ต่างก็ดูเหมือนจะสามารถอยู่ร่วมกันและติดต่อสัมพันธ์กันได้

ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในรอบสองทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างมหาศาล ทั้งในระดับของรัฐบาลในแง่ของ “ความร่วมมือส่วนภูมิภาค” ที่กล่าวแล้วข้างต้น รวมทั้งความพยายามที่จะขยายขอบเขตความร่วมมือของสมาคมอาเซียนให้มีสมาชิกครบ 10 ประเทศ รวมไปถึงจนถึงภาคเอกชนซึ่งความสำเร็จในระยะหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย นับ

ตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจเมื่อปี 2504/1961 โดยยึดระบบเศรษฐกิจ การตลาดเสรี เกาะกลุ่มมากับสหรัฐฯและญี่ปุ่น ทำให้เศรษฐกิจไทยประสบ ความสำเร็จอย่างมหาศาลจากทศวรรษ 1960 เฟื่องฟูเป็น “เศรษฐกิจฟองสบู่” ในทศวรรษ 1980 จนกระทั่งมาเริ่มถดถอยเอาในทศวรรษ 1990 และ เกิดวิกฤตเศรษฐกิจและค่าของเงินบาทในปี 2540/1997 ความสำเร็จชั่วระยะเวลาหนึ่งของเศรษฐกิจไทยที่ทำให้ภาคเอกชนให้ความสนใจต่อทรัพยากรและ แรงงานราคาถูกของประเทศข้างเคียง โดยเฉพาะประเทศที่ใช้ระบบสังคมนิยม และ “ล้มเหลว” ทางเศรษฐกิจอย่างในอินโดจีนและพม่า

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในสภาพการณ์ใหม่ข้างต้น ทำให้เกิดความสนใจ และความสำคัญของการที่ไทยจะต้อง “รู้เขารู้เรา” รู้จักประเทศเพื่อนบ้านหรือ ประเทศข้างเคียงโดยตรง ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่คุ้นเคย อยู่กับการติดต่อกับชาติมหาอำนาจ เพียงแต่พอชิงตัน ลอนดอน ปารีส โตเกียว หรือที่เปลี่ยนไปหน่อยก็คือกับปักกิ่ง กลับต้องให้ความสนใจต่อ “ประเทศเล็กประเทศน้อย” ต้องติดต่อกับอย่างกุ่ม เวียงจันทน์ พนมเปญ ฮานอย จาการ์ตา ฯลฯ ดังคำกล่าวของ ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต (วิเทศคดีศึกษา สกว. 2538) ที่ว่า

สังคมไทยจะต้องปรับตัวเองให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สร้าง ปัญญาขึ้นให้กว้าง ให้รอบรู้เรา-รู้เขามากขึ้น จะต้องรู้จักค้า-คู่แข่ง มากขึ้น จะต้องเรียนรู้การหาความพอดี ระหว่างความร่วมมือและ การแข่งขัน เรียนรู้การอยู่ร่วมกับธรรมชาติมากขึ้น และการรักษา ไว้และการพัฒนาซึ่งความเป็นไทยในสังคมโลก จะต้องเป็นทั้ง ผลเมืองไทยและผลเมืองโลก

ความตื่นตัวสนใจต่อประเทศข้างเคียง ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน แม้จะมีกลิ่นอายของยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ประเภทของการ “การเปลี่ยนสนามรบให้เป็นการรบ” ประเภทของการมองหาช่องทางผลประโยชน์ที่จะได้ทั้งตลาด ทั้งแรงงานและทั้งทรัพยากรราคาถูกก็ตาม แต่ก็ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวในวงการศึกษาที่จะมี “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา” ในรูปต่าง ๆ ทั้งในระดับของทบวงมหาวิทยาลัยที่ต้องการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ภาษาของประเทศเพื่อนบ้านให้มากขึ้น ทั้งในหมู่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีโครงการประเภท “ภูมิภาคศึกษา” “พม่าศึกษา” “อินโดจีนศึกษา” หรือ “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา” โดยตรง (แม้ว่าส่วนใหญ่ยังมีสภาพเป็นแผนงานอยู่ บางส่วนก็เป็น “หน่วยวิชาการ” เล็ก ๆ ยังต้องรอเวลาที่จะพิสูจน์ว่าจะเติบโตออกดอกออกผลหรือไม่ก็ตาม)

และจากบริบทดังกล่าวนี้เอง เป็นที่มาของโครงการหนังสือชุด “ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” โครงการหนังสือชุดนี้มุ่งที่จะกระตุ้นให้เกิดความสนใจต่อ “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา” มุ่งที่จะสนับสนุนผลงานทางด้านนี้ที่เขียนโดยคนไทยด้วยกัน ดังนั้น โครงการจึงมุ่งไปที่การเลือกสรรผลงานวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ในระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย เพราะลักษณะงานกลุ่มนี้มักอยู่ในข่ายงาน ริเริ่มสร้างสรรค์ หรือบุกเบิกในการศึกษาค้นคว้า อาจในแง่ฐานข้อมูลขั้นต้น การประมวลประเด็นศึกษา ตลอดจนทั้งมุมมองในการศึกษา วิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์เหล่านี้ ได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะที่จะตีพิมพ์เป็นหนังสือเพื่อใช้ในการเรียนการสอน หรือสำหรับบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในด้านนี้

ในการดำเนินดังกล่าวนับตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2538 เมื่อได้รับอนุมัติ
 เงินทุนสนับสนุนโครงการจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
 ก็ได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นมา 8 ท่าน คือ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์
 (ธรรมศาสตร์) บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา (สกว.) อีระ นุชเปี่ยม (ศิลปากร)
 สีดา สอนศรี (ธรรมศาสตร์) สุนทร ชุตินทรานนท์ (จุฬาฯ) ชาคริต ชุ่มวัฒนะ
 (ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร) โดยมี ชาลววิทย์ เกษตรศิริ (ธรรมศาสตร์
 เป็นประธาน) และ กาญจน์ ละอองศรี (ธรรมศาสตร์ เป็นกรรมการและเลขานุการ)
 คณะกรรมการได้พิจารณาวิทยานิพนธ์เป็นจำนวนมาก และในที่สุดจากข้อเสนอ
 แนะนำของผู้อ่านต้นฉบับหรือ reader (ที่ได้ขอให้ช่วยพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ)
 ประกอบกับความเห็นของกรรมการเอง ก็ได้ดำเนินให้มีการปรับปรุงแก้ไข
 วิทยานิพนธ์สารนิพนธ์ซึ่งแล้วเสร็จจัดการตีพิมพ์ได้ในชุดนี้จำนวน 20 เรื่อง

โครงการหนังสือชุด “ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ทั้ง 20 เรื่องนี้ เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเป็นการให้ฐานข้อมูล
 และความรู้ต่อความเข้าใจเรื่องราวของภูมิภาคนี้ทั้งในเรื่องนโยบายการต่างประเทศ
 การก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัญหาชายแดน
 ปัญหาชนกลุ่มน้อย ประวัติศาสตร์บางช่วงเวลาของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้
 ตลอดเรื่องราวทางวัฒนธรรม คติชนวิทยา โลกทัศน์และภูมิปัญญา ฯลฯ โดย
 มีความคาดหวังว่า โครงการหนังสือชุดนี้จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจต่อ
 “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา” ขึ้นในบ้านเราทั้งในหมู่นักวิชาการและมหาชน
 ทั่วไป เป็นการขยายพรมแดนของความรู้และวิชาการให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ช่วย
 ส่งเสริมให้เกิดนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญรุ่นใหม่ ๆ ขึ้น และที่สำคัญคือ
 กระตุ้นให้เกิดทั้งการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัย การสร้างสถาบัน การสร้าง
 คนรุ่นใหม่ที่มีลักษณะเป็น critical mass ขึ้นในประเทศไทยอันเป็นส่วนหนึ่ง

และส่วนที่สำคัญของ “ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” เวลาของ “การศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” เอง แทนที่จะเป็นในอเมริกา ในยุโรป ในออสเตรเลีย ในญี่ปุ่น ในจีน น่าจะมาถึงแล้ว

สำหรับหนังสือของ เวณิกา บุญมาคลี่ เรื่อง *พม่า: นโยบายต่างประเทศไทยสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ* เป็นการนำเสนอให้เห็นว่า นโยบายต่างประเทศของไทยสมัยนี้คือรัฐบาลทหารพม่า (SLORC) นั้น มุ่งเน้นการเป็นมิตรเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจการค้า โดยเฉพาะการค้าไม้ และการประมง นอกจากนั้นยังเพื่อผลประโยชน์ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ และเพื่อเปิดโอกาสให้ไทยสามารถโน้มน้าวให้รัฐบาลทหารของพม่ายุติพฤติกรรมการละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกด้วย

หนังสือเล่มนี้ยังตั้งข้อสังเกตให้เห็นว่า นโยบายการเปิดการค้ากับรัฐบาลทหารพม่านั้น เป็นไปเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม เช่น นักการเมือง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมือง และนักการทหาร จึงนับว่าหนังสือเล่มนี้ให้ฐานข้อมูลและประเด็นศึกษาในเรื่องนี้ได้อย่างมีคุณค่ายิ่ง

ท้ายที่สุดนี้บรรณาธิการต้องขอขอบคุณบุคคลจำนวนมากที่ช่วยทำให้เกิดโครงการหนังสือชุดใหญ่นี้ขึ้นมา (หลายท่านอาจดำรงความเป็นนิรนามอยู่ต่อไป) ขอขอบคุณ *สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)* ที่ช่วยเหลือในด้านทุนทั้งการดำเนินการเลือกสรรและทุนการจัดพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช ผู้อำนวยการ กับ ดร. โชคชัย สุทธาเวช ฝ่ายความสัมพันธ์ข้ามชาติ สกว. และขอขอบคุณ ดร. บุญรักษ์ บุญณะเขตมาลา อดีตผู้อำนวยการฝ่ายความสัมพันธ์ข้ามชาติ สกว. เป็นกรณีพิเศษ ที่เล็งเห็น

ความสำคัญของ “วิเทศคดีศึกษา” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา” ผลักดันให้เกิดผลงานทางวิชาการด้านนี้ทั้งในแง่ของเอกสารสิ่งพิมพ์ ทั้งในแง่ของการสัมมนาและการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติหลายครั้งหลายคราด้วยกัน

ขอขอบคุณมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่มีศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก เป็นประธาน ที่ร่วมในการดำเนินการจัดพิมพ์เผยแพร่ครั้งนี้ ขอขอบคุณกรรมการตามรายนามที่กล่าวข้างต้นที่ช่วยในการคัดเลือก ขอขอบคุณผู้อ่านต้นฉบับหลายท่าน (ที่นิรนาม) ขอขอบคุณบุคลากรมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ซึ่งอนุญาตให้นำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ในโครงการนี้มาตีพิมพ์ ขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ทั้งอนุญาตให้นำผลงานมาตีพิมพ์ ทั้งอดทนและมานะในการแก้ไขต้นฉบับอีกครั้งแล้วครั้งเล่า ขอขอบคุณอาจารย์ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ และ คุณลำยอง เพชรแสงสว่าง ที่ช่วยในการดำเนินการให้หนังสือเป็นรูปเล่ม ขอขอบคุณ คุณเพลิน เทียนขวัญ และคุณปรารถนา ศรีวิศาลศักดิ์ ที่ช่วยในด้านธุรการเป็นอย่างดีจนสิ้นสุดโครงการฯ

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
 กาญจนี ละอองศรี
 2 ตุลาคม 2540

**คณะกรรมการบริหารโครงการผลิตหนังสือด้านวิเทศคดีศึกษา
ชุด “ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”**

1. อาจารย์ ดร. ชาญวิทย์	เกษตรศิริ	ประธาน
2. รองศาสตราจารย์ ดร. บุญรักษ์	บุญณะเขตมาลา	กรรมการ
3. รองศาสตราจารย์สีดา	สอนศรี	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์รังสรรค์	ธนะพรพันธุ์	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีระ	นุชเปี่ยม	กรรมการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชاکริต	ชุ่มวัฒนะ	กรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร	ชุตินธรานนท์	กรรมการ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจณี	ละอองศรี	กรรมการและเลขานุการ

ภาพปก

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (เกิด 5 เมษายน พ.ศ.2465-ปัจจุบัน) เป็นนายกรัฐมนตรีระหว่าง 4 สิงหาคม พ.ศ.2431 (โดยการเลือกตั้ง) ถึง 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 (โดยการยึดอำนาจของ “คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ”)

เมื่อพลเอกชาติชายเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่รัฐบาลทหารพม่าปราบปรามผู้เรียกร้องประชาธิปไตยอย่างรุนแรง อันทำให้ประชาคมโลกประณามและหาวิธีการกดดันรัฐบาลพม่า ให้หยุดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและมอบประชาธิปไตยให้กับประชาชนพม่า

รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีนโยบายต่างประเทศที่แปลกใหม่ต่อกรณีอินโดจีน (เวียดนาม กัมพูชา และลาว) คือ “เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า” แต่ในกรณีของพม่า การกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยเป็นบทบาทของข้าราชการประจำ ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ และกองทัพ

พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในฐานะผู้บัญชาการทหารบก และรักษาการผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นหัวหน้านำคณะผู้แทนฝ่ายทหารของไทยไปเยือนพม่าอย่างเป็นทางการ คณะแรกสมัยรัฐบาลนี้ในช่วงปลายปี พ.ศ.2531 อันเป็น “ภารกิจปกติของทหาร” หลังจากนั้นจึงมีคณะผู้แทนฝ่ายการเมืองได้รับอนุญาตให้เดินทางไปเยือนพม่าที่เน้นการเจรจา ด้านเศรษฐกิจเรื่องไม้และการประมง

ในภาพปก พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี (25 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 - 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2540) เป็นนายกรัฐมนตรีไทยคนแรกในรอบกว่า 40 ปี ที่ไปเยือนพม่าอย่างเป็นทางการเมื่อ 16-17 พฤษภาคม พ.ศ.2540 บุคคลที่ยืนเคียงข้างคือ พลเอกอาวุโส ตาน ฉ่วย ประธานสภาฟื้นฟูกฎหมายและความสงบเรียบร้อยแห่งรัฐ (SLORC) และนายกรัฐมนตรีพม่า

(ภาพจาก สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี)

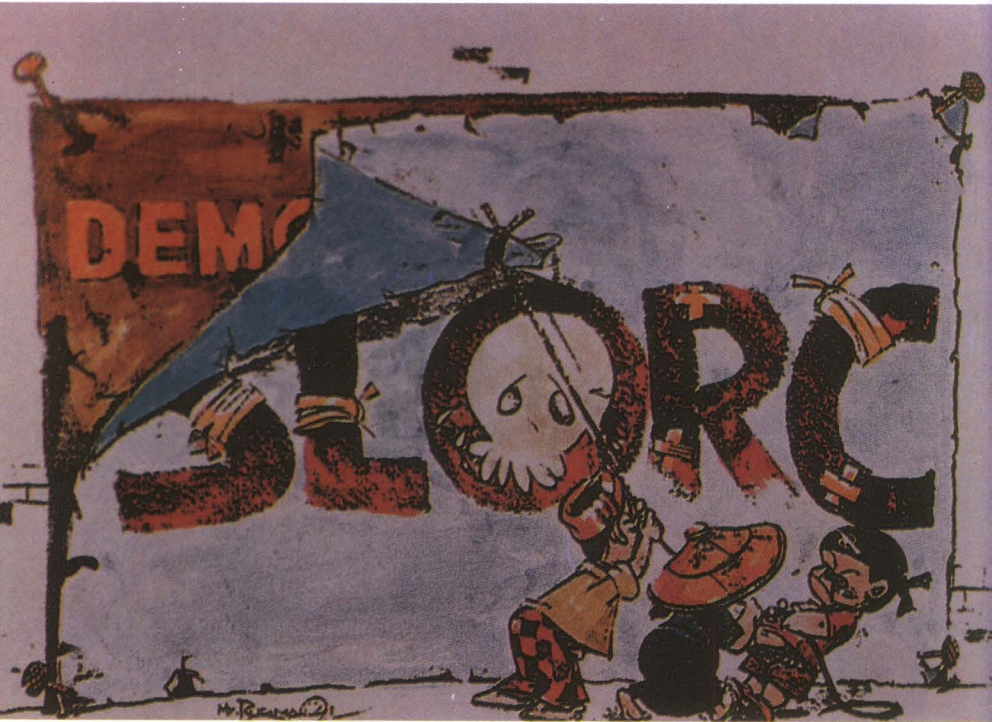

ภาพ 1979 : ชาตวิทย์ เกษตรศิริ

โรงภาพยนตร์ ย่างกุ้ง

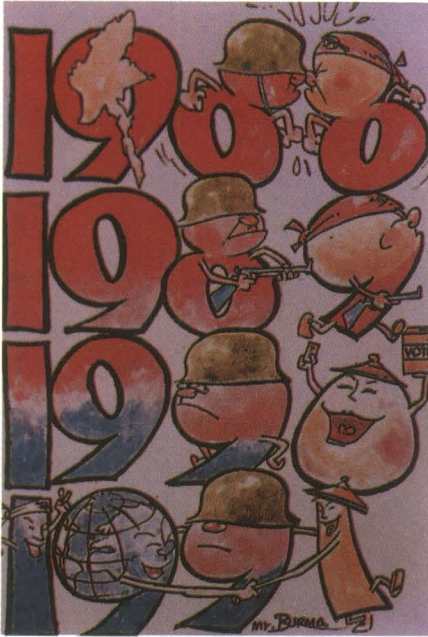

ย่างกุ้ง 1990 (ไม่ต่างไปจากย่างกุ้ง 1960) (ภาพจาก นิตยสาร SAWASDEE May 1990)

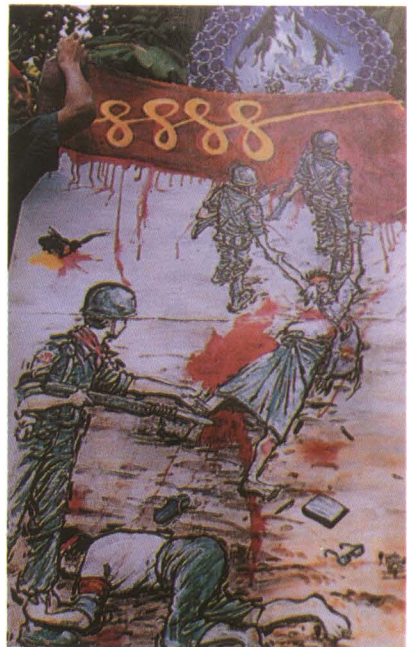

ประชาชนพม่าได้ต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยจากรัฐบาลทหารพม่ามาอย่างยาวนาน แต่ก็ถูกรัฐบาลทหารพม่าปราบปรามด้วยความรุนแรง กระทั่ง ปี ค.ศ.1988 พลเอกชอ หม่อง ได้ทำการรัฐประหารในนาม SLORC (The State Law and Order Restoration Council - สภาฟื้นฟูกฎหมายและความสงบเรียบร้อยแห่งรัฐ) และความเป็นรัฐบาลเผด็จการทหารและปราบปรามฝ่ายต่อต้านด้วยความรุนแรงก็ยังมีมากขึ้น แม้พม่าจะได้รับการยอมรับให้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมอาเซียนเมื่อกลางปี ค.ศ.1997 แต่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะกลุ่มประเทศโลกตะวันตกก็หาได้ยอมรับพม่าไม่ เนื่องจากปัญหาสิทธิมนุษยชนและความไม่เป็นประชาธิปไตยภายในพม่า กระทั่งประเทศโลกตะวันตกไม่ยอมรับการเจรจากับผู้แทนอาเซียน หากการประชุมนั้นมีผู้แทนรัฐบาลพม่าด้วย และเมื่อ 15 พฤศจิกายน ค.ศ.1997 รัฐบาล SLORC เปลี่ยนชื่อเรียกตนใหม่ว่า “สภาสันติภาพและการพัฒนารัฐ” (The State Peace and Development Council - SPDC) แต่ก็ได้รับการวิพากษ์ว่า ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง

ภาพการ์ตูนของ Ko Ko Maung จากจูลสาร DAWN จัดพิมพ์โดยนักศึกษาพม่า ในกรุงเทพฯ (ภาพจาก Far Eastern Economic Review, 12 September 1991)

MR.Burma ภาพการ์ตูนของ
Ko Ko Maung จากจุลสาร DAWN
จัดพิมพ์โดยนักศึกษาพม่าในกรุงเทพฯ
(ภาพจาก Far Eastern Economic Review, 12
September 1991)

การประท้วงของนักศึกษาพม่าต่อ
การปราบปรามผู้ชุมนุมต่อต้านรัฐบาลทหาร
พม่าด้วยวิธีการรุนแรง ที่หน้าสถานทูตพม่าใน
กรุงเทพฯ

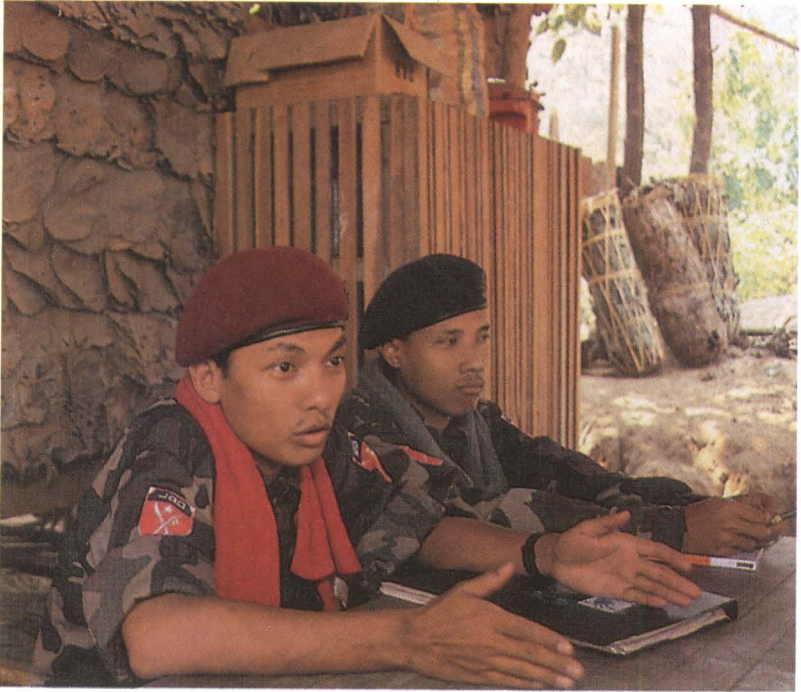
(ภาพ วัชร เพชรทอง พม่าพลัดถิ่น, 2537)

ออง ซาน ซู จี ผู้นำเพื่อประชาธิปไตยและต่อต้านรัฐบาลทหารเผด็จการพม่า ถูกรัฐบาล SLORC ควบคุมกักกันตัวเธอไว้ในเขตบ้านพักที่ย่างกุ้ง ตั้งแต่กรกฎาคม ค.ศ.1989 และแม้ว่าพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy - NLD) ที่มีเธอเป็นเลขาธิการพรรค ชนะการเลือกตั้งทั่วไปในพม่าอย่างท่วมท้น แต่รัฐบาลทหารพม่าก็ยังยืนยันปกครองประเทศแบบเผด็จการและควบคุมกักกันตัวเธอต่อไป (ภาพจาก Asiaweek, 1989)

หลังจากรัฐบาลทหารพม่า (SLORC) ปราบปรามนักศึกษาและฝ่ายประชาธิปไตยในเขตเมืองอย่างรุนแรง นายพลโบเมียะและกองกำลังกะเหรี่ยงอิสระกลายเป็นที่พึ่งพิงของนักศึกษาพม่าและศูนย์รวมของฝ่ายต่อต้านรัฐบาล SLORC ในเขตชายแดนไทย-พม่า (ภาพ วัชร เพชรทอง พม่าพลัดถิ่น, 2537)

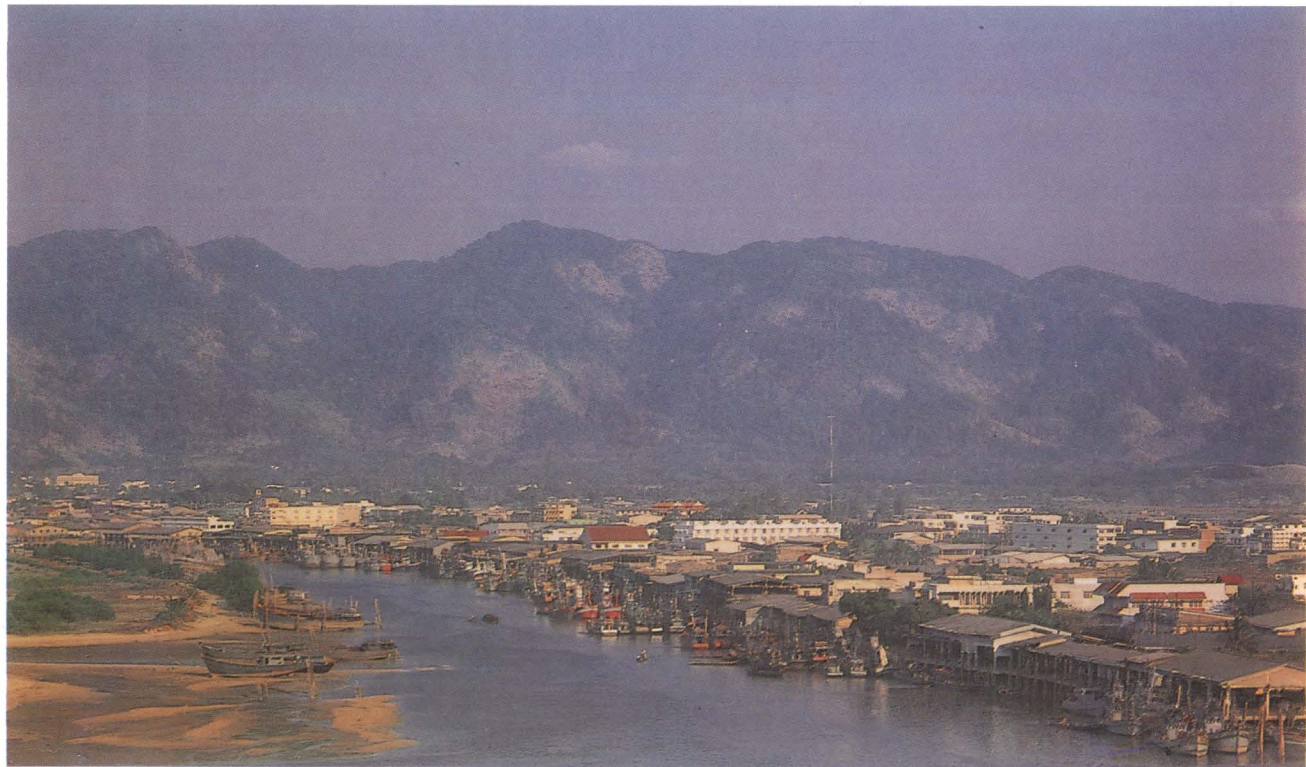

นายแพทย์ไฉอ่อง ผู้นำนักศึกษาพม่า ABSDF (All Burma Students Democratic Front) ที่ค่ายตองวิน ริมแม่น้ำสาละวิน อันเป็นเขตอิทธิพลของกองกำลังกะเหรี่ยงของนายพล โบเมียะ

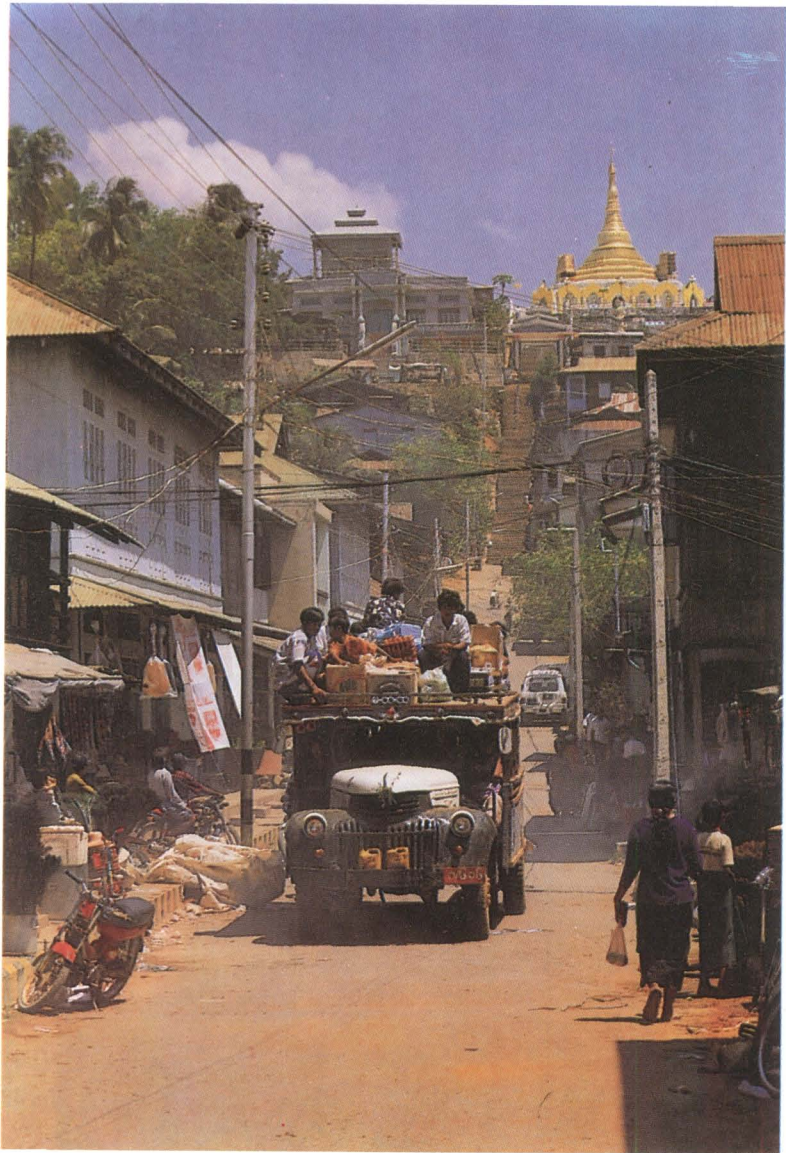
นายแพทย์ไฉอ่อง กล่าวว่า “ประเทศไทยช่วยเหลือเรามากในด้านมนุษยธรรม ช่วยพวกผู้อพยพที่อยู่ตามแนวชายแดนให้ที่กินที่อยู่ เราไม่เคยคิดอยากได้อาวุธจากประเทศไทย แต่สิ่งที่ต้องการจากประเทศไทยจริง ๆ และที่เราอยากขอร้อง คือ เราขอให้รัฐบาลไทยหยุดให้ความช่วยเหลือ SLORC เสียที ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนทำธุรกิจหรือความช่วยเหลือในด้านใดก็ตาม

พูดตรง ๆ ประเทศไทยได้ผลประโยชน์มากมาย แต่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน อย่างนี้ ถูกต้องแล้วหรือ ดีแล้วหรือ ทำแบบนี้เท่ากับไทยทำร้ายชนกลุ่มน้อย”

(ภาพและคำสัมภาษณ์จาก นิตยสาร “สารคดี” ฉบับที่ 111 ปีที่ 10 เดือนพฤษภาคม 2537, หน้า 32)

ทัศนียภาพปากน้ำเมืองระนองที่เต็มไปด้วยเรือประมง การประมงเป็นอาชีพที่สำคัญอาชีพหนึ่งของชาวระนอง
(ภาพได้รับความเอื้อเฟื้อจาก อนุสาร อ.ส.ท. 35 : 10 พฤษภาคม 2538)

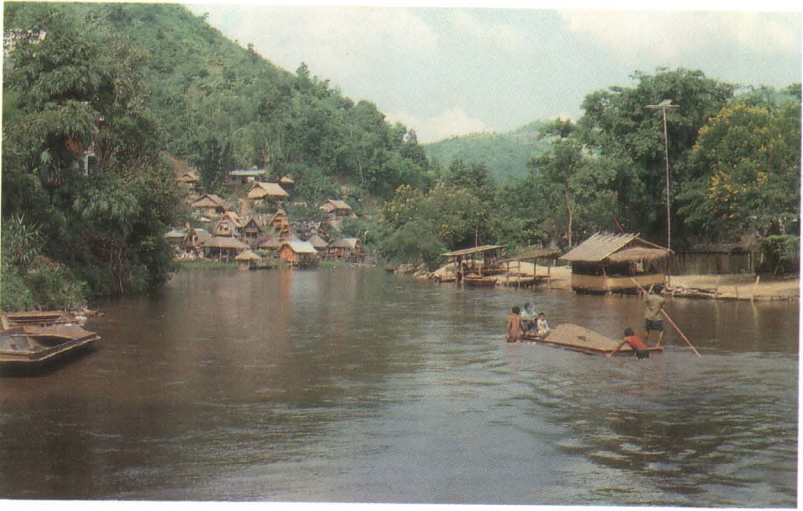
ย่านการค้าบนเกาะวิกตอเรียพอยต์ พม่า
(ภาพได้รับความเอื้อเฟื้อจาก อนุสาร อ.ส.ท. 35 : 10 พฤษภาคม 2538)

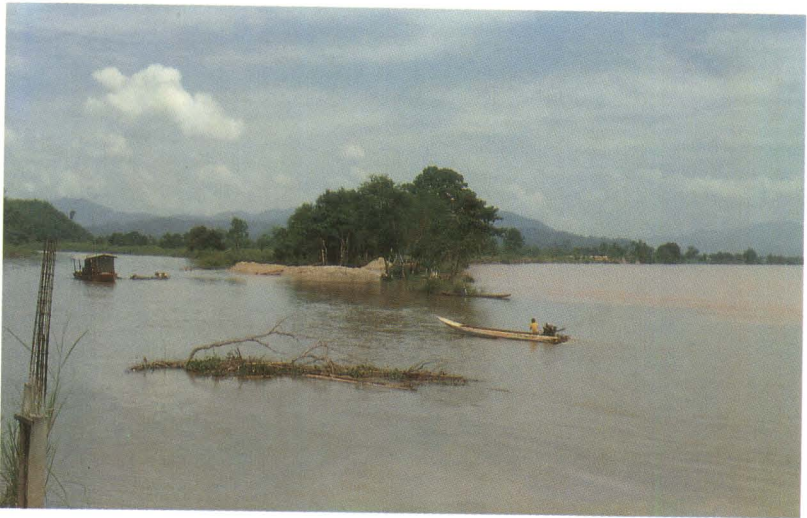
สะพานข้ามแม่น้ำของกาเลีย
อำเภอสังขละบุรี
และคนมอญสังขละบุรีไปทำบุญที่วัด

(ภาพได้รับความเอื้อเฟื้อจาก
อนุสาร อ.ส.ท. 33 : 2 กันยายน 2535)

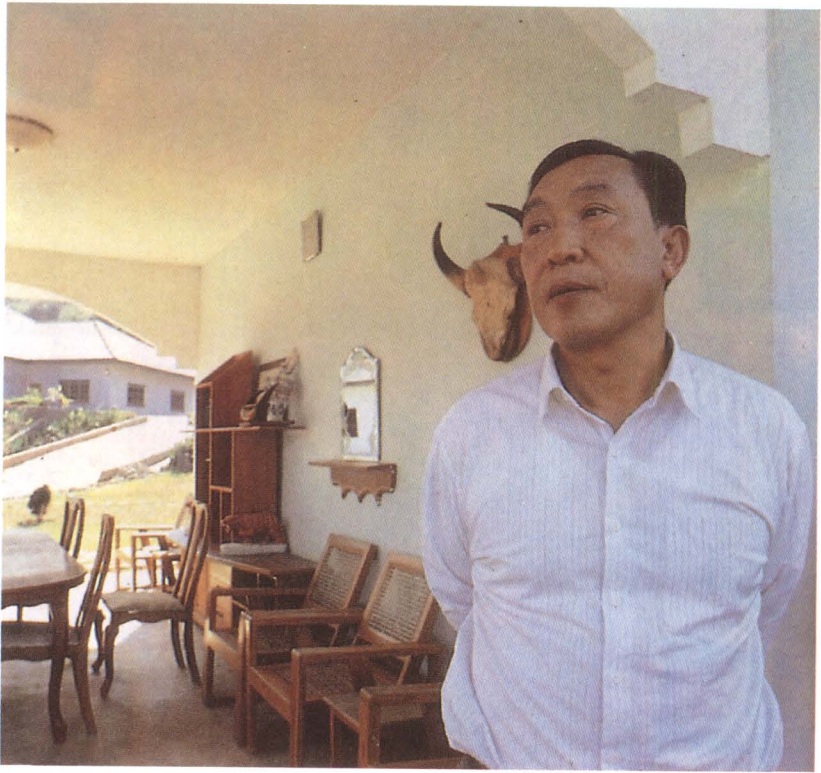
วิถีชีวิตของคนสองฝั่งแม่น้ำสายเส้นแบ่งพรมแดนไทย-พม่า
ที่อยู่ถัดจากสะพานข้ามน้ำไม่ไกลจากด่านศุลกากรแม่สาย-ท่าขี้เหล็ก
(ภาพ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ การสำรวจแนวพรมแดนไทย-พม่า-ลาว-กัมพูชา 2533, พิมพ์ 2540)

“สบรวก” จุดที่แม่น้ำรวกบรรจบกับแม่น้ำโขง เป็นเส้นกั้นพรมแดนไทย-พม่า
ณ จุดชมวิวสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
(ภาพ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ การสำรวจแนวพรมแดนไทย-พม่า-ลาว-กัมพูชา 2533, พิมพ์ 2540)

พลโท ชิ่น ชุน เลขานุการคนที่ 1 ของรัฐบาลทหารพม่า (SLORC) และ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี
ในวาระที่นายกรัฐมนตรีไทยเยือนพม่าอย่างเป็นทางการ เมื่อ 16-17 พฤษภาคม 2540
(ภาพจาก สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี)

ขุนสา หรือ จางซีฟู ลูกครึ่งจีน-ฉานโดยกำเนิด ในบริเวณบ้านพักแห่งหนึ่งที่โฮมออง
อันแวนดล้อมด้วยบรืวารและกองกำลังเอ็มทีเอจำนวนกว่า 10,000 คน
(ภาพ เทียร์ ฟาร์ลีส และ คริสโตฟ โลวินี ภาพจาก นิตยสาร “สารคดี” ฉบับที่ 120 ปีที่ 10 เดือนกุมภาพันธ์ 2538)

โลโก้เฮโรอินของผู้ค้ากลุ่มต่าง ๆ

๑. เฮโรอิน
ทวีตโตลู
เบย์ตันโลก
ซอ มอญซุนดำ

๔. เฮโรอิน
ซอซุนดำ
ปี ๒๕๒๔
(เลิกผลิตแล้ว)

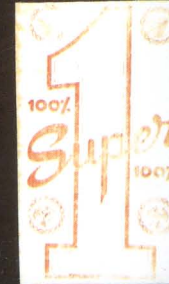
๖. เฮโรอิน
เบอร์ ๓
ซอซุนดำ
นัมเก่า

๒. เฮโรอิน
ซอซุนดำ
ปี ๒๕๒๔
(เลิกผลิตแล้ว)

๕. เฮโรอิน
เบอร์ ๕
ซอ มอญ
โก้ว
(ไฉงฮัน)
ไฮวีซิมไฟ

๗. เฮโรอิน
เบอร์ ๔
ซอซุนดำ

๓. เฮโรอิน
เบอร์ ๕
กลุ่มโก้ว
(ไฉงฮัน)

๘. เฮโรอินเบอร์ ๔
สมัยสงครามเวียดนาม
(ภาพจก ปี.๒๕)

(ภาพจาก นิตยสาร “สารคดี” ฉบับที่ 146 ปีที่ 13 เดือนเมษายน 2540)

25 MARCH 1991

Far Eastern Economic REVIEW

SOUTH KOREA
Lightening Industry
JAPAN IN MALAYSIA
Look East Pays Off
THAILAND
No Love for Labour

Where to put your money
p.33

Drugs and China

Burma road to ruin

Subscription rates: Single copy \$1.50, 6 issues \$8.00, 12 issues \$15.00, 24 issues \$28.00, 48 issues \$52.00, 96 issues \$98.00. Single copy \$1.50, 6 issues \$8.00, 12 issues \$15.00, 24 issues \$28.00, 48 issues \$52.00, 96 issues \$98.00.

Subscription rates \$1.50

18 APRIL 1991

Far Eastern Economic REVIEW

SOUTH KOREA
Take-off for Kumho
PAKISTAN
The Great Sell-off
CHINA
Filt to the Liberals

Subscription rates \$1.50

FOCUS
Indonesia
1991
p.33

Thai junta

Gunning for the godfathers

Subscription rates: Single copy \$1.50, 6 issues \$8.00, 12 issues \$15.00, 24 issues \$28.00, 48 issues \$52.00, 96 issues \$98.00. Single copy \$1.50, 6 issues \$8.00, 12 issues \$15.00, 24 issues \$28.00, 48 issues \$52.00, 96 issues \$98.00.

สารบัญ

	หน้า
คำนำสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	iii
รายนามคณะกรรมการนโยบายกองทุนสนับสนุนการวิจัย	v
คำแถลงมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	vii
รายนามคณะกรรมการบริหาร	
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	x
คำนำโครงการหนังสือชุด	
“ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”	xi
รายนามคณะกรรมการบริหารโครงการฯ	xxiii
ประวัติผู้แต่ง	li
บทคัดย่อ	lii
บทที่	
1. บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
การนำกรอบความคิดมาใช้ในการวิเคราะห์	8
2. ทำที่ของนานาประเทศต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่า	14
สถานการณ์การเมืองภายในพม่าระหว่างปี พ.ศ.2531-2534	14

4 ปัญหาโดยกลาง	131
5 ปัญหาแม่น้ำสายและแม่น้ำรวก	134
ความสำคัญของพม่าต่อความมั่นคงของไทย	
ในทัศนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย	137
5. ความสำคัญของพม่าต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทย	141
การแสวงหาตลาดการค้าและการลงทุน	143
การแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ	150
1 แหล่งทรัพยากรประมง	150
2 แหล่งทรัพยากรป่าไม้	159
6. สรุปและวิเคราะห์	175
บรรณานุกรม	182
ภาคผนวก	195

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
4.1	ช่องทางติดต่อบริเวณแนวพรมแดนไทย-พม่า	74
4.2	สถิติผู้พลัดถิ่นและผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2533	89
4.3	สถิติการจับกุมยาเสพติดให้โทษในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน ระหว่างปี พ.ศ.2531-2532	102
5.1	การลงทุนจากต่างประเทศที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุน (BOI) ระหว่างปี พ.ศ.2529-2531	144
5.2	อัตราเป็นร้อยละของมูลค่าการส่งออกเปรียบเทียบภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรม ระหว่างปี พ.ศ.2521-2531	144
5.3	สถิติการค้าไทย-พม่าระหว่างปี พ.ศ.2526-2533	148
5.4	สถิติเรือและลูกเรือประมงไทยถูกทางการต่างประเทศจับกุม ระหว่างปี พ.ศ.2524-2533	154
5.5	พื้นที่ป่าไม้ของไทย ระหว่างปี พ.ศ.2519-2532	160
5.6	การใช้ไม้ภายในประเทศ ระหว่างปี พ.ศ.2524-2533	163
5.7	ปริมาณและมูลค่าไม้นำเข้าจากต่างประเทศจำแนกรายประเทศ ที่มีการนำเข้าสูงสุด ระหว่างปี พ.ศ.2529-2532	164

สารบัญแนที่

แนที่ที่	หน้า
4.1 แ่นที่สังเขปแสดงพื้นที่อิทธิพลของกองกำล้งชนกลุ่มน้อย สัญชาติพม่าติดชายแดนไทย	78
4.2 แ่นที่สังเขปแสดงที่ตั้งกองกำล้งชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า ติดชายแดนไทย	79
4.3 ที่ตั้งค่ายวังข่าของกะเหรี่ยง	82
4.4 แ่นที่สังเขปแสดงที่ตั้งแหล่งผลิตยาเสพติดในเขตพม่า ใกล้ชายแดนไทย	99
4.5 แ่นที่สังเขปแสดงที่ตั้งช่องทางการค้ายาเสพติด ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า	100
4.6 ที่ตั้งด่านศุลกากรไทยตามแนวชายแดนรวมด่าน ชายแดนไทย-พม่า	107
4.7 ที่ตั้งของเกาะหลาม เกาะคัน และเกาะขึ้นก	116
4.8 การเขียนเส้นเขตแดนทางทะเลที่ต่างกันระหว่างไทยกับพม่า	117
4.9 บัญชีที่หมายเขตแดนแนบทำขออนุสัญญา 8 กุมภาพันธ์ 2411	120
4.10 การเขียนเส้นเขตแดนบริเวณด่านเจดีย์ 3 องค์ ที่ต่างกันระหว่างไทยกับพม่า	125
4.11 แ่นที่สังเขปแสดงปัญหาหลักรอและเกาะกลางลำน้ำเมย	129
4.12 แ่นที่แสดงเส้นแบ่งเขตแดนบริเวณคอยกลาง	133

แผนที่ที่	หน้า
5.1 พื้นที่เขตสัมปทานประมงในน่านน้ำพม่า และเขตห้ามทำการประมง	157
5.2 พื้นที่ป่าไม้ในพม่าที่บริษัทเอกชนและรัฐวิสาหกิจของไทย ได้รับสัมปทาน	169

สารบัญญกราฟ

กราฟที่	หน้า
5.1 การใช้ที่ดินในพม่า	165

Contents

<i>Preface from The Thailand Research Fund</i>	iii
<i>Board of The Thailand Research Fund</i>	v
<i>Preface from The Foundation for the Promotion of Social Sciences and Humanities Textbooks Projects</i>	vii
<i>Board of The Foundation for the Promotion of Social Sciences and Humanities Textbooks Projects</i>	x
<i>Preface from the editors</i>	xi
<i>Board of the Publication Series “Thailand’s Neighbors in Southeast Asia”</i>	xxiii
<i>About the author</i>	li
<i>Abstract</i>	liv
Chapter	
1. Introduction	1
Background and Key Issue	1
Concept in Analysis	8
2. Reaction of Countries against the Violation of Human Right in the Union of Myanmar during 1988-1991	14
Political Situation in the Union of Myanmar during 1988-1991	14

Reaction of Countries against the Myanmar Military Government	22
- Group of Countries against the Union of Myanmar	24
- Group of Countries Which Using the Constructive Engagement to the Union of Myanmar	31
3. Thai Reaction against the Violation of Human Right in the Union of Myanmar	44
Relation between Thai and the Union of Myanmar after the World War II until 1987	44
Trend of Thai Government concerning the Violation of Human Right in the Union of Myanmar	53
Reaction of Countries to the Thai Policy on the Violation of Human Right in the Union of Myanmar	66
4. The Significance of the Union of Myanmar to the Security of Thai	72
The Problems caused from the fighting between the Minority Groups and the Myanmar Military Troop	73
1 Infringement against the Thai Sovereignty	81
2 Damage and Lost Caused from the Fighting	86
3 Immigrant Prombles	87
4 Illegal Arms Trade Problems	91
Producing and Selling Drugs Problems	94
Marketing Problems at the Borderline	103

Borderline Problems Between Thai and the Union of	
Myanmar	109
1 Lam, Kan and Ki Nok Islands	113
2 Three Pagodas, Kanchanaburi	119
3 Moei River	126
4 Doi Lang	131
5 Sai and Ruok Rivers	134
The Significance of the Union of Myanmar to the Thai	
Security in Viwe of the Decision Makers	137
5. The Significance of the Union of Myanmar to the Benefit	
of Thai Economic	141
Search for Market and Investment	143
Search for Natural Resource	150
1 Fisheries Resource	150
2 Forestry Resource	159
6. Conclusion and Analysis	175
Bibliography	182
Appendix	195

ประวัติผู้แต่ง

ชื่อ	เรืออากาศเอกหญิง เวณิกา บุญมาคลี
การศึกษา	อักษรศาสตรบัณฑิต (เอกภาษาอังกฤษ, โทประวัติศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ช่วยนายทหารภาษาต่างประเทศ กองการต่างประเทศ กรมข่าวทหารอากาศ

บทคัดย่อ

หนังสือเล่มนี้มีความประสงค์ที่จะนำเสนอผลการศึกษานโยบายต่างประเทศของไทยต่อสหภาพพม่าในสมัยนายกรัฐมนตรีนพพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (พ.ศ.2531-2534) โดยต้องการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยต่อพม่า ทั้งนี้ได้นำเรื่องของผลประโยชน์แห่งชาติทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจที่ไทยจะได้รับจากการเป็นมิตรกับพม่า มาพิจารณาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ไทยจะได้รับหากปฏิบัติตามมติของประชาคมโลกที่หิบบกประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในพม่าขึ้นมาเป็นเหตุผลในการใช้มาตรการกดดันพม่า

ผลจากการศึกษาปรากฏว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยต่อพม่าในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ สถานความมั่นคงแห่งชาติ และกองทัพ ต่างมีทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือต่างเห็นว่าสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองภายในพม่า ซึ่งรวมไปถึงปัญหาสิทธิมนุษยชนนั้น เป็นปัญหาภายในของพม่า ซึ่งไทยไม่มีสิทธิเข้าไปเกี่ยวข้องเพราะจะดูหมองว่าไทยได้เข้าแทรกแซงกิจการภายในพม่า ผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายยังมองว่า นานาประเทศให้ความสำคัญต่อประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่านั้นไม่ได้ปฏิบัติตามมติดังกล่าวอย่างแท้จริง เพราะยังคงอนุญาตให้เอกชนของตนเข้าไปลงทุนในพม่าต่อไป และการใช้มาตรการกดดันพม่าดังกล่าวจะผลักดันพม่าให้กลับไปมีสภาพเหมือนเช่นในสมัยที่เนวินปกครองอยู่ และปิดตัวจากโลกภายนอก

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายพิจารณาว่าหาก

ไทยเป็นมิตรกับพม่าแล้ว นอกจากจะเปิดโอกาสให้ไทยสามารถชักจูงรัฐบาลทหารพม่าให้ยุติพฤติกรรมการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้แล้ว ที่สำคัญยังส่งผลให้ไทยสามารถเจรจากับรัฐบาลพม่า เพื่อแก้ไขปัญหาคความมั่นคงในบริเวณแนวชายแดนด้านตะวันตก ซึ่งได้กลายเป็นปัญหาเรื้อรัง และเป็นปัญหาร่วมระหว่าง 2 ประเทศไปแล้ว นอกจากนี้ยังช่วยทำให้พม่าเปิดโอกาสแก่ไทยในการเข้าไปลงทุนทางด้านการค้าและธุรกิจในประเทศได้อีกด้วย โดยเฉพาะในเรื่องของสัมปทานไม้และประมง

อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตประการหนึ่งว่านโยบายดังกล่าวเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของชาติหรือผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม เนื่องจากผู้ที่เข้าไปมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในประเทศพม่านั้น โดยมากเป็นนักการเมืองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมืองหรือฝ่ายทหาร

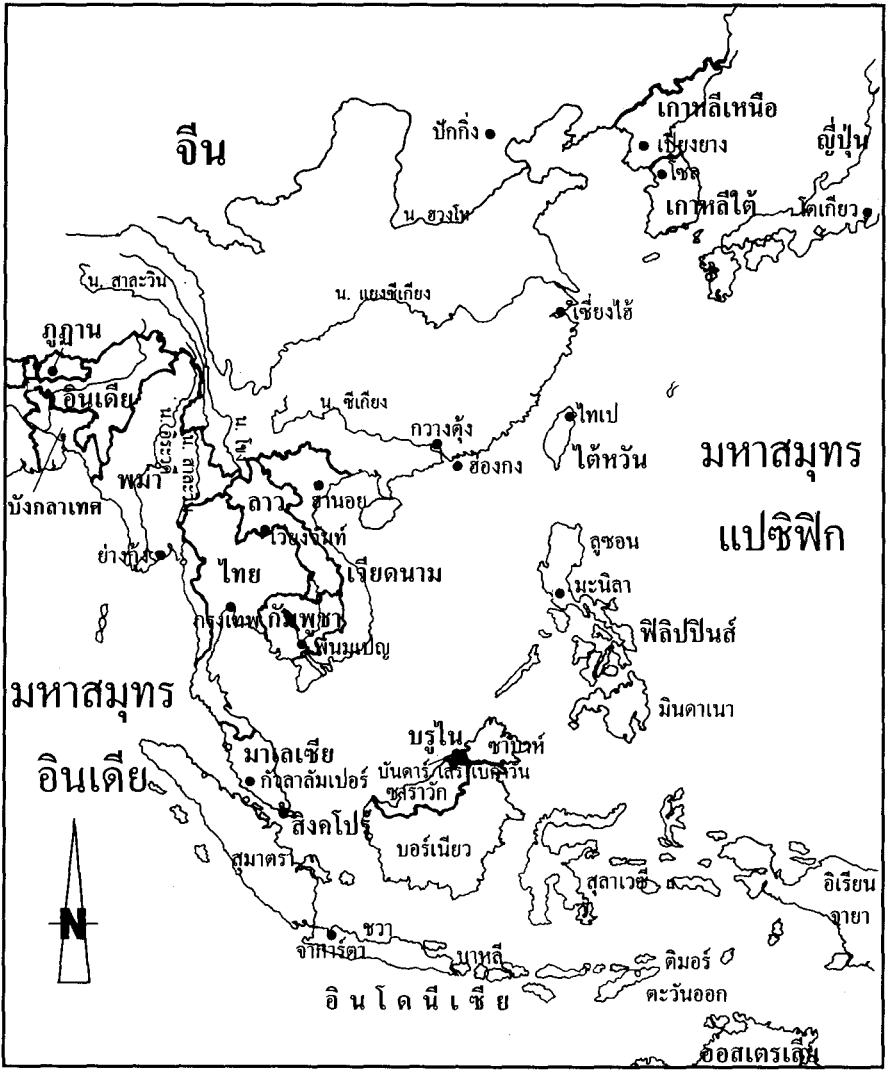
Abstract

This document attempts to make a study on Thai foreign policy towards the Union of Myanmar during General Chatichai Choonhavan Government (1988-1991). The purpose is to analyze which factor, either the national security and economy or human rights, influenced Thai policy-makers.

The study found that Thai policy-makers during the General Chatichai Government were selected from the Ministry of Foreign Affairs, Secretariat of the National Security Council and the Military. They believed political situations and human right problems in the Union of Myanmar were internal affairs and the Thais had no rights to interfere. In addition, Thai policy-makers did not want the Myanmar Military Government to see the Thais make this move. World's public opinions which asked every country to isolate and sanction the Union of Myanmar should not be followed. However, many countries ignored the afore-mentioned opinions. They still allowed their private companies to make business contact with the Myanmar Military Government. Furthermore, the Thais also believed that the pressures might push the Myanmar Military Government to re-apply policies previously used during General Ne Vin's regime.

Thai policy-makers hoped that the constructive engagement might help the Myanmar Military Government cease abusing human rights. The most significant point was that the Thais might be able to solve the acute security problems occurred along the Thai-Myanmar border. Expected outcomes are that the Thais might gain economic interests such as external markets and investments, natural resources forest products and fisheries.

However, one major query on these policies was who really gained the benefits from these outcomes, the Thai public or some specific interest groups as most of the capitalists who invested in the Union of Myanmar in one way or another has connections with either political parties or military groups.

อนุสาวรีย์ของชาน “บิดาแห่งเอกราชพม่า” ตั้งอยู่ใกล้ทะเลสาบหลวง ย่างกุ้ง
ของชาน เกิดเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1915 ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ 32 ปี
โดยถูกลอบสังหารพร้อมกับรัฐมนตรีร่วมคณะอีกหลายคนเมื่อ 19 กรกฎาคม ค.ศ.1947
ก่อนหน้าวันที่พม่าจะได้รับเอกราชจากอังกฤษครึ่งปี (4 มกราคม ค.ศ.1948)
(ภาพจาก ชาญวิทย์ เกษตรศิริและคณะ พม่า : อดีตและปัจจุบัน 2526)

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การเมืองภายในพม่า* นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา ได้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้นอย่างรุนแรง จนทำให้บรรดาประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกพากันให้ความสนใจต่อสถานการณ์นั้นเป็นอย่างมาก แม้ว่าก่อนหน้านี้ประชาชนชาวพม่าไม่เคยได้รับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามที่ได้ระบุไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติเลยก็ตาม แต่ก็ไม่มีประเทศใดให้ความสนใจในพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศพม่ามากมายนัก สำหรับเหตุการณ์นับแต่ปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมานั้น ได้ก่อให้เกิดความสนใจจากประเทศต่าง ๆ เนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

* เมื่อ พลเอกชอ หม่อง เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2531 ได้ประกาศเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า” (Socialist Republic of the Union of Burma) กลับมาใช้ “สหภาพพม่า” (The Union of Burma) เหมือนอย่างเดิม โดยเริ่มใช้เป็นทางการตั้งแต่วันที่ 23 กันยายน 2531 เป็นต้นไป ต่อมาในวันที่ 29 พฤษภาคม 2532. ได้ประกาศเปลี่ยนชื่อประเทศอย่างเป็นทางการอีกครั้งเป็น “สหภาพเมียนมาร์” (The Union of Myanmar) ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกที่ไม่ดีเกี่ยวกับชนชาติหรือเชื้อชาติที่แฝงอยู่ในความหมายของชื่อที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เพราะคำว่าพม่านั้นมีความหมายเป็นเพียงแค่เชื้อชาติพม่าหรือชาวพม่า ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศเท่านั้น แต่ความจริงแล้วประเทศนี้ยังมีชนชาติอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ที่เป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศ เช่น กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดให้ใช้คำว่า “สหภาพพม่า” เป็นชื่อทางการสำหรับภาษาไทย ในหนังสือนี้จะใช้ชื่อ “พม่า” แทนชื่อทั้งหมดที่กล่าวมา

ประการที่หนึ่ง รัฐบาลพม่าได้ใช้กำลังทหารเข้าดำเนินการปราบปราม นิสิต นักศึกษา ประชาชน รวมทั้งพระสงฆ์ ที่ทำการประท้วงต่อต้านรัฐบาล อย่างรุนแรงจนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตไม่ต่ำกว่า 1,000 คน

ประการที่สอง นักศึกษาพม่า พยายามดำเนินการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเรียกร้องให้นานาประเทศให้ความสนใจต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายใน พม่า เช่น การที่นักศึกษาพม่าพยายามยึดอากาศยานของสายการบินพม่า หรือ การที่นักศึกษาได้เดินทางไปแสวงหาการสนับสนุนและช่วยเหลือจากต่างประเทศ อย่างในกรณีของนายเส่งวิน ผู้นำรัฐบาลผสมแห่งชาติของสหภาพพม่า (National Coalition Government of the Union of Burma : NCGUB) เป็นต้น

ประการที่สาม การที่รัฐบาลทหารพม่าได้เข้าจับกุมตัว นางองซาน ซู จี วัั้นนั้น ได้รับความสนใจจากนานาประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากนาง องซานเป็นผู้มีชื่อเสียงในฐานะเป็นบุตรสาวคนเดียวของอูองซาน วีรบุรุษ ของชาวพม่า ผู้นำคนสำคัญที่สามารถดำเนินการเรียกร้องอิสรภาพจากอังกฤษ ได้เป็นผลสำเร็จ และที่สำคัญคือ นางองซาน เป็นหนึ่งในผู้ที่มีบทบาทอย่างมาก ในการต่อต้านรัฐบาล และเรียกร้องอำนาจประชาธิปไตยจากรัฐบาลพม่าในปี พ.ศ.2531 อีกทั้งนางองซานยังเป็นผู้นำคนสำคัญของสันนิบาตแห่งชาติ เพื่อประชาธิปไตย (The National League for Democracy) ซึ่งต่อมา ในเดือนตุลาคม 2531 ได้จดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองตามกฎหมายเลือกตั้งของพม่า เพื่อส่งสมาชิกพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามที่ รัฐบาลทหารของนายพลชอ หม่อง ได้ประกาศว่าจะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ในไม่ช้า การจับกุมตัวนางองซานซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของชาวพม่าผู้ต้องการ เสรีภาพและประชาธิปไตย¹ ในครั้งนี้ จึงถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น และเข้ามามีส่วนร่วม

¹ “คณะทหารพม่ากับ องซาน ซู จี,” มติชน (30 ตุลาคม 2534) : 3.

ในทางการเมืองได้โดยเสรี

ประกาศสุดท้าย เมื่อผลการเลือกตั้งทั่วไปของวันที่ 27 พฤษภาคม 2533 ปรากฏออกมาว่า พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านชนะการเลือกตั้ง รัฐบาลทหารพม่าของนายพลชอ หม่อง ยังไม่ยินยอมโอนอำนาจการบริหารประเทศให้แก่พรรคที่ชนะการเลือกตั้ง โดยอ้างว่าต้องการให้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ผ่านการเห็นชอบจากรัฐบาลชุดปัจจุบัน และได้รับการลงประชามติเป็นที่เรียบร้อยแล้วเสียก่อน จึงจะโอนอำนาจการบริหารประเทศให้ต่อไป แต่ก็ไม่ได้กระทำเช่นนั้นเลย²

จากพฤติกรรมของรัฐบาลทหารพม่าดังกล่าว ประชาคมโลก อันได้แก่สหรัฐอเมริกา ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป ออสเตรเลีย และประเทศตะวันตกอื่น ๆ ต่างพากันประณามรัฐบาลทหารของพม่าว่ามีพฤติกรรมอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเรียกร้องให้ยุติการกระทำนั้น แต่รัฐบาลทหารของพม่าได้เมินเฉยต่อเสียงเรียกร้องดังกล่าว ประชาคมโลกจึงมีมติให้ใช้มาตรการโดดเดี่ยวพม่า เช่น การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ การระงับหรือยกเลิกการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่พม่า เพื่อกดดันรัฐบาลทหารของพม่าให้ยุติการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และยังได้ขอความร่วมมือมายังนานาประเทศรวมทั้งประเทศไทยให้ช่วยกันใช้มาตรการดังกล่าวด้วย

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพม่าในปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา นับว่ามีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก ที่จะตัดสินใจเลือกดำเนินการตามมติของประชาคมโลกที่ต้องการให้ไทยร่วมมือใช้มาตรการกดดันพม่า ซึ่งจะส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า ซึ่งเริ่มดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 เป็นต้นมา ต้องหยุดชะงักลง หรือจะยังคงรักษาความสัมพันธ์

² “การเลือกตั้งในสหภาพพม่า,” สยามจดหมายเหตุ 15 (22-28 มิถุนายน 2533)

อันดีกับพม่าต่อไปโดยไม่คำนึงถึงมติของประชาคมโลก

ในช่วงเวลาดังกล่าว ไทยได้มีการเปลี่ยนผู้บริหารประเทศจาก พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ มาเป็น พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ* ซึ่งทำให้นโยบายของไทยเปลี่ยนไปด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะ พลเอกชาติชายให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชาติเป็นอย่างมาก ดังเห็นได้จากคำสัมภาษณ์หรือคำปราศรัยที่มักพูดถึงการแสวงหาและปกป้องผลประโยชน์ของชาติทางด้านเศรษฐกิจ มากกว่าเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมืองหรือความมั่นคงทางการทหาร อันแสดงให้เห็นถึงความคิดของผู้นำรัฐบาลที่เปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเห็นความสำคัญของอุดมการณ์และอุดมมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์เป็นอันดับแรก มาเป็นการให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น โดยไม่คำนึงถึงว่าประเทศนั้น ๆ จะมีอุดมการณ์แตกต่างจากไทยหรือไม่ โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ ในกรณีของอินโดจีน ไทยได้แสดงความประสงค์ที่จะเปิดตลาดการค้ากับประเทศในกลุ่มนี้ โดยมีนโยบายที่ต้องการเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า นโยบายนี้มีมาได้จำกัดอยู่เฉพาะกับประเทศในกลุ่มอินโดจีนเท่านั้น แต่ยังสามารถกว้างไปถึงประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ อีกด้วย และพม่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านประเทศหนึ่งที่ไทยให้ความสนใจถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นเป้าหมายหลักของนโยบายดังกล่าวก็ตามที่

เมื่อพม่าเกิดความวุ่นวายทางการเมืองดังกล่าวข้างต้น ในระยะแรก พลเอกชาติชายขอให้หน่วยงานที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยต่อพม่า ซึ่งได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ และสภาความมั่นคงแห่งชาติ พิจารณาดูท่าทีและแนวโน้มของสถานการณ์เสียก่อน

* พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม

และขอให้คำนึงของประชาคมโลกมาพิจารณาด้วย³ แต่ในที่สุดผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายต่อพม่า ได้ตัดสินใจที่จะไม่ดำเนินการตามมติของประชาคมโลก โดยยังคงมีการติดต่อเป็นอันดีกับผู้นำฝ่ายพม่าต่อไป ทั้งนี้เพราะพิจารณาว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาภายในของพม่า ซึ่งไทยไม่มีสิทธิเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของประเทศพม่าได้โดยตรง แต่ไทยเห็นว่าสามารถใช้วิธีการชักจูงและเปิดโลกทัศน์ของผู้นำพม่าให้กว้างขึ้น เพื่อให้ผู้นำพม่าหันมาปกครองประเทศในวิถีทางของประชาธิปไตยเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งวิธีการนี้จะทำได้โดยไทยจะต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับพม่าจนพม่าเกิดความเชื่อถือและไว้วางใจไทย และที่สำคัญคือการเป็นมิตรกับพม่าจะทำให้ไทยได้ประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์⁴ อย่างไรก็ตามแม้ว่าในระยะแรกจะมีกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ประชาชน สื่อมวลชน รวมไปถึงคณะที่ปรึกษาในนโยบายเรียกร้องให้ไทยใช้มาตรการต่าง ๆ กดดันรัฐบาลทหารพม่าให้ยุติพฤติกรรมอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและคัดค้านการดำเนินนโยบายรักษาสัมพันธไมตรีกับพม่าก็ตาม หากนายกรัฐมนตรีนพพลเอกชาติชาย กลับยอมรับในเหตุผลของกระทรวงการต่างประเทศ และสภาวะความมั่นคงแห่งชาติ โดยมอบหมายภาระในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สภาวะความมั่นคงแห่งชาติ และข้าราชการประจำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าพลเอกชาติชายไม่มีเวลาที่จะศึกษาเรื่องพม่าด้วยตนเองอย่างถ่องแท้ กอปรกับพลเอกชาติชายมีความสนใจต่อเรื่องของอินโดจีนอย่างมาก และในช่วงนั้นยังมีปัญหาภายในอื่น ๆ ที่ต้อง

³ "Chatichai Cautions on Dealing with Saw Maung," *The Nation* (11 January 1989) : 2.

⁴ "Prapass : We Seek to Encourage Reform in Burma," *Bangkok Post* (21 April 1989) : 6.

ได้รับการแก้ไขโดยตัวนรอยู่ เช่น การขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารกับข้าราชการประจำ ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ เป็นต้น

จากการศึกษาค้นคว้าในเบื้องต้นพบว่า การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยต่อพม่าในช่วงเวลาดังกล่าวเลือกดำเนินนโยบายเช่นนั้น เนื่องมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ⁵

ประการแรก ปัจจัยทางด้านความมั่นคง เมื่อพิจารณาจากสภาพทางภูมิศาสตร์พบว่าพม่าเป็นเพื่อนบ้านของไทย มีพรมแดนติดต่อกับไทยยาวที่สุดคือ ประมาณ 2,532 กิโลเมตร และมีช่องทางติดต่อกันมากมายตลอดแนวพรมแดน (ดูเพิ่มเติมในบทที่ 4) ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปบริเวณแนวพรมแดนทั้งฝั่งไทยและพม่าเป็นป่าทึบ มีทิวเขาสลับซับซ้อน โดยมีแนวเขาและลำน้ำเป็นเส้นแบ่งพรมแดนตามธรรมชาติ จากลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการยากที่จะควบคุมดูแลได้ทั่วถึง ส่งผลให้เกิดปัญหาตามบริเวณแนวพรมแดนหลายประการ เช่น ปัญหาความไม่สงบอันเนื่องมาจากชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า ปัญหาผู้อพยพ ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเส้นกั้นพรมแดน เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวล้วนเป็นปัญหาเรื้อรังและนับวันจะก่อความยุ่งยากให้กับทั้งรัฐบาลไทยและพม่า ที่สำคัญคือ ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าจะในทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม

ปัญหาเหล่านี้ ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับทางพม่า การที่ไทยจะดำเนินการแก้ไขปัญหาแต่โดยลำพังย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนโยบายของไทยต่อพม่าได้พิจารณาว่า หากไทยและพม่าเป็นมิตรที่ดีต่อกัน การเจรจาร่วมมือกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาน่าจะประสบผลสำเร็จเป็นที่พอใจ และจะก่อให้เกิดความมั่นคงต่อประเทศไทยในที่สุด

⁵ Ibid.

ประการที่สอง ปัจจัยความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ การมีความสัมพันธ์อันดีกับพม่านอกจากไทยจะได้ประโยชน์ด้านความมั่นคงแล้ว ยังได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากในช่วงเวลานั้นปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติของไทยเริ่มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็น ป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ ได้หมดลงไปอย่างรวดเร็ว และไม่เพียงพอต่อการบริโภคและการอุตสาหกรรมภายในประเทศ ไทยจึงมีความจำเป็นต้องหาแหล่งวัตถุดิบจากประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์มารับความต้องการนี้ ในขณะที่พม่าเป็นประเทศที่ยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ กอปรกับเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ติดกับไทย ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกในเรื่องการขนส่ง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายมองว่าพม่าน่าจะเป็นประเทศหนึ่งที่สามารถรองรับกับความต้องการทางด้านเศรษฐกิจของไทยได้ และการเป็นมิตรกับพม่าย่อมให้ประโยชน์แก่ไทยในแง่เศรษฐกิจถึง 2 ประการใหญ่ คือ ไทยจะได้รับประโยชน์จากแหล่งวัตถุดิบในพม่า และได้พม่าเป็นตลาดสำหรับสินค้าไทย ซึ่งจะช่วยให้นโยบายของนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ที่ต้องการขยายตลาดการค้า และแสวงหาแหล่งวัตถุดิบในประเทศใหม่ ๆ ประสบความสำเร็จ

จึงกล่าวได้ว่า รัฐบาลไทยในสมัยนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านความมั่นคงของชาติ และผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าปัจจัยทางด้านสิทธิมนุษยชน* ดังนั้นเนื้อหาในหนังสือนี้มุ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางด้านความมั่นคงและ

* อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ในบางครั้งการดำเนินนโยบายใด ๆ ก็ตามก่อให้เกิดข้อสงสัยว่าไม่ได้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของชาติ แต่เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีอิทธิพลบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มอาจขัดแย้ง หรือเป็นไปในแนวทางเดียวกับผลประโยชน์ของชาติก็ได้

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลไทยในสมัยนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในการเลือกรักษาสัมพันธภาพกับพม่าต่อไป ซึ่งปัจจัยทั้ง 2 ประการนั้นมีความสำคัญมากกว่าปัจจัยทางด้านสิทธิมนุษยชน

การนำกรอบความคิดมาใช้ในการวิเคราะห์

แนวความคิดทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่จะนำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ครั้งนี้จะนำแนวความคิด 2 แนวความคิดมาใช้ประกอบกัน แนวความคิดแรกที่จะเป็นกรอบใหญ่ในการวิเคราะห์จะนำแนวความคิดเกี่ยวกับ “การกำหนดนโยบายต่างประเทศ” (Decision Making of Foreign Policy) มาใช้ โดยจะนำประเด็นของปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศซึ่ง *Richard C. Snyder, H.W. Bruck* และ *Burton Sapin* เป็นผู้วางแนวความคิดไว้ ส่วนแนวความคิดที่จะเข้ามาเสริมภายในกรอบใหญ่นั้น จะนำแนวความคิดเรื่อง “ผลประโยชน์แห่งชาติ” (National Interests) มาใช้

การกำหนดนโยบายต่างประเทศ

(Decision Making of Foreign Policy)

Snyder, Bruck และ Sapin ได้กล่าวว่า รัฐบาลเป็นหน่วยสำคัญที่จะอธิบายการเมืองระหว่างประเทศ เพราะการกระทำและข้อผูกมัดต่าง ๆ จะดำเนินไปภายใต้การตัดสินใจระดับชาติ⁶ พฤติกรรมทางการเมืองหรือนโยบาย

⁶ Richard C. Snyder, H.W. Bruck and Burton Sapin, “The Decision-Making Approach to the Study of International Politics,” in James N. Rosenau, ed., *International Politics and Foreign Policy* (New York: The Free Press, 1961), p. 201

ของรัฐใด ๆ จะแสดงออกโดยผ่านทางบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือสถาบันซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย โดยผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายจะกำหนดจุดมุ่งหมาย นโยบาย และแนวทางปฏิบัติอย่างไร จะขึ้นอยู่กับความเข้าใจและการตีความต่อสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น ๆ ของผู้มีอำนาจว่าเป็นอย่างไร⁷

ดังนั้นผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายจึงเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย ซึ่งจำเป็นต้องนำมาพิจารณาโดยจะวิเคราะห์ว่าผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายในช่วงเวลานั้นมีความเข้าใจและตีความสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศในขณะนั้นอย่างไร รวมถึงลักษณะเฉพาะบุคคล เช่น ประวัติ การศึกษา ความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ฯลฯ ของผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย⁸ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจคุณค่าต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นยึดถือและใช้เป็นหลักในการกำหนดทางเลือกและตัดสินใจเลือกนโยบาย⁹

นอกจากปัจจัยผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายแล้ว Snyder, Bruck และ Sapin ได้พิจารณาว่ายังมีปัจจัยภายในอื่น ๆ ที่สำคัญซึ่งจำเป็นจะต้องนำมาพิจารณาด้วย เช่น การเมืองภายในประเทศ มติมหาชน กลุ่มอิทธิพลที่ตั่งและสภาพภูมิศาสตร์ เป็นต้น เพราะปัจจัยเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายในการเลือกดำเนินนโยบายไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง¹⁰

⁷ Ibid., p. 202.

⁸ Ibid, pp. 202-203.

⁹ James E. Dougherty and Robert L. Pfaltzgraff, *Contending Theories of International Relations : A Comprehensive Survey* (New York: Harper & Row Publishers. 1981), pp. 476-477.

¹⁰ Snyder, Bruck and Sapin, "The Decision-Making Approach to the Study of International Politics," op. cit., pp. 203-204.

สำหรับปัจจัยภายนอกนั้น ทั้ง 3 คนได้ให้คำอธิบายว่า เป็นปัจจัยที่เกิดภายนอกอาณาเขตของรัฐ ซึ่งอาจเกิดจากสถานการณ์ภายนอกประเทศ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอกประเทศที่มีผลกระทบมาถึงประเทศของเรา และทั้ง 3 คนยังได้รวมปัจจัยเรื่องสภาวะแวดล้อมของรัฐอื่น เช่น ทรัพยากร เทคโนโลยี ลักษณะทางสังคม เป็นต้น เข้าไว้เป็นปัจจัยภายนอกด้วย เพราะเห็นว่าปัจจัยเรื่องสภาวะแวดล้อมอาจมีส่วนช่วยหรือจำกัดผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ของนโยบายที่ผู้มีอำนาจกำหนดไว้ก็ได้ ทั้ง 3 คนยังให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า เราไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้ว่า ปัจจัยภายนอกปัจจัยใดบ้างเป็นปัจจัยสำคัญและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย แต่ความสำคัญนั้นจะขึ้นอยู่กับความเข้าใจและการประเมินของผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายตามสถานการณ์แวดล้อมในเวลานั้น¹¹

ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests)

นักรัฐศาสตร์หลายท่านได้ให้นิยามของคำว่า “ผลประโยชน์แห่งชาติ” ไว้หลายประการ ซึ่งพอจะสรุปนิยามได้ว่า คือ สิ่งที่รัฐจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกในการตัดสินใจเลือกดำเนินนโยบายต่างประเทศไปในแนวทางหนึ่งแนวทางใด ไม่ว่าผลประโยชน์นั้น ๆ จะเป็นการได้รับโดยตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ผลประโยชน์ขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องคำนึงถึง ได้แก่ เพื่อเอกราชและอธิปไตยของรัฐ เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของรัฐ เพื่อเศรษฐกิจ และความอยู่ดีกินดีของประชาชนในรัฐ เพื่อศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของรัฐ เพื่ออุดมการณ์ของรัฐ และเพื่ออำนาจของรัฐ

โดยทั่วไปเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่บริหารประเทศเมื่อใด หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ระหว่างประเทศ ทศนะที่รัฐบาลชุดก่อนยึด

¹¹ Ibid., p. 203.

ถืออยู่อาจหมดความสำคัญ และสิ่งที่เคยยึดถือว่าเป็นผลประโยชน์แห่งชาติ ก็อาจไม่มีความสำคัญอีกต่อไป ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ที่ประเทศนั้นได้ปฏิบัติมาแล้วก็ได้ จึงเห็นได้ว่าสิ่งที่ประเทศหนึ่งถือเอาเป็น ผลประโยชน์ของชาตินั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้นั้นเป็น ผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในกาลเวลา สถานการณ์ ลำดับความสำคัญของ ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และทัศนระของคณะบุคคลผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ แทนประเทศ เพราะฉะนั้นผลประโยชน์ที่สำคัญยิ่งยวด (Vital Interests) ของชาติในสมัยหนึ่งหรือช่วงเวลาหนึ่งอาจกลายเป็นผลประโยชน์ที่สำคัญปานกลาง (Secondary Interests) ในอีกสมัยหนึ่งก็ได้ หรืออาจเป็นไปในทางกลับกันคือ สิ่งที่เคยคิดว่าสำคัญปานกลางอาจกลายมาเป็นสำคัญยิ่งก็ได้¹²

การที่นโยบายของชาติต่าง ๆ ผิดแผกกันไปหรือเกิดความขัดแย้งกัน สืบเนื่องมาจากผลประโยชน์แห่งชาติขัดกันนั่นเอง เพราะผลประโยชน์ของ ชาติหนึ่งอาจไม่ใช่ผลประโยชน์ของอีกชาติหนึ่ง และผลประโยชน์ของชาติหนึ่ง อาจไปขัดกับผลประโยชน์ของอีกชาติหนึ่งก็เป็นได้¹³

เมื่อนำแนวความคิดเรื่องปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และแนว ความคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบวิเคราะห์เรื่อง “นโยบายต่างประเทศของไทยต่อสหภาพพม่า ในสมัยนายกรัฐมนตรี พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ” (พ.ศ.2531-2534) จะพบว่า นายกรัฐมนตรี พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ มีบทบาทไม่มากนักในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของ ไทยต่อพม่า เพราะพลเอกชาติชายให้ความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับอินโดจีน

¹² กระทบต ทองธรรมชาติ, การเมืองระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2516), หน้า 78.

¹³ ณรงค์ ลินสวัสดิ์, การเมืองระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แพร่พิทยา, 2524), หน้า 39-40.

เป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีปัญหาภายในประเทศอื่น ๆ เช่น ปัญหาทางด้านการเกษตร ซึ่งกำลังรกรากแก้ไขโดยด่วน จึงทำให้การตัดสินใจเลือกกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยต่อพม่าอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของข้าราชการประจำเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการกำหนดนโยบายต่อพม่านั้นมีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องและรับผิดชอบ หน่วยงานที่สำคัญและมีบทบาทที่โดดเด่น ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ และทหาร ดังนั้นในการศึกษาเรื่องของปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่อพม่าจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงบทบาทและทัศนคติของผู้นำที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบนโยบายต่อพม่าของหน่วยงานดังกล่าว รวมทั้งสถานการณ์ภายในประเทศ มติมหาชน กลุ่มอิทธิพล สภาพทางภูมิศาสตร์ ที่มีอิทธิพลต่อผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย อันนำไปสู่การดำเนินนโยบายรักษาสัมพันธไมตรีอันดีกับพม่า โดยจะวิเคราะห์ว่าผู้ที่มีบทบาทในหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายดังกล่าว ได้พิจารณาว่าผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยพื้นฐานที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบายต่อพม่า

ในการพิจารณาเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจจะนำปัจจัยและสถานการณ์ต่าง ๆ มาแยกแยะว่า ปัจจัยหรือสถานการณ์ใดให้ผลประโยชน์หรือส่งผลกระทบต่อในด้านความมั่นคงของชาติ ก็จะจัดไว้ในผลประโยชน์ของชาติทางด้านความมั่นคง และหากปัจจัยหรือสถานการณ์ใดให้ผลประโยชน์หรือมีส่วนกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางด้านเศรษฐกิจ ก็จะรวมไว้ในผลประโยชน์ของชาติทางด้านเศรษฐกิจ โดยจะไม่คำนึงว่าปัจจัยหรือสถานการณ์นั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกประเทศ แต่จะพิจารณาในแนวคิดของ “ผลประโยชน์แห่งชาติ” ซึ่งจะช่วยอธิบายทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยต่อพม่า ซึ่งเป็นปัจจัยภายในตามแนวความคิด “การกำหนดนโยบายต่างประเทศ” ของ Snyder, Bruck และ

Sapin

สำหรับปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยต่อพม่า คือ ปัจจัยเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งประชาคมโลกเห็นเป็นประเด็นสำคัญและได้นำมาเป็นเหตุผลเพื่อขอความร่วมมือจากนานาประเทศในการใช้มาตรการโดดเดี่ยวพม่า เพื่อกดดันให้พม่ายุติพฤติกรรมอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ปัจจัยทั้ง 2 ประการไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในหรือปัจจัยภายนอกประเทศต่างมีความสำคัญต่อการที่ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายจะเลือกดำเนินนโยบายไปในแนวทางใด แต่ในที่สุดแล้วปัจจัยภายในประเทศเป็นปัจจัยที่มีน้ำหนักมากกว่า ทำให้รัฐบาลไทยในสมัยนายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณเลือกดำเนินนโยบายรักษาสัมพันธไมตรีอันดีกับพม่าต่อไป แทนการใช้มาตรการโดดเดี่ยวพม่าตามมติของประชาคมโลก

บทที่ 2

ทำทีของนานาประเทศ

ต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่า

ในบทนี้จะกล่าวถึงสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองภายในพม่า จนทำให้รัฐบาลทหารพม่าใช้ความรุนแรงเข้าทำการปราบปรามประชาชนที่ต่อต้านรัฐบาลโดยไม่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนตามหลักของกฎบัตรสหประชาชาติ รวมทั้งทำทีของนานาประเทศว่ามีทัศนคติและปฏิบัติอย่างไรต่อสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในพม่า เพราะการแสดงออกของนานาประเทศต่อสถานการณ์ในพม่านั้น ถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่ผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายของไทยจะต้องนำมาพิจารณาประกอบ ก่อนที่จะเลือกใช้นโยบายในรูปแบบใดต่อประเทศพม่า นับแต่ที่ประเทศนั้นได้เกิดความวุ่นวายในปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา

สถานการณ์การเมืองภายในพม่าระหว่างปี พ.ศ.2531-2534

สาเหตุของการจลาจลที่เกิดขึ้นภายในพม่าเมื่อต้นปี พ.ศ.2531 จนกลายเป็นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งนานาประเทศได้หือยยกมาประณามรัฐบาลพม่าอยู่จนถึงทุกวันนี้ นั้น มีพื้นฐานมาจากความล้มเหลวในนโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจของรัฐบาลพม่าที่เข้ามาบริหารประเทศ นับแต่ได้รับอิสรภาพอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ.2491

นับแต่พม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษในวันที่ 4 มกราคม 2491 เป็นต้นมา

อู นู ซึ่งเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของพม่า ต้องประสบกับปัญหาที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ปัญหาความแตกแยกในพรรคสันนิบาตเสรีของประชาชนผู้ต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti-Fascist People's Freedom League - AFPFL) ซึ่งเป็นพรรครัฐบาล ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เสียหายอย่างหนักอันเป็นผลมาจากสงครามโลกครั้งที่ 2 และปัญหาชนกลุ่มน้อยที่เรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองตามรัฐธรรมนูญปี 2490 ซึ่งปัญหาทั้ง 3 มีผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นอย่างมาก อู นู จึงให้ พลเอกเนวิน ในฐานะเสนาธิการทหาร (เทียบเท่าผู้บัญชาการทหารสูงสุด) เข้าบริหารประเทศในฐานะรัฐบาลชั่วคราวในปี พ.ศ.2501 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2503 จึงได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นตามระบอบประชาธิปไตย และ อู นู ได้รับเลือกให้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง¹

แม้ว่าจะได้รับโอกาสให้กลับมาบริหารประเทศเป็นครั้งที่สอง อู นู ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาได้ ยิ่งไปกว่านั้นปัญหาต่าง ๆ กลับขยายความรุนแรงขึ้น ด้วยเหตุนี้ พลเอกเนวินจึงได้ใช้เป็นข้ออ้างยึดอำนาจจาก อู นู ในปี พ.ศ.2505²

ตลอดระยะเวลา 26 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2505 จนถึงปี พ.ศ. 2531 ที่นายพลเนวินเข้ามาบริหารประเทศ พม่าต้องพบกับความล้มเหลวทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการนำเอานโยบาย “วิถีทางของพม่าสู่ระบบสังคมนิยม” (The Burmese Way to Socialism) มาใช้³ ทำให้สภาพ

¹ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, “สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า,” ใน เอเชีย : ความรู้ทั่วไป, กระทบ ท่องธรรมชาติ, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 127.

² เฟ็งอ้าง.

³ เฟ็งอ้าง, หน้า 121-123.

ทางเศรษฐกิจของพม่าอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม ความเป็นอยู่โดยทั่วไปของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในสภาพยากจน ขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค* ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมือง⁴ นั่นคือในเดือนกันยายน 2530 และเดือนมีนาคม 2531 นักศึกษาได้พากันชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลพม่าในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ผิดพลาด ซึ่งนับได้ว่าเป็นการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลถึง 2 ครั้ง ภายในระยะเวลาเพียง 6 เดือน**

* จากสถิติในปี พ.ศ.2530 รายได้ของประชาชนพม่าเฉลี่ยปีละ 180 เหรียญสหรัฐฯ รายได้จากการส่งออกของพม่าในช่วง 3 ปี (พ.ศ.2526-2527, 2527-2528 และ 2528-2529) ลดลงมาโดยตลอด จาก 410 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เหลือ 372 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และ 317 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ตามลำดับ ในขณะที่การนำเข้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น ทำให้พม่าต้องประสบกับปัญหาการขาดดุลตลอดมา ในปี พ.ศ. 2530 พม่ามีเงินตราต่างประเทศสำรองเหลือเพียง 20 ล้านเหรียญสหรัฐฯ แต่มีภาระหนี้สินต่างประเทศ ประมาณ 3,000-4,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และต้องใช้งบประมาณเพื่อชำระหนี้คิดเป็นร้อยละ 70 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมด สำหรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปีเดียวกันมีเพียงร้อยละ 2.5 เท่านั้น ทางด้านผลผลิตทางการเกษตรก็ต่ำกว่าเป้าหมายที่ทางรัฐบาลพม่ากำหนดไว้ ในรายงานของธนาคารโลกปีพ.ศ.2529 ได้จัดให้พม่าเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดอันดับ 7 ของโลก (กระทรวงการต่างประเทศ, “สาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพพม่า,” 2530. (อัครสาเนา)

⁴ ไชยวัฒน์ ยนเปี่ยม, “ความยุ่งเหยิงทางเศรษฐกิจในพม่า,” สยามรัฐ (1 กันยายน 2530) : 3.

** การชุมนุมประท้วงรัฐบาลครั้งแรก เกิดจากการที่รัฐบาลพม่าต้องการทำลายระบบการค้าในตลาดมืด และการค้านอกระบบตามชายแดนที่ชนกลุ่มน้อยดำเนินกิจการอยู่ จึงได้ประกาศยกเลิกการใช้ธนบัตรชนิดราคา 25, 35 และ 75 จี๊ด ในวันที่ 5 กันยายน 2530 โดยไม่กำหนดมาตรการแลกเปลี่ยนธนบัตรเหมือนเมื่อครั้งประกาศยกเลิกธนบัตรชนิดราคา 20, 50 และ 100 จี๊ด ในเดือนตุลาคม 2528 มีผลทำให้นักศึกษาออกมาชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาล (กระทรวงการต่างประเทศ, “สาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพพม่า,” 2530. (อัครสาเนา)

การชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลครั้งที่ 2 เกิดจากการทะเลาะวิวาทระหว่างกลุ่มนักศึกษา กับกลุ่มวัยรุ่นด้วยเรื่องส่วนตัว และได้กลายเป็นการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลและมีการก่อความไม่สงบ รัฐบาลได้พยายามยุติการประท้วงครั้งนี้จนทำให้มีผู้เสียชีวิต ซึ่งตามรายงานของรัฐบาลปรากฏว่ามีผู้เสียชีวิต 2 คน ถูกจับกุม 625 คน แต่ได้ปล่อยตัวไปแล้ว 484 คน (“พม่าหลังเนวินลาออก,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (31 กรกฎาคม - 6 สิงหาคม 2531) : 19-20.)

การประชุมประท้วงในครั้งหลังทำให้รัฐบาลต้องประกาศปิดมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ หลังจากที่รัฐบาลได้พิจารณาให้เปิดสถานศึกษาทั่วประเทศขึ้นใหม่ได้เพียง 13 วัน ความวุ่นวายได้เกิดขึ้นในพม่าอีกครั้ง กล่าวคือในวันที่ 13 มิถุนายน 2531 นักศึกษาได้ชุมนุมประท้วงผู้บริหารของมหาวิทยาลัยที่ไม่อนุญาตให้จัดพิธีรำลึกถึงนักศึกษาที่เสียชีวิตจากการจลาจลเมื่อเดือนมีนาคม นอกจากนั้น ยังเรียกร้องให้รัฐบาลพม่าปล่อยตัวนักศึกษาที่ถูกจับกุมและรับนักศึกษาที่ถูกไล่ออกเนื่องจากเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าวกลับเข้าศึกษาตามเดิม นอกจากนั้นรัฐบาลต้องยินยอมให้นักศึกษาสามารถจัดตั้งสหพันธ์นักศึกษาได้ รัฐบาลพม่านอกจากจะไม่ตอบสนองข้อเรียกร้องดังกล่าวแล้วยังได้ส่งทหารเข้ามารักษาการณ์ในบริเวณมหาวิทยาลัย การชุมนุมประท้วงครั้งนี้จึงได้ขยายสู่วงกว้างจากเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาสู่การเข้าร่วมของประชาชน ทำให้มีผู้ชุมนุมหลายพันคนทำการประท้วงต่อต้านรัฐบาล มีการแจกใบปลิวโจมตีรัฐบาลและทำลายทรัพย์สินของทางราชการ จนเกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจปราบจลาจล⁵

ในที่สุดรัฐบาลได้ประกาศห้ามประชาชนออกนอกเคหะสถานระหว่างเวลา 18.00-06.00 น. ตั้งแต่วันที่ 21 มิถุนายน-19 สิงหาคม 2531* และได้ประกาศห้ามการชุมนุมและการเดินขบวนในสถานที่สาธารณะ รวมไปถึงการ

⁵ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, “คู่มือศึกษาพื้นที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า,” 7 กุมภาพันธ์ 2532. (อัดสำเนา)

* เนื่องจากประชาชนต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนอาหาร อีกทั้งราคาของสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพมีราคาสูงกว่าที่ทางการกำหนดไว้ รัฐบาลจึงได้เปลี่ยนเวลาการห้ามประชาชนออกนอกเคหะสถานไปเป็นระหว่างเวลา 20.00-04.00 น. โดยเริ่มในวันที่ 1 กรกฎาคม 2531 เป็นต้นมา แต่รัฐบาลไม่สามารถบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนได้ จึงจำเป็นต้องประกาศยกเลิกการห้ามออกนอกเคหะสถานในที่สุด (“สถานการณ์วุ่นวายในพม่า,” สยามจดหมายเหตุ 15 (19-25 สิงหาคม 2531) : 948.)

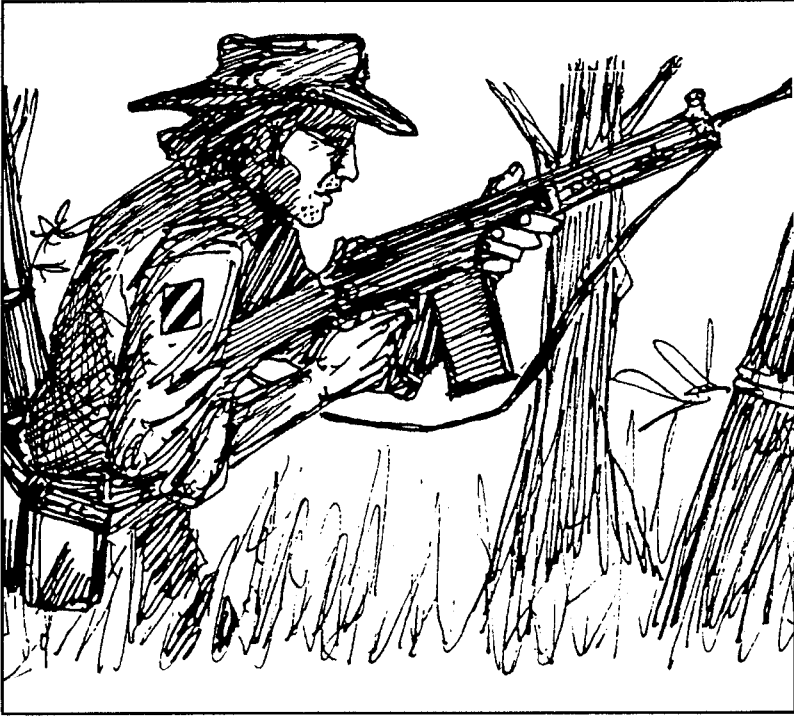
(ภาพ Far Eastern Economic Review, 1988)

นายพล เณ วิน

(ภาพ Far Eastern Economic Review, 1992)

นายพล ซอ หม่อง

war

war

civil war

a war between brothers

one of the least developed countries in the world

military dictatorship government

an unfair and unjust system

they do not solve their political problems

and who are the persons most guilty?

for the good our country and people,

we must kick out from the world

if not.....

ภาพและบทกวีของนักศึกษาพม่าผู้พลัดถิ่น
(ภาพจาก วัชร เพ็ชรทอง. พม่าพลัดถิ่น, 2537)

ปิดสถานศึกษาในระดับสูง หลังจากนั้นรัฐบาลได้จัดให้มีการประชุมสมัชชาพรรค
โครงการสังคมนิยมพม่า (The Burma Socialist Programme Party :
BSPP) สมัยวิสามัญในวันที่ 23 กรกฎาคม 2531 เพื่อพิจารณาการปฏิรูป
นโยบายและแนวทางปฏิบัติด้านเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตามความวุ่นวายในพม่ายังเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาตามเมือง
ต่าง ๆ จนเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองหลายครั้ง* แต่ไม่
สามารถแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้นได้ ยังผลให้ในเดือนกันยายน 2531
ประชาชน นักศึกษา นักเรียน รวมทั้งพระสงฆ์ได้ก่อการจลาจลขึ้นอีกครั้งใน
กรุงย่างกุ้ง และต่อมาได้ขยายไปตามหัวเมืองที่สำคัญต่าง ๆ เช่น เมือง
มัณฑะเลย์ (Mandalay) เมืองตองยี (Taunggyi) เป็นต้น รัฐบาลพม่า
ภายใต้การนำของ นายพลชอ หม่อง ได้ใช้กำลังเข้าปราบปรามผู้ที่เข้าร่วม
ทำการต่อต้านรัฐบาลอย่างรุนแรงจนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก
ในที่สุดรัฐบาลทหารของ นายพลชอ หม่อง ต้องการผ่อนคลายนความตึงเครียด

* ภายในปี พ.ศ.2531 พม่ามีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำประเทศดังนี้ :

26 ก.ค. 2531 นายพลเนวิน ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า
(The Burma Socialist Programme Party : BSPP) และ อู ซานยู ซึ่งดำรงตำแหน่ง
ประธานาธิบดี ขอลาออกจากตำแหน่งที่ทั้ง 2 คนดำรงอยู่

27 ก.ค. 2531 นายพลเส่ง ลวิน ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ เข้ารับตำแหน่ง
ประธานพรรคฯ แทน นายพลเนวิน และตำแหน่งประธานาธิบดีแทน อู ซานยู

12 ส.ค. 2531 นายพลเส่ง ลวิน ลาออกจากทั้ง 2 ตำแหน่ง และ อู หม่อง หม่อง
ซึ่งเป็นอัยการแห่งรัฐฯ เข้ารับตำแหน่งทั้ง 2 แทนนายพลเส่ง ลวิน

18 ก.ย. 2531 นายพลชอ หม่อง ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและ
เสนาธิการทหาร (เทียบเท่าผู้บัญชาการทหารสูงสุด) เข้ายึดอำนาจจากอูหม่อง หม่อง และ
จัดตั้งสภาฟื้นฟูกฎและระเบียบแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration Council :
SLORC) ตัวเขาเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ทางการเมือง จึงจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในวันที่ 27 พฤษภาคม 2533 แต่ผลของการเลือกตั้งปรากฏว่า พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy : NLD)⁶ ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านของพลเรือนได้รับคะแนนเสียงสูงสุดในการเลือกตั้งครั้งนี้* จึงมีสิทธิในการจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ แต่รัฐบาลทหารไม่ยอมมอบอำนาจบริหารให้แก่พรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้ง ทั้งได้จับกุมกลุ่มผู้นำพรรค NLD เช่น นางอองซาน ซู จี และผู้นำพรรคอื่น ๆ รวมไปถึงข้าราชการทหาร ประชาชน นักเรียน นักศึกษา และพระสงฆ์ ที่ทำการเรียกร้องต่อต้านรัฐบาลทหารพม่าด้วย ในบางครั้งได้ใช้กำลังทหารเข้าทำการปราบปรามอย่างรุนแรง รัฐบาลทหารของพม่ากล่าวว่าการโอนอำนาจจะมีขึ้นต่อเมื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ผ่านการเห็นชอบจากรัฐบาลปัจจุบันและได้รับการลงมติจากประชาชนเรียบร้อยแล้ว จากนั้นจะจัดให้มีการเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง และในขั้นตอนสุดท้ายจึงจะโอนอำนาจให้แก่รัฐบาลที่จัดตั้งตามรัฐธรรมนูญ การบิดเบือนเช่นนี้ทำให้ฝ่าย

⁶ เพิ่งอ้าง.

* การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นครั้งแรกในรอบ 30 ปี โดยมีผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง 2,209 คน จาก 93 พรรคการเมือง และผู้สมัครอิสระอีก 78 คน พรรคสำคัญที่เข้าแข่งขัน เช่น พรรค National Unity Party (NUP) ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาจากพรรครัฐบาลเดิม คือ The Burma Socialist Programme Party (BSPP) ส่วนพรรคฝ่ายค้านอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ พรรค National League for Democracy (NLD) มีนายทิน อู เป็นประธานพรรค และนางอองซาน ซู จี เป็นเลขาธิการพรรค พรรค League for Democracy and Peace ของ อูนู พรรค Party for National Democracy (PND) นายแสง วิน เป็นประธานพรรค เป็นต้น มีผู้ลงคะแนนเสียงทั้งสิ้นร้อยละ 76 ของผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด 20.8 ล้านคน จากประชาชนทั้งหมด 40.3 ล้านคน พรรค NLD ได้รับเสียงส่วนใหญ่โดยได้ถึง 396 ที่นั่งจากจำนวนที่นั่งในสภาทั้งหมด 485 ที่นั่ง ในขณะที่พรรค NUP ซึ่งเป็นพรรคของรัฐบาลได้รับเลือกเพียง 10 ที่นั่ง (ทรายแก้ว ชูทรัพย์, “สหภาพพม่า,” ใน เอเชียรายปี 1991 (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 3).

ต่อต้านไม่พอใจ จึงได้จัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลขึ้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2533 นำโดย นายเสง วิน เรียกว่า **รัฐบาลผสมแห่งชาติของสหภาพพม่า** (The National Coalition Government of the Union of Burma)* มีจุดประสงค์เพื่อล้มล้างรัฐบาลทหารของพม่า และพยายามเรียกร้องให้นานาประเทศช่วยกันใช้มาตรการกดดันรัฐบาลพม่า เพื่อให้ยุติพฤติกรรมการละเมิดสิทธิมนุษยชน และคืนอำนาจให้แก่ประชาชนโดยเร็ว⁷

ท่าทีของประเทศต่าง ๆ ต่อรัฐบาลทหารพม่า

นานาประเทศต่างให้ความสนใจต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าอย่างมากเป็นครั้งแรก ทั้งที่พมามีปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนมาเป็นเวลานานแล้ว นอกจากเป็นเพราะการใช้กำลังทหารเข้าทำการปราบปรามกลุ่มผู้ทำการต่อต้านรัฐบาลอย่างรุนแรงจนทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ยังเกิดจากการเข้าทำการจับกุมผู้นำและกลุ่มผู้ทำการต่อต้านรัฐบาล โดยเฉพาะการจับกุมและกักขังนาง**อองซาน ซู จี** ไว้ในบ้านพักเป็นเวลานาน ซึ่งนาง

* รัฐบาลผสมแห่งชาติของสหภาพพม่า (National Coalition Government of the Union of Burma : NCGUB) เป็นการรวมตัวของสมาชิกพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy : NLD) พรรคประชาธิปไตยแห่งชาติ (Party for National Democracy : PND) และสมาชิกกลุ่มอิสระ สำนักงานใหญ่อยู่ที่ค่ายมาเนอพลอร์ และมีสำนักงานสาขาอยู่ในกรุงเทพฯ ความเคลื่อนไหวของ NCGUB เน้นในด้านการเผยแพร่นโยบายและข่าวสาร รวมทั้งปรับปรุงองค์กรให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น นอกจากนั้น นายเสง วิน ได้เดินทางไปแสวงหาการสนับสนุนจากต่างประเทศ และประสบความสำเร็จในการเยือนสหรัฐอเมริกา นอร์เวย์ สวีเดน แคนาดา ญี่ปุ่น รวมทั้งออสเตรเลีย สำหรับนอร์เวย์นั้นเป็นประเทศเดียวที่ให้การรับรอง NCGUB ในขณะที่เดียวกันก็ให้การรับรองรัฐบาลทหารพม่าด้วย

⁷ “การเมืองในสหภาพพม่า,” สยามจดหมายเหตุ 16 (11-17 มกราคม 2534) : 51.

องชานเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในการต่อต้านรัฐบาลทหารพม่าและดำเนินการเรียกร้องประชาธิปไตย อีกทั้งการไม่ยอมมอบอำนาจการบริหารประเทศให้แก่พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งประสบชัยชนะอย่างเป็นทางการเลือกตั้งทั่วไปที่มีขึ้นเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2533 ทำให้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในพม่ารุนแรงขึ้น การกระทำของรัฐบาลทหารพม่าดังกล่าว ทำให้ประชาชนชาวพม่าและนานาชาติให้ความสนใจต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในพม่าเพิ่มมากขึ้นเป็นพิเศษ ประกอบกับ นิสิตนักศึกษาชาวพม่า พยายามดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องให้นานาชาติสนใจต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในพม่าอย่างต่อเนื่อง เช่น การยึดอากาศยานของสายการบินพม่า หรือการที่รัฐบาลผสมแห่งชาติของสหภาพพม่าได้พยายามเดินทางไปแสวงหาการสนับสนุนจากต่างประเทศ เป็นต้น จนกว่ารัฐบาลทหารพม่าจะคืนอำนาจการบริหารประเทศให้แก่พรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้ง และปล่อยตัวผู้นำและประชาชน นิสิต นักศึกษา ที่ต่อต้านรัฐบาลให้เป็นอิสระ แม้นานาชาติจะให้ความสนใจต่อปัญหาภายในพม่าเป็นอย่างมาก แต่ละประเทศย่อมมีทัศนะและปฏิกิริยาต่อปัญหาดังกล่าวแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

- กลุ่มประเทศที่ต้องการกดดันพม่า
- กลุ่มประเทศที่ต้องการรักษาความสัมพันธ์กับพม่า

ในการศึกษาทัศนะและท่าทีของแต่ละกลุ่ม จะหยิบยกเฉพาะประเทศที่มีการแสดงออกอย่างชัดเจน และมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของไทยมาพิจารณาเท่านั้น

กลุ่มประเทศที่ต้องการกดดันพม่า

กลุ่มประเทศเหล่านี้ไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมของรัฐบาลพม่า และการบริหารในรูปแบบเผด็จการและการใช้ความรุนแรงโดยไม่คำนึงถึงมนุษยธรรมตามหลักของกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะหลักสิทธิมนุษยชนสากลและหลักสิทธิมนุษยชนด้านการเมืองการปกครองที่องค์การสหประชาชาติเป็นผู้กำหนด ประเทศที่แสดงออกอย่างชัดเจนและเป็นแกนนำเรียกร้องให้นานาประเทศร่วมมือกันใช้มาตรการกดดันรัฐบาลทหารของนายพลชอ หม่อง ที่เข้ามาบริหารประเทศโดยการยึดอำนาจและทำการปราบปรามประชาชนที่คัดค้านอย่างรุนแรงได้แก่ สหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศในประชาคมยุโรป และประเทศตะวันตกอื่น ๆ การที่ประเทศเหล่านี้มีการแสดงออกดังกล่าวเนื่องจากประเทศเหล่านี้ต่างเป็นแหล่งกำเนิดปรัชญาและแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ดังนั้นจึงเห็นว่าเป็นหน้าที่ของคนที่จะต้องปกป้องและส่งเสริมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงในสังคมโลก⁸

เมื่อเกิดความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศพม่าเมื่อต้นปี พ.ศ.2531 สหรัฐฯได้แสดงความสนใจและห่วงใยคอยติดตามสถานการณ์ภายในพม่าอย่างใกล้ชิด ก่อนการยึดอำนาจของนายพลชอ หม่อง ในวันที่ 18 กันยายน 2531 ทางสหรัฐฯได้ส่ง นายสตีเฟ่น ไชลาร์ช ประธานคณะอนุกรรมการฝ่ายกิจการเอเชียและแปซิฟิกของสภาผู้แทนราษฎรสหรัฐฯ มาเยือนพม่าระหว่างวันที่ 3-4 กันยายน 2531 เพื่อหารือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้นำระดับสูงของพม่า เช่น อู หม่อง หม่อง ประธานาธิบดี และประธานพรรค BSPP และกับผู้นำ

⁸ Marina Szeinbok, "Lawasia Human Rights Newsletter : Burma in 1988," The Law Association for Asia and the Pacific, 2 (December 1988)

ฝ่ายต่อต้านรัฐบาล เช่น พลจัตวา ออง จี และ นางองซาน ซู จี รวมทั้งผู้นำนักศึกษาด้วย เขาได้แสดงผลการไปเยือนพม่าต่อสื่อมวลชนที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2531 เกี่ยวกับหนทางการได้ประชาธิปไตยในพม่าว่า เขามีความเชื่อมั่นว่าพม่าคงจะมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในไม่ช้า แต่ยังมีปัญหาว่าประชาธิปไตยนั้นจะได้มาโดยสันติหรือความรุนแรง ทั้งนี้อนาคตของประเทศขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของพรรค BSPP ซึ่งจะมีการประชุมสมัชชาสามัญวิสามัญขึ้นเป็นกรณีพิเศษในวันที่ 12 กันยายน 2531 เพื่อพิจารณาว่าจะยินยอมให้ประชาชนมีสิทธิหรือไม่ในการลงมติเลือกระบบพรรคการเมือง ระหว่างระบบพรรคการเมืองแบบพรรคเดียวกับระบบพรรคการเมืองแบบหลายพรรค และยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่าเขาจะนำประเด็นปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองในพม่าเข้าสู่รัฐสภาสหรัฐฯ เพื่อหาช่องทางที่จะผลักดันให้พม่าได้มีพรรคการเมืองแบบหลายพรรคตามระบอบประชาธิปไตยโดยเร็ว และได้ขอให้ประเทศในยุโรปตะวันตกและออสเตรเลียอนุญาตให้ผู้นำพม่าที่ประสงค์จะลี้ภัยสามารถลี้ภัยในประเทศนั้น ๆ ได้ เมื่อนายโซลาร์ซกลับถึงสหรัฐฯ เขาได้เสนอต่อรัฐบาลสหรัฐฯขอให้ทบวงโครงการให้ความช่วยเหลือพม่าจำนวน 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยให้เหตุผลว่า สหรัฐฯสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย⁹

แต่เมื่อ นายพลซอ หม่อง ได้นำกำลังทหารเข้ายึดอำนาจจาก อู หม่อง หม่อง ในวันที่ 18 กันยายน 2531 รัฐบาลสหรัฐฯ โดยโฆษกประจำทำเนียบประธานาธิบดีได้ออกแถลงการณ์อย่างทันทีในวันต่อมาว่า สหรัฐฯได้พิจารณาระงับความช่วยเหลือที่ให้แก่พม่า และเรียกร้องให้ทหารพม่ายุติการใช้ความรุนแรง โดยขอให้หันมาใช้วิธีเจรจากับผู้นำฝ่ายต่อต้านรัฐบาลแทนเพื่อให้มี

⁹ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, “คู่มือศึกษาพื้นที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า.”

การเลือกตั้งภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบหลายพรรคตามที่ประชาชนเรียกร้องต่อไป¹⁰ และในวันที่ 24 กันยายน 2531 สหรัฐฯได้ประกาศตัดความช่วยเหลือทั้งหมดที่ให้แก่พม่าในปี พ.ศ.2531 ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 12.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ยกเว้นความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม เช่น การให้ความช่วยเหลือเรื่องยารักษาโรคหรืออาหาร อย่างไรก็ตาม สหรัฐฯได้แสดงความหวังว่าสถานการณ์ในพม่าจะคลี่คลายสู่สภาพปกติโดยเร็ว ซึ่งถ้าหากเป็นเช่นนั้น สหรัฐฯก็พร้อมจะให้ความร่วมมือกับรัฐบาลพม่าต่อไป¹¹

เมื่อรัฐบาลพม่าได้ประกาศกำหนดเวลาการเลือกตั้งทั่วไปว่าจะมีขึ้นในวันที่ 27 พฤษภาคม 2533 สหรัฐฯได้เรียกร้องให้การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรม ผลการเลือกตั้งที่ออกมาปรากฏว่า พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy - NLD) ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านได้รับชัยชนะ แต่รัฐบาลพม่ากลับถ่วงเวลาไม่ยอมโอนอำนาจการปกครองให้แก่พรรคนั้นแต่อย่างใด ฝ่ายสหรัฐฯมองว่าผลของการเลือกตั้งได้แสดงให้เห็นแล้วว่าประชาชนต้องการประชาธิปไตยภายใต้ระบบหลายพรรค จึงได้เรียกร้องให้รัฐบาลยินยอมมอบอำนาจให้แก่พรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งโดยเร็ว และปล่อยตัวนักโทษการเมือง สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือต่าง ๆ นั้น ทางสหรัฐฯยังยืนยันที่จะงดความช่วยเหลือต่อไป จนกว่าจะมีรัฐบาลซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชน¹² นอกจากนี้ทางสหรัฐฯยังได้ยับยั้งการเดินทางมารับตำแหน่งของทูตสหรัฐฯประจำกรุงย่างกุ้งคนใหม่ จนกว่าจะได้มีการจัดตั้งรัฐบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้ง เพราะสหรัฐฯต้องการ

¹⁰ เฟ็งอั้ง.

¹¹ เฟ็งอั้ง.

¹² “การเลือกตั้งในสหภาพพม่า,” สยามจดหมายเหตุ 15 (15-21 มิถุนายน 2533) :

หลีกเลี่ยงทุกวิถีทางที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจว่าสหรัฐทำให้การรับรองรัฐบาลทหารพม่า ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ไม่มีความชอบธรรมในการปกครองประเทศ¹³

การที่สหรัฐได้ระงับความช่วยเหลือแก่พม่าในทุก ๆ ด้านนั้น ทำให้ความช่วยเหลือในด้านการปราบปรามยาเสพติดต้องพลอยระงับไปด้วยตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา ในกรณีเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น สหรัฐได้กล่าวหาว่าพม่าไม่มีความพยายามในการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง แต่พม่ามีความต้องการที่จะให้สหรัฐยกเลิกมาตรการโดดเดี่ยวพม่า จึงพยายามแสดงให้เห็นว่าพม่ามีความสนใจในการแก้ปัญหายาเสพติดอย่างแท้จริง ดังนั้นกลางเดือนกุมภาพันธ์ 2533 พม่าได้จัดให้มีการเผาเฮโรอีนมูลค่าประมาณ 418 ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งในการเผายาเสพติดครั้งนี้ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่อต้านยาเสพติดของสหรัฐได้เดินทางมาร่วมเป็นสักขีพยานด้วย¹⁴

ในวันที่ 15 มีนาคม 2533 ศาลสหรัฐได้พิพากษาว่า *ขุนসা* มีความผิดในคดีลักลอบขนฝิ่นน้ำหนัก 1,088 กิโลกรัม จากกรุงเทพฯ ไปยังสหรัฐ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2533 ดังนั้นขุนสาจะต้องถูกนำตัวมายังสหรัฐ เพื่อรับการลงโทษตามกฎหมายของสหรัฐ แต่เนื่องจากพม่ากับสหรัฐยังไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งคนร้ายข้ามแดน พม่าจึงไม่อยู่ในฐานะที่จะส่งขุนสาไปให้ทางการสหรัฐได้ แต่รัฐบาลพม่าได้แถลงยืนยันว่า พม่ายังคงปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามยาเสพติด และพม่าพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับสหรัฐในการเร่งรัดแก้ไขปัญหายาเสพติดบริเวณสามเหลี่ยมทองคำอย่างเต็มที่ ซึ่งในกรณีนี้ได้ไปสอดคล้องกับนโยบาย

¹³ Bertil Lintner and Rodney Tasker, "Military Given Pretext to Cling on to Power : Excuse to Order," *Far Eastern Economic Review* 149 (23 August 1990) : 13.

¹⁴ "Burma," *EIU Country Report* 1 (1990) : 28.

ของสหรัฐฯ กล่าวคือ สหรัฐฯกำลังรณรงค์แก้ไขปัญหายาเสพติดในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำอย่างหนัก เนื่องจากเมื่อสหรัฐฯระงับความช่วยเหลือพม่าในเรื่องเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดแล้ว มีผลทำให้ปริมาณการผลิตยาเสพติดเพิ่มขึ้น¹⁵ และการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าสู่สหรัฐฯจึงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ถึงแม้จะต้องเผชิญกับปัญหายาเสพติดที่รุนแรงขึ้น แต่สหรัฐฯก็เพิกเฉยต่อข้อเสนอของรัฐบาลพม่าและยังคงดำเนินมาตรการกีดกันพม่าอยู่ต่อไป กล่าวคือ ในเดือนเมษายน 2533 วุฒิสภาสหรัฐฯได้มีมติให้ผ่านร่างกฎหมายการค้าย่อย (Mini Trade Bill) ซึ่งภายในร่างกฎหมายการค้าย่อยฉบับนี้มีร่างกฎหมายที่เสนอโดยวุฒิสมาชิก 3 ท่าน คือ นายดาเนียล แพตทริก มอยนิฮัน นายเทอร์รี ซานฟอร์ด และ นายเฮนส์ รวมอยู่ด้วย ในมาตรา 4004 ซึ่งว่าด้วยการห้ามนำเข้าผลิตภัณฑ์ทุกชนิดที่มีแหล่งกำเนิดจากพม่า และจะครอบคลุมผลิตภัณฑ์จากประเทศที่นำวัตถุดิบจากพม่ามาผลิตด้วย¹⁶ เมื่อมีการนำกฎหมายฉบับนี้เข้าสู่รัฐสภาสหรัฐฯในวันที่ 30 กรกฎาคม 2533 สมาชิกสภาได้เรียกร้องให้ประธานาธิบดี จอร์จ บุช นำมาตรการทางเศรษฐกิจและร่างกฎหมายฉบับนี้มาใช้กับพม่าอย่างจริงจัง หากภายในวันที่ 1 ตุลาคม 2533 รัฐบาลของนายพลชอ หม่อง ยังไม่ยอมโอนอำนาจให้แก่พรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้ง ยกเลิกกฎอัยการศึก และปล่อยนักโทษการเมือง¹⁷

สำหรับท่าทีของประชาคมยุโรปและประเทศตะวันตกอื่น ๆ นั้น เป็นไป

¹⁵ Ibid.

¹⁶ “มาตรา 4004 ว่าด้วยการห้ามนำเข้าสินค้าทุกชนิดที่มีแหล่งกำเนิดจากพม่า,” (เมษายน 2533.) (อัดสำเนา)

¹⁷ ทรายแก้ว ชุทธิพันธ์, “สหภาพพม่า,” ใน เอเชียรายปี 1991 (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 11.

ในทำนองเดียวกับสหรัฐฯ คือ มีการประณามและใช้มาตรการกีดตันรัฐบาลทหารของพม่า เพื่อให้ดำเนินการตามความต้องการของประชาชน เช่น ในวันที่ 22 กันยายน 2531 กลุ่มประชาคมยุโรปได้มีแถลงการณ์ประณามพฤติกรรมของพม่า การระงับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่พม่าของเยอรมันตะวันตก¹⁸ หรือการที่สภายุโรปได้มีมติออกมาในวันที่ 13 กันยายน 2533 ว่า เนื่องมาจากรัฐบาลทหารของนายพลชอ หม่อง ไมยอมโอนอำนาจให้แก่พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตยที่ชนะการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2533¹⁹ ดังนั้นจึงห้ามนำไม้เนื้อแข็งจากพม่าเข้ามาในยุโรปเป็นการชั่วคราว ทั้งนี้รวมถึงไม้ที่ส่งผ่านจากประเทศไทยด้วย ในปลายกันยายน 2533 นานาประเทศอันประกอบด้วย ประเทศสมาชิกในกลุ่มประชาคมยุโรป 12 ประเทศ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และสวีเดน ได้พยายามนำเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าเข้าสู่ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ โดยเรียกร้องให้รัฐบาลพม่าปล่อยตัวนักโทษการเมืองทั้งหมด และโอนอำนาจให้แก่พรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้ง แต่ปรากฏว่ามีบางประเทศคัดค้าน จึงตกลงที่จะนำปัญหานี้เข้าสู่การประชุมสมัชชาสหประชาชาติในปีต่อไป²⁰

การที่สหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป และประเทศตะวันตกอื่น ๆ มีมติอย่างไม่เป็นทางการให้ใช้มาตรการกีดตันพม่าในด้านต่าง ๆ นั้น แต่ในความเป็นจริง บรรดาประเทศเหล่านั้นยังขาดความจริงใจที่จะปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว เพราะในขณะที่รัฐบาลของประเทศเหล่านี้ดำเนินการเพื่อ

¹⁸ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, “คู่มือศึกษาพื้นที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า.”

¹⁹ Bertil Lintner, “Foreign Moves to Impose Sanctions Likely to Fail Block and Tackle,” *Far Eastern Economic Review* 150 (11 October 1990) : 26.

²⁰ “การเมืองในสหภาพพม่า,” *สยามจดหมายเหตุ* 16 (11-17 มกราคม 2534) : 54.

โดดเดี่ยวพม่าทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ อยู่ เช่น การออกกฎหมายห้ามนำเข้าสินค้าที่มีแหล่งที่มาจากพม่า หรือการเรียกร้องให้ทุก ๆ ประเทศร่วมมือกัน มาตรการการกีดกันพม่า เป็นต้น แต่ประเทศเหล่านั้นยังคงยินยอมให้บริษัทเอกชนของประเทศตนเข้าไปลงทุนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพม่าอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจการด้านหินอ่อน สิ่งทอ และเครื่องคั้ม จากสหรัฐฯ กิจการเนื้อกระป๋องจากเยอรมันตะวันตก หรือ โครงการสำรวจและผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในพม่า ซึ่งปรากฏว่าบริษัทจากต่างประเทศจำนวน 10 บริษัท ที่ได้เข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่มาจากประเทศที่รัฐบาลให้ความสำคัญ ปัญหาสิทธิมนุษยชน ส่วนหนึ่งในเรื่องการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อกีดกันพม่าที่ผ่านสภายุโรปออกมา ก็ไม่ได้รับการปฏิบัติตามจากประเทศสมาชิกของประชาคมยุโรปเท่าที่ควร²¹

* รายชื่อบริษัทน้ำมันระหว่างประเทศ จำนวน 10 บริษัท ที่ทำสัญญาสำรวจและผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติกับ The Myanmar Oil and Gas Enterprise (MOGE) ได้แก่

1. Yukong Myanmar Oil Exploration Co., Ltd. - สาธารณรัฐเกาหลี
2. Myanmar Shell Exploration - เนเธอร์แลนด์
3. Idemitsu Myanmar Oil Exploration - ญี่ปุ่น
4. Petro - Canada Myanmar Inc. - แคนาดา
5. Amoco Myanmar Petroleum Co. - สหรัฐอเมริกา
6. Unocal Myanmar Ltd. - สหรัฐอเมริกา
7. Croft Exploration Myanmar Ltd. - สหราชอาณาจักร
8. BHP Petroleum (Myanmar) Inc. - ออสเตรเลีย
9. Kirkland Resources Myanmar Ltd. - สหราชอาณาจักร
10. Premier Petroleum Myanmar Ltd. - สหราชอาณาจักร

(“Burma” EIU Country Report 1 (1990) : 31)

²¹ Bertil Lintner, “Foreign Moves to Impose Sanctions Likely to Fail Block and Tackel,” op. cit.,

กลุ่มประเทศที่ต้องการรักษาความสัมพันธ์กับพม่า

กลุ่มประเทศเหล่านี้ประกอบด้วยสาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น และประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศเหล่านี้ต่างมีความเห็นว่าสถานการณ์เกี่ยวกับการเมืองและการปกครองที่เกิดขึ้นในประเทศพม่า เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐบาลทหารพม่าซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องภายในประเทศ เพราะฉะนั้นนานาประเทศจึงไม่สมควรเข้าไปเกี่ยวข้องหรือแทรกแซง ซึ่งเท่ากับเป็นการไม่เคารพต่ออำนาจอธิปไตยของพม่า ดังนั้นกลุ่มประเทศเหล่านี้จึงแสดงออกอย่างชัดเจนว่าจะยังคงความสัมพันธ์กับพม่าต่อไป ในขณะที่เดียวกันมิได้เมินเฉยต่อสถานการณ์ภายในพม่า ประเทศเหล่านี้ยังคงให้ความสนใจห่วงใย และแสดงความปรารถนาที่จะเห็นพม่าสามารถแก้ไขปัญหาคความวุ่นวายภายในได้สำเร็จ และมีการปกครองแบบประชาธิปไตยในที่สุด หลังจากใช้เวลาพิจารณาและประเมินสถานการณ์ภายในพม่าอยู่ระยะหนึ่งแล้ว จึงตัดสินใจรักษาความสัมพันธ์กับพม่าต่อไป ทั้งนี้เป็นเพราะตระหนักว่าสถานการณ์ในพม่าเป็นเรื่องการเมืองภายในประเทศ ประชาชนชาวพม่าเท่านั้นจึงจะมีสิทธิเลือกรูปแบบการปกครองตนเองและแก้ไขปัญหภายในด้วยตนเอง นอกจากนั้นประเทศเหล่านี้ ยังมีความผูกพันใกล้ชิดกับพม่าและมีผลประโยชน์ร่วมกับพม่า ไม่ว่าจะเป็นในเชิงเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง หรืออาจจะ是一切ด้านที่กล่าวถึง อีกทั้งยังพิจารณาว่าการใช้มาตรการโดดเดี่ยวพม่า นอกจากจะไม่ช่วยให้พม่าปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจให้เป็นแบบประชาธิปไตยตามความต้องการของประชาชนแล้ว แต่อาจผลักดันพม่าให้กลับไปใช้นโยบายปิดประเทศเช่นในอดีตอีกก็เป็นได้

จีนเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสำคัญต่อพม่าประเทศหนึ่ง เพราะนอกจากจีนจะเป็นคู่ค้าและให้ความช่วยเหลือแก่พม่าอย่างมากแล้ว การที่จีน

มีพรมแดนติดกับพม่ายอมทำให้ชาวจีนจำนวนมากอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในพม่า ความไม่สงบใด ๆ ที่เกิดขึ้นภายในพม่าย่อมส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างจีนกับพม่าเช่นกัน และต่อความปลอดภัยในทรัพย์สินและชีวิตของชาวจีนในพม่าไม่มากนัก

ภายหลังการยึดอำนาจการปกครองของนายพลชอ หม่อง ไม่นานนัก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้า พันเอกอาเบล ได้เชิญกงสุลจีนฝ่ายการค้าประจำกรุงย่างกุ้งมาพบเพื่อเจรจาเกี่ยวกับการค้าระหว่างจีนกับพม่า ซึ่งได้มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ก่อนเกิดความวุ่นวายในพม่า* และทางการพม่าซึ่งมีความกระตือรือร้นที่จะเผยแพร่ความสัมพันธ์หรือการติดต่อใด ๆ กับนานาชาติผู้สวามิภักดิ์อยู่แล้ว ได้เสนอข่าวการพบปะครั้งนี้ทางหนังสือพิมพ์ The Working People's Daily ซึ่งเป็นกระบอกเสียงของรัฐบาล ในฉบับประจำวันที่ 9 ตุลาคม 2531 ซึ่งก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่ชาวจีนในกรุงย่างกุ้ง เพราะไม่เห็นด้วยที่รัฐบาลจีนจะยังคงรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับรัฐบาลที่ไม่ชอบธรรมและมีพฤติกรรมในด้านละเมิดสิทธิมนุษยชน ชาวจีนเหล่านั้นได้มาชุมนุมกันที่หน้าสถานทูตจีนประจำกรุงย่างกุ้ง เพื่อแสดงให้รัฐบาลจีนทราบว่า ชาวจีนในพม่าไม่ประสงค์ที่จะให้มีการติดต่อใด ๆ ระหว่างรัฐบาลจีนกับรัฐบาลทหารพม่า อย่างไรก็ตามเมื่อได้มีการพบปะเจรจาระหว่างเจ้าหน้าที่ประจำสถานทูตจีนในกรุงย่างกุ้งกับตัวแทนผู้ชุมนุมแล้ว การชุมนุมครั้งนี้ได้สลายตัวไปในที่สุด และการค้าตามชายแดนจีน-พม่า

* การค้าระหว่างจีน-พม่าอย่างเป็นทางการได้ขยายเพิ่มขึ้นอย่างมาก จนกระทั่งได้มีการลงนามในความตกลงทางการค้าระหว่างพม่ากับจีนในมณฑลยูนนาน กับหน่วยงานของรัฐบาลพม่า ชื่อ Myanmar Export Import Cooperation ในวันที่ 5 สิงหาคม 2531 (Bertil Lintner, "Burma's Contraband Trade with China is Booming the Busy Border," Far Eastern Economic Review 144 (8 June 1989) : 104.)

คงดำเนินต่อไปเป็นปกติ และมีแนวโน้มว่าจะดียิ่งขึ้น เช่นในเดือนธันวาคม 2531 พม่าตกลงขายข้าวโพดให้แก่จีนเป็นมูลค่ารวม 180,000 เหรียญสหรัฐฯ เพื่อแลกเปลี่ยนกับนมผง สบู่ และยาสีฟัน จากจีน²²

สำหรับจีนแล้ว ดูเหมือนจะไม่ให้ความสนใจต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในพม่ามากมายนัก ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับพม่าส่วนใหญ่จะเป็นไปในด้านเศรษฐกิจและความช่วยเหลือโดยเฉพาะด้านการทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์

ทางด้านเศรษฐกิจ จีนเป็นคู่ค้าที่สำคัญของพม่า ในปัจจุบันสินค้าจากประเทศจีนได้หลังไหลเข้าครอบครองตลาดพม่าตอนเหนือและขยายตัวอย่างรวดเร็วสู่ตลาดในกรุงย่างกุ้ง ทั้งนี้เป็นเพราะสินค้าจีนกว่า 2,000 รายการ ที่ส่งเข้ามาในตลาดพม่า นั้น ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการด้านการค้าของรัฐบาลจีนแล้วว่าเป็นสินค้าที่ชาวพม่าต้องการบริโภคอย่างแท้จริง และยังมีราคาถูกกว่าสินค้าประเภทเดียวกันที่ผลิตในพม่าหรือจากประเทศอื่น ตัวอย่างเช่น หม้อหุงข้าวไฟฟ้าที่ผลิตในจีนจะมีราคาประมาณ 1,100-1,300 จี๊ด แต่ที่ผลิตในพม่าโดยบริษัทมิตซูซึตะจะมีราคาประมาณ 3,000 จี๊ด ในขณะที่ราคาหม้อหุงข้าวที่ผลิตจากไทยจะมีราคาประมาณ 1,800-2,000 จี๊ด ซึ่งถูกกว่าที่ผลิตในพม่า แต่จะแพงกว่าที่ผลิตในจีน ส่วนสินค้าประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ยา เบียร์ เครื่องดื่มกระป๋อง บุหรี่ เสื้อยืด รองเท้ากีฬา จักรยาน รถเข็น ล้วนแต่มีราคาถูกกว่าสินค้าประเภทเดียวกันที่มาจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เห็นได้ชัด²³

การขยายตัวทางการค้าระหว่างจีนกับพม่า ที่มีมากขึ้นในช่วง 2-3 ปีนี้ สืบเนื่องมาจากการที่รัฐบาลพม่าสามารถกวาดล้างกองกำลังพรรคคอมมิวนิสต์

²² Ibid. 105.

²³ Ibid.

แห่งสหภาพพม่าได้สำเร็จ และได้พัฒนาเส้นทางเดินรถจากเมืองลาเซียว (Lashio) ไปยังพรมแดนพม่า-จีน ซึ่งทั้งหมดนี้กองทัพจีนได้เป็นผู้ให้การสนับสนุนโดยตลอด²⁴ ประกอบกับพม่าขาดแคลนเงินตราต่างประเทศอย่างมาก ในช่วงก่อนเกิดการจลาจลพม่าเหลือเงินตราต่างประเทศสำรองไม่ถึง 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้นพม่าจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจที่รัฐเป็นผู้ควบคุมการส่งออก-นำเข้าไว้เพียงผู้เดียว มาเป็นเศรษฐกิจแบบเสรีมากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนหรือรัฐบาลจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนหรือลงทุนร่วมกับบริษัทท้องถิ่นในพม่า ยกเว้นในภาคธุรกิจสำคัญ ๆ อันได้แก่ การทำไม้ ปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ และอัญมณี ซึ่งยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ และพม่ายังได้ยกเลิกกฎหมายการลงทุนและการค้าฉบับเดิม และออกกฎหมายใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทนอีกหลายฉบับ เพื่อสร้างความสนใจและดึงให้นักธุรกิจต่างชาติมาลงทุนในพม่า²⁵ เช่น กฎหมาย “The Union of Burma Foreign Investment Law 1988”

เพื่อส่งเสริมการค้าอย่างถูกกฎหมายกับจีน พม่าได้เปิดจุดข้ามแดนเพิ่มขึ้นที่เมืองมุเซ (Muse) และเมืองตังไฮ (Panghsai)* และอนุญาตให้กลุ่มสหกรณ์และพ่อค้าเอกชนนำรายได้ร้อยละ 25 และร้อยละ 40 จากสินค้าที่ขายได้กับจีนตามลำดับ ซ้อสินค้าเงินกลับเข้ามาขายให้กับ Myanmar

²⁴ “Black Market Holds Hope for Revival,” *Far Eastern Economic Review*. 141 (25 August 1988) : 13.

²⁵ Bertil Lintner “Using the Aid Weapon : International Recognition Eludes the Military Government,” *Far Eastern Economic Review*. 142 (17 November 1988) : 34.

* เมืองมุเซ (Muse) และเมืองตังไฮ (Panghsai) เป็นเมืองเล็ก ๆ บริเวณชายแดนทางเหนือของพม่าติดพรมแดนจีน ชื่อเมืองดังกล่าวเป็นภาษาไทยใหญ่

Export Import Cooperation ซึ่ง Myanmar Export Import Cooperation จะนำไปขายให้กับประชาชนพม่าในประเทศอีกต่อหนึ่ง ทั้งนี้ รัฐบาลทั้ง 2 ประเทศได้ยอมให้ผู้ค้าใช้ตราแลกเปลี่ยนเงินในตลาดมืดซึ่งสูงกว่าทางการเกือบ 10 เท่า (ในขณะนั้นอัตราแลกเปลี่ยนของทางการ 1 เหรียญสหรัฐฯ เท่ากับ 6.5 จ๊าด)²⁶

ผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจที่จีนได้รับจากการมีความสัมพันธ์กับพม่า นอกจากจะได้ตลาดในพม่า และได้สินค้าเข้าสำคัญ คือ หยก ไม้ซุง และอัญมณี แล้ว ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจีนที่ต้องการให้ยูนิอันติดต่อการค้ากับโลกภายนอกโดยใช้ถนน เส้นทางรถไฟ และท่าเรือของพม่าสู่มหาสมุทรอินเดียอีกด้วย²⁷

ในด้านความช่วยเหลืออื่น ๆ โดยเฉพาะด้านการทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ จีนได้ให้การสนับสนุนพม่าอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากผู้แทนระดับสูงของพม่าซึ่งนำโดยพลโท ดาน ฉ่วย ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของพม่า และพลจัตวา จิ้น ยุ้น ผู้บริหารระดับสูงของสภาฟื้นฟูกฎและระเบียบแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration Council : SLORC) พร้อมทั้งนายทหารระดับสูงจาก 3 เหล่าทัพ รวมทั้งสิ้น 24 คน ไปเยือนจีนในเดือนตุลาคม 2532 เป็นเวลา 14 วัน คณะผู้แทนพม่าได้เข้าพบนายกรัฐมนตรีหลี่ เผิง และพบปะกับ พลเอกฉี หัวเทียน ผู้นำทหารของจีน และ หลิน จี เหว่ย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นอกจากนั้นคณะผู้แทนพม่ายังได้เดินทางไปยังเมือง

²⁶ Bertil Lintner, "Divergent Reactions to Rangoon's Instability," *Far Eastern Economic Review*. 143 (23 February 1989) : 13.

²⁷ Bertil Lintner, "India Concerned at Growing Sino-Burmese Ties : Tugging the Tiger's Tail," *Far Eastern Economic Review* 146 (16 November 1989) : 19-20.

ใจจึงฮวง เพื่อชมเครื่องบินขับไล่ Jet F-6 และ Jet F-7 และเข้าชมโรงงานผลิตจรวด ต่อจากนั้นได้เดินทางไปเยี่ยมชมฐานทัพเรือที่เมืองเซียงไฮ้²⁸

ผลพวงจากการเดินทางไปเยือนจีนของคณะผู้แทนพม่า คือ การที่จีนสามารถขายอาวุธยุทโธปกรณ์ให้แก่พม่าคิดเป็นมูลค่าถึง 1 พันล้านเหรียญสหรัฐ อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ขายแรกได้มาถึงพม่าประมาณเดือนสิงหาคม 2533 ต่อมาจีนได้ส่งเครื่องบินขับไล่แบบ Jet F-6, Jet F-7 และเรือลาดตระเวนอย่างน้อย 4 ลำ มาให้พม่าตามที่ได้สั่งซื้อไว้ นอกจากนี้ทหารเหล่านี้ยานเกราะและเหล่าปืนใหญ่ของพม่าหลายชุดได้เดินทางไปรับการฝึกอบรบด้านทหารที่ประเทศจีนด้วย อีกทั้งจีนยังได้จัดตั้งสถานีติดต่อสื่อสารดาวเทียม และสถานีเครือข่ายเรดาร์ควบคุมขีปนาวุธให้แก่พม่าด้วย²⁹

นักการทูตตะวันตกได้วิจารณ์ไว้ว่า การที่จีนไม่ให้ความสนใจในปัญหาสิทธิมนุษยชนในพม่า และเป็นประเทศแรก ๆ ที่ให้การรับรองรัฐบาลทหารของนายพลชอ หม่อง เนื่องจากความคล้ายคลึงกันด้านระบบการปกครองและนโยบายทางการเมือง เพราะจีนเป็นประเทศหนึ่งที่ละเลยต่อปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน ดังเช่น การกวาดล้างกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลอย่างรุนแรงของรัฐบาลจีนที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน³⁰

สำหรับการแสดงออกของญี่ปุ่นต่อวิกฤตการณ์ทางการเมืองนั้นในเบื้องต้นรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่ระงับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่พม่า โดยหวังจะให้รัฐบาลพม่ายอมฟังและทำตามเสียงเรียกร้องของประชาชน เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำกรุงย่างกุ้ง นายฮิโรชิ โอทาเกะ ได้กล่าวต่อ

²⁸ Ibid.

²⁹ Bertil Lintner, "Chinese Arms Supply Suggests SLORC Digging in Lock and Load," *Far Eastern Economic Review* 149 (13 September 1990) : 28.

³⁰ "โนเบล สันติภาพระหว่างพม่ากับจีน," *สยามรัฐ* (20 ตุลาคม 2534) : 1 และ 14.

เจ้าหน้าที่ระดับสูงของทางการพม่าเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2531 ว่า

ญี่ปุ่นหวังว่าสถานการณ์ในพม่าคงได้รับการคลี่คลายโดยสันติวิธี และมีการสถาปนาระบบประชาธิปไตยขึ้นตามความต้องการของประชาชนพม่า ซึ่งจะทำให้ญี่ปุ่นพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่พม่าอีกครั้งในอนาคต หลังจากที่ได้ระงับไปเมื่อเดือนกันยายน 2531 แต่ญี่ปุ่นยังคงให้ความช่วยเหลือแก่พม่า 450,000 เหรียญสหรัฐฯ ด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม โดยผ่านกองทุนสงเคราะห์เด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNICEF)³¹

ญี่ปุ่นเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือแก่พม่าทางเศรษฐกิจรายสำคัญในปี พ.ศ.2531 แม้ว่าสถานการณ์ภายในพม่าจะเกิดการจลาจลมาตั้งแต่ต้นปี เงินกู้และเงินช่วยแบบให้เปล่าจากญี่ปุ่นมีมูลค่าถึง 35 พันล้านเยน (278 ล้านเหรียญสหรัฐฯ) หรือคิดเป็นร้อยละ 75-80 ของมูลค่าความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ดังนั้นการที่ญี่ปุ่นระงับความช่วยเหลือพม่าในครั้งนี้ ก็โดยหวังว่าจะช่วยให้พม่ายินยอมทำตามความต้องการของประชาชน³²

อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นกลับเป็นประเทศอุตสาหกรรมประเทศแรกที่ทำให้การรับรองรัฐบาลทหารของนายพลชอ หม่อง เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2532 ทั้งนี้ นายฮิโรชิ โททาคะ เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำกรุงย่างกุ้ง ได้ชี้แจงถึงเหตุผลในการรับรองรัฐบาลทหารของนายพลชอ หม่อง ไว้ 2 ประการ คือ

³¹ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, “คู่มือศึกษาพื้นที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า,”

³² Nigel Holloway, “Japan Recognises Military Regime in Rangoon: Muted Harping,” *Far Eastern Economic Review* 143 (16 March 1989) : 20.

ประการแรก ญี่ปุ่นได้รับทราบจากเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมระหว่างประเทศที่เดินทางไปเยือนกรุงย่างกุ้งเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2532 ว่าทางการพม่ากำลังจัดให้มีคณะกรรมการร่างกฎหมายเลือกตั้งขึ้นในต้นเดือนมีนาคม 2532 ซึ่งจะมี อุ บา เต เป็นประธาน ครั้นถึงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2532 รัฐบาลพม่าได้ประกาศกำหนดการเลือกตั้งทั่วไปภายใต้ระบบหลายพรรคไว้ประมาณเดือนพฤษภาคม 2533 ซึ่งเท่ากับเป็นการยืนยันคำพูดของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลพม่าที่ได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมระหว่างประเทศของญี่ปุ่น อีกประการหนึ่ง คือ ญี่ปุ่นพิจารณาว่ารัฐบาลทหารของนายพลชอ หม่อง สามารถควบคุมดูแลประเทศให้เกิดความสงบได้อย่างมีประสิทธิภาพ³³

ในราวเดือนมกราคม 2532 ได้มีผู้วิเคราะห์ว่าที่รัฐบาลญี่ปุ่นเริ่มกลับมาทบทวนความสัมพันธ์กับพม่าขึ้นมาใหม่ เป็นเพราะการระงับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่พม่า ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นไม่ส่งเสริมให้นักธุรกิจของคนเข้าไปลงทุนในพม่าอีกต่อไป และโครงการให้ความช่วยเหลือ 19 โครงการ ซึ่งนักธุรกิจชาวญี่ปุ่นมีส่วนร่วมต้องหยุดชะงักลงด้วย ยังผลให้กลุ่มผลประโยชน์ภาคเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับพม่าไม่พอใจ จึงได้พยายามกดดันให้รัฐบาลญี่ปุ่นให้การรับรองรัฐบาลทหารพม่า กลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องมีอยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มแรกเป็นบริษัทเอกชนประมาณ 15 บริษัท ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศ บริษัทเหล่านี้กล่าวว่า

³³ Ibid.

เป็นไปได้ที่บริษัทจะสามารถทำโครงการช่วยเหลือพม่าได้ต่อไปหากทั้ง 2 ประเทศยังไม่มี การติดต่อกันอย่างเป็นทางการ เพราะการดำเนินตามโครงการทุกอย่าง จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลทั้งสิ้น ในขณะที่บริษัทอื่น ๆ ไม่ว่าจะจาก สาธารณรัฐเกาหลี หรือประเทศตะวันตก ยังคงสามารถเข้าไป ดักดวงผลประโยชน์ทางการค้าได้ต่อไป เพราะบริษัทเหล่านี้ เกี่ยวข้องกับแนวโน้มนโยบายของทางการน้อยมาก³⁴

กลุ่มที่สองเป็นสมาคมทหารผ่านศึก ซึ่งสมาชิกกลุ่มนี้มีความใกล้ชิดกับ ปีกขวาของพรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democratic Party - LDP) เป็นอย่างมาก การระงับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่พม่าในครั้งนี้ ทำให้ สมาชิกของชมรมถูกห้ามการเดินทางไปเยี่ยมค่านับหลุมศพของเพื่อนทหารใน ประเทศพม่าซึ่งต้องทำเป็นประจำทุกปี สมาชิกของสมาคมบางคนมีความ ผูกพันกับอดีตทหารพม่าหลายคน ทั้งที่ร่วมอยู่ในคณะรัฐบาลและไม่ได้ร่วมอยู่ใน คณะรัฐบาล ปัจจัยอีกประการคือ ผู้นำพรรคเสรีประชาธิปไตย เช่น นาย จิทาโร อาเบ และนายมิชิโอะ วาดานาเบ ต่างเป็นสมาชิกของสมาคมรัฐสภา ญี่ปุ่น-พม่า (Japan-Burma Parliamentary Association) ซึ่งมีความสนิท สนมกับเหล่าทหารผ่านศึกเป็นอย่างมาก³⁵

ดังนั้นรัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้ให้การรับรองรัฐบาลทหารพม่าของนายพล ซอ หม่อง เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2532 ซึ่งเป็นวันรุ่งขึ้นหลังจากที่รัฐบาล พม่าประกาศกำหนดวันเลือกตั้ง ทั้งนี้ ญี่ปุ่นได้หยุดยั้งแผนการพัฒนา เศรษฐกิจ รวมทั้งความร่วมมือทางการค้าและอุตสาหกรรมมาพิจารณาอีกครั้ง

³⁴ Ibid., p. 21.

³⁵ Ibid.

หนึ่ง ส่วนโครงการที่ได้วางแผนและผ่านการพิจารณาแล้ว หรือกำลังดำเนินการอยู่ เช่น โครงการขยายสนามบินที่กรุงย่างกุ้ง โครงการก่อสร้างโรงงานน้ำตาล และสถานีพลังงานน้ำก็จะทำต่อไป สำหรับการพิจารณาริเริ่มโครงการใหม่ ๆ นั้น นายมาซีฮารา คูโอโน หัวหน้ากองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศของญี่ปุ่น ได้เดินทางมาเยือนพม่าและเข้าพบนายพลซอ หม่อง รวมทั้งรัฐมนตรีคนอื่น ๆ ซึ่งในการพบกันครั้งนี้ นายคูโอโนได้กล่าวถึงการที่รัฐบาลของตนได้เริ่มต้นพิจารณาโครงการให้ความช่วยเหลือใหม่ ๆ แก่พม่าอีกครั้ง³⁶

ต่อจากนั้นภาคเอกชนของญี่ปุ่นก็ได้มีโอกาเข้าไปลงทุนในพม่า ทั้งในลักษณะโครงการร่วมหรือการลงทุนโดยตรง โดยเฉพาะในเรื่องการสำรวจและผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ และการประมง

ในกรณีของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน ทศนะและท่าทีต่อสถานการณ์ในพม่าในระหว่างที่พลเอกชาติชายเป็นนายกรัฐมนตรี ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นความตกลงร่วมของกลุ่มอาเซียน* เมื่อพิจารณาดูแลแต่ละประเทศในสมาคมอาเซียนแล้ว ส่วนใหญ่ยังคงมีความสัมพันธ์กับพม่าทั้งใน

³⁶ "Burma," EIU Country Report : 32.

* อาเซียนได้มีมติใช้นโยบายติดต่อแบบสร้างสรรค์ (Constructive Engagement) กับพม่า เมื่อเดือนสิงหาคม 2534 ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศประจำปีที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย โดยให้เหตุผลว่า "ที่ประชุมสมาคมอาเซียนหวังว่าการดึงพม่าให้เห็นและสัมผัสกับการพัฒนาของประเทศในกลุ่มอาเซียนจะทำให้พม่าเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่พม่าเอง และในอนาคตจะต้องยอมรับว่าพม่าจะก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะพม่าเป็นประเทศหนึ่งที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้วิถีปิดกั้นตามแบบตะวันตกคงจะไม่ได้ผลซึ่งจะเป็นการผลักดันพม่าให้ปิดประเทศและกลับไปสู่สภาพเมื่อ 10 ปีก่อน เราจึงควรให้ออกาสแก่พม่า ซึ่งหมายความว่าพม่าทั้งประเทศ ไม่ใช่เฉพาะแต่รัฐบาลพม่าเท่านั้น" ("พม่ากับอาเซียน : นโยบายสร้างสรรค์," สยามรัฐ (11 ตุลาคม 2534) : 2.)

ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ในกรณีของมาเลเซียเป็นตัวอย่าง หลังจากที่ นายพลซอ หม่อง ได้ยึดอำนาจการปกครองในปี พ.ศ.2531 รัฐบาลมาเลเซีย ได้แต่งตั้งเอกอัครราชทูตคนใหม่มาแทนคนเก่าทันทีที่ครบวาระการปฏิบัติหน้าที่ มาเลเซียเองได้แสดงความสนใจที่จะร่วมพัฒนาธุรกิจกับพม่า เช่น ในปัจจุบัน มาเลเซียได้รับอนุญาตให้ทำการประมงในน่านน้ำพม่าและยังมีโครงการ ลงทุนในพม่าอีกหลายโครงการ

นายกรัฐมนตรึมาเลเซีย *ดาโต๊ะ เสรี มหาธีร์ โมฮัมหมัด* มักกล่าวว่า

การที่จะมองว่าระบอบการปกครองที่ถูกต้องและเป็นธรรม มีเพียงระบอบเดียว เป็นการแสดงถึงความหยิ่งเกินไป ดังนั้น ความแตกต่างของระบอบการเมืองจึงไม่ควรเป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือ และการนำเรื่องสิทธิมนุษยชนมาเป็นเหตุผลสำคัญในการกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น ถือว่าเป็นการแทรกแซงกิจการภายใน เพราะสิทธิมนุษยชนของแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน³⁷

ในกรณีของสิงคโปร์ นาย *โก๊ะ ช็อก ตอง* นายกรัฐมนตรึสิงคโปร์ ยังคงต้องการมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศในกลุ่มอินโดจีนและพม่า ดังนั้น สิงคโปร์จึงยอมให้ภาคเอกชนเข้าไปลงทุนในพม่าเป็นจำนวนมาก ทั้งในลักษณะของการลงทุนโดยตรงหรือลงทุนร่วม ไม่ว่าจะเป็นในกิจการประมง การเกษตร หรือ การทำไม้³⁸

ทั้งมาเลเซียและสิงคโปร์ต่างให้การสนับสนุนพม่าในด้านการทหารและ

³⁷ นิธิ เอียวศรีวงศ์, “คาถาที่ชักเลื่อม,” มติชน (26 ตุลาคม 2534) : 9.

³⁸ สยามจดหมายเหตุ 17 (28 กุมภาพันธ์-5 มีนาคม 2535) : 251.

อาวุธยุทโธปกรณ์อย่างต่อเนื่อง เช่น ในปี พ.ศ.2533 ทางกรมมาเลเซียได้จัดให้มีการฝึกบินด้วยเครื่องบินแบบ C-130 แก่ทหารอากาศพม่า³⁹ ส่วนสิงคโปร์ได้ขายอาวุธยุทโธปกรณ์แก่พม่าเพื่อช่วยในการปราบปรามกลุ่มต่อต้านรัฐบาลตามแนวชายแดน เช่น เมื่อปลายปี พ.ศ.2531 บริษัท Chartered Industries ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลสิงคโปร์ ได้ขายจรวดแบบ Carl Gustaf 84 mm. แก่พม่า ทั้ง ๆ ที่ผิดข้อตกลงกับทางบริษัท Forenade Fabriksverken (FFV) ซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตอาวุธดังกล่าวภายใต้การควบคุมของรัฐบาลสวีเดน ทั้งนี้ บริษัท FFV ได้ออกใบอนุญาตให้บริษัท Chartered Industries สามารถผลิตอาวุธดังกล่าวได้โดยมีเงื่อนไขว่าจะไม่ส่งอาวุธดังกล่าวต่อไปยังประเทศอื่นหากไม่ได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลสวีเดน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องไม่ขายให้แก่ประเทศที่มีสงครามกลางเมืองหรือละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติ⁴⁰

ประเทศกลุ่มอาเซียนต่างมองว่าปัญหาพม่าเป็นปัญหาภายใน ดังนั้นจึงยังคงดำเนินความสัมพันธ์กับพม่าต่อไป

จากการศึกษาทำทีของประเทศต่าง ๆ ที่มีต่อสถานการณ์การเมืองภายในพม่า อาจกล่าวได้ว่า แต่ละประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ต้องการกดดันรัฐบาลพม่า หรือประเทศที่ต้องการรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้ จะมีทัศนคติต่อสถานการณ์การเมืองในพม่าแตกต่างกันอย่างไร แต่โดยภาพรวมแล้ว ทุกประเทศหวังว่าพม่าจะสามารถปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจสู่การเป็นประเทศประชาธิปไตยได้ในที่สุด โดยแต่ละประเทศต่างมีวิธีการตามแบบของตน ไม่ว่าจะ

³⁹ "Burma," EIU Country Report : 27-28.

⁴⁰ Bertil Lintner, "Passing in the Dark : Singapore is accused of supply Military Regime with Arms," Far Eastern Economic Review 142 (3 December 1988)

จะเป็นสหรัฐอเมริกา ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป จีน หรือประเทศในกลุ่ม
อาเซียน และทุกประเทศต่างต้องการผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอันเกิดจาก
ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพม่าเช่นเดียวกัน

บทที่ 3

ท่าทีของไทย

ต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่า

บทนี้จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินนโยบายของไทยนับแต่เกิดเหตุการณ์ฉุนววยในพม่า และท่าทีของนานาประเทศต่อนโยบายของไทย ทั้งนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่อพม่าในบทต่อไป

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปี พ.ศ.2530

พม่าเป็นหนึ่งในประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่มีความสัมพันธ์กันมาเป็นเวลายาวนาน แต่ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศอยู่ในลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อกันมาโดยตลอด เมื่อพม่าต้องตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษในปี พ.ศ.2429 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าได้ชะงักไประยะหนึ่ง จนกระทั่งต้นปี พ.ศ.2490 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศอย่างเป็นทางการได้เริ่มขึ้น ทั้งนี้พม่าหวังว่าหากสามารถเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐอเมริกา จีน และประเทศไทยได้สำเร็จ จะช่วยให้การเจรจาเพื่อเอกราชจากอังกฤษบรรลุผลเร็วขึ้น เพราะหากทั้ง 3 ประเทศ

ยินยอมเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับพม่า เท่ากับยอมรับความเป็นเอกราชของพม่าด้วย ซึ่งรัฐบาลไทยภายใต้การนำของ หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ และ นายปรีดี พนมยงค์ มีความยินดีที่จะเปิดความสัมพันธ์ในครั้งนี้ ในเดือนสิงหาคมปีเดียวกันจึงได้จัดให้มีการแลกเปลี่ยนพิธีสาสน์ และทำพิธีเปิดสถานทูตขึ้นที่กรุงเทพฯ¹

หลังจากพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษในปี พ.ศ.2491 พม่าต้องพบกับปัญหากองกำลังจีนคณะชาติอพยพเข้ามาสู่ประเทศพม่าในบริเวณท่าจีเหล็ก (ตรงข้ามกับอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย) และหวังใช้ดินแดนพม่าเป็นฐานที่มั่นเพื่อต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ต่อไป² เหตุการณ์นี้มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าค่อนข้างมาก เพราะการที่กองกำลังจีนคณะชาติเข้ามาตั้งฐานที่มั่นอยู่บริเวณแนวพรมแดนไทย-พม่า ทำให้พม่าเชื่อว่าไทยมีส่วนในการให้ความช่วยเหลือแก่พวกนี้ พม่าพยายามแก้ไขปัญหานี้โดยหลีกเลี่ยงการรับความช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศหรือประเทศอื่น ๆ พม่าได้ระดมกำลังเข้าทำการปราบปรามผลักดันให้กองกำลังจีนคณะชาติออกจากดินแดนของตน แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ในที่สุดพม่าต้องนำปัญหานี้เสนอต่อองค์การสหประชาชาติ เพื่อให้มีนานาประเทศช่วยประณามได้วันและหาทางแก้ไขปัญหาให้แก่พม่า เป็นโอกาสที่ไทยกับพม่าจะได้สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันขึ้นใหม่หลังจากที่พมายุติความสัมพันธ์กับไทยเพราะเชื่อว่าไทยให้ความสนับสนุนกองกำลังจีนคณะชาติตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น การระดมกำลังเข้าผลักดันกองกำลังจีนคณะชาติของพม่า ในบางครั้งได้รุกล้ำเข้ามาใน

¹ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า,” ใน เอกสารการสนชชค วิชาการความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ หน้าที่ 13-15 (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529), หน้า 829-831.

² เพิ่งอ้าง.

ดินแดนไทยสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของราษฎรไทยตามแนวพรมแดนไทย-พม่าเป็นอันมาก เมื่อทางรัฐบาลไทยได้ประท้วงไปยังรัฐบาลพม่า ทางฝ่ายพม่าก็แสดงความเสียใจ และยินดีชดใช้ค่าเสียหายเพื่อรักษาสัมพันธไมตรีกับไทยไว้ ซึ่งฝ่ายไทยได้ตอบรับสัมพันธไมตรีนั้นด้วยการปฏิเสธค่าชดใช้ดังกล่าว เพราะเห็นว่ารัฐบาลพม่ามีความเสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และมีน้ำใจเพียงพอที่จะรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์นั้น นอกจากนี้ทั้งสองประเทศยังได้มีความพยายามในอันที่จะร่วมมือกันเพื่อมิให้เกิดปัญหาทำนองเดียวกันนี้ขึ้นมาอีก ซึ่งมีผลให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการชายแดนขึ้นในปี พ.ศ.2506* เพื่อให้ความพยายามดังกล่าวเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ฝ่ายไทยยังได้แสดงให้พม่าเห็นถึงความตั้งใจจริงที่จะช่วยเหลือพม่าโดยยินดีที่จะให้ใช้ดินแดนไทยเป็นทางผ่านของกองกำลังจีนคณะชาติเพื่อเดินทางไปได้หัว

หลังจากแก้ไขปัญหากองกำลังจีนคณะชาติผ่านพ้นไปแล้ว บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศต่างเป็นไปด้วยดี ผู้นำของทั้งสองประเทศได้เดินทางไปเยี่ยมเยือนซึ่งกันและกันหลายครั้ง เช่น ในปี พ.ศ.2497 ก่อนที่ อุ นู จะเดินทางไปร่วมประชุมที่อินโดนีเซีย ได้แวะพำนักที่ประเทศไทยซึ่งผู้นำไทยได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี หรือการที่ อุ นู ได้มอบเงินจำนวนหนึ่งเพื่อใช้ใน

* ในปี พ.ศ.2505 ประธานาธิบดีเนวิน (ในขณะนั้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะปฏิวัติ) เดินทางมาเยือนไทยในฐานะพระราชอาคันตุกะในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ การเดินทางมาเยือนไทยครั้งนี้ได้มีความตกลงที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหากที่เกิดขึ้นตามแนวพรมแดนไทย-พม่า หลังจากนั้นในเดือนพฤษภาคม 2506 จึงได้มีการลงนามในความตกลงดังกล่าว และได้มีการประชุมคณะกรรมการชายแดนไทย-พม่าเป็นครั้งแรกที่กรุงเทพฯ เพื่อตกลงเกี่ยวกับรูปแบบในการปฏิบัติตามความตกลงดังกล่าว และกำหนดตัวคณะกรรมการชายแดนไทย-พม่าไปในโอกาสเดียวกัน

การบูรณะและปฏิสังขรณ์วัดและพระพุทธรูปที่ถูกพม่าทำลายเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ส่วนผู้นำไทยก็ได้เดินทางไปเยือนพม่าเช่นกัน โดยเดินทางไปร่วมพิธีทางศาสนา ณ ที่ประชุมคณะสงฆ์โลกที่พม่าเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นในปี พ.ศ.2497 อีกทั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จเดินทางไปเยือนประเทศพม่าในปี พ.ศ.2503 ในฐานะอาคันตุกะของ นายพลเนวิน ซึ่งขณะนั้นรักษาการผู้นำรัฐบาลแทน อุ นู เป็นการชั่วคราว

นอกจากการเดินทางพบปะกันในระดับประมุขและผู้บริหารระดับสูงของประเทศแล้ว ข้าราชการทั้งสองประเทศยังเดินทางไปพบปะเจรจาปรึกษาคความตกลงในด้านต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ ความตกลงด้านต่าง ๆ ที่ทำขึ้นในช่วงนี้มีหลายเรื่อง เช่น การทำสนธิสัญญาแห่งสันติภาพและมิตรภาพตลอดกาล ซึ่งมีผลบังคับใช้ยาวนานถึง 10 ปี นับแต่วันที่ 28 พฤษภาคม 2500 เป็นต้นมา การทำความตกลงในเรื่องปัญหาชายแดน เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าบรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่านั้นแต่สันสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมี อุ นู เป็นผู้นำรัฐบาลอยู่นั้น เป็นไปในทางที่ดีและมีความใกล้ชิดกันมาก แต่ภายหลังการเกิดรัฐประหารในปี พ.ศ.2505 ได้มีการเปลี่ยนผู้นำประเทศจาก อุ นู เป็น นายพลเนวิน ซึ่งมีผลในเชิงลบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองจนมีอันต้องเหินห่างกันไปในที่สุด ทั้งนี้พอสรุปสาเหตุที่สำคัญ ๆ ได้ 3 ประการ

ประการแรก เป็นปัญหาอันเนื่องมาจากขาดการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน ทำให้เกิดความหวาดระแวงและความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวนี้มีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา กล่าวคือ บางระยะเวลาความหวาดระแวงดังกล่าวก็ลดน้อยลง เพราะมีความพยายามในอันที่จะเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน เช่น ในสมัยที่ อุ นู เป็นผู้นำประเทศ แต่พอมาถึงสมัยนายพลเนวินมีอำนาจ ความหวาดระแวง

ดังกล่าวได้กลับเพิ่มขึ้นอีก ทั้งนี้เพราะขาดการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน ด้วยพม่ายังไม่เข้าใจในนโยบายของไทย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลพม่าตามบริเวณแนวพรมแดนไทย-พม่า จึงหวาดระแวงว่าไทยให้การสนับสนุนชนกลุ่มน้อยบางกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นภัยต่อความมั่นคงของพม่าอย่างมาก และจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ไทยเคยแทรกแซงการเมืองของพม่าในบางครั้ง โดยแอบให้การสนับสนุนทางด้านกำลังและอาวุธแก่อาณาจักรมอญและไทยใหญ่ เพื่อสร้างปัญหาภายในแก่พม่า พม่าจะได้ไม่มีโอกาสรุกรานไทย เพราะต้องเสียเวลาปราบปรามหัวเมืองประเทศราชเหล่านั้นอยู่³ ดังนั้นพม่าจึงรู้สึกระแวงว่าไทยยังคงดำเนินนโยบายเช่นเดิมอยู่

ในขณะที่ไทยเองก็หวาดระแวงพม่าเช่นเดียวกัน เพราะนอกจากเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่พม่าได้ยกกองทัพมารุกรานไทยหลายครั้งหลายคราแล้ว⁴ ไทยยังระแวงว่าพม่าซึ่งนำนโยบายสังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์ที่เรียกว่า นโยบาย “วิถีทางของพม่าสู่ระบบสังคมนิยม” (The Burmese Way to Socialism)⁵ มาเป็นอุดมการณ์ปกครองประเทศ จะเป็นภัยต่อความมั่นคงของไทยที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตยและต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์⁶

ประการที่สอง เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์ภายในประเทศพม่าเอง เมื่อนายพลเนวินได้เข้ามาเป็นผู้นำประเทศ เขาได้นำ “นโยบายปิด

³ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ, ประวัติศาสตร์สากล (ธนบุรี : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, 2514) 3 : 293-687.

⁴ เพิ่งอ้าง.

⁵ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, “การเมืองพม่า : แนวทางและการวิเคราะห์,” เอเชียปริทัศน์ 8 (กันยายน-ธันวาคม 2530) : 78-80.

⁶ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า,” อ้างแล้ว, หน้า 823.

ประเทศ”⁷ มาใช้ ทำให้พม่าขาดการติดต่อกับโลกภายนอก รวมทั้งประเทศไทยยาวนานถึง 10 ปี แต่ใน พ.ศ.2515 เป็นต้นมา นายพลเนวินได้ปรับเปลี่ยนนโยบายการปกครองและเศรษฐกิจ* เสียใหม่ ทำให้พม่าเริ่มเปิดประเทศติดต่อกับประเทศอื่น ๆ อีกครั้งหนึ่ง เช่น เปิดให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าประเทศพม่าได้ มีการกู้ยืมเงินจากองค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งจากประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศในค่ายเสรีนิยมหรือสังคมนิยม และผู้นำพม่ายังได้เดินทางไปพบปะเยี่ยมเยียนผู้นำของประเทศต่าง ๆ อีกด้วย

ประการสุดท้าย ถึงแม้ว่าพม่าจะเริ่มเปิดประเทศติดต่อกับโลกภายนอกมากขึ้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าก็ยังไม่ดีขึ้นนัก ทั้งนี้เนื่องมา

⁷ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, “การเมืองพม่า : แนวทางและการวิเคราะห์,” อังแล้ว, หน้า 92.

* นายพลเนวิน และคณะรัฐบาล เริ่มเห็นว่าระบบสังคมนิยมประชาธิปไตยตามแนวทางของมาร์กซิสม์ ไม่สามารถนำมาเป็นหลักพัฒนาประเทศได้สำเร็จ ดังนั้นจึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อศึกษาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาอันจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารประเทศต่อไปในอนาคต ข้อเสนอแนะจากรายงานของคณะกรรมการดังกล่าว คือ นอกจากเสนอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญของปี พ.ศ.2490 แล้ว ยังเสนอให้รัฐบาลกำหนดแผนเศรษฐกิจที่แน่นอนอีกด้วย ในปี พ.ศ.2514 นายพลเนวินได้เปิดให้มีการประชุมสมัชชาสามัญของพรรค BSPP (The Burma Socialist Programme Party) ครั้งที่ 1 ขึ้นที่กรุงย่างกุ้ง ซึ่งที่ประชุมนั้นได้พิจารณารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (เริ่มใช้ในปี พ.ศ.2517) และวางแผนเศรษฐกิจที่ทันสมัยกว่าเดิม นโยบายเศรษฐกิจใหม่ที่ออกมานั้นชื่อ “นโยบายเศรษฐกิจระยะยาวและระยะสั้นของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า” (The Long-Term and Short-Term Economic Policies of the Burma Socialist Programme Party) ซึ่งจะทำให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตามนโยบาย “วิถีทางของพม่าสู่ระบบสังคมนิยม” และได้มีการแก้ไขหลักการบางอย่างเพื่อทำให้อุดมการณ์นั้นสอดคล้องเนื้อหาของลัทธิมาร์กซิสม์ลงไป มีความเป็นกลางมากขึ้นเพื่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยมากพอจะยอมรับการเข้ามาของเอกชนและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ (ชัยโชค จุลศิริวงศ์, “การเมืองพม่า : แนวทางและการวิเคราะห์,” อังแล้ว, หน้า 80-82.)

จากปัญหาอินโดจีน กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2521 เวียดนามได้ยกกำลังเข้าบุกยึด ครองลาวและกัมพูชาตามลำดับ ทำให้หน่วยงานราชการของไทย เช่น กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น ต่างให้ความสนใจต่อ ปัญหาอินโดจีนมากกว่าที่จะสร้างความสัมพันธ์กับรัฐบาลพม่า ทั้งนี้เพราะไทย มองว่าปัญหาอินโดจีนเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งกว่าปัญหาอื่น ๆ เพราะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยในบริเวณพรมแดนอย่างมาก*

จากที่กล่าวมาแล้วว่ารัฐบาลไทยในอดีตยังไม่ไว้วางใจในรัฐบาลพม่าที่มี อุดมการณ์การปกครองแตกต่างจากไทย แต่ต่อมาแนวความคิดเช่นนี้ได้ เปลี่ยนไป เพราะในภายหลังพม่าได้คลายความเข้มแข็งในเนื้อหาของสังคมนิยม แบบมาร์กซิสต์ลง อีกทั้งระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมของพม่าไม่มีผล กระทบอย่างใดต่อไทย ทำให้รัฐบาลไทยในระยะหลังปี พ.ศ.2516 เป็นต้นมา เริ่มให้ความสำคัญต่อการมีความสัมพันธ์อันดีกับพม่า และเพื่อให้รัฐบาลพม่า เข้าใจถึงความจริงใจของรัฐบาลไทยและลดความหวาดระแวงต่อไทยในเรื่องชน กลุ่มน้อย ดังนั้นในปี พ.ศ.2521 รัฐบาลจึงได้มีนโยบายผลักดันชนกลุ่มน้อย ออกจากประเทศไทยอย่างเด็ดขาด โดยนโยบายเกี่ยวกับผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ได้ถูกนำมารวมไว้ในนโยบายของไทยต่อพม่า ทั้งนี้เพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน การกำหนดนโยบายเห็นว่าสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับพมานั้นมีความเกี่ยวพัน อย่างใกล้ชิดกับการปฏิบัติของไทยต่อผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เป้าหมายของ

* พลอากาศเอกสิทธิ เสวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้แถลง ที่นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2523 ว่า “ความมั่นคงของประเทศไทยได้รับผล กระทบกระเทือนโดยตรงจากสถานการณ์กัมพูชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากข้อเท็จจริงที่ว่า กองกำลังทหารของเวียดนามได้ตั้งมั่นอยู่ตามแนวพรมแดนไทย-กัมพูชา และจากการที่มีพลเรือน ชาวกัมพูชาที่กำลังตกยากนับแสนที่พักพิงอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยในเขตไทย และที่อยู่ตามพรมแดน” สยามจดหมายเหตุ 5 (13-19 มิถุนายน 2523) : 678.

นโยบายดังกล่าวมีอยู่ 2 ประการ ได้แก่ เพื่อความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลพม่าในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีเขตแดนติดต่อกัน และเพื่อความร่วมมือแก้ไขข้อขัดแย้งและปัญหาต่าง ๆ บนมูลฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน ในนโยบายได้กำหนดไว้ว่า ไทยจะดำเนินการทุกวิถีทางให้พม่าเข้าใจว่าไทยจะไม่สนับสนุนผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า หรือผู้ลี้ภัยทางการเมืองสัญชาติพม่า ให้ใช้ดินแดนไทยเพื่อดำเนินการที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลพม่า⁸

ดังนั้นเมื่อพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ.2523 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าจึงมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอีก 2 ปีต่อมา พลเอกเปรมได้นำเอานโยบายมองรอบทิศ (Omni-Directional Policy) มาใช้ นโยบายนี้ได้แสดงให้เห็นว่าไทยยินดีเจรจาและมีความสัมพันธ์อันดีกับทุก ๆ ประเทศ โดยไม่แบ่งแยกว่าประเทศนั้นจะนำลัทธิการเมืองใดหรือลัทธิศาสนาใดมาเป็นอุดมการณ์ในการปกครอง⁹ จนกระทั่งปลายปี พ.ศ.2528 บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เป็นผลมาจากการติดต่อและการเชื่อมโยงระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงของทั้งสองฝ่ายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เช่น การเยือนพม่าของพลอากาศเอกสิทธิ เสวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในเดือนกุมภาพันธ์ 2529 การเยือนของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผู้บัญชาการทหารบกและรักษาการผู้บัญชาการทหารสูงสุด และคณะในเดือนมกราคม 2530 ขณะเดียวกันทางฝ่ายพม่าได้ส่ง อู เยกอง

⁸ กระทรวงการต่างประเทศ, “สาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพพม่า,” 2530. (อัดสำเนา)

⁹ สัมภาษณ์ ร.ต.ประพาส ลิ้มปะพันธ์, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2526, 2529 ซึ่งพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และปี พ.ศ.2531 ซึ่งพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี, 30 กันยายน 2535.

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมาเยือนไทยในเดือนพฤษภาคม 2529 ต่อมา อุ หม่อง ข่า นายกรัฐมนตรีพม่าได้เดินทางมาเยือนไทยในเดือนเมษายน 2530

การเยือนของเจ้าหน้าที่ระดับสูงของทั้งสองฝ่ายล้วนเสริมสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า ฝ่ายไทยได้มีโอกาสชี้แจงให้ทางฝ่ายพม่าทราบถึงการดำเนินนโยบายของไทย และรัฐบาลของทั้งสองประเทศได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่มีอยู่อย่างจริงจัง เช่น การให้ความสำคัญอย่างจริงจังต่อ “คณะกรรมการชายแดนไทย-พม่า” ที่ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2506 เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความไม่สงบตามแนวพรมแดนไทย-พม่า อันเนื่องมาจากปัญหากองกำลังชนกลุ่มน้อยในการนี้ไทยได้ยืนยันถึงนโยบายของรัฐบาลไทยที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่กองกำลังชนกลุ่มน้อยของพม่า และจะพยายามสกัดกั้นไม่ให้ชนกลุ่มน้อยที่มีถิ่นพำนักในประเทศไทยเข้าไปก่อความภายในพม่าด้วย นอกจากนี้ยังได้มีความพยายามที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาผู้อพยพปัญหายาเสพติด ปัญหาลักลอบค้าอาวุธและสินค้าผิดกฎหมาย และปัญหาเส้นกั้นพรมแดน (โปรดดูรายละเอียดของปัญหาเหล่านี้ในบทที่ 4)

รัฐบาลไทยยังได้แสดงออกด้วยการกำชับให้เจ้าหน้าที่ไทยให้ความสำคัญต่อการรักษาสัมพันธ์ภาพกับพม่า ด้วยการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลอย่างเคร่งครัด ซึ่งความพยายามของไทยได้รับการตอบสนองด้วยดีจากพม่าเช่นกัน ทั้งนี้ได้มีสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าพม่าให้ความสำคัญต่อการกระชับความสัมพันธ์กับไทย คือ การที่นายพลเนวิน ประธานพรรค BSP ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในด้านการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของพม่า ได้ทูลเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สด็จเยือนพม่าอย่างเป็นทางการ โดยเป็นแขกของนายพลเนวิน ระหว่างวันที่ 23-31 มีนาคม 2529

หรือการที่ผู้นำพม่าเปิดโอกาสให้พลอากาศเอกสิทธิ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย เข้าพบในโอกาสเยือนพม่า ซึ่งถือว่าเป็นการให้เกียรติและให้ความสำคัญแก่ประเทศไทยอย่างมาก เพราะนายพลเนวินมักไม่ค่อยออกมาพบปะกับผู้แทนจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ในระดับผู้นำประเทศหรือระดับอื่น ๆ ก็ตาม

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าในช่วง 40 ปี นับแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ในระยะแรกเป็นไปอย่างใกล้ชิดสนิทสนม แต่หลังจากนั้นไม่นานความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นไปในเชิงที่ไม่ใกล้ชิดเท่าที่ควร บางครั้งถึงกับห่างเหินและเย็นชาต่อกัน อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศต่างเห็นความสำคัญของกันและกัน จึงได้มีความพยายามที่จะสร้างสัมพันธไมตรีอันดีในฐานะเพื่อนบ้าน จนในที่สุดความสัมพันธ์ของทั้งสองก็ดีขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัดนับแต่ปี พ.ศ.2528 เป็นต้นมา

ท่าทีของรัฐบาลไทยต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่า

เนื่องจากพม่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับไทยยาวถึง 2,532 กิโลเมตร เหตุการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นภายในพม่าย่อมต้องส่งผลกระทบต่อประเทศไทยไม่มากก็น้อย สำหรับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าในช่วงปี 2531 นั้น ส่งผลให้ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ผู้ต่อต้านรัฐบาลทหารของนายพลชอ หม่อง ต้องอพยพหนีการปราบปรามและจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐบาลเข้ามาในดินแดนของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งได้แก่ อินเดีย และไทย สำหรับประเทศไทยนั้นได้คำนึงถึงหลักมนุษยธรรมจึงเต็มใจรับผู้อพยพเหล่านั้นให้พักพิงอยู่ในประเทศเป็นการชั่วคราว พลอากาศเอกสิทธิ เสวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ได้ชี้แจงกรณีผู้อพยพไว้

พลอากาศเอกสิทธิ เสวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (ซ้าย)
สมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (ขวาสุด) พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (ซ้ายสุด) ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกและรักษาการผู้บัญชาการทหารสูงสุด ตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 ได้ลาออกจากราชการทหาร เข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย แต่ก็ต้องลาออกจากราชการการเมืองในอีก 2 เดือนกว่าถัดมา สำหรับพลเอกสุจินดา คราประยูร (บุคคลถัดจากพลเอกชาติชาย) ได้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกแทนพลเอกชวลิต และยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ในนาม “คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ” เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534

(พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี 4 สิงหาคม พ.ศ.2531 - 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534

พลเอกสุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี 7 เมษายน - 10 มิถุนายน พ.ศ.2535

พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 - 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2540)

อย่างชัดเจนเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2531 หนึ่งวันหลังจากที่มีผู้อพยพหนีการปราบปรามเข้ามาดินแดนไทยบริเวณจังหวัดระนองจำนวน 150 คน ว่าผู้ที่เข้ามาขอพำนักอยู่ในประเทศไทยจะมีฐานะเป็นเพียง “ผู้อพยพชั่วคราว” (temporarily displaced person) เท่านั้น ไม่ใช่ในฐานะ “ผู้ลี้ภัย” (ดูเพิ่มเติมในบทที่ 4) และจะต้องอยู่ในบริเวณที่หน่วยงานราชการไทยกำหนด โดยห้ามดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองตราบใดที่ยังพำนักอยู่ในดินแดนไทย และผู้อพยพเหล่านี้จะถูกส่งตัวกลับพม่าทันทีที่สถานการณ์ภายในพม่าสงบลง¹⁰

ในระยะแรก ทัศนคติของหน่วยงานและสถาบันต่าง ๆ อีกทั้งประชาชนภายในประเทศเกี่ยวกับสถานการณ์วุ่นวายในพม่ามีความแตกต่างและขัดแย้งกัน ไม่ว่าจะเป็นระหว่างนายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในกิจการต่างประเทศ และระหว่างหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบด้านการต่างประเทศ ซึ่งได้แก่กระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ และกองทัพ* กับสื่อมวลชน

¹⁰ “ลำดับเหตุการณ์ความไม่สงบในประเทศพม่า,” เอเชียปริทัศน์ 9 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2531) : 51.

* ทหารเข้ามามีบทบาทอย่างจริงจังในเรื่องการต่างประเทศเป็นครั้งแรกในสมัยนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในสมัยนั้นเกิดปัญหาความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้านอย่างรุนแรงทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย พลเอกเปรมจึงได้เริ่มให้มีการประสานงานใกล้ชิดกันมากขึ้น ระหว่างเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย และกองทัพ แต่ละหน่วยงานได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการอย่างไม่เป็นทางการเพื่อประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลและพิจารณาหาความเป็นจริงของสถานการณ์ โดยจัดให้มีการประชุมเป็นประจำทุกเดือน ครั้นถึงสมัยพลเอกชาติชาย ยังคงใช้รูปแบบเดิม ดังนั้นการต่างประเทศซึ่งเคยเป็นความรับผิดชอบของกระทรวงการต่างประเทศแต่เพียงหน่วยงานเดียว จึงได้เริ่มมีหน่วยราชการหลาย ๆ หน่วยเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งรวมถึงกองทัพด้วยตั้งแต่นั้นมา (สัมภาษณ์ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ, 28 ตุลาคม 2535.)

นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ และคณะที่ปรึกษาฯ* กล่าวคือ ในการจัดแย้งระหว่างพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ กับ พลอากาศเอกสิทธิ เสวดศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และ ร.ต.ประพาส ลิ้มปะพันธ์ รัฐมนตรีช่วยฯ นั้น นายกรัฐมนตรีได้แสดงความเห็นว่าไทยควรระมัดระวังในการดำเนินความสัมพันธ์กับพม่า และไทยควรให้ความสนใจในมติของประชาคมระหว่างประเทศและกระแสต่อต้านภายในประเทศด้วยในเวลาเดียวกัน ไทยไม่มีความจำเป็นต้องเร่งรีบมีความสัมพันธ์กับพม่า ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ประชาคมระหว่างประเทศเข้าใจเจตนาของไทยผิดไป ว่าไทยให้การรับรองแก่รัฐบาลที่เข้ามาใช้อำนาจบริหารประเทศโดยใช้กำลังทหารทำการปฏิวัติและทำร้ายประชาชนจนล้มตายไปเป็นจำนวนมาก¹¹ ในขณะที่พลอากาศเอกสิทธิ และ ร.ต.ประพาส เห็นว่าไทยควรมีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วเพื่อตรวจสอบถึงความตั้งใจจริงของรัฐบาลทหารพม่า โดยเฉพาะในเรื่องนโยบายเปิดประตูโลกภายนอก อย่างไรก็ตาม พลอากาศเอกสิทธิ

* คณะที่ปรึกษาฯตามคำสั่งแต่งตั้งที่ 84/2531 ส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการอิสระจำนวน 6 คน คือ นายพันศักดิ์ วิญญูรัตน์ (ประธาน) ม.ร.ว.สุขุมพันธ์ บริพัตร ดร.ณรงค์ชัย อัครเศรณี ดร.ชวนชัย อัจฉนันท์ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย และ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านนโยบายเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินตลอดจนนโยบายทางเศรษฐกิจ สังคม การต่างประเทศ และการปฏิรูปกฎหมายเพื่อการพัฒนา เสนอโดยตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย และให้มีอำนาจขอข้อมูลความเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรีแล้ว (สมจิตต์ สาสนรักกิจ, “นโยบายต่างประเทศของไทยต่อปัญหาแกมพูชาสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ,” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534, หน้า 42.)

¹¹ “Chatchai Cautions on Dealings with Saw Maung,” *The Nation* (11 January 1989) : 2.

ยินยอมที่จะยับยั้งการเดินทางไปเยือนสหภาพพม่าของ ร.ต.ประพาส ซึ่งกำหนดไว้ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2531 ตามความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีที่ยังไม่ต้องการให้ไทยเข้าไปมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลของพลเอกชอ หม่อง¹² สำหรับกรณีขัดแย้งระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายของไทยต่อพม่า กับบรรดาสื่อมวลชน นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ และคณะที่ปรึกษานโยบาย เป็นไปในลักษณะที่กลุ่มหลังต้องการให้หน่วยงานราชการไทยใช้มาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งกดดันรัฐบาลทหารพม่าให้ยุติพฤติกรรมละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อหน่วยราชการไทยไม่ใช้มาตรการดังกล่าว และมีท่าทีว่าจะมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลทหารพม่า กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับหน่วยงานรัฐบาลได้เคลื่อนไหวเรียกร้องให้หน่วยราชการยุติการปฏิบัตินั้น ๆ และอีกประการหนึ่งคือความไม่พอใจในแนวทางที่หน่วยราชการปฏิบัติต่อประชาชนและนักศึกษาชาวพม่าที่ลี้ภัยเข้ามาอาศัยในดินแดนไทยเหมือนกับผู้พลัดแผ่นดินในกรณีกัมพูชา เวียดนาม และลาว หรือเหมือนกับผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอื่น ๆ¹³

เมื่อเกิดความแตกต่างทางความคิดเช่นนี้ และมีกระแสคัดค้านแนวทางการดำเนินนโยบายจากประชาชนค่อนข้างสูง กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในกิจการต่างประเทศทั้งหมด ไม่ว่าจะในเรื่องของการกำหนดนโยบายกว้าง ๆ หรือยุทธศาสตร์เฉพาะประเทศ จึงได้นำนโยบาย “เฝ้าดู” หรือ “wait-and-see” มาใช้เพื่อพิจารณาติดตามสถานการณ์ภายในพม่าว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบใดต่อไป เพื่อที่กระทรวงการต่างประเทศจะได้เลือกดำเนินนโยบายไปในแนวทางที่สอดคล้อง

¹² “Prapass : We Seek to Encourage Reform in Burma,” *Bangkok Post* (21 April 1989) : 6.

¹³ สัมภาษณ์ ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ, 12 ตุลาคม 2535.

และเหมาะสมกับแนวโน้มของสถานการณ์¹⁴

ขณะที่กระทรวงการต่างประเทศต้องระงับการเดินทางไปเยือนสหภาพพม่าของ ร.ต.ประพาส ตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี และนำนโยบาย “wait-and-see” มาใช้นั้น พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งในเวลานั้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาทหารบก และรักษาการผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนฝ่ายทหารของไทยไปเยือนพม่าในวันที่ 14 ธันวาคม 2531 เป็นเวลา 1 วัน การไปครั้งนี้ของพลเอกชวลิต เป็นการไปในฐานะประธานคณะกรรมการชายแดนไทย-พม่า เพื่อเจรจาเรื่องความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-พม่า อันได้แก่ ปัญหาชนกลุ่มน้อย ซึ่งในขณะนั้นหน่วยราชการไทยสืบทราบที่กำลังมีการเคลื่อนไหวอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่บริเวณแนวพรมแดน และปัญหาชาวพม่าที่หลบหนีการปราบปรามของรัฐบาลทหารพม่าเข้ามาในอาณาเขตไทย หรือบางพวกซึ่งโดยมากเป็นพวกนักศึกษาได้เข้าร่วมกับกองกำลังชนกลุ่มน้อยเพื่อต่อต้านรัฐบาล การเดินทางไปพม่าครั้งนี้ของพลเอกชวลิต ได้รับความอนุมัติจากนายกรัฐมนตรี เนื่องจากได้พิจารณาว่าการไปครั้งนี้เป็นเรื่องของฝ่ายทหาร ไม่ใช่เป็นการไปในเรื่องการเมืองซึ่งกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้รับผิดชอบ และอาจก่อให้เกิดผลในเชิงบวกแก่ประเทศไทย¹⁵ กระทรวงการต่างประเทศได้รับทราบถึงการไปเยือนพม่าของฝ่ายทหารเช่นกัน และไม่มีข้อคัดค้านแต่อย่างใด เพราะเห็นว่าในเมื่อสถานการณ์ในขณะนี้ไม่เหมาะที่กระทรวงการต่างประเทศจะกระทำการใด ๆ ได้ การไปเยือนของฝ่ายทหารซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ อาจก่อให้เกิด

¹⁴ “ท่าทีรัฐบาลไทยต่อกรณีพม่า : ยิงอยู่ไกลยิ่งต้องระวัง,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (21-27 สิงหาคม 2531) : 9.

¹⁵ “Military Team off to Burma Tomorrow,” The Nation (13 December 1988) : 4.

เกิดผลประโยชน์แก่ชาติไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง¹⁶ สำหรับพลเอกชวลิตนั้นเห็นว่าการไปครั้งนี้เป็นการกิจปกติของทหาร ที่จำเป็นต้องสร้างความใกล้ชิดในระดับของทหารด้วยกันเพื่อให้การแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและอาจจะตามมาในอนาคตเป็นไปได้ง่ายขึ้น¹⁷

อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้นไม่นาน ได้มีคณะผู้แทนไทยเดินทางไปเยือนพม่าหลายชุด เช่น คณะของนายสุภัทร โพธิสุชน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย ซึ่งเดินทางไปเยือนพม่าระหว่างวันที่ 22-25 กุมภาพันธ์ 2532 การไปครั้งนั้นนอกจากเป็นการไปในฐานะประธานของ “The Committee on the Elimination of Smuggling of Forest and Mining Products” แล้ว ยังไปในฐานะผู้แทนส่วนตัวของนายกรัฐมนตรี โดยได้รับมอบหมายให้นำจดหมายของนายกรัฐมนตรีไปมอบให้กับพลเอกชอ หม่อง ด้วย¹⁸ ต่อมาในต้นเดือนมีนาคม 2532 พ.ท.สนั่น จขรประศาสน์ (ยศขณะนั้น) ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้นำคณะผู้แทนไทยไปเจรจากับพม่าเรื่องสัมปทานไม้และประมง¹⁹ และครั้งที่สำคัญ คือ การไปเยือนพม่าของคณะผู้แทนไทยที่มี ร.ต.ประพาส รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นหัวหน้าคณะในระหว่างวันที่ 11-13 เมษายน 2532 เพื่อเจรจาในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความร่วมมือทางวิชาการ การเดินทางไปพม่าของคณะผู้แทนชุดนี้ถือว่าเป็นครั้งสำคัญ เพราะผลการพบปะเจรจาดังนี้ทำให้มีการลงนามในความตกลงการค้าแบบทวิภาคี

¹⁶ สัมภาษณ์ ร.ต.ประพาส ลิมปะพันธุ์.

¹⁷ สัมภาษณ์ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ, 28 ตุลาคม 2535.

¹⁸ “PM’s Men Return from Quiet Visit to Burma : Sanan Plans Another Trip,” *The Nation* (24 February 1989) : 2.

¹⁹ “กรณีปัญหาป่าไม้,” สยามจดหมายเหตุ 14 (16-22 มิถุนายน 2532) : 681.

(Bilateral Trade Agreement) 2 ฉบับ ได้แก่ ความตกลงด้านการค้าและเศรษฐกิจฉบับหนึ่ง และความตกลงเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนอีกฉบับหนึ่งเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2532 และในปีต่อมาได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจ ว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมทางการค้า ไทย-สหภาพพม่า ขึ้นในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2533 การลงนามในบันทึกความเข้าใจครั้งนี้ เป็นผลพวงของการไปเยือนของคณะผู้แทนไทยซึ่งนำโดย ร.ต.ประพาส เมื่อปี พ.ศ.2532 นั้นเอง จากการทำเช่นนั้นได้ทำให้ไทยกับพม่ามีความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้ากันอย่างจริงจัง²⁰ เช่น ในเรื่องของสัมปทานป่าไม้ การทำประมง นอกจากนั้นการไปของ ร.ต.ประพาส ครั้งนี้ถือว่าเป็นครั้งแรกที่เจ้าหน้าที่ระดับสูงของไทยได้เดินทางไปเยือนพม่าอย่างเป็นทางการ และเป็นเครื่องชี้ให้เห็นนโยบายของไทยเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับพม่าด้วย ว่ารัฐบาลยังคงต้องการดำเนินความสัมพันธ์อันดีกับพม่าต่อไป²¹

ร.ต.ประพาส ได้ให้เหตุผลในการตัดสินใจตัดสินใจไปเยือนพม่าครั้งนี้ว่า

เป็นเวลาหลายเดือนนับแต่เกิดปัญหาภายในพม่า กระทรวงการต่างประเทศได้เฝ้าจับตามองการพัฒนาของพม่าอย่างใกล้ชิด พม่าได้ประกาศถึงความตั้งใจจริงของรัฐบาลที่จะจัดให้มีการเลือกตั้งตามเสียงเรียกร้องของประชาชน กระทรวงการต่างประเทศเห็นว่าความสงบของพม่ากำลังกลับคืนมา และ

²⁰ "Memorandum of Understanding on the Establishment of the Joint Thai-Union of Myanmar Commission on Trade," 2 February 1990.

²¹ "Prapass : Leads Delegation on Goodwill Trip to Burma," The Nation. (11 April 1989) : 2.

เห็นว่าในประชาคมระหว่างประเทศเองได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบาย “wait-and-see” โดยประเทศหลาย ๆ ประเทศมองว่า เนื่องจากสถานการณ์ภายในพม่ายังไม่ชัดเจนจึงยังไม่สามารถสรุปลงไปได้ว่ารัฐบาลทหารพม่าจะปฏิเสธเสียงเรียกร้องของประชาชนโดยสิ้นเชิง และไม่ยอมปฏิรูปทางการเมืองและเศรษฐกิจ ในเมื่อสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้จึงควรยกผลประโยชน์ให้รัฐบาลพม่า และมองรัฐบาลพม่าในแง่ดีไว้ก่อน... แม้แต่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ (The UN Human Right Commission) ในนครเจนีวา ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ได้ปฏิเสธที่จะประณามพม่าตามข้อเสนอของสหรัฐฯ แต่ได้พยายามหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้พม่าสามารถฟื้นฟูประชาธิปไตยได้สำเร็จ²²

กระทรวงการต่างประเทศ มองปัญหาในพม่าว่า

ปัญหาในพม่านั้นเป็นเรื่องภายในของประเทศพม่า เป็นเรื่องระหว่างรัฐบาลและประชาชนของเขาเอง แตกต่างจากปัญหาอินโดจีน ซึ่งเป็นเรื่องของประเทศที่แข็งแกร่งกว่ายกกองทัพมารุกรานและยึดครองประเทศที่อ่อนแอกว่า กรณีนี้เป็นเรื่องไม่ถูกต้องผิดหลักการ จำเป็นที่ทุก ๆ ฝ่ายไม่ว่าจะเป็นประเทศมหาอำนาจ กลุ่มประเทศอาเซียน หรือองค์การสหประชาชาติ ต้องร่วมมือกันใช้มาตรการกดดันให้มีการถอนกำลังต่างชาติออกไปจากดินแดนเขมร แต่สำหรับกรณีพม่าเป็นคนละเรื่อง เป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนภายในประเทศไทยจึงไม่สามารถ

²² “Prapass : We Seek to Encourage Reform in Burma,” Bangkok Post.

เข้าไปก้าวก่ายปัญหาภายในของพม่าได้ ความพยายามของไทย ในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่จะช่วยให้พม่ามีความมั่นคงทางการเมือง และมีการปกครองแบบประชาธิปไตย จะต้องอยู่ภายในขอบเขตที่ไม่กลายเป็นการแทรกแซงหรือก้าวก่ายกิจการภายในของพม่า²³

นายสาโรจน์ ชวนะวิรัช อธิบดีกรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

ครบไคที่เป็นเรื่องกิจการภายในของเขาไทยไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว แม้จะเป็นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ควรจะให้การแสดงออกเป็นของมหาอำนาจซึ่งจะมีน้ำหนักมากกว่า และอีกอย่างเราเองอยู่ในสภาพรัฐหน้าด่าน ซึ่งจะกระทบกระเทือนมากที่สุดหากเกิดอะไรขึ้นมา ยุทธวิธีทางการทูตในขณะนี้จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติก่อนอื่นเป็นสำคัญ²⁴

ส่วนทางด้านสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ โดยการทำงานประสานกับกระทรวงการต่างประเทศ มีทัศนคติไปในแนวทางเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องนโยบายของไทยต่อพม่า นายสุวิทย์ สุธาบุญกุล เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ กล่าวว่า “ไทยไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องที่เป็นกิจการภายในของประเทศอื่น ในทางกลับกันในฐานะประเทศเพื่อนบ้าน เราก็ปรารถนาจะเห็นพม่ามีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไทยในทางที่ดี”²⁵

²³ สัมภาษณ์ ร.ค.ประพาส ลิมปะพันธุ์.

²⁴ “ทำที่รัฐบาลไทยต่อกรณีพม่า : ยิงอยู่ใกล้ยิ่งต้องระวัง,” อังแล้ว

²⁵ เพิ่งอ้าง.

ทางสภาความมั่นคง ยังได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมอีกว่า

หากไทยยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับพม่าได้ แทนการใช้
นโยบายโดดเดี่ยวพม่าตามคำเรียกร้องของประชาคมโลก นอก
จากจะช่วยผลักดันให้พม่ามีประชาธิปไตยแล้ว ยังจะก่อให้เกิด
ผลประโยชน์แก่ไทยด้วย เพราะพม่าย่อมจะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อ
ไทย และให้ความสำคัญต่อไทยมากกว่าประเทศอื่น ไทยก็จะได้
รับผลประโยชน์ไม่ว่าจะในเรื่องความมั่นคงหรือเศรษฐกิจ²⁶

กระทรวงการต่างประเทศได้ยอมรับว่า “การที่ไทยกับพม่ามีพรมแดน
ติดกันยาวกว่า 2,000 กิโลเมตรเช่นนี้ ย่อมมีความจำเป็นที่จะพึ่งพาซึ่งกัน
และกัน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันทั้งในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ”²⁷

สำหรับฝ่ายทหารซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ยกยอให้การสนับสนุนและ
ปฏิบัติตามนโยบายที่กระทรวงการต่างประเทศและสภาความมั่นคงแห่งชาติ
เป็นผู้กำหนด ได้มีส่วนช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าเป็นไปได้ด้วย
ดีตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ เช่น พลเอกชวลิตซึ่งเป็นผู้นำกองทัพบกในขณะนั้น
ได้ริเริ่ม “แผนการสุวรรณภูมิ” ขึ้น โดยเขาได้พูดถึงแผนการนี้ในคำปราศรัย
เนื่องในวันกองทัพไทย เมื่อปี พ.ศ.2532 ว่า “ทหารไทยควรมีบทบาทใน
การเสริมสร้างสันติภาพ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ความมั่นคง และความเจริญ
รุ่งเรืองทางเศรษฐกิจใน 4 ประเทศที่ยึดมั่นในพุทธศาสนา คือ ไทย ลาว กัมพูชา

²⁶ สัมภาษณ์ ธนพันธ์ ศรีสาคร, ผู้อำนวยการกอง 5 สภาความมั่นคงแห่งชาติ, 28
กันยายน 2535.

²⁷ สัมภาษณ์ ร.ต.ประพาส ลิ้มปะพันธ์.

และพม่า โดยใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวนำ”²⁸ เพื่อให้แผนการนี้เป็นจริง พลเอกชวลิตจึงได้เดินทางไปเยือนประเทศเพื่อนบ้านเพื่อผูกสัมพันธ์ไมตรีให้ แนบแน่นยิ่งขึ้น และในกรณีความขัดแย้งในพม่า พลเอกชวลิตได้พยายามใช้ ความสัมพันธ์ในเชิงส่วนตัวกับนายพลชอ หม่อง ปรับเปลี่ยนความคิดของผู้นำ ทางทหารพม่าโดยใช้หลักทฤษฎีนิยมและการค้าแบบเสรีเป็นเครื่องมือ เพื่อให้ พม่ามีเสรีภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจในที่สุด และจากความสัมพันธ์ ระหว่างผู้นำทางทหารไทยกับผู้นำพม่า ได้กลายเป็นพื้นฐานที่จะให้ไทยได้รับ ผลประโยชน์ทั้งทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจจากพม่า โดยอยู่บนพื้นฐาน ของผลประโยชน์ร่วมกัน²⁹

ส่วนข้อคิดเห็นของบรรดาสื่อมวลชน นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ และคณะที่ปรึกษาในนโยบาย ที่ห่วงใยในภาพพจน์ของไทยที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับหรือ มีความสัมพันธ์กับรัฐบาลที่มีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ไม่ว่าจะ เป็นกระทรวงการต่างประเทศ หรือ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้นำทัศนคติเหล่านี้มาพิจารณา วิเคราะห์หาความเป็นไปได้ แต่เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนด นโยบายเห็นว่าทัศนคติเหล่านี้ยังขาดความเข้าใจในพื้นฐานที่แท้จริงในความ สัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า และมักจะใช้พื้นฐานความคิดแบบตะวันตก ทัศนคติดังกล่าวจึงไม่สามารถนำมาใช้ได้ ดังนั้นจึงได้มีการพยายามชี้แจงและ สร้างความเข้าใจแก่กลุ่มต่าง ๆ ว่านโยบายของไทยจะคำนึงถึงผลประโยชน์ ของชาติและประชาชนเป็นสำคัญ³⁰

²⁸ Paisal Srirachatchanya, "Ambitions Thinking Behind Indochina, Burma Links the Golden Land," *Far Eastern Economic Review* 143 (23 February 1989) : 11-12.

²⁹ สัมภาษณ์ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ.

³⁰ สัมภาษณ์ ร.ค.ประพาส ติมปะพันธ์.

ท่าทีของนานาประเทศต่อนโยบายของไทย ในกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่า

ปฏิกิริยาจากต่างประเทศที่มีต่อไทยนั้น โดยมากมาจากประเทศที่เรียกร้องให้ร่วมมือกันใช้มาตรการโดดเดี่ยวพม่า โดยเฉพาะจากสหรัฐอเมริกา บรรดาประเทศเหล่านั้นคาดหวังว่าไทยจะร่วมมือในการดำเนินการตามมติดังกล่าว แต่เมื่อไทยฝ่าฝืนมตินั้นโดยการส่งพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ไปเยือนพม่าอย่างเป็นทางการ และการไปเยือนพม่าของ ร.ต.ประพาส ลิ้มปะพันธ์ุ พร้อมคณะ ยิ่งสร้างความไม่พอใจแก่หลาย ๆ ประเทศ เพราะการไปของ ร.ต.ประพาสในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ย่อมแสดงให้เห็นว่านโยบายของไทยจะไม่ใช่ไปตามมติของประชาคมโลกที่เรียกร้องให้ร่วมมือกันโดดเดี่ยวพม่า

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าท่าทีของไทยไม่ทำตามมติของประชาคมโลกจะทำให้หลายประเทศมองว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้มาตรการโดดเดี่ยวพม่าไม่เกิดผล แต่ก็ยังไม่มีปฏิกิริยาต่อต้านไทยรุนแรงนัก เพราะหลาย ๆ ประเทศเข้าใจในสถานภาพของไทยในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับพม่าเป็นระยะทางยาว และไทยเองได้พยายามชี้แจงทำความเข้าใจถึงผลดีของการใช้นโยบายของไทย³¹ ยกเว้นสหรัฐฯ ที่มักกล่าวหาไทยว่าเข้าไปมีความสัมพันธ์กับพม่าโดยมุ่งแต่แสวงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของชาวพม่า เพราะไม่ว่าจะเป็นกิจการเหมืองแร่ ป่าไม้ ประมง หรือ การลงทุนการค้าใด ๆ ก็ตาม ไม่ได้สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนและประเทศพม่าเลย เนื่องจากประชาชนชาวพม่าไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมในโครงการทางเศรษฐกิจใด ๆ ส่วนโครงการทางเศรษฐกิจ

³¹ เพิ่งอ้าง.

ที่นำรายได้สู่ประเทศมหาศาลจะตกอยู่ภายใต้การบริหารและการควบคุมของรัฐเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นการขัดขวางไม่ให้ประชาธิปไตยเกิดขึ้นในพม่า เนื่องจากรัฐบาลทหารจะมีรายได้มากขึ้น ทำให้มีความมั่นคงทางการเงินอันนำไปสู่เสถียรภาพทางการเมือง และจะช่วยให้รัฐบาลทหารมีเงินตราต่างประเทศไปซื้ออาวุธมาปราบปรามประชาชนที่เรียกร้องประชาธิปไตยและต่อต้านรัฐบาลประชาธิปไตยในพม่าก็จะเกิดการยกขึ้นไปอีก บุคคลผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการกล่าวหาไทยข้างต้นคือวุฒิสมาชิก *มอยนิฮัน* ซึ่งได้เสนอกฎหมายห้ามนำเข้าสินค้าทุกชนิดจากพม่า และรวมทั้งสินค้าจากประเทศที่มีแหล่งกำเนิดจากพม่าด้วย ทั้งนี้เพราะวุฒิสมาชิกมอยนิฮันกล่าวว่า มูลค่าการค้าระหว่างสหรัฐากับพม่า มีเพียงปีละ 20 ล้านดอลลาร์เท่านั้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องออกกฎหมายฉบับดังกล่าวเพื่อให้ครอบคลุมประเทศคู่ค้ากับพม่าด้วย ประเทศไทยจึงตกเป็นเป้าหมายอย่างจงใจ³²

นอกจากนี้วุฒิสมาชิก *มอยนิฮัน* ได้แถลงต่อคณะกรรมการการคลังของวุฒิสภาสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2533 ถึงรายชื่อบริษัทในประเทศอื่น ๆ เช่น ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และ เกาหลีใต้ แต่ได้กล่าวถึงประเทศไทยอย่างเด่นชัดที่สุดว่า “รัฐบาลทหารพม่ายังคงมีอำนาจอยู่ได้โดยการขายไม้สักและปลาให้แก่ประเทศไทย” พร้อมกันนี้ได้แสดงรายชื่อบริษัทของไทยที่ทำการค้ากับพม่านับสิบบริษัทต่อคณะกรรมการด้วย³³

การใช้มาตรการนี้จะมีผลกระทบต่อไทยอย่างมากในฐานะเป็นประเทศส่งออกอีกต่อหนึ่ง ไทยได้อ้างว่าการทำเช่นนี้เป็นการละเมิดกฎของ GATT เพราะไม่มีกฎเกณฑ์ของ GATT ข้อใดที่อนุญาตให้ประเทศคู่ภาคีสามารถตั้ง

³² กระทรวงการต่างประเทศ “สำเนาแถลงของวุฒิสมาชิก มอยนิฮัน ต่อคณะกรรมการการคลัง,” 2533. (อัดสำเนา)

³³ เพิ่งอ้าง.

กฎเกณฑ์ห้ามนำเข้าสินค้าจากประเทศที่ส่งออกสินค้าที่มีแหล่งที่มาจากประเทศที่ไม่มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน³⁴

นอกจากนั้น กระทรวงการต่างประเทศยังได้มีหนังสือชี้แจงไปยังสหรัฐฯ ให้ตระหนักว่าไทยเป็นมิตรประเทศที่ใกล้ชิดกับสหรัฐฯ และให้ความร่วมมือกับสหรัฐฯ ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มาโดยตลอด รวมทั้งปัญหาการสกัดกั้นยาเสพติดจากสามเหลี่ยมทองคำมิให้แพร่ระบาดออกไปยังประเทศอื่น และการพยายามจับกุมตัวขุนส่าไปดำเนินคดี ฉะนั้นการดำเนินการใด ๆ ของสหรัฐฯ ต่อรัฐบาลพม่าควรคำนึงถึงผลกระทบต่อไทยด้วย อีกทั้งการใช้มาตรการดังกล่าวของสหรัฐฯ น่าจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนพม่า ซึ่งอยู่ในสภาพย่ำแย่อยู่แล้ว มากกว่าจะกระทบต่อรัฐบาลพม่าซึ่งเป็นเป้าประสงค์ของมาตรการนี้³⁵

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายได้ศึกษาผลกระทบต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทยว่าจะมีมากน้อยเพียงใด ในกรณีที่มีผลกระทบมากจนหน่วยราชการของไทยต้องเข้าไปดำเนินมาตรการช่วยเหลืออย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อบรรเทาผลกระทบดังกล่าวแล้ว ก็จะพยายามดำเนินการนั้นอย่างแนบเนียนและหลีกเลี่ยงวิธีการที่อาจถูกนานาประเทศมองว่าไทยปกป้องรัฐบาลพม่า ทั้งนี้ เพื่อรักษาภาพพจน์และผลประโยชน์ของไทยในกรอบกว้าง³⁶

ประเด็นอื่นที่ไทยถูกกล่าวหาจนหนีออกจากประเด็นเรื่องการมีความสัมพันธ์กับพม่า เพื่อหวังผลประโยชน์แก่เศรษฐกิจ คือ เรื่องเกี่ยวกับปัญหา

³⁴ Bertil Lintner, "Foreign Moves to Impose Sanctions Likely to Fall Block and Tackle," *Far Eastern Economic Review* 150 (11 October 1990) : 26.

³⁵ กระทรวงการต่างประเทศ, "ร่างกฎหมายห้ามนำเข้าสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดจากพม่าของสหรัฐ," 2533. (อัคราเน)

³⁶ เพิ่งอ้าง.

ผู้ลี้ภัย องค์การนิรโทษกรรมระหว่างประเทศ และ US Committee for Refugees (USCR) เป็นตัวอย่างขององค์กรที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน ที่ ประณามและกล่าวหาว่าไทยบีบบังคับให้นักศึกษาที่ลี้ภัยอยู่ในค่ายหรือศูนย์ผู้ อพยพตามแนวชายแดนไทย-พม่าในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก และกาญจนบุรี กลับไปพบกับการทรมานจากรัฐบาลทหารของนายพลชอ หม่อง และ บางรายก็ถูกสังหาร นอกจากนี้ยังพยายามเข้ามาบีบบังคับในการจัดตั้งศูนย์ ผู้ลี้ภัยและตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการผู้ลี้ภัยของหน่วย ราชการไทยอีกด้วย ซึ่งรัฐบาลไทยยอมไม่ได้ เพราะรัฐบาลตระหนักว่าถึงแม้ว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจของไทยอาจเหนือกว่าประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศถึง 30 ปี แต่ไทยก็ยังไม่พร้อมที่จะรับภาระการตั้งค่ายหรือศูนย์อพยพในไทยได้ และจากประสบการณ์ของศูนย์ผู้อพยพทางด้านตะวันออกได้กลายมาเป็นภาระ หนักของไทยมาจนทุกวันนี้ โดยไม่มีประเทศใดให้ความสนใจอย่างจริงจัง จะ เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ในทำนองดังกล่าวของพลเอกชาติชาย ในกรณีนี้ว่า

การกล่าวหาว่าไทยบังคับนักศึกษาม่าให้กลับไปพบกับความ ทารุณในพม่าโดยองค์การนิรโทษกรรมระหว่างประเทศนั้น ไม่เป็น ความจริงอย่างสิ้นเชิง นักศึกษาที่กลับไปนั้นสมัครใจที่จะกลับ ไทยให้ความช่วยเหลือนักศึกษาเหล่านั้นด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม องค์กรเหล่านั้นไม่มีสิทธิเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของไทย กรณีผู้อพยพเขาอีด่างก็ไม่เห็นมีใครเห็นใจไทย และเข้ามาช่วย เหลือรับผิดชอบผู้อพยพเหล่านั้น ประเทศไทยเองก็ไม่ใช้ ประเทศป่าเถื่อน แต่เป็นประเทศที่มีมนุษยธรรม เป็นเมืองพุทธ³⁷

³⁷ "Chatichai Rejects Amnesty Charge," Bangkok Post (12 January 1989)

ในกรณีการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งผู้อพยพกลับ พลเอก พัฒน์ อัคนิบัตร์ รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้กล่าวไว้ว่า “นักศึกษาที่ส่งกลับประเทศจะต้องได้รับคำยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรว่าประสงค์จะกลับ หน่วยราชการจึงสามารถส่งกลับได้”³⁸.

ร.ต.ประพาส ลิ้มปะพันธ์ ได้กล่าวเสริมไว้อีกด้วยว่า

หากนักศึกษาพม่าถูกส่งกลับไปแล้วได้รับอันตรายจริง สถานทูตไทยประจำกรุงย่างกุ้ง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่คอยตรวจสอบสถานการณ์ทางโน้นย่อมต้องรายงานกลับมาแน่นอน ข้อมูลที่องค์การด้านสิทธิมนุษยชนเหล่านั้นได้รับอาจไม่ถูกต้อง เพราะอาจได้รับข้อมูลมาจากผู้ที่ไม่ต้องการให้นักศึกษากลับพม่า³⁹

การประณามหรือกล่าวหาไทยไม่ว่าจะในกรณีใดก็ตาม ล้วนมีจุดมุ่งหมายที่ให้ไทยระงับความสัมพันธ์กับพม่า เพื่อกดดันพม่าให้คืนอำนาจประชาธิปไตยแก่ประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบในเรื่องนโยบายของไทยต่อพม่า ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงการต่างประเทศ สถานความมั่นคงแห่งชาติ และกองทัพ ต้องนำมาพิจารณาประกอบการกำหนดนโยบายด้วย

การที่ไทยยังคงรักษาความสัมพันธ์อันดีกับพม่าต่อไปนั้น แม้ว่าจะขัดกับมติอย่างไม่เป็นทางการของประชาคมโลก ที่เรียกร้องให้นานาชาติร่วมมือกันใช้นโยบายโดดเดี่ยวพม่า เพื่อกดดันให้รัฐบาลทหารของพม่ายุติ

³⁸ Ibid.

³⁹ สัมภาษณ์ ร.ต.ประพาส ลิ้มปะพันธ์.

พฤติกรรมละเมิดสิทธิมนุษยชนและค้ำอำนาจแก่ประชาชน ผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายของไทยได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้วว่า การดำเนินความสัมพันธ์เป็นปกติกับพม่าต่อไป นอกจากจะช่วยให้ประชาธิปไตยมีขึ้นในพม่า และพม่ามีความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ยังก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อไทยทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจอย่างมาก (จะกล่าวถึงในบทที่ 4 และ 5 ตามลำดับต่อไป)

บทที่ 4

ความสำคัญของพม่าต่อความมั่นคงของไทย

ไทยมีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงในบริเวณแนวพรมแดนด้านที่ติดต่อกับพม่าหลายประการ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ในบริเวณแนวพรมแดนทั้ง 2 ฝั่ง มีลักษณะเป็นทิวเขาสลับซับซ้อน และป่าทึบ ลักษณะดังกล่าวจึงเหมาะสมเป็นอย่างมากสำหรับใช้เป็นฐานที่มั่นในการสู้รบระหว่างกองกำลังชนกลุ่มน้อยกับกองกำลังทหารรัฐบาลพม่า การปะทะกันระหว่างกองกำลังชนกลุ่มน้อยกับกองกำลังทหารรัฐบาลพม่า หรือในบางครั้งระหว่างกองกำลังชนกลุ่มน้อยด้วยกันเอง ในบริเวณแนวพรมแดนที่ติดกับประเทศไทย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การรุกคืบล้ำอธิปไตย ความเสียหายอันเนื่องมาจากการสู้รบ ปัญหาผู้อพยพ และปัญหาการค้าอาวุธสงคราม อีกทั้งลักษณะของภูมิประเทศ และภูมิอากาศในบริเวณนี้โดยเฉพาะบริเวณรอยต่อของ 3 ประเทศ คือ พม่า-ไทย-ลาว ที่เรียกว่า “สามเหลี่ยมทองคำ” นั้นเหมาะสมสำหรับการลักลอบผลิตยาเสพติด และสะดวกในการลำเลียงขนส่งไปขายยังต่างประเทศเพื่อเป็นรายได้สนับสนุนกองกำลังของกลุ่มตน

เนื่องจากพรมแดนระหว่างไทยกับพม่านั้นมีความยาวถึง 2,532 กิโลเมตร¹ โดยประมาณ และมีช่องทางติดต่อกันมากถึง 76 ช่องทางตลอดแนวพรมแดน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 อีกทั้งสภาพภูมิประเทศยังเป็น

¹ คณะที่ปรึกษาการข่าว สำนักนายกรัฐมนตรี, “รายงานการศึกษาเฉพาะกรณีเรื่องปัญหาชายแดนด้านตะวันตก,” กรกฎาคม 2536. (อัคราเนา)

ทิวเขาสลับซับซ้อนและป่าทึบ ทำให้ยากต่อการตรวจตราและควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึงจากเจ้าหน้าที่ของไทย² จึงเป็นการง่ายต่อการที่ทั้งพ่อค้าไทยและพ่อค้าพม่าจะลักลอบทำการค้ากันโดยไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากร ซึ่งการค้านอกระบบแบบนี้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของไทยด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ไทยกับพม่ายังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดแนวพรมแดนในบางช่วงอีกด้วย ซึ่งเป็นผลมาจากการที่แนวพรมแดนส่วนใหญ่เป็นแนวพรมแดนตามธรรมชาติ อันได้แก่ ทิวเขา และแม่น้ำ จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ประกอบกับความตกลงเกี่ยวกับเส้นกั้นพรมแดนที่ได้เคยทำไว้ในอดีตไม่ชัดเจนพอ ทำให้เกิดปัญหาระหว่างไทยกับพม่าอยู่เนือง ๆ และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยด้วยเช่นกัน

ในบทนี้จะกล่าวถึงลักษณะ และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นบริเวณแนวพรมแดนไทย-พม่า รวมทั้งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยว่าเป็นอย่างไรรวมทั้งเพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยทางด้านความมั่นคงที่มีผลให้ผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายของไทยต่อพม่าเห็นถึงความจำเป็นที่จะรักษา และเสริมสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศทั้ง 2 ไว้

ปัญหาที่เกิดจากการสู้รบระหว่างกองกำลังชนกลุ่มน้อยกับกองทหารรัฐบาลพม่า

ความขัดแย้งและการสู้รบระหว่างกองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ กับกองกำลังทหารรัฐบาลพม่า มีสาเหตุมาจากการที่พม่าได้เรียก้องเอกราช

² นาวาอากาศตรีประสงค์ สุนศิริ, “ประเทศรอบบ้านกับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย,” จิตวิทยาความมั่นคง หน้า 281-282.

ตารางที่ 4.1 ช่องทางติดต่อบริเวณแนวพรมแดนไทย-พม่า

	จังหวัด	จำนวนช่องทาง	
1	เชียงราย	2	ท่าซี้เหล็ก และห้องลึก
2	เชียงใหม่	7	แม่อาย ม่อนบิน แม่งอน ปุงคำ แม่สาว แม่แหง และ หนองหมูฮ้อ
3	แม่ฮ่องสอน	13	ปางมะข่า หมอกจำแป่ ผาบ่อง ห้วยโป่ง แม่ยอม แม่ดง แม่ลานชัย เมืองปอน ห้วยผา ขุนยวม แม่ลาหลวง แม่เนาแดง และ เวียงเหนือ
4	ตาก	13	บ้านช่องแคบ แม่กุ แม่ดาว ท่าสายลวด แม่กาสา แม่จะเรา แม่ระมาด คณะจ้อ แม่จัน แหล่งหลวง โกลโกร แม่ดั้น และ ท่าสองยาง
5	กาญจนบุรี	8	จรเข้เผือก สิงห์ลุ่มสุน บิล็อก ท่าขุ่น หินดาด ลิ่นถัน หนองลู และ โลโว
6	ราชบุรี	1	สวนผึ้ง
7	เพชรบุรี	2	บางน้ำจืด และ สองพี่น้อง
8	ประจวบคีรีขันธ์	15	หินเหล็กไฟ เขาน้อย กังกะทาย กุยบุรี อ่าวน้อย เกาะหลัก คลองวาน พงษ์ประสาท ห้วยยาง ทับสะแก อ่างทอง ธงชัย ร่อนตอง ปากแพรก และทรายทอง
9	ชุมพร	15	ร่มร้อ สลุย ปากจั่น มะมุ น้ำจืดน้อย น้ำจืดใหญ่ ลำเลียง บางแก้ว ทรายทอง ปากน้ำ หงาว ราชกรูถ ม่วงกลาง นาคา และ กापวน
	รวม	76	

จากอังกฤษภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ในการนี้ พม่าได้ชักชวนให้รัฐต่าง ๆ ร่วมมือด้วยโดยขอให้รวมตัวกับพม่าเพื่อจัดตั้งเป็นสหภาพ อันเป็นก้าวแรกในการดำเนินการเรียกร้องขอเอกราชคืนจากอังกฤษต่อไป จากผลการประชุมผู้นำของรัฐต่าง ๆ ที่เมืองปางหลวงในรัฐฉานในปี พ.ศ.2490 ได้ตกลงกันว่า รัฐต่าง ๆ ยินดีเข้าร่วมกับพม่าเพื่อรวมตัวกันในรูปของสหภาพภายใต้เงื่อนไขว่าเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้ว 10 ปี พม่าต้องยินยอมให้รัฐต่าง ๆ ได้ปกครองตนเอง แต่เมื่อถึงกำหนดแล้วรัฐบาลพม่ากลับไม่ทำตามเงื่อนไขดังกล่าว อีกทั้งไม่ยินยอมให้ชนกลุ่มน้อยได้มีสิทธิในการปกครองเท่าเทียมกับชาวพม่า และยังมีนโยบายที่จะกลืนเชื้อชาติต่าง ๆ ของชนเหล่านั้นให้หมดไป โดยพยายามบีบบังคับให้ชนกลุ่มน้อยละทิ้งเชื้อชาติ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของตนมาเป็นชาวพม่าโดยสิ้นเชิง เป็นเหตุให้ชนกลุ่มน้อยเกิดความไม่พอใจ และทวีการเคลื่อนไหวที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลพม่ามากยิ่งขึ้น และเมื่อนายพลเนวินเข้าทำรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ.2505 ได้จับกุมตัวเจ้าฟ้าและบุคคลสำคัญของรัฐต่าง ๆ ทุกรัฐมาควบคุมตัวไว้ ชนกลุ่มน้อยในรัฐต่าง ๆ จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกองกำลังเป็นกลุ่มต่าง ๆ ขึ้น เพื่อต่อต้านรัฐบาลพม่า โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแยกตัวออกจากสหภาพพม่าและจัดตั้งเป็นรัฐเอกราชขึ้นต่อไป³

กองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ นั้น มีฐานที่มั่นอยู่บริเวณแนวพรมแดนไทย-พม่า โดยเฉพาะพื้นที่ในด้านที่ติดกับประเทศไทยจะเป็นเขตการสู้รบโดยตรง และเป็นเขตอิทธิพลของชนกลุ่มน้อยทั้งสิ้น นับจากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เรื่อยลงมาจนถึงอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มี

³ บุษกร กาญจนจรี, “พม่า,” เอกสารประกอบการบรรยายประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2529. (อัดสำเนา)

กองกำลังชนกลุ่มน้อยที่สำคัญหลายกลุ่ม กองกำลังเหล่านี้ บางกลุ่มไม่ได้มีอุดมการณ์ทางการเมืองในการต่อสู้กับพม่าเพื่อปกครองตนเองแต่อย่างใด เพียงแต่ใช้เรื่องการเมืองเป็นข้ออ้าง แท้จริงแล้วกองกำลังชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นมีพฤติกรรมในทางหาประโยชน์เพื่อความอยู่รอด กลุ่มสำคัญและมีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ *กลุ่มขุนสา* (Shan United Army : SUA) ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่ส่งผลกระทบและเป็นปัญหาต่อความมั่นคงทั้งของไทยและพม่ามากที่สุด เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเป็นขบวนการค้ายาเสพติดที่ใหญ่ที่สุด หลังจากที่รัฐบาลไทยได้ใช้กำลังปราบปรามกวาดล้างฐานที่ตั้งสำคัญที่บ้านหินแตก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เมื่อเดือนมกราคม 2525 กองกำลังของขุนสา จึงได้แยกสลายหลบหนีเข้าไปอยู่ในเขตแดนพม่าติดบริเวณแนวพรมแดนไทย ตั้งแต่เขตจังหวัดเชียงรายเรื่อยลงมาถึงเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในการนี้ได้จัดตั้งกองบัญชาการใหญ่ขึ้น 2 แห่ง ได้แก่ บริเวณพื้นที่ตรงข้ามกับอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย (ใกล้กับบ้านหินแตก อันเป็นฐานที่มั่นเดิม) กับบริเวณพื้นที่ตรงข้ามกับอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อย่างไรก็ตามกองกำลังของขุนส่ายังคงดำเนินการค้ายาเสพติดอยู่ตามบริเวณแนวพรมแดนติดกับประเทศไทยเหมือนเช่นเดิม นอกจากกลุ่มของขุนสาแล้วยังมีอีกหลายกลุ่มที่มีฐานที่มั่นติดกับแนวพรมแดนไทย-พม่าด้านภาคเหนือตอนบนของไทย เช่น *กลุ่มของกองเงิน* หรือ *โบมุเฮง* ซึ่งตั้งชื่อกลุ่มว่า *สภาปฏิวัติรัฐไต่* (Tailand Revolutionary Army : TRA) กองกำลัง*กลุ่มไทยใหญ่* หรือที่เรียกตัวเองว่า *กองทัพรัฐฉาน* (The Shan State Army : SSA) กองกำลัง*กลุ่มคะยา* เป็นต้น กองกำลังกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ มีพฤติกรรมในเรื่องของการค้ายาเสพติดและการค้าของผิดกฎหมายตามบริเวณชายแดนเช่นเดียวกับกลุ่มขุนสา อย่างไรก็ตาม กองกำลังที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดก็มี เช่น กองกำลังชนกลุ่มน้อยที่อยู่ถดถลงมาทางใต้ เริ่มตั้งแต่บริเวณชายแดนไทยตรงข้ามกับจังหวัด

ตากและจังหวัดกาญจนบุรี เรื่อยลงไปจนถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดระนอง มีชนกลุ่มน้อยที่สำคัญ คือ *กongsak* หรือ *กะเหรี่ยงอิสระ* ซึ่งยังคงรักษาอุดมการณ์ที่จะต่อสู้กับรัฐบาลพม่าเพื่อการปกครองตนเองอยู่ *กongsak* กลุ่มนี้มี *บาติน* เป็นประธานาธิบดี และมีนายพล *โอบเมียะ* เป็นนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้กลุ่มกะเหรี่ยงอิสระแล้วเรื่อยลงไปเป็นที่ตั้งของชนกลุ่มน้อย *สยาคิมมอญ* ซึ่งมีการเคลื่อนไหวอยู่ใกล้กับบริเวณแนวชายแดนไทยตั้งแต่จังหวัดกาญจนบุรีลงไป⁴ ดังแผนที่ที่ 4.1 แสดงพื้นที่การยึดครองของ *กongsak* ชนกลุ่มน้อย สยาคิมมอญ ชายแดนไทย ยกเว้นในเขตอำเภอท่าแซะ (ตรงข้ามอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย) อำเภอเมียวดี (ตรงข้ามอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก) และอำเภอเกาะสอง (ตรงข้ามจังหวัดระนอง) ซึ่งเป็นเพียง 3 อำเภอที่รัฐบาลพม่าสามารถควบคุมได้ จากสถิติของเจ้าหน้าที่ไทยในปี พ.ศ.2532 พบว่า มีฐานที่มั่นของ *กongsak* ชนกลุ่มน้อยห่างจากพรมแดนไทยไม่เกิน 50 กิโลเมตร ประมาณ 148 แห่ง กำลังพลทั้งสิ้นประมาณ 15,936 คน⁵ ดังแผนที่ที่ 4.2 แสดงฐานที่ตั้งของ *กongsak* ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ ติดแนวชายแดนไทย

การที่ *กongsak* ชนกลุ่มน้อยมักจะมาจัดตั้งฐานที่มั่นในบริเวณที่ติดกับชายแดนไทยนั้น มีเหตุผล 4 ประการคือ⁶

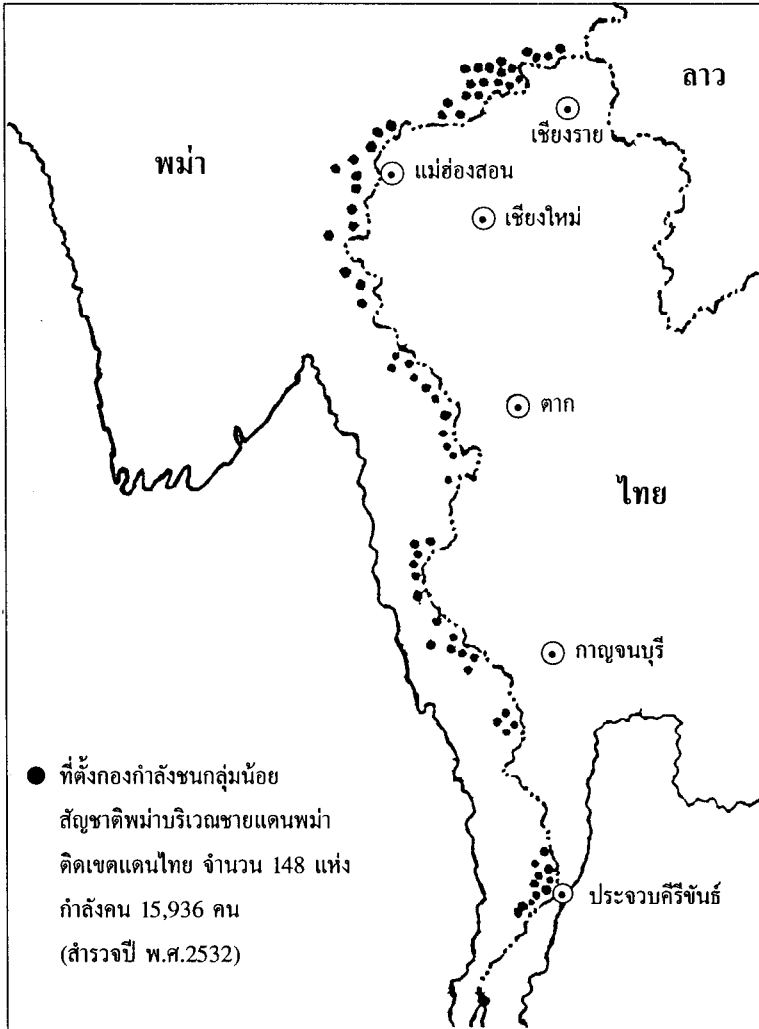
ประการแรก เพื่อใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งส่งกำลังบำรุงในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ยา วิชาการ อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ใช้ในการสู้รบ โดยได้รับการสนับสนุนจากพ่อค้าไทยลักลอบดำเนินการจัดส่งให้เพื่อแลกเปลี่ยนกับ

⁴ นาวาอากาศตรีประสงค์ สุนศิริ, “ประเทศรอบบ้านกับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย,” *จิตวิทยาความมั่นคง* (กรุงเทพฯ : สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, 2529), หน้า 281-282.

⁵ ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการทหารสูงสุด, “สรุปข่าวความมั่นคงด้านสหภาพพม่า ฉบับที่ 9,” 1-30 กันยายน 2532. (อัดสำเนา)

⁶ เพิ่งอ้าง.

แผนที่ที่ 4.2 แผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งกองกำลังชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าติดชายแดนไทย

ผลตอบแทนที่ค่อนข้างสูง

ประการที่สอง เพื่อใช้สถานพยาบาลของไทยรักษากำลังพลที่บาดเจ็บจากการสู้รบและเจ็บป่วยด้วยโรคภัยอื่น ๆ ซึ่งฝ่ายเจ้าหน้าที่ของไทยจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม ยิ่งไปกว่านั้น บุคคลที่อยู่ในระดับผู้นำกองกำลังชนกลุ่มน้อยยังสามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลเอกชนที่มีชื่อเสียงของไทยได้ด้วย

ประการที่สาม เพื่อความสะดวกในการเดินทางข้ามพรมแดนมายังประเทศไทยของผู้นำหรือเจ้าหน้าที่ของกองกำลังชนกลุ่มน้อยในการติดต่อประสานงานหรือรับความช่วยเหลือจากผู้ให้การสนับสนุนนอกประเทศ

ประการสุดท้าย เพื่อใช้ดินแดนไทยเป็นกำแพงป้องกันการโจมตีจากทางด้านหลัง ในบางครั้งหากถูกรัฐบาลพม่ากดดันก็สามารถถอนกำลังหลบภัยเข้ามาในดินแดนไทยได้ ซึ่งฝ่ายไทยจำเป็นต้องรับไว้เป็นการชั่วคราวด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม

รัฐบาลพม่าได้พยายามดำเนินการปราบปรามกองกำลังชนกลุ่มน้อยมาโดยตลอดระยะเวลากว่า 30 ปี อย่างไรก็ตามการปราบปรามยังไม่มีทีท่าว่าจะยุติได้โดยง่าย เนื่องจากรัฐบาลพม่ายังไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอทั้งในด้านการทหาร เศรษฐกิจ และการเมือง อีกทั้งยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเท่าที่ควร นอกจากนี้พม่ายังมีปัญหภายในอีกหลายประการ อันเป็นอุปสรรคสำคัญในการจะเอาชนะกองกำลังชนกลุ่มน้อยได้

นับแต่ นายพลชอ หม่อง ได้ทำการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองในเดือนกันยายน 2531 เป็นต้นมา เขาได้พยายามเร่งระดมกำลังเข้าปราบปรามกองกำลังชนกลุ่มน้อยอย่างหนัก ก่อให้เกิดปัญหาต่อประเทศไทยบริเวณแนวพรมแดนด้านตะวันตกหลายประการ และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยตามมา ปัญหาดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

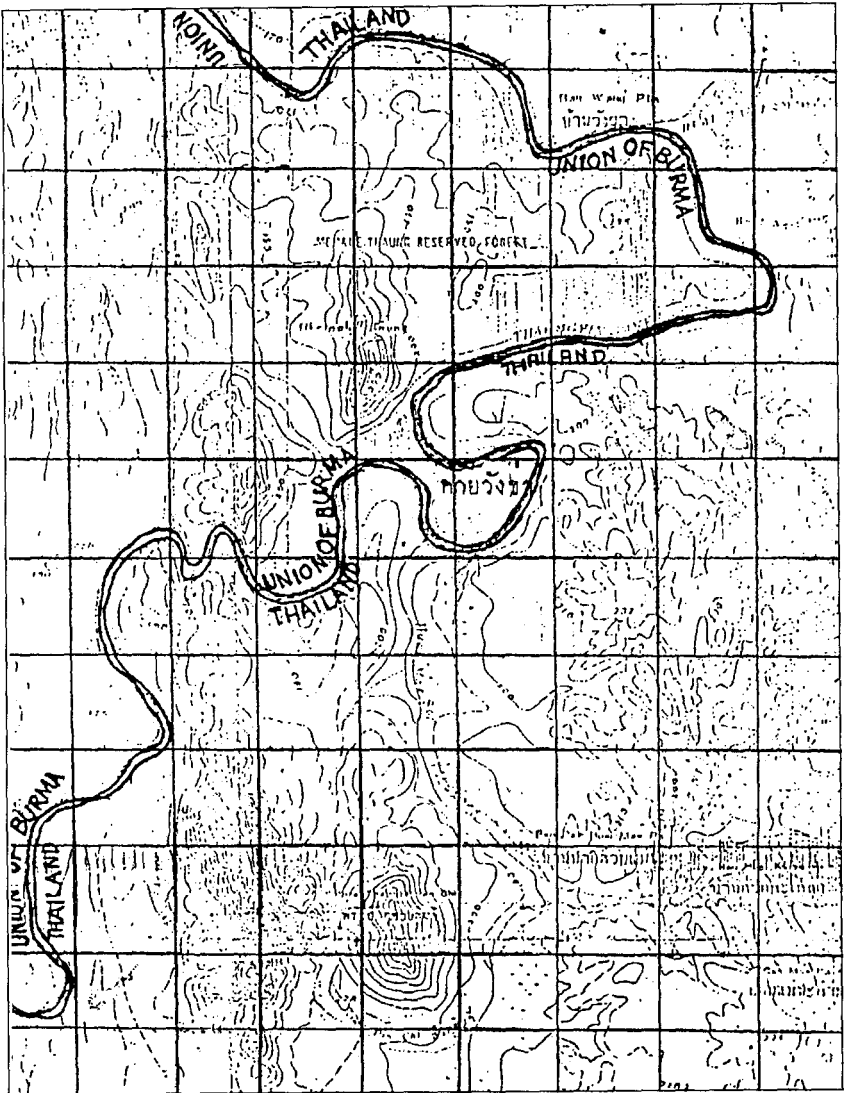
1. ปัญหาการรุกร้าอริปไตย

ตามที่ได้กล่าวมาบ้างแล้วว่า กองกำลังชนกลุ่มน้อยได้อาศัยภูมิประเทศที่เป็นป่ารกทึบตามบริเวณแนวพรมแดนพม่าติดต่อกับประเทศไทยเป็นแหล่งที่ทำกินทั้งโดยทางสุจริตและผิดกฎหมายแล้ว ยังได้อาศัยพื้นที่เหล่านั้นเป็นฐานที่มั่นและหลบซ่อนในการต่อสู้กับทหารรัฐบาลพม่า เนื่องจากกองกำลังชนกลุ่มน้อยมีกำลังพลและอาวุธน้อยกว่าทหารพม่า จึงได้ใช้ลักษณะภูมิประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งลำน้ำหรือสันเขาที่เป็นเส้นกั้นพรมแดนตามธรรมชาติเป็นเครื่องกีดขวางเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ฐานที่มั่นของตน เช่น กองกำลังกะเหรี่ยงอิสระได้จัดตั้งค่ายวังข่าเป็นฐานที่มั่นบนริมฝั่งแม่น้ำเมย ตรงข้ามอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าแม่น้ำเมยในแถบนี้ไหลคดเคี้ยวไปมาจึงเป็นจุดที่เหมาะสมแก่การตั้งรับ เมื่อกองกำลังทหารฝ่ายรัฐบาลยกกำลังมาโจมตีค่ายก็จะถูกลักษณะของภูมิประเทศบีบให้เข้าโจมตีด้านหน้าค่ายได้เพียงทิศทางเดียวเท่านั้น และไม่สามารถยกกำลังพลจำนวนมากเข้าปฏิบัติการได้ ในกรณีที่กองกำลังฝ่ายรัฐบาลต้องการใช้กำลังพลจำนวนมากเข้าทำการโจมตีก็ต้องยกกำลังเข้าโจมตีทางด้านข้างหรือด้านหลัง ซึ่งจำเป็นต้องยกกำลังข้ามลำน้ำเมยเข้ามาในฝั่งไทย แต่การใช้วิธีการเช่นนี้จะถือว่าการรุกร้าอริปไตยของไทยเช่นกัน ดังแผนที่ที่ 4.3 นอกจากนั้นยังมีค่ายอื่น ๆ ที่มีลักษณะ เช่นเดียวกัน เช่น ค่ายมอโปเก้ ค่ายผาลู เป็นต้น⁷

อุปสรรคของภูมิประเทศดังกล่าว นอกจากทำให้กองกำลังทหารพม่าไม่สามารถกวาดล้างและทำลายกองกำลังชนกลุ่มน้อยได้สำเร็จแล้ว ยังทำให้กองทัพพม่าต้องพบกับการสูญเสียอย่างมาก เพื่อให้การปราบปรามกองกำลังชนกลุ่มน้อยประสบผลสำเร็จอย่างจริงจัง ในปี พ.ศ.2526 กองกำลังทหาร

⁷ นาวาอากาศตรีประสงค์ สุนศิริ, “ปัญหาการรุกร้าอริปไตยตามแนวชายแดน,” จิตวิทยาความมั่นคง (กรุงเทพฯ : สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, 2528), หน้า 316.

แผนที่ที่ 4.3 ที่ตั้งค่ายวังฆ่าของกะเหรี่ยง

พม่าจึงตัดสินใจละเมิดอธิปไตยของไทย โดยนำกำลังข้ามลำน้ำเมยมาฝั่งไทย เพื่อใช้กลยุทธ์ในการตีโอบปีกและด้านหลังของฐานที่มั่นกองกำลังกะเหรี่ยงอิสระ นับจากครั้งนั้นกองกำลังทหารพม่าได้มีเจตนาที่จะทำการละเมิดอธิปไตยของไทยมาโดยตลอด มิใช่แต่การรุกรานอธิปไตยจะเกิดจากการกระทำของทหารรัฐบาลพม่าแต่เพียงฝ่ายเดียว หลายครั้งที่เดียวที่กองกำลังชนกลุ่มน้อยได้ถอยร่นหลบหนีการโจมตีของกองกำลังทหารรัฐบาลพม่าเข้ามาในดินแดนไทย ซึ่งถือว่าเป็นการรุกรานอธิปไตยเช่นกัน⁸ ตัวอย่างการละเมิดอธิปไตยครั้งสำคัญ ๆ ได้แก่

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2526 เวลาประมาณ 04.00 น. ทหารพม่า 1 กองร้อย พร้อมลูกหาบ ได้ข้ามลำน้ำเมยที่หน้าอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เพื่อเข้าตีด้านหลังของค่ายกะเหรี่ยงอิสระมอโปเก้ กองกำลังทหารพรานของไทยได้เข้าขัดขวางและชี้แจงให้ทหารพม่าทราบ ทหารพม่าจึงได้ถอนตัวกลับไปโดยไม่สามารถเข้ายึดที่หมายได้

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2527 เวลาประมาณ 05.00 น. ทหารพม่าได้ข้ามลำน้ำเมยบริเวณโรงเลื่อย ปากห้วยแม่โพ ในเขตอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เพื่อเข้าตีด้านหลังค่ายมอโปเก้อีกครั้ง และในครั้งนี้ได้ปะทะกับกำลังของ ดชด. ทำให้ ดชด. เสียชีวิต 2 คน รอยนต์หุ้มเกราะได้รับความเสียหาย ทหารพม่าเสียชีวิต 12 คน ในที่สุดทหารพม่าถอนตัวกลับไป

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2530 ทหารพม่าประมาณ 1,000 คน ได้เข้าโจมตีค่ายวะเล่ย์ของกะเหรี่ยงอิสระ ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับบ้านวะเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ทหารกะเหรี่ยงถอนตัวหนีเข้าเขตไทย ทหารพม่า

⁸ เฟิงอ้าง.

⁹ ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการทหารสูงสุด, “สรุปข่าวความมั่นคงด้านสหภาพพม่า ฉบับที่ 9.”

รุกไล่ติดตามข้ามแม่น้ำวะเลย์ ซึ่งเป็นเส้นกั้นพรมแดนเข้าสู่เขตไทย ได้ปะทะกับ ดชด. ทำให้รถหุ้มเกราะเสียหาย และ ดชด. เสียชีวิต 1 คน

ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2531 ทหารพม่าประมาณ 200 คน ได้เคลื่อนย้ายกำลังพลผ่านช่องเหมืองปิ๊ล็อก อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เข้าตีค่ายกะเหรี่ยงอิสระทางด้านหลัง ทำให้เกิดการปะทะกับ ดชด. ของไทย ดชด. เสียชีวิต 1 คน บาดเจ็บ 2 คน

ครั้งที่ 5 เกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกับครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2532 ไม่มีการสูญเสียของฝ่ายไทยแต่อย่างใด

ครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2532 ทหารพม่าประมาณ 300 คน ได้ข้ามลำน้ำเมย บริเวณตรงข้ามอำเภอท่าสองยาง เพื่อเตรียมเข้าตีค่ายแม่ละของกะเหรี่ยง ทางอำเภอท่าสองยางได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปชี้แจง แต่ทหารพม่าไม่ยอมถอนตัวออกจากดินแดนไทย ฝ่ายไทยจำต้องยิงกระสุนระเบิดขัปลั้ทหารพม่าจึงได้ถอนตัวกลับเข้าดินแดนของตน

ครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2532 ทหารพม่าประมาณ 300 คน ได้ข้ามลำน้ำเมยที่บ้านวังแก้ว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อเข้าตีค่ายวังง่าของกะเหรี่ยง ทำให้เกิดการปะทะกับ ดชด. และทหารพรานของไทย ผลจากการปะทะกันในครั้งนี้ฝ่ายไทยสามารถยึดสหทหารพม่าได้ 6 ศพ แต่ ดชด. และทหารพรานของไทยจำนวน 2 คน ได้รับบาดเจ็บเช่นกัน อีกทั้งตลาดวังแก้วถูกไฟไหม้ ความเสียหายมีมูลค่าประมาณ 19 ล้านบาท

ครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2532 ทหารพม่าประมาณ 30 คน ซึ่งเป็นส่วนล่วงหน้า ได้รุกล้ำเขตแดนที่บ้านห้วยไฮ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ปะทะกับกำลังของไทย ผลของการปะทะฝ่ายไทยยึดสหทหารพม่าได้ 1 ศพ

ครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2532 ทหารพม่าประมาณ 800 คน

ได้ข้ามลำน้ำเมยบริเวณใกล้บ้านแม่โกนเกน อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อ
เข้าโจมตีด้านหลังของค่ายกะเหรี่ยงผาลู แต่ฝ่ายพม่าปฏิบัติกรโดยรวดเร็ว
จึงไม่ทันปะทะกับกำลังของฝ่ายไทย

ครั้งที่ 10 เมื่อเดือนมกราคม 2533 ได้เกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกับ
ครั้งที่ 7 ฝ่ายไทยพบศพทหารพม่า รวม 19 ศพ

นอกจากนี้ยังมีการล่าแดนครั้งย่อย ๆ อีกหลายครั้ง

การรุกล้าอธิปไตยแต่ละครั้ง ฝ่ายไทยได้ทำการประท้วงไปยังฝ่ายพม่า
ทันที ซึ่งพม้ามักอ้างว่าเป็นการรุกไล่ฝ่ายกะเหรี่ยงติดพัน และลักษณะ
ภูมิประเทศเป็นเหตุให้เส้นเขตแดนไม่ชัดเจนจึงทำให้เกิดการล่าแดนขึ้น แต่
ตามข้อเท็จจริงแล้ว แม่น้ำเมยซึ่งเป็นเส้นเขตแดนนั้นมีความกว้างประมาณ
100 เมตร เห็นได้ชัดเจนในภูมิประเทศ และการข้ามลำน้ำเมยก็มีใช่เป็นการ
ไล่ติดตาม หากแต่เป็นการเตรียมการเข้าตี จะเป็นการรุกไล่ติดพันตามที่อ้าง
ในครั้งที่ 3 และ 8 เท่านั้น โดยเฉพาะเหตุการณ์ในครั้งที่ 10 ฝ่ายไทยโดย
คณะกรรมการชายแดนไทย-พม่า ได้แจ้งเตือนฝ่ายพม่าก่อนการล่าแดนถึง 9
ครั้ง และในการล่าแดนครั้งที่ 3 ที่บ้านวะเลย์ หลังจากการประท้วงของ
ฝ่ายไทย นายพลซอ หม่อง เอง ก็ยอมรับว่าจะกำชับมิให้ฝ่ายพม่าดำเนินการ
เช่นนี้อีก¹⁰

ฉะนั้นจึงพิจารณาได้ว่าการรุกล้าอธิปไตยของฝ่ายพม่านั้นกระทำไปโดย
จงใจ นับเป็นการลบลู่เกียรติภูมิของไทยอย่างชัดแจ้ง อันจะเป็นสาเหตุ
กระทบไปถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อ
ความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยของประชาชนไทยตามแนวชายแดน

¹⁰ นาวาอากาศตรีประสงค์ สุนศิริ, "ปัญหาการรุกล้าอธิปไตยตามแนวชายแดน,"
จิตวิทยาความมั่นคง, หน้า 316.

2. ปัญหาความเสียหายอันเกิดจากการสู้รบ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2526 เป็นต้นมา รัฐบาลพม่าได้เร่งการปราบปรามกองกำลังชนกลุ่มน้อยอย่างหนัก โดยเฉพาะกองกำลังกะเหรี่ยงอิสระที่มีฐานที่มั่นเรียงรายอยู่ตามแนวชายแดนพม่าติดอาณาเขตไทย ตั้งแต่บริเวณตรงข้ามอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนเรื่อยลงมาจนถึงอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง การสู้รบส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ตรงข้ามกับอำเภอพบพระ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด และอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก กับที่อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้เป็นเพราะเส้นทางคมนาคมจากกรุงย่างกุ้งไปถึงพื้นที่ดังกล่าวสะดวกเพียงพอในการส่งกำลังสนับสนุนให้กับกองทหารของรัฐบาลในบริเวณดังกล่าว¹¹

ส่วนในเขตไทยมีชุมชนชาวไทยตั้งอยู่โดยทั่วไป ตั้งแต่ขนาดเล็กระดับหมู่บ้านจนถึงขนาดใหญ่ระดับอำเภอ โดยเฉพาะในเขตจังหวัดตาก เมื่อเกิดการปะทะกันขึ้นระหว่างกองกำลังทหารพม่าและกองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ จะมีกระสุนจากอาวุธนานาชนิดของทั้ง 2 ฝ่ายเล็ดตกลงมาในชุมชนไทยเป็นประจำ ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของราษฎร และหน่วยราชการไทยมาโดยตลอด¹² ตัวอย่างความเสียหายของทางราชการและราษฎรไทยที่เป็นผลมาจากการสู้รบดังกล่าว¹³ เช่น

ความเสียหายในเขตจังหวัดตาก บริเวณพื้นที่บ้านแม่สลิด บ้านแม่ต้าน และบ้านแม่ออกฮู อำเภอท่าสองยาง และบริเวณพื้นที่บ้านวังแก้ว และ

¹¹ สัมภาษณ์ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ, 28 ตุลาคม 2535.

¹² เพิ่งอ้าง.

¹³ "Report on the Damages Incurred from the Fighting Along the Border,"

บ้านแม่โกนเกน อำเภอแม่สอด นับตั้งแต่เดือนกันยายน 2531 ถึงเดือนกรกฎาคม 2532 มีดังนี้

- การรुक้าเขตแดนไทยของกองกำลังติดอาวุธ	11 ครั้ง
- การยิงอาวุธกระสุนเข้ามาตกในเขตไทย	74 ครั้ง
- อาคารบ้านเรือนราษฎรเสียหาย	101 หลัง
- สถานที่ราชการและสิ่งสาธารณประโยชน์เสียหาย	14 แห่ง
- ตลาดและร้านค้าถูกเพลิงไหม้	102 คูหา
- ราษฎรไทยบาดเจ็บ	26 คน
และ - เสียชีวิต	2 คน
รวมมูลค่าความเสียหาย	19,207,070 บาท

นอกจากความเสียหายที่ได้รับการประเมินเป็นจำนวนเงินแล้ว ยังก่อให้เกิดความเสียหายที่ประเมินไม่ได้อีก เช่น ความหวาดหวั่นของราษฎรและข้าราชการไทยจนไม่สามารถประกอบหน้าที่การงานได้ตามปกติ การหยุดชะงักการศึกษาของเยาวชนไทยในบริเวณที่เกิดการปะทะกัน และการอพยพตั้งถิ่นฐานออกจากบริเวณที่มีอันตรายจากการปลัดตกของอาวุธและกระสุน เป็นต้น

3. ปัญหาผู้อพยพ

รัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายให้ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าที่เข้ามาพำนักอยู่ในประเทศไทย ด้วยเหตุผลทางการเมืองและหนีภัยจากการสู้รบในช่วงก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 เป็น “ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า” โดยผู้พลัดถิ่นเหล่านั้น จะได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวด้วยเหตุผล

ทางมนุษยธรรม แต่ให้มีมาตรการควบคุมโดยเคร่งครัด มิให้ออกไปจากพื้นที่ควบคุมที่กำหนด และห้ามมีการเคลื่อนไหวใด ๆ อันเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลพม่า และเมื่อสถานการณ์ในพม่ากลับคืนสู่สภาพปกติแล้ว ผู้พลัดถิ่นเหล่านั้นจะต้องเดินทางกลับพม่าดังเดิม¹⁴ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้วยังไม่สามารถควบคุมผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าที่เข้ามาพักพิงในประเทศไทยได้ ทั้งนี้เป็นเพราะขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่จะเข้ามากำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรการที่กำหนดไว้ อีกทั้งเจ้าหน้าที่บางส่วนได้ละเลยหน้าที่ของตนเอง บางครั้งเห็นแก่ผลประโยชน์เล็ก ๆ น้อย ๆ ทำให้เพิกเฉยต่อการที่ผู้พลัดถิ่นได้เดินทางออกนอกเขตควบคุมเพื่อไปทำงานในที่ต่าง ๆ ส่วนเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งอยู่นอกเขตการควบคุม และไม่เคยรับทราบนโยบายตลอดจนแนวทางปฏิบัติต่อผู้พลัดถิ่นดังกล่าว เมื่อพบเห็นผู้พลัดถิ่นเหล่านั้นจึงไม่ได้ดำเนินการแต่อย่างใด¹⁵

สำหรับผู้ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 นั้น ถือว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และต้องถูกจับดำเนินคดีฐานหลบหนีเข้าเมือง¹⁶

การที่มีผู้อพยพชาวพม่าลักลอบเข้ามาอาศัยในประเทศไทยเป็นจำนวนมากนั้น ยังมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศพม่าอีกด้วย ทำให้ชาวพม่าผู้ว่างงานตัดสินใจลักลอบเข้ามาหางานทำในประเทศไทย ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งนอกเหนือจากการหนีภัยอันเนื่องมาจากการสู้รบระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับกองกำลังชนกลุ่มน้อย อันเป็นเหตุให้ราษฎรที่อาศัย

¹⁴ พลเอกสายหยุด เกิดผล, “ปัญหาความมั่นคงชายแดนไทย-พม่า ในเขตภาคเหนือของไทย,” จิตวิทยาความมั่นคง (กรุงเทพฯ : สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, 2528), หน้า 331-333.

¹⁵ สัมภาษณ์ ธนพันธ์ ศรีสาร, ผู้อำนวยการกอง 5 สภาความมั่นคงแห่งชาติ 28 กันยายน 2535.

¹⁶ เพิ่งอ้าง.

อยู่ในพื้นที่ที่มีการสูบบุหรี่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตและทรัพย์สิน และ ที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหาย อีกทั้งราษฎรที่เป็นชนกลุ่มน้อยมักถูกเพ่งเล็ง จากกองทหารของรัฐบาลพม่าว่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนกลุ่มกบฏซึ่งเป็นเชื้อชาติ เดียวกัน ราษฎรดังกล่าวจึงมักจะถูกข่มเหงรังแกหรือได้รับการปฏิบัติอย่างไม่ เป็นธรรมจากทหารของรัฐบาล บางครั้งถูกกวาดต้อนไปเป็นลูกหาบช่วยลำเลียง ยุทโธปกรณ์ของกองทัพพม่า เพื่อนำไปใช้ปราบปรามกองกำลังชนกลุ่มน้อย ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ราษฎรโดยทั่วไป เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายดังกล่าว เมื่อกองทัพพม่าเข้าดำเนินการปราบปรามกองกำลังชนกลุ่มน้อย ราษฎรที่อยู่ใน บริเวณพื้นที่ที่มีการปะทะกันจึงได้อพยพเข้ามาอยู่ในเขตแดนไทย¹⁷ ดังตาราง ที่ 4.2 เป็นสถิติจำนวนผู้อพยพจากพม่าเข้าสู่ประเทศไทย ในจังหวัดต่าง ๆ จนถึงปี 2533

ตารางที่ 4.2 สถิติผู้พลัดถิ่นและผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2533

	จังหวัด	จำนวน (คน)
1	เชียงใหม่	2,242
2	แม่ฮ่องสอน	1,560
3	ตาก	24,061
4	กาญจนบุรี	3,000
5	ประจวบคีรีขันธ์	778
	รวม	31,641

ที่มา : ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการทหารสูงสุด

¹⁷ เพิ่งอ้าง.

การที่ผู้อพยพชาวพม่าเข้ามาสู่ประเทศไทย ย่อมก่อปัญหาให้แก่ไทยหลายประการ¹⁸ ได้แก่

ประการแรก คนเหล่านี้จะเข้ามาแย่งอาชีพคนไทย เนื่องจากพวกนี้มีความขยันมีความประพฤติดี ค่าแรงถูก และจะพยายามไม่สร้างปัญหาให้แก่ นายจ้าง เนื่องจากกลัวถูกจับได้และกลัวถูกส่งตัวกลับพม่า จึงทำให้แรงงานชาวพม่าเหล่านี้เป็นที่ต้องการของนายจ้างมากกว่าแรงงานของคนไทย

ประการที่สอง ก่อให้เกิดภาระแก่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลให้อยู่ภายในพื้นที่ที่กำหนด และไม่ก่อปัญหาต่าง ๆ หรือมีพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการสนับสนุนกองกำลังชนกลุ่มน้อยในการต่อสู้กับรัฐบาลพม่า ซึ่งมักควบคุมดูแลยาก เพราะพวกนี้มีจำนวนมากและกระจัดกระจายกันไป บางรายออกจากพื้นที่ที่กำหนดไปทำงานรับจ้างในเหมืองพลอยที่จังหวัดจันทบุรีหรือในภาคอื่น ๆ ของประเทศ ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบก็ขาดทั้งกำลังและงบประมาณในการควบคุมดูแลได้ทั่วถึง

ประการที่สาม ก่อให้เกิดปัญหาความปลอดภัยตามแนวชายแดน เพราะผู้อพยพมีจำนวนมากและกระจัดกระจายกันอยู่ อีกทั้งไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ดูแลได้ไม่ทั่วถึง ดังนั้น ศัตรูของชาติหรืออาชญากรอาจเข้าไปหลบซ่อนปะปนอยู่กับพวกผู้อพยพ อันจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของชาติได้

ประการที่สี่ อาจนำไปสู่ปัญหาหยาเสพติด เพราะหมู่บ้านของพวกผู้อพยพบางแห่งอยู่ใกล้กับแหล่งผลิตและรับส่งยาเสพติด หากเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลได้ไม่ทั่วถึงหมู่บ้านนั้นจะกลายเป็นแหล่งรับส่งยาเสพติดไป ซึ่งในอดีตก็เคยมี เช่น ที่บ้านเบียงหลวง อำเภอเชียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

¹⁸ เฟิงอ้อง.

ทั้งหมดนี้จะกลายเป็นภาระแก่เจ้าหน้าที่ในการสอดส่องติดตามและปราบปราม
 ประการสุดท้าย คือ ปัญหาต่อความสัมพันธ์กับพม่า เพราะถึงแม้ว่า
 ผู้อพยพได้เข้ามาพำนักอยู่ในประเทศแล้วก็ตาม แต่ยังคงลักลอบติดต่อหรือ
 ให้การสนับสนุนแก่กองกำลังชนกลุ่มน้อยที่เป็นพวกเดียวกับตนอยู่ ทำให้พม่า
 หวาดระแวงว่าไทยมีส่วนสนับสนุนกองกำลังชนกลุ่มน้อย ซึ่งจะส่งผลกระทบ
 กระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า

4. ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม

การปะทะกันระหว่างกองกำลังชนกลุ่มน้อยและกองทัพฝ่ายรัฐบาลที่
 เกิดขึ้นเป็นประจำนั้น ทำให้กองกำลังชนกลุ่มน้อยจำเป็นต้องจัดหาอาวุธและ
 กระสุน รวมทั้งยุทธโปกรณ์อื่น ๆ มาใช้อยู่ตลอดเวลา กองกำลังชนกลุ่มน้อย
 ส่วนใหญ่นั้นไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกประเทศ ยกเว้นกองกำลัง
 กลุ่มกะฉิ่น และพรรคคอมมิวนิสต์พม่าที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากจีน ซึ่ง
 ทยอยยุติลงเมื่อรัฐบาลจีนเริ่มเปิดสัมพันธ์ไมตรีกับรัฐบาลพม่าในปี พ.ศ.2531
 อย่างไรก็ดี กองกำลังชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นสามารถจัดหาอาวุธและกระสุนมา
 ใช้ได้โดยไม่ขาดแคลน ทั้งนี้เนื่องมาจากในอดีตที่ผ่านมา บริเวณประเทศใกล้เคียง
 ได้แก่ ไทย ลาว และกัมพูชา เป็นพื้นที่สู้รบของกองกำลังที่มีอุดมการณ์
 ต่าง ๆ กัน แม้ในบางประเทศ เช่น ไทย และลาว จะไม่มีการสู้รบอีกต่อไป
 แล้ว แต่ยังมี การลี้ภัยลอบนำอาวุธยุทธโปกรณ์บางส่วนไปขายให้แก่กองกำลัง
 ชนกลุ่มน้อย¹⁹

อาวุธสงครามที่ได้มาจากประเทศไทยนั้น เดิมเกิดจากการลักลอบ
 นำเข้ามาจากภายนอกประเทศเพื่อใช้ในการก่อการร้ายของพรรคคอมมิวนิสต์

¹⁹ "Arms Smugglers Back in Business," The Nation (20 December 1988) : 2.

แห่งประเทศไทย ทำให้มีบางส่วนรั่วไหลไปถึงมือกองกำลังชนกลุ่มน้อย เมื่อรัฐบาลไทยเปิดโอกาสให้ผู้ก่อการร้ายเข้ามาจับตัวกับรัฐบาลไทยในฐานะผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ตามนโยบาย 66/23 อาวุธและกระสุนส่วนหนึ่งได้ถูกฝังซ่อนไว้ ไม่ได้ส่งมอบให้กับทางราชการทั้งหมด และต่อมาในภายหลังถูกนำออกจากที่ซ่อนไปขายให้แก่กองกำลังชนกลุ่มน้อย²⁰

สำหรับอาวุธสงครามที่ได้มาจากลาวนั้น มีสาเหตุมาจากการที่สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือด้านอาวุธยุทโธปกรณ์แก่ลาวฝ่ายขวาเป็นจำนวนมากมหาศาล เมื่อลาวฝ่ายขวาต้องพ่ายแพ้แก่ขบวนการปลดปล่อยลาว อาวุธและกระสุนดังกล่าวก็กระจัดกระจายไปสู่กองกำลังชนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมาก²¹

ส่วนกัมพูชา เป็นแหล่งส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ให้แก่กองกำลังชนกลุ่มน้อยมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเช่นเดียวกับไทยและลาว ทั้งนี้เนื่องจากกัมพูชาได้รับความช่วยเหลือด้านอาวุธจากมหาอำนาจหลายฝ่าย ประกอบกับขาดระบบการควบคุมการแจกจ่ายอาวุธที่เข้มงวด และมีสถานการณ์ที่ทำให้อาวุธและกระสุนรั่วไหลได้ง่าย²²

ยิ่งไปกว่านั้น การคมนาคมภายในประเทศไทยที่มีการสร้างถนนเชื่อมโยงเป็นร่างแหจากเหนือจรดใต้ และจากตะวันออกสู่ตะวันตก ทำให้พ่อค้าอาวุธสงครามสามารถลำเลียงขนส่งอาวุธจากแหล่งทางด้านตะวันออกของไทยไปถึงมือกองกำลังชนกลุ่มน้อยทางด้านเหนือและตะวันตกได้อย่างสะดวก โดยใช้นานพาหนะที่ดัดแปลงเป็นพิเศษหรือใช้วัสดุสิ่งของอื่น ๆ คลุมทับเพื่อพรางตาจากการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ และในบางครั้งด้วยความเขี้ยววนของรายได้ที่ตรงมาจากการค้าอาวุธสงคราม เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการของ

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

ไทยได้อาศัยตำแหน่งหน้าที่และเครื่องมือเครื่องใช้ของทางราชการเข้าดำเนินการค้าเสียเอง²³

ด้วยเหตุนี้ กองกำลังชนกลุ่มน้อยจึงสามารถจัดหาอาวุธที่ทันสมัยนานาชนิดทั้งจากประเทศในกลุ่มประชาธิปไตย และในกลุ่มคอมมิวนิสต์ มาใช้เป็นจำนวนมากได้โดยไม่ขาดแคลน ซึ่งเงินที่นำมาจัดซื้ออาวุธดังกล่าวนั้นเป็นรายได้ที่มาจากการค้ายาเสพติดและการเก็บภาษีเถื่อน²⁴

การที่กองกำลังชนกลุ่มน้อยได้รับการสนับสนุนด้านอาวุธโดยผ่านทางประเทศไทย ทำให้รัฐบาลพม่าไม่พอใจเป็นอย่างมาก เพราะรัฐบาลพม่ามองว่าการที่มีอาวุธลึกลับนำมาขายให้แก่กองกำลังชนกลุ่มน้อยได้นั้น เป็นเพราะไทยปล่อยให้พลละเลยให้มีการซื้อขายอาวุธสงครามกันโดยเสรี จนในที่สุดอาวุธสงครามเหล่านั้นก็ตกมาถึงมือกองกำลังชนกลุ่มน้อย ทำให้กองกำลังชนกลุ่มน้อยมีความเข้มแข็งและเป็นปัญหาในการปราบปรามของกองทัพฝ่ายรัฐบาลยังผลให้รัฐบาลพม่าเกิดความระแวงในความจงใจของไทย ซึ่งมีผลกระทบทำให้ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเทศไม่ราบรื่นเท่าที่ควร²⁵

ยิ่งไปกว่านั้น อาวุธสงครามไม่ได้ถูกส่งไปสู่กองกำลังชนกลุ่มน้อยทั้งหมด บางส่วนตกไปอยู่ในการครอบครองของผู้ทุจริตภายในประเทศ ซึ่งใช้อาวุธดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรมที่ร้ายแรงจนกลายเป็นความยุ่งยากของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปราม²⁶

ดังนั้น เพื่อดำเนินการปราบปรามมิให้มีการแพร่กระจายของอาวุธสงคราม

²³ สัมภาษณ์ ธนพันธ์ ศรีสาคร.

²⁴ นาวาอากาศตรีประสงค์ สุนศิริ, “ปัญหาการรุกล้ำอธิปไตยตามแนวชายแดน,” จิตวิทยาความมั่นคง, หน้า 314.

²⁵ สัมภาษณ์ ธนพันธ์ ศรีสาคร.

²⁶ เพิ่งอ้าง.

อันอาจนำไปสู่ความบาดหมางในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย ทั้งที่เกิดจากการใช้อาวุธปะทะกันระหว่างกองกำลังฝ่ายรัฐบาลและกองกำลังชนกลุ่มน้อย จนพลาดมาสร้างความเสียหายให้แก่ราษฎรและหน่วยราชการไทยตามแนวชายแดนไทย-พม่าดังที่ได้กล่าวแล้ว และรวมไปถึงการนำอาวุธสงครามเหล่านั้นมาก่ออาชญากรรมภายในประเทศ โดยตรง เจ้าหน้าที่ไทยจึงได้พยายามกวาดล้างจับกุมพ่อค้าอาวุธสงครามอยู่เสมอ²⁷

ปัญหาการผลิตและค้ายาเสพติด

บริเวณพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-พม่าซึ่งมีปัญหายาเสพติดอันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ คือ บริเวณภาคเหนือ และพื้นที่ในสหภาพพม่า รวมไปถึงรอยต่อบริเวณ พม่า-ลาว-ไทย ที่เรียกกันว่า “สามเหลี่ยมทองคำ” กล่าวกันว่าเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก บริเวณดังกล่าวมีลักษณะเป็นป่าเขารกทึบ ยากแก่การตรวจการทั้งทางพื้นดินและทางอากาศ อีกทั้งบริเวณดังกล่าวยังเป็นเขตอิทธิพลของกองกำลังชนกลุ่มน้อย เช่น กลุ่มของขุนสา กลุ่มกองทัพเมืองไต กลุ่มว้า ซึ่งเป็นอดีตพรรคคอมมิวนิสต์สหภาพพม่า และกลุ่มจีนฮ่อ ภูมิประเทศและภูมิอากาศในบริเวณดังกล่าวเหมาะสมต่อการปลูกฝิ่น และเป็นแหล่งหลบซ่อนในการแปรรูปฝิ่นที่เหมาะสม เพราะยากต่อการค้นพบและเข้าถึงแหล่งปลูกฝิ่นและผลิตยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ชนกลุ่มน้อยที่เป็นผู้ผลิตและค้ายาเสพติดรายใหญ่ที่สุด ได้แก่ กลุ่มกองทัพรัฐฉาน (Shan United Army : SUA) มีนายจางซีฟู่ หรือ ขุนสา

²⁷ เพิ่งอ้าง.

เป็นหัวหน้า กลุ่มนี้มีข้อตกลงกับพรรคคอมมิวนิสต์พม่าในการซื้อขายและลำเลียงฝิ่นผ่านพื้นที่อิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์ โดยสามารถลำเลียงฝิ่นผ่านทางตอนเหนือของรัฐฉานลงมาบริเวณชายแดนไทย-พม่าได้อย่างสม่ำเสมอ และเป็นจำนวนมาก กลุ่มนี้มีโรงงานผลิตเฮโรอีนขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในพม่าตรงข้ามกับจังหวัดเชียงรายและจังหวัดแม่ฮ่องสอน²⁸

จากการประมาณการคาดว่า กลุ่มของขุนสาสามารถผลิตเฮโรอีนได้ถึงประมาณร้อยละ 70 ของเฮโรอีนทั้งหมดที่ผลิตได้ในบริเวณพื้นที่แถบชายแดนไทย-พม่า²⁹

นอกจากกลุ่มของขุนสาแล้ว ยังมีชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่ากลุ่มอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตและค้ายาเสพติด ได้แก่ กลุ่มกองทัพสถาปนาปฏิวัติรัฐใต้ (Tailand Revolution Army : TRA) ซึ่งมีโบมเฮง หรือ กองเงิน เป็นหัวหน้า กลุ่มคะฉิ่น กลุ่มมุเซอร์อัสระ กลุ่มว้า กลุ่มจิ้นฮ่อ สำหรับจิ้นฮ่อส่วนใหญ่ที่เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวพันกับการค้ายาเสพติดมักเป็นจิ้นฮ่อที่เคยอาศัยอยู่ในพม่า เช่น นายเล่าซู หรือ แวนโค แซ่แวน หรือ สว่าง แซ่ซู ซึ่งเป็นผู้ต้องโทษคดียาเสพติดที่หลบหนีไประหว่างถูกคุมขังเมื่อเดือนกรกฎาคม 2520 และปัจจุบันหลบซ่อนตัวอยู่ที่ตอยกลางในเขตพม่าภายใต้การคุ้มครองของชนกลุ่มน้อย ส่วนอดีตกองกำลังจีนคณะชาติที่อพยพเข้ามาพักพิงในดินแดนไทยได้มีข้อตกลงกับรัฐบาลไทยเมื่อครั้งอพยพเข้ามาอยู่ภายใต้การควบคุมของทางราชการว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดอีก กลุ่มนี้จึงลดบทบาทด้านยาเสพติดลง แต่กระนั้นยังมีข่าวออกมาว่ามีบุคคลในอดีตกองกำลังจีนคณะชาติบางคนยังคงมีบทบาทในเรื่องการค้ายาเสพติดบริเวณพรมแดนไทย-พม่าอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่

²⁸ พลเอกสายหยุด เกิดผล, “ปัญหาความมั่นคงชายแดนไทย-พม่า ในเขตภาคเหนือของไทย,” จิตวิทยาความมั่นคง, หน้า 336.

²⁹ เพิ่งอ้าง, หน้า 336-337.

ทางการจะต้องตรวจสอบกันต่อไป³⁰

กองกำลังดังกล่าวข้างต้น ยกเว้นกลุ่มขุนสำ ได้นำรายได้จากการผลิตและค้ายาเสพติดมาเป็นค่าใช้จ่ายในการบำรุงกองทัพ และจัดหาอาวุธเพื่อทำการสู้รบกับกองกำลังทหารพม่า อย่างไรก็ตามยังมีกองกำลังอื่น ๆ เช่น พวกกะเหรี่ยง มอญ คะยา คะฉิ่น จัดหาเงินมาบำรุงกองกำลังของตนโดยวิธีอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพราะเกรงว่าจะเป็นที่รังเกียจและไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาคมโลกในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของตน³¹

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดระหว่างประเทศของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ได้จัดทำรายงานประจำปี 2534 เกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติดในพม่าโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้³²

พม่ายังคงเป็นแหล่งผลิตฝิ่นและเฮโรอีนรายใหญ่ที่สุดของโลก นับตั้งแต่ทหารเข้ายึดอำนาจในพม่าเมื่อเดือนกันยายน 2531 ผลผลิตฝิ่นได้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า เนื่องจากการงดการให้ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทำให้รัฐบาลลดการปราบปรามในเรื่องนี้

ตั้งแต่ปี 2517-2531 การต่อต้านและการปราบปรามยาเสพติด เป็นเป้าหมายสำคัญของรัฐบาลพม่า เนื่องจากรายได้จากการค้ายาเสพติดถูกนำมาใช้ในการต่อต้านรัฐบาล โดยเฉพาะ

³⁰ เฟ็งอ้าง, หน้า 337.

³¹ เฟ็งอ้าง.

³² “ปัญหาเสพติดในพม่า,” สยามจดหมายเหตุ 17 (3-9 เมษายน 2535) :

พรรคคอมมิวนิสต์พม่า (The Burmese Communist Party : BCP) แต่เมื่อ BCP ยุบไปเมื่อประมาณปี 2532 รัฐบาลจึงได้หันมาเน้นการปราบปรามขบวนการประชาธิปไตยแทน ทำให้การผลิตและการลักลอบค้ายาเสพติดขยายตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ปลูกฝิ่นที่หน่วยงานของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ เคยให้ความช่วยเหลือในการปราบปรามมาก่อนปี 2531 สหรัฐฯ ประมาณว่าผลผลิตฝิ่นปี 2532/2533 มีจำนวนประมาณ 2,250 ตัน และเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 2,350 ตัน ในปี 2533/2534

ประมาณต้นปี 2533 รัฐบาลพม่าเริ่มให้ความช่วยเหลือทางทหารโดยตรงแก่ชนกลุ่มน้อยว่าเพื่อต่อสู้กับกองทัพรัฐฉาน (Shan United Army : SUA) ของขุนสำ ซึ่งเป็นศัตรูสำคัญของรัฐบาล ทำให้พวกเขาสามารถขยายพื้นที่อิทธิพลออกไปได้มากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ของ SUA และพวกเขาได้เข้าดำเนินธุรกิจยาเสพติดในพื้นที่ที่ SUA ทำไว้ต่อไปแทน โดยที่รัฐบาลพม่าได้ทำمينเฉยต่อสภาพการณ์ดังกล่าว

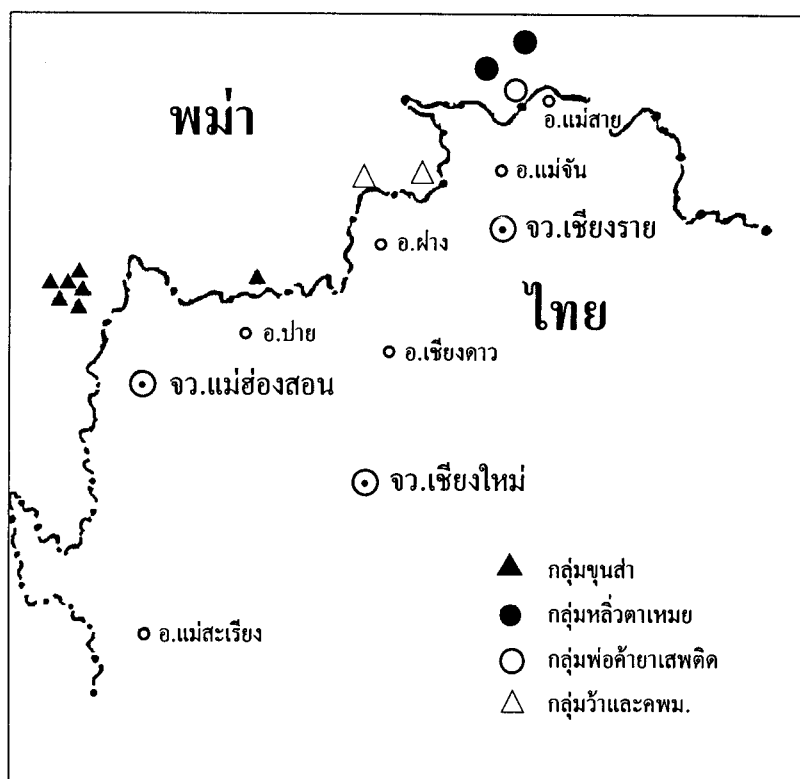
สำหรับประเทศไทยเป็นเส้นทางสำคัญที่ผู้ผลิตยาเสพติดจะใช้ลำเลียงขนส่งน้ำยาเคมีที่เป็นส่วนประกอบในการผลิตยาเสพติดซึ่งต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ และยังใช้ประเทศไทยเป็นจุดศูนย์กลางสำหรับการค้ายาเสพติดอีกด้วย ทั้งนี้เพราะโรงงานผลิตยาเสพติดล้วนแต่ตั้งอยู่ในเขตพม่าติดกับพรมแดนไทยทางด้านเหนือ ดังแผนที่ 4.4 ประกอบกับในประเทศไทยมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบายเชื่อมโยงทั่วประเทศ ดังนั้นจึงมีการลักลอบขนยาเสพติดเข้าสู่จังหวัดทางภาคเหนือของไทย เช่น จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ ตามแนวพรมแดนแล้วลำเลียงเข้าสู่กรุงเทพฯ

ก่อนนำส่งต่อไปขายยังตลาดต่างประเทศ³³ ดังแผนที่ที่ 4.5

การค้ายาเสพติดของกองกำลังชนกลุ่มน้อยนั้นกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของไทยอย่างมาก เนื่องมาจากการต่อสู้เพื่อแย่งชิงผลประโยชน์ของกลุ่มผู้ผลิตและค้ายาเสพติด จนบางครั้งการต่อสู้ได้รุกล้ำเข้ามาในเขตไทย ยังผลให้ราษฎรไทยในพื้นที่นั้นได้รับความเดือดร้อนจากการสู้รบ และการที่ประเทศไทยเป็นเส้นทางลำเลียงและศูนย์กลางการค้ายาเสพติด ย่อมทำให้ได้รับการตำหนิจากนานาประเทศ อีกทั้งยาเสพติดยังได้แพร่ระบาดเข้าสู่เยาวชนไทยทำให้ชาติต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันสำคัญ และยังผลให้สภาพสังคมขาดความสงบสุขและเกิดความยากจนในหมู่ผู้ติดยา ดังนั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามจึงต้องเร่งระดมกำลังปราบปรามไม่ให้มีการค้ายาเสพติด ดังตารางที่ 4.3 และร่วมมือกับทางฝ่ายพม่าเพื่อกำจัดแหล่งผลิตยาเสพติดที่ตั้งอยู่ในเขตแดนไทยและพม่าต่อไป

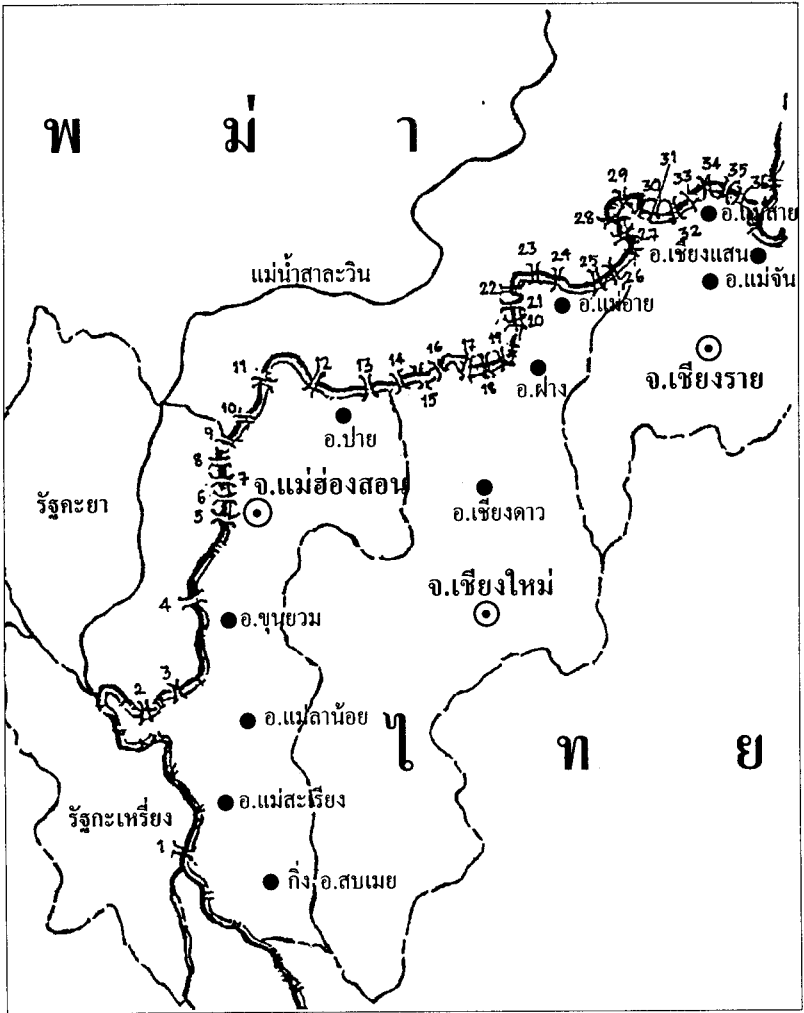
³³ “Burmese Opium Draws Get-Tough Call from US,” *The Nation* (15 November 1989).

แผนที่ที่ 4.4 แผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งแหล่งผลิตยาเสพติดในเขตพม่า
ใกล้ชายแดนไทย

ที่มา ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการทหารสูงสุด

แผนที่ที่ 4.5 แผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งช่องทางการค้ายาเสพติดในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า

ที่มา ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการทหารสูงสุด

ช่องทางการค้ายาเสพติดในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า

1. <u>ช่องทางท่าตาดำ</u>	ท 19. <u>ช่องทางก๊วยผาวอก</u>
2. <u>ช่องทางเสาหิน</u>	ว 20. <u>ช่องทางตันตี</u>
3. <u>ช่องทางห้วยต้นนุ่น</u>	ว 21. <u>ช่องทางปางตอง</u>
4. <u>ช่องทางแม่สุริน</u>	ว 22. <u>ช่องทางสันจู้</u>
5. <u>ช่องทางน้ำเพียงดิน</u>	ท 23. <u>ช่องทางดอยกลาง</u>
6. <u>ช่องทางในสอย</u>	ท 24. <u>ช่องทางน้ำกก</u>
7. <u>ช่องทางนาอ่อน</u>	ว 25. <u>ช่องทางดอยแหลม</u>
8. <u>ช่องทางปางอู่</u>	ว 26. <u>ช่องทางเล่าคำ</u>
9. <u>ช่องทางแม่อ</u>	ท 27. <u>ช่องทางป่าบือ</u>
ท 10. <u>ช่องทางก๊วยหก</u>	ท 28. <u>ช่องทาง บ.ลีซอห้วยหยวก</u>
11. <u>ช่องทางทหารเต็ด</u>	ท 29. <u>ช่องทางหัวแม่ดำ</u>
ท 12. <u>ช่องทางป่าแปก</u>	ท 30. <u>ช่องทางปางหนูน</u>
ท 13. <u>ช่องทาง บ.ค่ายหลวง</u>	ท 31. <u>ช่องทางพญาไพร</u>
ท 14. <u>ช่องทางหลักแต่ง</u>	ท 32. <u>ช่องทาง บ.แม่หม้อ</u>
ท 15. <u>ช่องทางก๊วยซำก๊วย</u>	ท 33. <u>ช่องทาง บ.เล่าลือ</u>
ท 16. <u>ช่องทางห้วยน้ำแดง</u>	ท 34. <u>ช่องทาง บ.ป่าซาง</u>
ท 17. <u>ช่องทางดอยถั่ว</u>	ท 35. <u>ช่องทาง บ.ก้อฝักฮี้</u>
ท 18. <u>ช่องทางเมืองนะ</u>	ท 36. <u>ช่องทางผาหมี่</u>

หมายเหตุ 1. ช่องทางหมายเลข 1-9 และ 11 ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว

2. ท - กลุ่มไทยใหญ่ (ขุนล่า) เป็นผู้ใช้
3. ว - กลุ่มว้า เป็นผู้ใช้
4. ช่องทางที่ขีดเส้นใต้ คือ ช่องทางรถยนต์

ตารางที่ 4.3 สถิติการจับกุมยาเสพติดให้โทษในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่
เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน ระหว่างปี พ.ศ.2531-2532

ปี 2531

จังหวัด	ผู้ต้องหา	เฮโรอีน	กัญชาแห้ง	กัญชาสด	ฝิ่น	มอร์ฟิน	หมายเหตุ
เชียงใหม่	1,677	88.3	33.8	3.8	125.0	-	
เชียงใหม่	704	13.7	22.8	12.1	103.8	-	
แม่ฮ่องสอน	130	3.5	0.8	0.4	0.6	-	

ปี 2532

จังหวัด	ผู้ต้องหา	เฮโรอีน	กัญชาแห้ง	กัญชาสด	ฝิ่น	มอร์ฟิน	หมายเหตุ
เชียงใหม่	1,335	32.5	6.6	8.1	46.7	-	
เชียงใหม่	666	73.5	50.7	30.8	222.8	6.0	
แม่ฮ่องสอน	153	14.5	0.2	-	2.2	-	

ที่มา : สถิติการจับกุมของกองบัญชาการตำรวจภูธร 3

ปัญหาการค้าตามแนวชายแดน

นับตั้งแต่นายพลเนวินได้เข้ามาบริหารประเทศพม่าตั้งแต่ปี พ.ศ.2505 เป็นต้นมา เขาได้นำนโยบาย “วิถีทางของพม่าสู่ระบบสังคมนิยม” (The Burmese Way to Socialism) และ “นโยบายปิดประเทศ” มาใช้ นโยบายดังกล่าวทำให้ธุรกิจและอุตสาหกรรมของเอกชนต้องตกเป็นของรัฐทั้งหมดโดยรัฐเป็นผู้ดำเนินกิจการเหล่านั้นเอง และยังทำให้พม่าต้องขาดการติดต่อกับโลกภายนอก เป็นผลให้การพัฒนาด้านวิชาการและเทคโนโลยีต้องพลอยหยุดชะงักไปด้วย รัฐจึงไม่สามารถผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อความต้องการในการดำรงชีวิตมาสนองความต้องการของประชาชนในพม่าได้อย่างเพียงพอ สภาพการขาดแคลนสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวันจึงเกิดขึ้นอยู่ทั่วไปในพม่า สภาพดังกล่าวทำให้เกิดตลาดมืดขึ้นภายในพม่าหลายแห่ง และสินค้าที่นำเข้ามาขายส่วนมากจะเป็นสินค้านี้จากไทย จีน และอินเดีย โดยเฉพาะสินค้าที่มาจากประเทศไทยจะมีมูลค่ามากถึง 2 ใน 3 ของสินค้าทั้งหมด รัฐบาลพม่าไม่ได้ทำการปราบปรามตลาดมืดเหล่านั้น เพราะเห็นว่าสามารถช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้พยายามแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว โดยเริ่มกลับมาใช้ “นโยบายเปิดประเทศ” ขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2520 ทำให้พม่าสามารถรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศได้ ไม่ว่าจะมาจากญี่ปุ่น หรือสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันก็ตาม แต่สภาพการขาดแคลนเครื่องอุปโภคและบริโภคยังคงปรากฏอยู่ทั่วไปในพม่า ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เข้ามารับผิดชอบด้านเศรษฐกิจมักเป็นทหารหรือผู้ที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับนายพลเนวิน จึงไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้³⁴

³⁴ คิน หม่อง ยูน, “บางประเด็นของการค้าระหว่างประเทศไทยกับพม่า : ผลสรุปจากการสังเกตการณ์,” เอเชียปริทัศน์ 9 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2531) : 53 - 54.

ในขณะที่ไทยมีการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภคเพื่อการส่งออกได้เต็มที่ กอปรกับไทยกับพม่ามีพรมแดนติดต่อกันทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกยาวกว่า 2,000 กิโลเมตร และมีช่องทางติดต่อกันมากมายหลายสิบช่องทาง สินค้าจากประเทศไทยจึงหลั่งไหลเข้าสู่ผู้บริโภคชาวพม่าได้อย่างง่ายดายทั้งโดยถูกและผิดกฎหมาย มูลค่าสินค้าจากประเทศไทยที่ไหลลุดเข้าสู่พม่านั้นในปีหนึ่ง ๆ จะมีมูลค่ามหาศาล³⁵ อย่างไรก็ตามการค้าตามแนวชายแดนพม่าค่อนข้างมีอุปสรรคหลายประการ เช่น การปราบปรามกองกำลังชนกลุ่มน้อยของกองทหารรัฐบาลพม่าที่มีอยู่ตลอดเวลาทำให้การค้าไม่ราบรื่น รวมไปถึงนโยบายการปราบปรามการค้าตามแนวชายแดนของรัฐบาลพม่าอีกด้วย เพราะรัฐบาลพม่าต้องการตัดรายได้ของกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่ทำการต่อต้านรัฐบาลอยู่ตามชายแดน และรายได้ของกองกำลังชนกลุ่มน้อยส่วนหนึ่งได้มาจากการเก็บภาษีเดือนจากพ่อค้าที่นำสินค้าเดินทางผ่านเข้าไปในเขตอิทธิพลของตน³⁶ นอกจากนี้ปัญหาเรื่องกองกำลังชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนแล้ว ยังมีปัญหาทางด้านนโยบายการเงินของรัฐบาลพม่าอีกด้วย เช่น การประกาศยกเลิกธนบัตรราคา 20, 50 และ 100 จี๊ด ในปี พ.ศ.2528 และต่อมาอีกเพียง 2 ปีคือในปี พ.ศ.2530 รัฐบาลพม่าได้ประกาศยกเลิกธนบัตรชนิดมูลค่า 25, 35 และ 75 จี๊ด ซึ่งการประกาศยกเลิกการใช้ธนบัตรแต่ละครั้งทำให้พ่อค้าไทยได้รับความเสียหายมูลค่าถึง 500-600 ล้านบาท หรือปัญหาอัตราการแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินจี๊ด ซึ่งทำให้เงินจี๊ดมีมูลค่าน้อย สินค้าไทยจึงดู

³⁵ ธงฉาน โชติกเสถียร, “สหภาพพม่ากับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย,” บรรยาย ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2533.

³⁶ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, “คู่มือศึกษาพื้นที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า,” 7 กุมภาพันธ์ 2532. (อัดสำเนา)

เหมือนมีราคาแพง ประกอบกับมีสินค้าจากจีนซึ่งถึงแม้ว่าจะมีรูปลักษณะและคุณภาพด้อยกว่าสินค้าไทยแต่ก็มีราคาถูกกว่ามาเป็นคู่แข่งในตลาดพม่าอีกด้วย³⁷

สินค้าที่เป็นที่ต้องการในตลาดพม่า โดยมากเป็นสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น ผงชูรส ผ้าผืน ผ้าโสร่ง ยางรถยนต์ ผงซักฟอก ยาสีฟัน รถจักรยาน และสินค้าพม่าที่เป็นที่ต้องการในไทยโดยมากเป็น วัว ควาย อัญมณี ของป่า และไม้แปรรูป³⁸ (สำหรับไม้ซุงนั้นจะเป็นในลักษณะที่พ่อค้าไทยได้รับสัมปทานจากรัฐบาลพม่า จึงไม่ถือว่าเป็นการค้าตามแนวชายแดน)

เมื่อพ่อค้าไทยหรือพ่อค้าพม่าต้องการนำสินค้าผ่านเข้า-ออกตามแนวชายแดน จะต้องนำสินค้านั้นไปกระทำพิธีการทางศุลกากรที่ด่านตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งทางการได้ตั้งด่านตามแนวพรมแดนไว้ทั้งหมด 8 แห่ง* จากการที่พ่อค้าต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการนี้เอง ทำให้เกิดความไม่สะดวกและยุ่งยาก เนื่องมาจากระเบียบปฏิบัติของทางราชการย่อมมีขั้นตอนมากทำให้ต้องใช้เวลาในการดำเนินการพอสมควร อีกทั้งยังทำให้ทางราชการสามารถตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลทางด้านการค้าบางประการที่

³⁷ คิน หม่อง ยูน, “บางประเด็นของการค้าระหว่างประเทศไทยกับพม่า : ผลสรุปจากการสังเกตการณ์,” เอเชียปริทัศน์ : 64-65.

³⁸ บัรธา บุญรอด, “ปัญหาด้านความมั่นคงชายแดนไทย-พม่า,” เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-พม่า, จังหวัดเชียงราย, 5-6 ธันวาคม 2534. (อัดสำเนา)

* ในไทยมีด่านที่พ่อค้าสามารถนำสินค้ามาทำพิธีการทางศุลกากรได้ทั้งหมด 8 แห่ง ได้แก่ ด่านศุลกากรแม่สายและด่านศุลกากรเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ด่านศุลกากรแม่ฮ่องสอนและด่านศุลกากรแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด่านศุลกากรเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด่านศุลกากรแม่สอด จังหวัดตาก และด่านศุลกากรกระบุรีและด่านศุลกากรระนอง จังหวัดระนอง ดังแผนที่ที่ 4.6

พ่อค้าต้องการปิดบังเพื่อผลประโยชน์ของตนเองได้ เช่น บางครั้งพ่อค้าต้องการนำสินค้าที่ทางการห้ามนำเข้าหรือส่งออกผ่านด่าน หรือ การปิดบังรายได้ที่แท้จริงเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีตอนปลายปี เป็นต้น ด้วยเหตุนี้พ่อค้าส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยนิยมนำสินค้ามาทำพิธีการทางศุลกากรให้ถูกต้องตามกฎหมาย แต่มักจะใช้การค้ำนอกระบบแทน³⁹

การทำการค้ำนอกระบบนี้พ่อค้าจะนำสินค้าผ่านเข้าออกตามช่องทางต่าง ๆ ตามแนวชายแดนที่ตนสะดวกได้เลยโดยไม่ต้องผ่านด่านเพื่อดำเนินการทางพิธีการศุลกากรให้ถูกต้อง จึงเกิดความสะดวกและรวดเร็ว ถึงแม้จะต้องเสี่ยงจากการตรวจจับจากทางราชการบ้าง⁴⁰

สำหรับปริมาณและมูลค่าที่แท้จริงของการค้ำนอกระบบนั้น เจ้าหน้าที่ไม่สามารถทราบได้ นอกจากใช้วิธีการประเมินซึ่งพยายามให้ใกล้เคียงถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งความถูกต้องนั้นจะขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ผู้ทำการประเมินได้รับ อย่างไรก็ตามได้มีการประเมินปริมาณการค้าระหว่างไทยกับพม่าไว้ว่า “...ปริมาณการค้าในระบระหว่างกันมีน้อยและไม่ค่อยขยายตัวเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับ การค้ำนอกระบบ ซึ่งเป็นการค้าตามบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่าแล้ว มีเพียง 1/6 หรือ 1/7 เท่านั้น”⁴¹

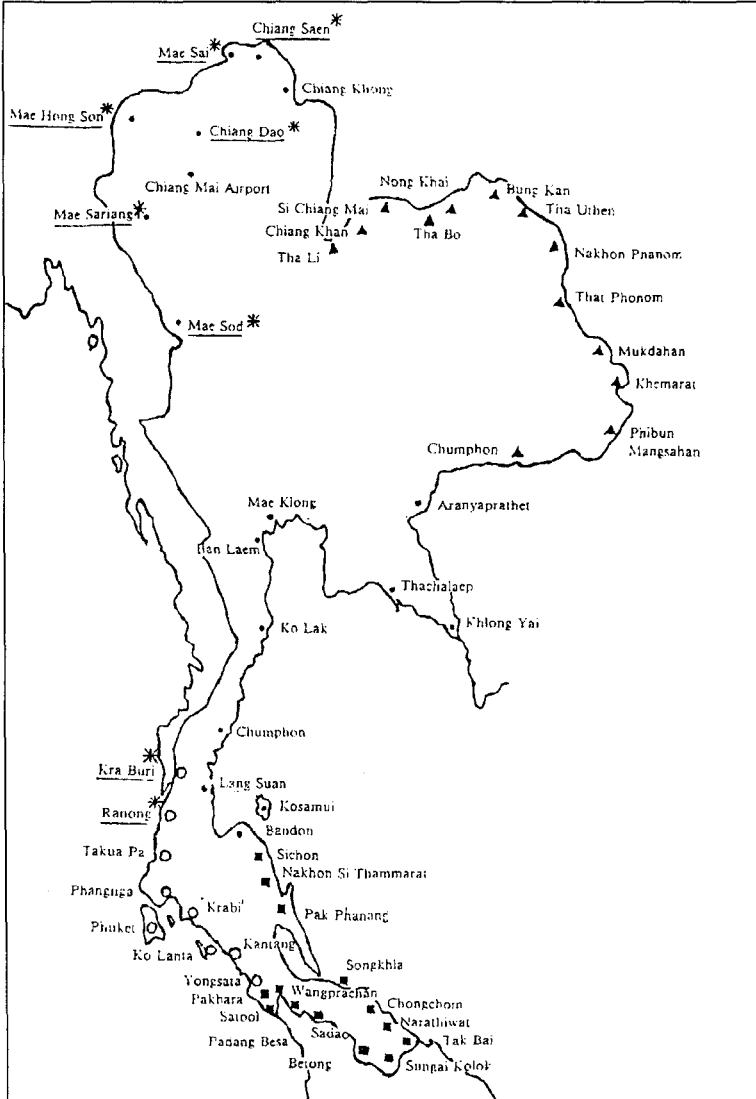
จากคำบรรยายที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรเมื่อปี พ.ศ.2533 เรื่อง “สหภาพพม่ากับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย” โดย ฯพณฯ ธงฉาน โชติกเสถียร เอกอัครราชทูตไทยประจำสหภาพพม่า ในส่วนที่เกี่ยวกับการประเมินมูลค่าและปริมาณการค้านอกระบบได้ระบุไว้ว่า

³⁹ เฟิงอ้าง.

⁴⁰ เฟิงอ้าง.

⁴¹ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, “คู่มือศึกษาพื้นที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า.” (อัครสำเนา)

แผนที่ที่ 4.6 ที่ตั้งด่านศุลกากรไทยตามแนวชายแดนรวมด่านชายแดนไทย-พม่า

ที่มา กรมศุลกากร กรุงเทพฯ

จากการประเมินของภาคเอกชนไทย ในคราวติดตามคณะผู้แทนกระทรวงพาณิชย์เดินทางไปหาข้อมูลตลอดจนอุปสรรคของการค้าขายตามแนวชายแดนในจังหวัดที่มีเขตติดต่อกับชายระหว่างวันที่ 17-24 มีนาคม 2533 ปรากฏว่ามูลค่าการค้าออกระบบเฉพาะที่จังหวัดระนองและจังหวัดตาก คาดว่ามีปริมาณปีละ 7,000 ล้านบาท ในขณะที่การค้าขายโดยถูกต้องตามกฎหมายมีเพียง 151.7 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2530 และ 304.5 ล้านบาทในปี พ.ศ.2531

จากข้อมูลทางสถิติที่ ขพบข เอกอัครราชทูตชงฉาน ได้ยกขึ้นมาแสดงให้เห็นนั้น บอกถึงความสำคัญของการค้าตามแนวชายแดนไทย-พม่า โดยเฉพาะการค้าออกระบบซึ่งมีมูลค่ามหาศาล ซึ่งทุกฝ่ายควรให้ความสนใจ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าไทยจะได้รับรายได้เป็นจำนวนมากจากการค้าออกระบบ แต่ผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติอันเนื่องมาจากการค้าออกระบบก็มีด้วยเช่นกัน เนื่องจากพ่อค้าไทยมักตั้งจุดรับ-ส่งสินค้าตามบริเวณช่องทางต่าง ๆ ของแนวชายแดนเพื่อให้เกิดความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านเข้า-ออกระหว่างประเทศ จุดรับ-ส่งสินค้าดังกล่าวในที่สุดก็ได้ขยายตัวเป็นชุมชนซึ่งมีทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย แต่โดยมากมักจะผิดกฎหมายเพราะการรับส่งสินค้าดังกล่าวเป็นการรับ-ส่งสินค้าออกระบบ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนการปฏิบัติตามกฎและระเบียบของทางราชการอยู่แล้ว จึงไม่สามารถจัดตั้งชุมชนที่ถูกกฎหมายขึ้นได้ ชุมชนเหล่านี้มักจะอยู่ลึกเข้าไปติดแนวชายแดน เป็นชุมชนเถื่อน ขาดระเบียบ และไม่มีการควบคุมการเข้าออก อีกทั้งยังมีจำนวนมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถสอดส่องดูแลได้ทั่วถึง จึงเป็นเหตุให้ผู้ไม่หวังดีต่อชาติสามารถใช้ชุมชนเหล่านี้เป็นจุดแทรกซึมผ่านเข้ามาทำลายความมั่นคง

ภายในประเทศได้ และยังคงกลายเป็นแหล่งช่องสุ่มอาชญากร แหล่งการพนัน และยาเสพติดอีกด้วย⁴²

นอกจากนั้น ยังทำให้รัฐบาลพม่าไม่พอใจและกลางแกลงใจในนโยบายของไทยต่อพวกชนกลุ่มน้อย เพราะชุมชนดังกล่าวเป็นแหล่งที่ทำรายได้ให้แก่กองกำลังชนกลุ่มน้อย เนื่องจากพ่อค้าพม่าที่มาซื้อสินค้าจากชุมชนดังกล่าว เมื่อนำสินค้าผ่านกลับเข้าไปยังประเทศจะต้องจ่ายภาษีให้แก่กองกำลังชนกลุ่มน้อย และยังเป็นแหล่งเสบียงอาหาร ยารักษาโรค และอาวุธสงคราม ให้แก่กองกำลังชนกลุ่มน้อยด้วย⁴³

ปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับพม่า

ปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับพม่านั้นไม่ได้มีสาเหตุเกี่ยวข้องกับกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในบริเวณพรมแดนไทย-พม่า เหมือนดังเช่นปัญหาอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยเช่นกัน ปัญหานี้เกิดจากการปักปันเขตแดนที่ได้ทำไว้ในอดีตระหว่างไทยกับอังกฤษซึ่งเข้ามาปกครองพม่าในฐานะเป็นอาณานิคม กล่าวคือ ไทยกับอังกฤษได้มีการทำสนธิสัญญากำหนดเส้นเขตแดนระหว่างกันไว้ รวม 3 ฉบับ⁴⁴ คือ ในปี พ.ศ.2411 พ.ศ.2474 และ พ.ศ.2475 ดังต่อไปนี้

-สำหรับเส้นเขตแดนตอนตะนาวศรีลงมาถึงแม่น้ำปากจั่น ซึ่งเป็นดินแดนทางตอนใต้ นั้น แนวพรมแดนได้กำหนดขึ้นโดยอนุสัญญาระหว่าง

⁴² สัมภาษณ์ ธนพันธ์ ศรีสาคร.

⁴³ เพิ่งอ้าง.

⁴⁴ สมบูรณ์ เสี่ยงมบุตร, “ปัญหาเขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน,” จิตวิทยาความมั่นคง (กรุงเทพฯ : สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, 2536), หน้า 287-288.

กษัตริย์สยามกับข้าหลวงใหญ่แห่งอินเดีย ว่าด้วยเรื่องกำหนดเขตแดนบน
พื้นแผ่นดินใหญ่ระหว่างราชอาณาจักรสยาม กับมณฑลของอังกฤษ คือ
เทนเนสเซอร์ิม ลงนาม ณ กรุงเพทฯ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2411 และได้
แลกเปลี่ยนสัตยาบัน เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคมในปีเดียวกัน (ตุลาคมพว) มี
ข้อความสำคัญกล่าวได้คือ “แม่น้ำปากจั่นฝั่งตะวันตกเป็นของอังกฤษตลอดจน
ถึงปลายแหลมวิคตอเรีย ฝั่งตะวันออกตลอดไปเป็นของไทยทั้งสิ้น” และได้
มีแผนที่ฉบับแลกเปลี่ยนกันชื่อ “Tenasserim and the Adjacent of the
Kingdom of Siam” มาตราส่วน 1 นิ้วต่อ 8 ไมล์ แสดงแนวพรมแดนต่อ
จากปากน้ำปากจั่นออกไปในทะเล แยกเกาะวิคตอเรียเข้าไปในเขตพม่า และ
เกาะเล็ก ๆ ไม่มีชื่อในบริเวณนั้น 4 เกาะ ให้อยู่ในเขตของไทยด้วย

-เส้นเขตแดนทางตอนเหนือที่กำหนดให้แม่น้ำสายเป็นเส้นกั้นเขตแดน
นั้น เป็นไปตามหนังสือแลกเปลี่ยนระหว่างรัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรและ
รัฐบาลแห่งอินเดียกับรัฐบาลสยาม ว่าด้วยเขตแดนระหว่างพม่า (เชียงตุง) กับ
สยาม ทำกัน ณ กรุงเพทฯ เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2474 และ 14 มีนาคม 2475
โดยกำหนดให้ร่องน้ำลึกของแม่น้ำสายเป็นเขตแดนไทย-พม่า และได้ทำความเข้าใจ
กันไว้ด้วยว่า หากในอนาคตแม่น้ำสายจะเปลี่ยนทางเดินอีกรัฐบาลทั้งสอง
พร้อมที่จะยอมรับ “ร่องน้ำลึก” ของแม่น้ำสายเป็นเส้นเขตแดนเสมอไป
โดยไม่คำนึงถึงการสูญเสียดินแดนใด ๆ อันเกิดจากการนั้น การที่กล่าวว่า
แม่น้ำสายจะเปลี่ยนทางเดินอีกนี้ก็ขอให้เป็นที่เข้าใจในชั้นนี้ว่า เพราะไทยได้
เคยมีความตกลงกับสหราชอาณาจักรเกี่ยวกับแม่น้ำสายก่อนปี พ.ศ.2474 มา
ครั้งหนึ่งแล้วเมื่อปี พ.ศ.2437 ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในปัญหาบริเวณ
แม่น้ำสายต่อไป สำหรับแนวพรมแดนตอนเหนือนี้ได้มีการปักปันเขตแดนกัน
ไว้แล้วจากหลักฐานที่ยึดถือได้คือ แผนที่ Burmese-Siam Demarcation
Survey มาตราส่วน 1 นิ้วต่อ 4 ไมล์

เมื่อเวลาล่วงเลยมาจนถึงปัจจุบัน จุดต่าง ๆ ที่ได้มีการปักปันกันไว้ตามที่กล่าวมาได้กลายเป็นปัญหาขึ้นมาระหว่างไทยกับพม่า ซึ่งได้รับการสืบสิทธิในสนธิสัญญาที่ประเทศแม่ทำได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ปัญหาที่เพิ่มขึ้นเป็นเพราะในอดีตวิทยาการและเทคโนโลยีด้านแผนที่ยังไม่ดี ทำให้การกำหนดจุดต่าง ๆ เกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อน ประกอบกับข้อตกลงในสนธิสัญญาก็คลุมเครือไม่ชัดเจน และไม่เป็นที่ไปตามหลักสากล ทำให้ไม่สามารถหาจุดบางจุดตามข้อตกลงที่ได้ทำกันไว้ตั้งแต่สมัยพม่ายังเป็นอาณานิคมของอังกฤษพบ ทั้ง 2 ประเทศจึงต้องรวบรวมหาหลักฐานและเหตุผลเพื่อการเจรจากำหนดเส้นเขตแดนที่ถูกต้องต่อไป

แนวเขตแดนระหว่างไทยกับพม่านั้นมีความยาวโดยรวมทั้งทางบกและทางทะเลประมาณ 2,532 กิโลเมตร ทั้งนี้ได้กำหนดใช้ทิวเขาและลำน้ำเป็นเส้นกั้นพรมแดนตามธรรมชาติ โดยมีแนวพรมแดนที่ยึดแนวสันปันน้ำเป็นเส้นแบ่งเขตยาวประมาณ 1,664 กิโลเมตร ลำน้ำ 538 กิโลเมตร และในทะเลอันดามันยาวประมาณ 330 กิโลเมตร ทั้งนี้แนวพรมแดนทางบกแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง⁴⁵ ดังนี้

แนวพรมแดนตอนที่หนึ่ง เริ่มจากจุดร่วมของพรมแดนสามประเทศคือ ไทย พม่า และลาว ณ จุดบรรจบของแม่น้ำรวกและแม่น้ำโขง ทางทิศตะวันออกเฉียงของบ้านสบรวก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จากนั้นแนวเส้นเขตแดนทอดไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำรวกจนบรรจบกับแม่น้ำสายทางทิศตะวันตก แล้วทอดต่อไปตามลำแม่น้ำสาย จนถึงเขาดอยคา เส้นกั้นพรมแดนก็จะถัดเลาะขึ้นไปตามสันปันน้ำเขาดอยคา แม่น้ำสุรินทร์ จนถึง

⁴⁵ คณะที่ปรึกษาการข่าว สำนักนายกรัฐมนตรี, “รายงานการศึกษาเฉพาะกรณีเรื่องปัญหาชายแดนด้านตะวันตก,”

สันดอนผาจอง อันเป็นจุดเริ่มต้นหลักเขตที่ 1 จากนั้นแนวเส้นพรมแดนจะทอดไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำสาละวิน ลงไปทางตอนใต้จนถึงบริเวณที่แม่น้ำสาละวินและแม่น้ำเมยบรรจบกัน ซึ่งถือว่าเป็นตอนเหนือของแนวพรมแดน

แนวพรมแดนตอนที่สอง เริ่มต่อจากตอนที่หนึ่ง ณ จุดที่แม่น้ำสาละวินและแม่น้ำเมยมาบรรจบกันแล้ว เส้นเขตแดนจะลัดเลาะไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำเมย จนถึงต้นแม่น้ำเมยที่เรียกว่าสันปันน้ำปะวอคะย ซึ่งเป็นหลักเขตแรกของแนวพรมแดนด้านตะนาวศรีระหว่างไทย-พม่า บริเวณนี้อยู่ในเขตจังหวัดตากและในปัจจุบันนี้มีเพียงรูปกองหินเหลืออยู่ให้เห็นเป็นร่องรอยเท่านั้น

แนวพรมแดนตอนที่สาม คือ ตอนตะนาวศรี เริ่มจากหลักเขตปะวอคะย เส้นพรมแดนจะลัดเลาะไปตามสันปันน้ำจนถึงยอดเขาหมู่กะดกทุ่ง ผ่านหุบเขา และแม่น้ำต่าง ๆ เรื่อยไปทางทิศตะวันตกแล้วล้อมรวมเอาพระเจดีย์สามองค์เข้าไว้ในประเทศไทย จากนั้นเขตแดนจะเป็นเส้นตรงมาทางทิศตะวันออก ลัดเลาะและวกวนไปตามสันปันน้ำ จนถึงต้นน้ำของแม่น้ำปากจั่นหรือแม่น้ำกระบุรี ซึ่งเรียกว่าเทือกเขาแดนใหญ่ จากนั้นแนวพรมแดนจะลัดเลาะไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำปากจั่นไปจนถึงทะเลอันดามัน อันเป็นจุดสิ้นสุดเส้นพรมแดนทางบก

สำหรับปัญหาเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับพม่ามีปัญหาทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งจะแยกกล่าวแต่ละจุดที่มีปัญหาเรื้อรังมาจนถึงปัจจุบันดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกาะหลาม เกาะคัน และเกาะจันก*

ความตกลงเกี่ยวกับการกำหนดเส้นเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับพม่า ได้กระทำขึ้นเป็นครั้งแรกโดยอนุสัญญาระหว่างกษัตริย์ไทยกับข้าหลวงใหญ่แห่งอินเดียในปี พ.ศ.2411 (ศุภาคผนวก) ในความตกลงครั้งนี้ได้กำหนดเส้นเขตแดนไว้ถึงปลายแหลมวิกตอเรียเท่านั้น ไม่ได้รวมไปถึงเกาะต่าง ๆ ในทะเลอันดามัน พร้อมกันนี้ได้มีบัญชีรายละเอียดกำหนดที่หมายเขตแดนและแผนที่แนบท้ายอนุสัญญาด้วย

ทั้งสองฝ่ายได้ตรวจสอบความถูกต้องและลงนามในแผนที่เพื่อเป็นหลักฐาน ต่อมาฝ่ายอังกฤษได้นำแผนที่แนบท้ายอนุสัญญาซึ่งเดิมทำไว้ 3 แผ่น ไปปรับปรุงใหม่ให้เหลือ 2 แผ่น และพิมพ์ลงสี่เรียบร้อย แต่เซอร์จอห์น ลอเรนซ์ ข้าหลวงใหญ่อินเดียได้คำนึงถึงปัญหาเกี่ยวกับเกาะต่าง ๆ ในทะเลอันดามัน จึงได้ลากเส้นประเพิ่มเติมต่อจากเส้นเขตแดนเดิม ซึ่งได้แสดงไว้เพียงแค่ปลายแหลมวิกตอเรียเท่านั้น โดยให้ยาวต่อไปแบ่งเกาะต่าง ๆ ในทะเลอันดามันด้วย

ในแผนที่ที่ได้กระทำขึ้นใหม่นี้ได้ระบุให้เกาะเซนต์ แมทธิว (Saint Mathew's Island) เกาะวิกตอเรีย (Victoria Island) และหมู่เกาะริงนก

* เกาะทั้ง 3 เกาะนี้ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำกระบุรี ตำบลเขานิวเวรน์ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง เกาะหลาม มีความกว้างประมาณ 650 เมตร ความยาวประมาณ 1,000 เมตร และมีความสูงประมาณ 100 เมตร พื้นที่ของเกาะหลามประมาณ 150 ไร่ มีต้นไม้ใหญ่ปกคลุมทั้งเกาะ ไม่มีที่ราบ มีแหล่งน้ำจืด และไม่มีคนอยู่อาศัย เกาะคัน มีลักษณะเป็นทรงเกือบกลม มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 250 เมตร ความสูงประมาณ 50 เมตร และมีพื้นที่ประมาณ 4 ไร่ สภาพบนเกาะโดยทั่วไปคล้ายเกาะหลาม กล่าวคือ มีต้นไม้ใหญ่ปกคลุม ไม่มีที่ราบ และไม่มีคนพักอาศัย ส่วนเกาะจันก เป็นเกาะเล็ก ๆ ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงประมาณ 100 เมตร และมีพื้นที่เพียง 3 ไร่ บนเกาะจันกไม่มีคนพักอาศัยอยู่เช่นเดียวกับทั้ง 2 เกาะแรก

เป็นของรัฐบาลอังกฤษ ส่วนเกาะช้างและเกาะพยาม เป็นของไทย⁴⁶

รัฐบาลไทยได้ประกาศยอมรับแผนที่ฉบับใหม่เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2411 โดยประกาศของเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ และเจ้าพระยาภูธราภัย⁴⁷

จากอนุสัญญาดังกล่าวจะเห็นว่าเส้นเขตแดนทางทะเลได้กล่าวถึงเกาะต่าง ๆ ไว้เพียง 5 เกาะเท่านั้น ไม่ได้กล่าวถึงเกาะเล็กเกาะน้อยอีกมากมายหลายเกาะในพื้นที่บริเวณนั้นให้ชัดเจนว่าแต่ละเกาะเป็นของฝ่ายใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกาะทั้ง 3 เกาะ อันเป็นปัญหาในปัจจุบัน

นอกจากนี้แผนที่ดังกล่าวเป็นแผนที่มาตราส่วนค่อนข้างเล็ก วิทยาการการสำรวจและการทำแผนที่ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ยังล้าสมัย การเขียนตำแหน่ง และขนาด รวมทั้งรูปร่างของเกาะจึงผิดพลาดเกือบหมด ดังนั้นจึงไม่สามารถยึดถือแนวพรมแดนทางทะเลที่ได้ให้สัตยาบันไปเมื่อปี พ.ศ.2411 ได้⁴⁸

หลังจากที่ไทยได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญา 2411 ผ่านมาประมาณ 50 ปี ไทยต้องการทำหลักฐานของเกาะต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการปกครอง จึงได้พบข้อผิดพลาดของแผนที่ดังกล่าว

อย่างไรก็ตามเนื่องจากในสัญญาระบุแต่เพียงว่าเกาะที่เป็นของอังกฤษมีเพียงเกาะวัดคอเรีย เกาะเซนต์ แมทธิว และหมู่เกาะรังนก เท่านั้น มิได้กล่าวถึงชื่อเกาะทั้ง 3 เกาะ ไทยจึงถือว่า เกาะที่เหลือซึ่งรวมเกาะทั้ง 3 นี้ด้วย

⁴⁶ นาวาเอกถนอม เจริญลาภ ร.น., “เอกสารประกอบการบรรยายสภาพทางภูมิศาสตร์และปัญหาเขตแดนทางทะเลของอ่าวไทยและทะเลอันดามัน,” 29 พฤศจิกายน 2532. (อัสตานา)

⁴⁷ เพิ่งอ้าง.

⁴⁸ สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร, “ปัญหาเขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน,” จิตวิทยาความมั่นคง, หน้า 288.

เป็นของไทย ดังแผนที่ที่ 4.7 โดยได้ขึ้นทะเบียนไว้เป็นหลักฐานในปี พ.ศ.2472 และเนื่องจากไทยกับพม่าไม่มีการทำความตกลงในการทำแผนที่ร่วมกัน ดังนั้น การเขียนเส้นกันพรมแดนจึงต่างฝ่ายต่างทำ กรมแผนที่ทหารของไทยได้จัดทำแผนที่ทางทะเลตะวันตกโดยกันเอาเกาะที่ได้เคยขึ้นทะเบียนเป็นหลักฐานของไทย ซึ่งได้รวมเกาะทั้ง 3 นี้ไว้ในอาณาเขตของไทยด้วย ส่วนทางฝ่ายพม่ายังคงยึดถือแผนที่แนบท้ายอนุสัญญาปี 2411 อยู่ เกาะทั้ง 3 จึงอยู่ในเขตแดนพม่า เส้นกันพรมแดนด้านนี้ของไทยกับพม่าจึงไม่ตรงกัน⁴⁹ ดังแผนที่ที่ 4.8 แสดงการเขียนเส้นกันพรมแดนที่ต่างกันระหว่างไทยกับพม่า

เนื่องจากไทยกับพม่ามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังนั้นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิเหนือเกาะหลาม เกาะคัน และเกาะจันก ซึ่งเป็นเพียงเกาะเล็ก ๆ และยังไม่มีการไต่สวนข้อพิพาทจากเกาะทั้งสามอย่างจริงจังจึงไม่ลุกลามใหญ่โต แต่ถ้าจะเกิดความขัดแย้งขึ้นมาในส่วนของผู้ที่ระดับท้องถิ่นเท่านั้น⁵⁰

อย่างไรก็ตามเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ทั้งไทยและพม่าต่างพยายามหาและรวบรวมหลักฐานเพื่อสิทธิอันชอบธรรมเหนือเกาะทั้งสาม แต่ในขณะนี้หลักฐานแสดงสิทธิเหนือเกาะทั้งสามที่แต่ละฝ่ายรวบรวมได้นั้น ไม่ปรากฏหลักฐานแสดงการยอมรับของอีกฝ่ายหนึ่งทั้งนี้เนื่องจากไทยและพม่าไม่มีข้อตกลงในการเขียนเส้นกันเขตแดนระหว่างประเทศร่วมกัน

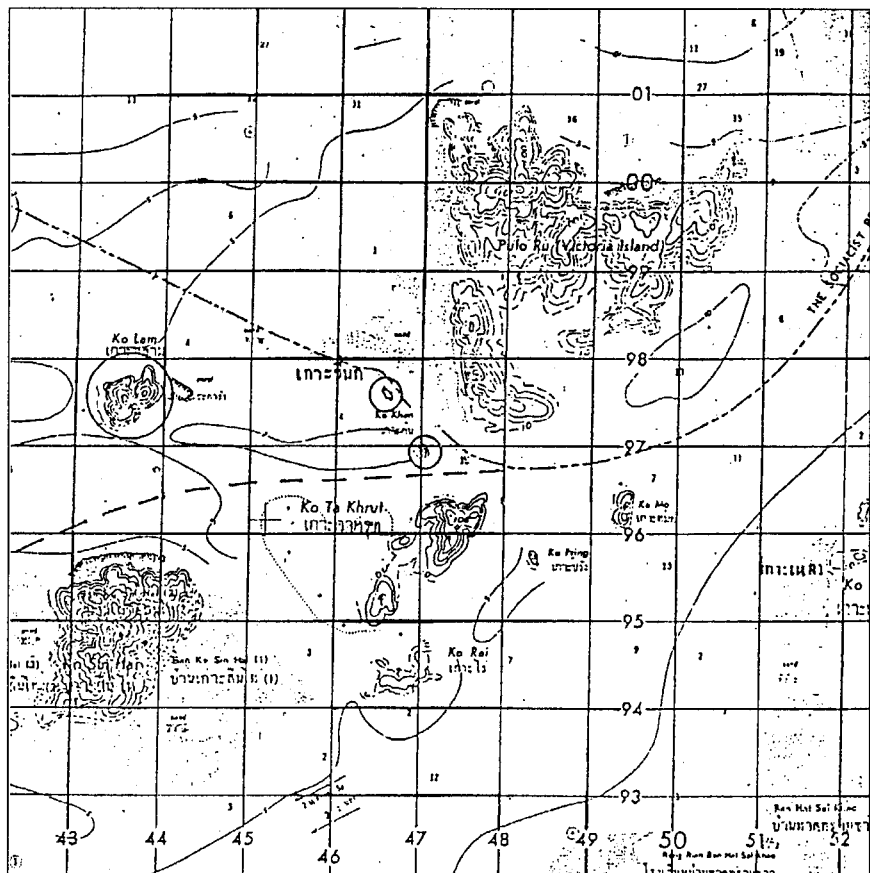
สำหรับหลักฐานที่ฝ่ายไทย ได้รวบรวมเพื่ออ้างสิทธิเหนือเกาะทั้งสาม⁵¹ ได้แก่

⁴⁹ นาวาเอกถนอม เจริญลาภ ร.น., “เอกสารประกอบการบรรยายสภาพทางภูมิศาสตร์และปัญหาเขตแดนทางทะเลของอ่าวไทยและทะเลอันดามัน.”

⁵⁰ เพิ่งอ้าง.

⁵¹ เพิ่งอ้าง.

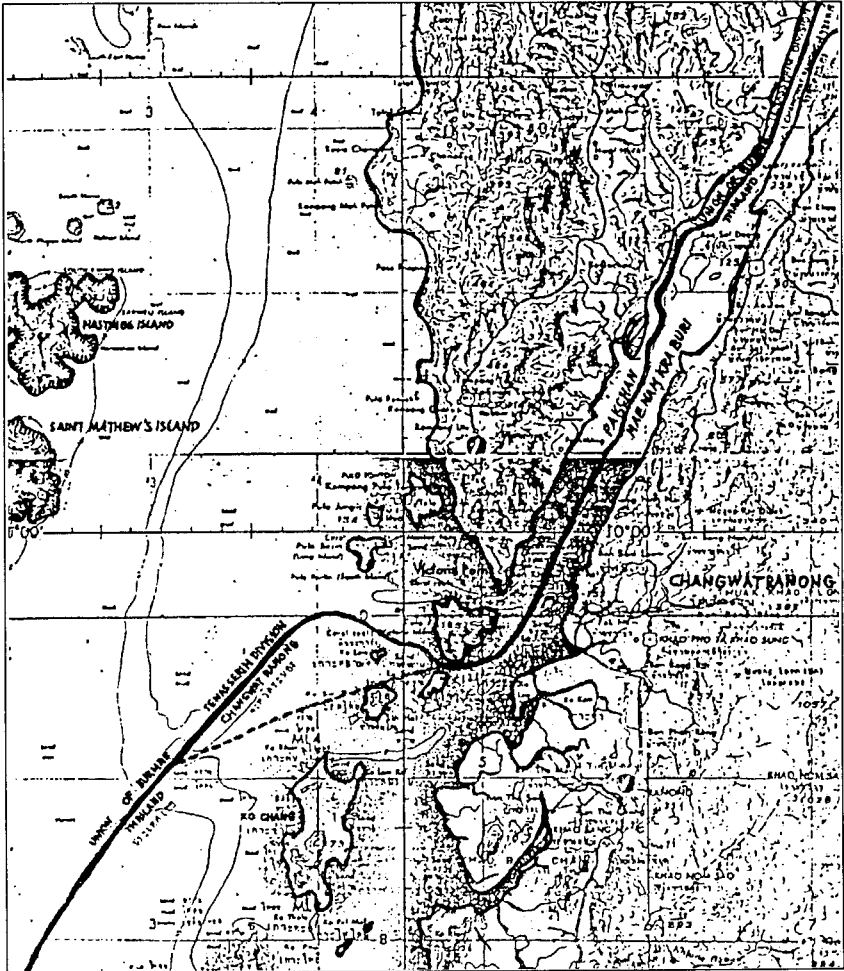
แผนที่ที่ 4.7 ที่ตั้งของเกาะหลาม เกาะคัน และเกาะจันก

ที่มา กรมแผนที่ทหาร

แผนที่ที่ 4.8 การเขียนเส้นเขตแดนทางทะเลที่ต่างกันระหว่างไทยกับพม่า

แผนที่มาตราส่วน 1/250,000 ชุด 1501 ราว NC 47-6 และ NC 47-10

- เส้นเขตแดนไทยเขียน
- - - - - เส้นเขตแดนพม่าเขียน
- (จากหลักฐานตามสนธิสัญญา)

ที่มา กรมแผนที่ทหาร

-หนังสือขุนบุรพทิศอาทร ข้าหลวงประจำจังหวัดระนอง มีถึงปลัดกระทรวงมหาดไทย เรื่องอังกฤษจะจัดเรือมาสำรวจแผนที่ทะเลในน่านน้ำพม่าติดกับไทย ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2480 สรุปความว่า เกาะหลาม เกาะคัน และเกาะจั่นก ได้ขึ้นทะเบียนเป็นของสยามตั้งแต่ปี พ.ศ.2472 แล้ว โดยขึ้นอยู่กับหมู่ 5 ตำบลปากน้ำ อำเภอเขานิเวศน์ จังหวัดระนอง

-หลักฐานการขออนุญาตจากกองทัพเรืออังกฤษ เพื่อให้ทหารเรืออังกฤษที่มาสำรวจแผนที่สามารถขึ้นเกาะบางเกาะของไทยได้ ซึ่งในรายชื่อเกาะที่กองทัพเรืออังกฤษขออนุญาตมีเกาะคันรวมอยู่ด้วย แสดงถึงการยอมรับอธิปไตยของไทยเหนือเกาะคันจากอังกฤษ

-หมุดสลักหินจารึกอักษรไทยว่า “สุริยะ” และที่ฐานของหมุดดังกล่าวมีเลข “96” ปรากฏอยู่ด้วย ซึ่งสร้างไว้บนเกาะจั่นก สามารถสันนิษฐานได้ว่าเรือรบหลวงสุริยะได้มาทำการฝึกบริเวณเกาะจั่นกในปี พ.ศ.2496 และเจ้าหน้าที่ประจำเรือรบหลวงลำดังกล่าวได้ขึ้นมาทำหมุดที่ระลึกไว้เพื่อแสดงอธิปไตยของไทยเหนือเกาะนี้

-แผนที่ชุด L708 มาตรฐาน 1/50,000 ระบุหมายเลข 4640/1 และ 4740/4 แสดงพรมแดนตอนนี้โดยกันเอาเกาะทั้ง 3 ไว้ในอาณาเขตไทย

-แผนที่เดินเรือหมายเลข 331 ของไทย แสดงว่าเกาะทั้ง 3 เป็นของไทย

-หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 23547/81 ลงวันที่ 28 มกราคม 2481 กล่าวถึงบัญชีรายชื่อเกาะต่าง ๆ ในจังหวัดระนอง ซึ่งได้มีการระบุไว้ว่าเกาะทั้ง 3 เป็นของไทย

ส่วนทางฝ่ายพม่าได้รวบรวมหลักฐาน เพื่อใช้อ้างสิทธิเหนือเกาะทั้ง 3
ดังนี้⁵²

⁵² เพิ่งอ้าง.

-แผนที่พม่ามาตราส่วน 1 นิ้วต่อ 1 ไมล์ ระวังเมอร์กุย หมายเลข 76K/9 สํารวจโดย พันเอก ซี.เอส.ดี.ไรเดอร์ พนักงานสํารวจแห่งอินเดีย พิมพ์ครั้งแรกที่อินเดีย เมื่อปี พ.ศ.2466 ในแผนที่ฉบับนี้ระบุว่เกาะทั้งสาม อยู่ในพม่า

-แผนที่เดินเรือของอังกฤษมาตราส่วน 1 ต่อ 200,000 ระวังเกาะ เซนต์ แมทธิว ถึงเกาะลิมิตัน สํารวจโดย นาวาเอก แอแอล แจ็คสัน แห่งหน่วยสมุทรศาสตร์ประจำอินเดีย ระบุว่เกาะทั้งสามนี้อยู่ในเขตพม่าเช่นเดียวกับพันเอกไรเดอร์

-แผนที่เดินเรืออังกฤษหมายเลข 830 และ 3052 แสดงว่เกาะทั้งสามเป็นของพม่า

-ในปัจจุบันหากมีเรือประมงไทยเข้าไปจับปลาในบริเวณเกาะดังกล่าว จะถูกเจ้าหน้าที่พม่าจับกุมทันที อันถือว่เป็นการแสดงสิทธิการครอบครอง เกาะทั้งสาม

จากการที่พม่ามีหลักฐานอ้างสิทธิเหนือเกาะทั้งสามเช่นเดียวกัน ไทย จึงจำเป็นต้องสืบหาและรวบรวมหลักฐานอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเจรจาต่อไป

2. ปัญหาเขตแดนไทยที่ด้านเจดีย์ 3 องค์

ด้านเจดีย์ 3 องค์ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เส้นเขตแดนที่บริเวณนี้กำหนดไว้โดยอนุสัญญาระหว่างกษัตริย์สยามกับข้าหลวงใหญ่แห่งอินเดียซึ่งเป็นตัวแทนของประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2411 (ดูภาคผนวก) และได้จัดทำแผนที่และบัญชีที่หมายเขตแดนแนบท้ายอนุสัญญา ดังกล่าวไว้ด้วย

แผนที่ที่ 4.9 บัญชีที่หมายเขตแดนแนบท้ายอนุสัญญา 8 กุมภาพันธ์ 2411

Isbular Statement of Boundary Marks attached to the Convention
between
the Kingdom of Siam and the Governor-General of India,
defining the Boundary of the Mainland
between
the Kingdom of Siam and Province of Tenasserim,
Signed at Bangkok, February 8, 1865

Boundary Marks	Geographical Position		Contiguous Districts		Rivers rising on both sides		Descriptive Remark	
	Lat N.	Long E.	British	Siamese	Tenasserim	Siam		
Cairns on the	15 22 42	98 37 10	Attaran	Thee the wat:	Crossing the "Pantoonan" range and the Maygathat Valley	
Main watershed.....	15 20 0	98 35 4	Ditto	Phra thoo wan Thee tha wat	Pha be sa	Krata	Along the main watershed	The "Maygathat" receives the streams on the Tenasserim side. The "Koo Yay and "Endeing toung Khyoung" fall into the
Ditto.....	15 22 47	98 31 30	Ditto	Phra thoo wan	Tee ko tha Teemay oung	Koo-yay Eadeing toung Khyoung	Ditto	"Tharawa," a confluent of the "Thoung Kalay," which receives direct the "Byata-ma-leing" and "Sakaywau"
Krondo-toung.....	15 20 50	98 27 30	Ditto	Ditto	Kron wa galay	Bye-to maleing	Ditto	
"Phaya Thou Soo" Toung.....	15 18 13	98 25 55	Ditto	Ditto	Kron wa galay	Sakay-wau	Ditto	
"Three Pagodas".....	15 18 0/1	98 25 29	Ditto	Ditto	"	"	Ditto	These are three large heaps of stones about 8 feet high, some 20 feet apart in one line, bearing 20 north-east, The stones are irregular blocks found near the spot at the base of the lime-stone ridge called "Phya thou soo toung"
"Kwee waw" Toung.	15 16 0	98 22 30	Ditto	Ditto	Head affluents of the "Krontau"	Kayat tweng kg and east branch of the "Khan Karau"	Ditto	The "Krontau" falls into the "Lamee" branch of the Attaran Rive

จากบัญชีที่หมายเขตแดน ดังแผนที่ที่ 4.9 ได้กำหนดจุดทั้งหมดไว้ 48 จุดในส่วนเส้นเขตแดนบริเวณด้านเจดีย์ 3 องค์ โดยระบุไว้ว่า เส้นเขตแดน จะลากผ่านเขาพญาชูสูงมายังด้านเจดีย์สามองค์ โดยไปตามสันปันน้ำใหญ่ และจากด้านเจดีย์สามองค์มายังเขากว้าวอสูง โดยยึดแนวของสันปันน้ำใหญ่ เช่นเดียวกัน

ในปี พ.ศ.2436 ได้มีการตรวจสอบแนวพรมแดนร่วมกันระหว่าง เจ้าหน้าที่สยามและอังกฤษ จึงได้พบว่าเจดีย์ทั้ง 3 องค์นั้นไม่ได้อยู่บน สันปันน้ำ เมื่อนำบัญชีที่หมายเขตแดนที่แนบท้ายอนุสัญญาฯ มาพิจารณา และตีความ ทางฝ่ายอังกฤษจึงได้ร่างแผนผัง Sketch B เสนอให้ทางฝ่าย ไทยพิจารณา โดยแผนผังที่อังกฤษเสนอนั้นได้ลากเส้นตรงจากยอดเขา พญาชูสูงไปยังเจดีย์องค์กลาง จากนั้นก็ลากเส้นตรงจากเจดีย์องค์กลางกลับ มายังยอดเขาพญาชูสูงอีกครั้งหนึ่ง และจากนั้นเส้นพรมแดนก็ลากไปตาม สันปันน้ำ การที่ฝ่ายอังกฤษไม่ได้ลากเส้นตรงจากเจดีย์องค์กลางมายังจุดเขา กว้าวอสูง ตามที่ได้ระบุไว้ในบัญชีที่หมายเขตแดนแนบท้ายอนุสัญญา แต่กลับ ลากเส้นย้อนมายังจุดเขาพญาชูสูงอีกนั้น เป็นเพราะว่าอังกฤษไม่สามารถหา จุดเขากว้าวอสูงได้⁵³

อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏว่าฝ่ายไทยให้การรับรองแผนผัง Sketch B ของอังกฤษ และยังไม่มียุทธศาสตร์ใด ๆ แสดงว่าทั้ง 2 ฝ่ายได้ประชุมร่วมกัน เกี่ยวกับปัญหาเส้นเขตแดนในบริเวณดังกล่าวอีกเลย⁵⁴

ในปัจจุบันเส้นเขตแดนในบริเวณนี้ ทางฝ่ายพม่าได้ยึดถือตามแผนผัง Sketch B ของอังกฤษ กล่าวคือ พม่าได้จัดทำแผนที่มาตราส่วน 1 นิ้ว

⁵³ พันเอกพอนด์ ทิมเจริญ, “ปัญหาเขตแดนไทย-พม่าบริเวณเจดีย์ 3 องค์,” 12 มีนาคม 2533. (อัคราเนนา)

⁵⁴ เฟ็งอ้าง.

ต่อ 2 ไมล์ ขึ้นในปี พ.ศ.2472 โดยยึดถือจุดและรายละเอียดต่าง ๆ รวมทั้งเส้นเขตแดนตามแผนผัง Sketch B ของอังกฤษ และแผนที่ฉบับที่พิมพ์ขึ้นในปี พ.ศ.2472 ดังกล่าวนั้น พม่ายังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน⁵⁵

ส่วนไทยนั้นได้จัดทำแผนที่ 1 ต่อ 50,000 ซึ่งกรมแผนที่ทหารเป็นผู้จัดทำขึ้น โดยมีรายละเอียดของเส้นเขตแดนในบริเวณนี้ต่างจากฝ่ายพม่าเล็กน้อย กล่าวคือ ไทยได้ลากเส้นเขตแดนจากเขาพญาชูสูงมายังเจดีย์ทั้ง 3 องค์ และกลับไปยังยอดเขาพญาชูสูงอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะฝ่ายไทยเองก็ยังไม่หาจุดกิโลทงไม่พบเช่นกัน ทว่าการลากเส้นของไทยไม่ได้ลากตรงไปยังเจดีย์องค์กลางตามที่อังกฤษได้ทำไว้ในแผนผัง Sketch B แต่ไทยได้ลากเส้นเขตแดนอ้อมองค์เจดีย์ทั้ง 3 องค์ไว้⁵⁶ ดังแผนที่ที่ 4.10 ซึ่งแสดงการลากเส้นเขตแดนที่แตกต่างกันระหว่างไทยกับพม่า

การที่แผนที่ต่อท้ายอนุสัญญาไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจน เป็นเหตุให้หาจุดสำคัญที่ระบุไว้ในบัญชีที่หมายเขตแดนแนวทำอนุสัญญาไม่พบนั้น ส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเส้นกันเขตแดนในบริเวณนี้ขึ้นมาในปัจจุบัน เพราะทั้งไทยและพม่าต่างก็อ้างสิทธิเหนือดินแดนบริเวณนี้ โดยยึดถือแผนที่ของตนเองเป็นหลัก

ทางพม่าได้แสดงอธิปไตยเหนือดินแดนที่มีปัญหาหลายครั้ง⁵⁷ เช่น

-ในปี พ.ศ.2527 พม่าได้ส่งกำลังเข้ากวาดล้างกองกำลังกะเหรี่ยงและมอญตามแนวชายแดนไทย-พม่าบริเวณด่านเจดีย์ 3 องค์ และได้เลยเข้ามาเผาบ้านเรือนของราษฎรชาวกะเหรี่ยงและมอญ ประมาณ 20 หลังคาเรือน

⁵⁵ เพิ่งอ้าง.

⁵⁶ เพิ่งอ้าง.

⁵⁷ เพิ่งอ้าง.

ที่อพยพเข้ามาพักพิงอยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งหากยึดหลักตามแผนที่ของฝ่ายไทย ถือว่าราษฎรชาวคะเหรียงและมอญเหล่านั้นเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนไทย แต่พม่าได้นำกำลังเข้ามายึดพื้นที่ในบริเวณนี้ไว้ และก่อนกลับออกไป พม่าได้อ้างสิทธิเหนือพื้นที่ดังกล่าว

-ต่อมาในระหว่างวันที่ 17-20 มิถุนายน 2528 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของพม่าได้มีหนังสือแจ้งมายังฝ่ายไทยว่าไม่ยอมให้มีการสร้างหมู่บ้านขึ้นในบริเวณที่ยังคงมีปัญหาดังกล่าว

-ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2533 ทางกระทรวงการทหารของพม่าแถลงว่าต้องการจะเจรจากับไทยเกี่ยวกับเจดีย์ 3 องค์ ซึ่งพม่าได้อ้างสิทธิเหนือดินแดนดังกล่าว โดยนำแผนที่ที่อังกฤษได้จัดทำขึ้นในปี พ.ศ.2488 มาเป็นหลักฐาน ซึ่งในแผนที่ฉบับดังกล่าว ดินแดนส่วนนี้เป็นของพม่า

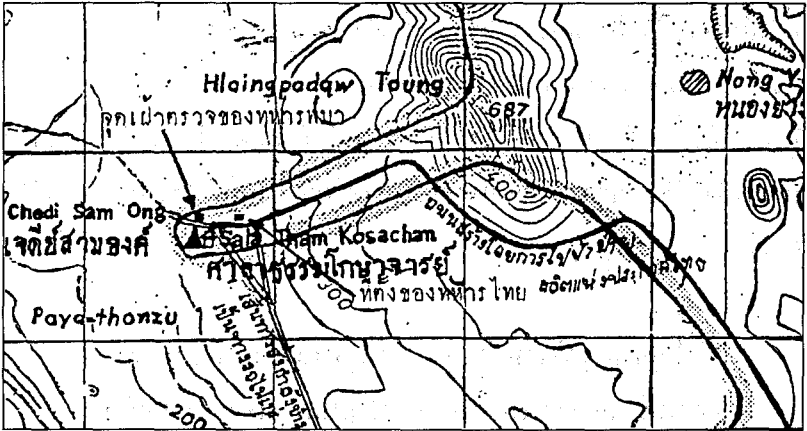
-ต่อมาเมื่อต้นเดือนมีนาคม 2533 ทหารพม่าได้ยกกำลังเข้ามาตั้งฐานอยู่ในบริเวณที่หากพิจารณาตามแผนที่ของไทยจะอยู่ในเขตไทย แต่หากพิจารณาตามแผนที่พม่าจะอยู่ในเขตพม่า ที่ตั้งของหน่วยทหารพม่าดังกล่าว อยู่ห่างจากหน่วยปฏิบัติการทหารของไทยเพียง 200 เมตรเท่านั้น อย่างไรก็ตามในปลายเดือนมีนาคมปีเดียวกัน พม่าได้ถอนกำลังกลับออกไปหมด

ฝ่ายไทยเองได้แสดงอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนดังกล่าวเช่นกัน⁵⁸ ตัวอย่างเช่น

-ราษฎรที่ตั้งบ้านเรือนในบริเวณนี้ หากพิจารณาตามแผนที่ไทยจะอยู่ในเขตไทย แต่หากพิจารณาตามแผนที่พม่ามีบางส่วนเข้าไปอยู่ในเขตพม่า อย่างไรก็ตามราษฎรเหล่านี้ถือตัวและอ้างสิทธิของคนไทย

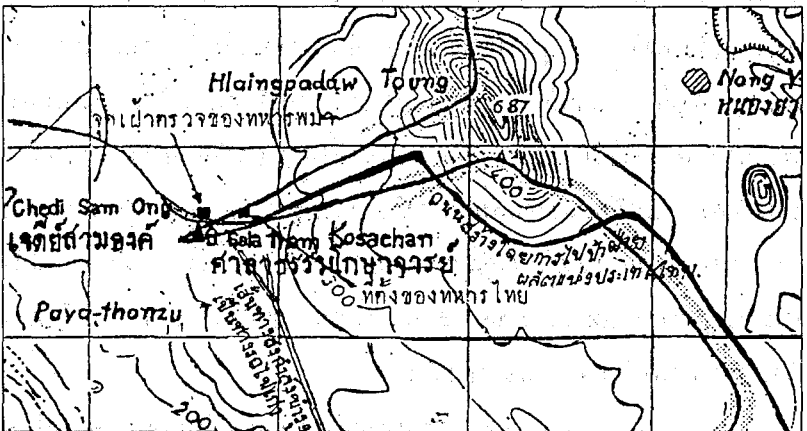
⁵⁸ เฝิงอ้าง.

แผนที่ที่ 4.10 การเขียนเส้นเขตแดนบริเวณด้านเจดีย์ 3 องค์
ที่ต่างกันระหว่างไทยกับพม่า

▲ เส้นเขตแดนของไทยอ้อมด้านเจดีย์ทั้ง 3 องค์

▼ เส้นเขตแดนของพม่าอ้อมเจดีย์องค์เดียว

-เมื่อใดที่ทหารพม่าเข้ามาอยู่ในดินแดนซึ่งเป็นอาณาเขตของไทยตามแผนที่ที่ทางฝ่ายไทยจัดทำขึ้นนั้น จะถือว่าพม่าทำการรุกล้ำดินแดนไทยและจะทำการประท้วงไปยังรัฐบาลพม่าทันที เช่น การที่พม่ายกกำลังเข้ามาตั้งฐานที่มั่นในไทยเมื่อเดือนมีนาคม 2533 ฝ่ายไทยได้ทำการประท้วงทันที

-ในเดือนเมษายน 2533 กองพลทหารราบที่ 9 ของไทยนำกำลังไปฝึกในพื้นที่บ้านเจดีย์ 3 องค์ และได้กระจายกำลังฝึกเต็มพื้นที่ในสวนที่ยังคงมีปัญหา โดยใช้แผนที่ของไทยเป็นหลัก ในการฝึกครั้งนี้ได้นำกระสุนจริงมาใช้ในการฝึกด้วย

3. ปัญหาการสร้างหลักรอ และปัญหาเกาะกลางลำน้ำเมย

ปัญหาเรื่องการสร้างหลักรอ และปัญหาการเกิดเกาะกลางลำน้ำเมย ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างไทยกับพม่าในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตากนั้น เป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องกัน กล่าวคือ เส้นกั้นพรมแดนในช่วงอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้กำหนดไว้โดยอนุสัญญาระหว่างกษัตริย์สยามกับข้าหลวงใหญ่แห่งอินเดีย ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2411 เช่นเดียวกับเส้นกั้นพรมแดนในส่วนอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ในอนุสัญญาฉบับดังกล่าวได้ระบุถึงเส้นกั้นพรมแดนตอนนีไว้ว่า “ฝ่ายเหนือเอาลำน้ำที่ไทยเรียกชื่อแม่เมย พม่าเรียกทองยงลำน้ำนั้นเป็นกลางจนสิ้นปลายน้ำถึงเขาปะวอ เขตแดนฝ่ายไทยอยู่ฝั่งตะวันออก เขตแดนอังกฤษอยู่ฝั่งตะวันตก” หมายความว่าชายฝั่งของแม่น้ำเป็นพรมแดนของแต่ละประเทศ ส่วนแม่น้ำจะเป็นของกลาง โดยไม่ได้กล่าวถึงเกาะกลางลำน้ำว่าจะเป็นของฝ่ายใด

ต่อมาราวปี พ.ศ.2500 แม่น้ำเมยในบริเวณจุดสิ้นสุดทางหลวงไทย หมายเลข 105 ได้เกิดเกาะทราย ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 50 ไร่ขึ้นกลางลำน้ำเมย เนื่องจากกระแสน้ำได้พัดพาทรายมาตกตะกอนทับถมกันในปัจจุบันเป็นเวลานาน

จนในที่สุดก็กลายเป็นเกาะขึ้นมากลางแม่น้ำ เกาะทรายดังกล่าวจะถูกน้ำท่วม มิติในช่วงฤดูน้ำหลาก พอถึงฤดูแล้งปริมาณน้ำในลำแม่น้ำเมยลดลง จึงจะเห็น เกาะทรายอยู่กลางแม่น้ำก่อนไปทางฝั่งพม่า ส่วนระหว่างฝั่งไทยกับเกาะทรายนั้นจะมีร่องน้ำของแม่น้ำเมยไหลกัน⁵⁹

ในปี พ.ศ.2523 กระแสน้ำได้เปลี่ยนทางเดินไปชิดกับฝั่งพม่า ทำให้เกาะย้ายมาอยู่ใกล้กับฝั่งไทย ดังแผนที่ที่ 4.11 กระแสน้ำในลำแม่น้ำเมยได้กัดเซาะฝั่งพม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูฝน ทำให้ตลิ่งฝั่งพม่าถูกน้ำเซาะจนพัง ในปี พ.ศ.2524 ทางกรมพม่าได้อนุมัติงบประมาณจำนวน 7 ล้านดอลลาร์เพื่อสร้างเครื่องชะลอกระแสน้ำ ไม่ให้กระแสน้ำเข้าเซาะตลิ่งโดยตรง เครื่องชะลอกระแสน้ำดังกล่าวเรียกว่า “หลักรอ” ทางกรมพม่าได้สร้างหลักรอเรียงรายตลอดแนวตลิ่งฝั่งพม่าไว้ประมาณ 20 แห่ง⁶⁰

ผลจากการสร้างหลักรอ ทำให้กระแสน้ำไหลมาชิดฝั่งไทยและกัดเซาะตลิ่งฝั่งไทยในบริเวณบ้านห้วยม่วง ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ราษฎรไทยบ้านห้วยม่วง จึงร่วมมือกันจัดหาไม้ไผ่ทำเครื่องป้องกันน้ำกัดเซาะตลิ่งพัง กันขวางไว้ 3 จุด แต่ละจุดมีความยาวประมาณ 20 เมตร ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น⁶¹

ในราวเดือนธันวาคม 2524 ทางฝ่ายพม่าได้ซ่อมแซมหลักรอที่ชำรุด และได้จัดสร้างเพิ่มขึ้นอีก 6 แห่ง ทางฝ่ายไทยได้พิจารณาเห็นว่าการสร้างหลักรอเพิ่มเติมของพมานั้นทำให้พอลถึงฤดูน้ำหลากกระแสน้ำจะไหลมาชิดฝั่งไทย และจะกัดเซาะตลิ่งฝั่งไทยพังเสียหาย อีกทั้งยังจะทำให้เกาะกลับไป

⁵⁹ ขจัดภัย นุสรณ์พัฒน์, “เอกสารประกอบคำบรรยายปัญหาชายแดนของไทย,” 10 พฤศจิกายน 2536. (อัดสำเนา)

⁶⁰ เพิ่งอ้าง.

⁶¹ เพิ่งอ้าง.

ชิดฝั่งพม่า ในเดือนเมษายน 2525 ทางอำเภอแม่สอด ได้เสนอรายงานของงบประมาณสร้างหลักรอไปยังจังหวัดตาก ฝ่ายไทยจึงได้จัดสร้างหลักรอขึ้น ซึ่งเป็นเหตุให้ฝ่ายพม่าไม่พอใจ ดังนั้นในวันที่ 16 ของเดือนเดียวกันนั้น ทหารพม่านอกเครื่องแบบจำนวน 12 คน จากกองพันที่ 97 ซึ่งมีฐานที่ตั้งอยู่ที่อำเภอเมียวดี ได้ข้ามลำน้ำเมยมายังฝั่งไทย และยิงปืนจับไล่คนงานไทยที่กำลังก่อสร้างหลักรออยู่ แล้วรื้อถอนหลักรอที่อยู่ในระหว่างการก่อสร้างก่อนข้ามลำน้ำเมยกลับไป ซึ่งฝ่ายไทยได้ทำหนังสือประท้วงไปยังรัฐบาลพม่าทันที แต่ไม่ได้รับการตอบรับใด ๆ จากทางฝ่ายพม่า⁶²

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้ว่าราชการจังหวัดตาก จึงได้เดินทางไปตรวจบริเวณที่เกิดเหตุ และได้อนุมัติงบประมาณก่อสร้างหลักรอที่มั่นคงขึ้น ดังนั้นการก่อสร้างหลักรอได้เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2525⁶³

ในวันที่ 1 ธันวาคม ปีเดียวกัน ทางพม่าได้ส่งเจ้าหน้าที่ข้ามมายังฝั่งไทยเพื่อขอให้ไทยระงับการก่อสร้างหลักรอดังกล่าวไว้ก่อน เนื่องจากจะทำให้ความขัดแย้งไม่สามารถหาทางยุติลงได้ และปัญหาเรื่องสิทธิครอบครองเหนือเกาะทรายดังกล่าวก็ยังไม่สามารถจะสรุปได้ว่าจะเป็นของฝ่ายใด ทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยได้รับว่าจะนำข้อเสนอดังกล่าวรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการก่อสร้างหลักรอไม่สามารถหยุดได้⁶⁴

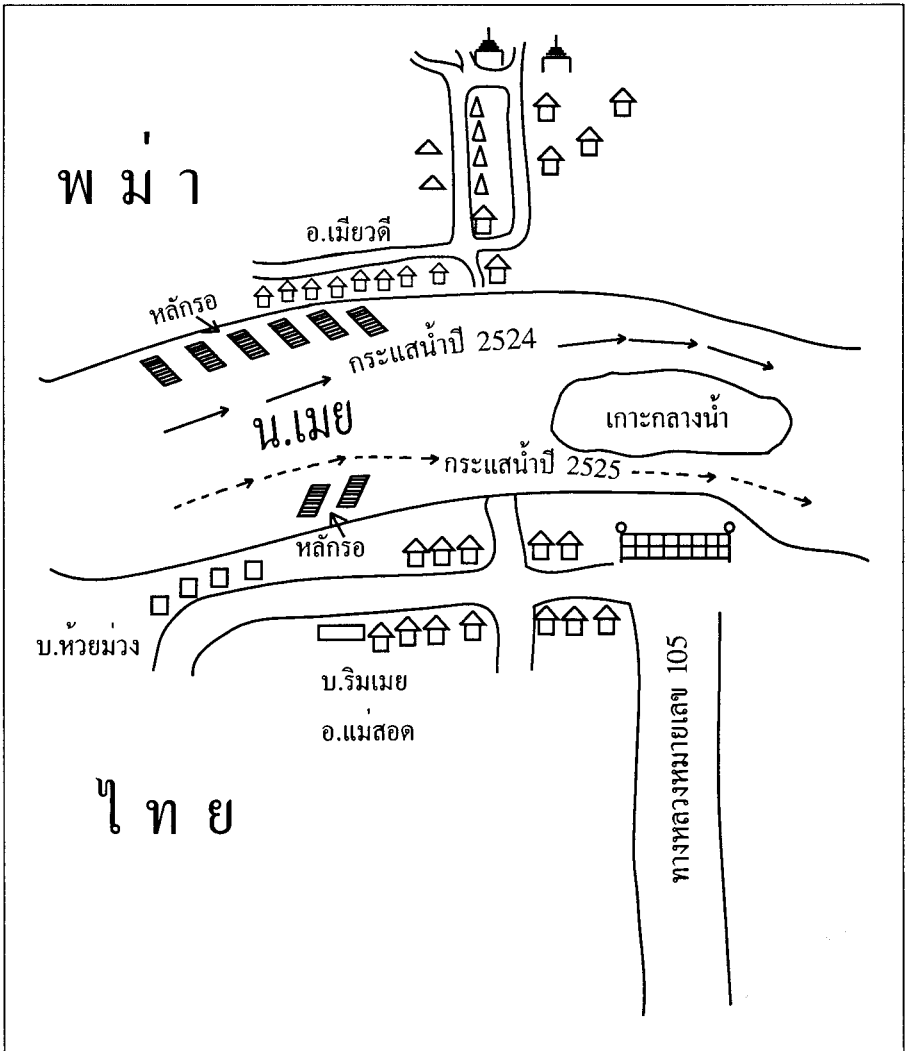
ทางฝ่ายพม่าไม่พอใจในคำตอบของไทย ราษฎรพม่าจำนวนประมาณ 70 คน มีท่อนไม้เป็นอาวุธ ได้ข้ามลำน้ำเมยมายังฝั่งไทยในวันเดียวกันนั้น

⁶² เฟิงอ้าง.

⁶³ เฟิงอ้าง.

⁶⁴ เฟิงอ้าง.

แผนที่ที่ 4.11 แผนที่สังเขปแสดงปัญหาหลักทรอและเกาะกลางลำน้ำเมย

และได้ใช้ท่อนไม้ที่นำติดตัวมาด้วยเป็นอาวุธขับไล่คนงานไทยที่กำลังก่อสร้าง
หลักรออยู่⁶⁵

ความก้าวร้าวของพม่าครั้งนี้ ทำให้ปัญหาเริ่มรุนแรงขึ้น ฝ่ายไทยได้ทำ
การประท้วงไปยังพม่า แต่ทางพม่าได้กล่าวแต่เพียงว่าเป็นเรื่องของราษฎรที่มี
ความไม่พอใจกันเอง เจ้าหน้าที่ของพม่าไม่ได้เข้าไปมีส่วนรู้เห็นแต่ประการใด
ทางฝ่ายไทยจึงได้โต้ตอบด้วยการปิดด่านเข้า-ออกแม่สอด-เมียวดี เป็นเวลา 2
วัน ยังผลให้ราษฎรพม่าต้องประสบกับความเดือดร้อนไม่สามารถข้ามมาซื้อ
สินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคจากฝั่งไทยได้ และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้คน
งานไทยที่กำลังดำเนินการก่อสร้างหลักรอต้องได้รับอันตรายจากฝ่ายพม่า ทาง
จังหวัดตากจึงได้ส่งเจ้าหน้าที่อาสาสมัครจำนวน 50 นาย มาให้การคุ้มครอง
และดูแลจนการก่อสร้างหลักรอจำนวน 17 แห่งเสร็จสมบูรณ์ ดังนั้นกระแสน้ำ
ในลำน้ำเมยจึงยังคงไหลชนิดฝั่งพม่า และเกาะทรายก็ยังคงชนิดฝั่งไทยอยู่เช่น
เดิม⁶⁶

อย่างไรก็ตาม พม่าได้พยายามอ้างสิทธิเหนือเกาะทรายนี้ กล่าวคือ
ในวันที่ 6 มีนาคม 2526 พม่าได้ยื่นบันทึกช่วยจำอ้างกรรมสิทธิเหนือเกาะ
ดังกล่าว โดยมีใจความสรุปว่า ฝ่ายไทยได้เป็นผู้สร้างหลักรอขึ้นเชื่อมกับเกาะ
ทราย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเบี่ยงเบนทิศทางการไหลของกระแสน้ำในแม่น้ำให้
ชิดไปยังฝั่งพม่า และทำให้เกาะเลื่อนเข้ามาติดกับฝั่งไทย⁶⁷

ทางฝ่ายไทยได้โต้ตอบไปว่า ทางฝ่ายไทยเองได้มีการติดต่อกับพม่า
อย่างเป็นทางการเพื่อให้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมขึ้นมาเจรจาเกี่ยวกับปัญหา
ดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา แต่กลับไม่ได้รับการตอบสนองแต่อย่างใดจากฝ่ายพม่า⁶⁸

⁶⁵ เฟ็งอ้าง.

⁶⁶ เฟ็งอ้าง.

⁶⁷ เฟ็งอ้าง.

⁶⁸ เฟ็งอ้าง.

สำหรับฝ่ายไทยเองนั้น นับแต่ปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ได้มีราษฎรไทยอพยพเข้าไปทำการเกษตรอยู่บนเกาะเป็นจำนวนมาก โดยที่ทางพม่าเองไม่ได้มีการจัดขวางห้ามปราม ต่อมาในวันที่ 16 ตุลาคม 2532 คณะข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนชาวอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้ร่วมกันจัดสร้างเสาธงขนาดใหญ่มีความสูง 40 เมตร ไว้บนเกาะทรายดังกล่าว อันเป็นการแสดงอธิปไตยเหนือเกาะนี้ ซึ่งทางพม่าก็ไม่ได้มีการประท้วงแต่อย่างใด⁶⁹

ทางกรมสนธิสัญญา กระทรวงการต่างประเทศ ได้เคยหยิบยกปัญหานี้ขึ้นมาพิจารณาเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2530 โดยได้ข้อสรุปว่า หากหาดทรายซึ่งหมายถึงเกาะดังกล่าวเลื่อนเข้าชิดติดกับฝั่งไทยจนกลายเป็นพื้นเดียวกันแล้ว โดยไม่มีกระแสน้ำไหลผ่านกันขวางเหมือนเดิม ก็สามารถถือเป็นลักษณะเดียวกันกับการงอกของพื้นที่ริมฝั่งดังนั้นกรรมสิทธิเหนือพื้นที่นี้จึงน่าจะเป็นของไทย⁷⁰

4. ปัญหาดอยกลาง

ดอยกลางเป็นชื่อของยอดเขาลูกหนึ่ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาแดนลาว อยู่ในเขตอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ทางกรมแผนที่ทหารได้ดำเนินการจัดทำแผนที่ในบริเวณนี้เมื่อปี พ.ศ.2505 โดยใช้แนวสันปันน้ำบนดอยกลางเป็นเส้นกั้นเขตแดน ทำให้มีหมู่บ้านไทยบางแห่งต้องตกอยู่ในเขตของพม่า และถูกทหารพม่าจัดเก็บภาษีพืชผลและการค้าจากราษฎรในหมู่บ้านดังกล่าวอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ ทำให้ราษฎรไทยต้องประสบกับความเดือดร้อน⁷¹

⁶⁹ เฟิงอ้าง.

⁷⁰ เฟิงอ้าง.

⁷¹ สมบูรณ์ เส็งยมบุตร, "ปัญหาเขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน," จิตวิทยาความมั่นคง, หน้า 289.

ดังนั้นในปี พ.ศ.2512 ทางราชการไทยโดยมีกองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้รับผิดชอบ ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปสำรวจบริเวณพื้นที่ดังกล่าว พบว่าการที่เส้นกั้นพรมแดนไม่ชัดเจน ทำให้หมู่บ้านบางต้นร่องถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยทางส่วนเหนือจะอยู่ในเขตพม่าและทางส่วนใต้จะอยู่ในเขตไทย สำหรับหมู่บ้านคอยกลางอยู่ในเขตพม่าทั้งหมด แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้ว ชาวหมู่บ้านคอยกลางเป็นคนไทยทั้งสิ้น โดยขึ้นทะเบียนราษฎรเป็นราษฎรหมู่ที่ 7 ตำบลแม่ฮ้อย อำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่⁷²

กรมสนธิสัญญา กระทรวงการต่างประเทศ จึงได้ทำการตรวจสอบหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับเขตแดนในตอนนี้ พบหลักฐานในสารตราพระราชสีห์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีถึงข้าหลวงใหญ่รักษาเมืองลาวเฉียง และศุภอักษรถึงพระเจ้าเมืองเชียงใหม่ ว่าด้วยเรื่องเขตแดนลงวันที่ 27 ตุลาคม ร.ศ.111 (2435) ได้กำหนดแนวพระราชอาณาเขตที่จะมีการปักปันกับอังกฤษไว้ทางด้านทิศตะวันออกของเมืองหางจนถึงปากน้ำรวกที่บรรจบกับแม่น้ำโขง โดยให้ทอดไปตามสันปันน้ำบนคอยห้วยฮะ มิไซไปตามสันคอยกลาง⁷³

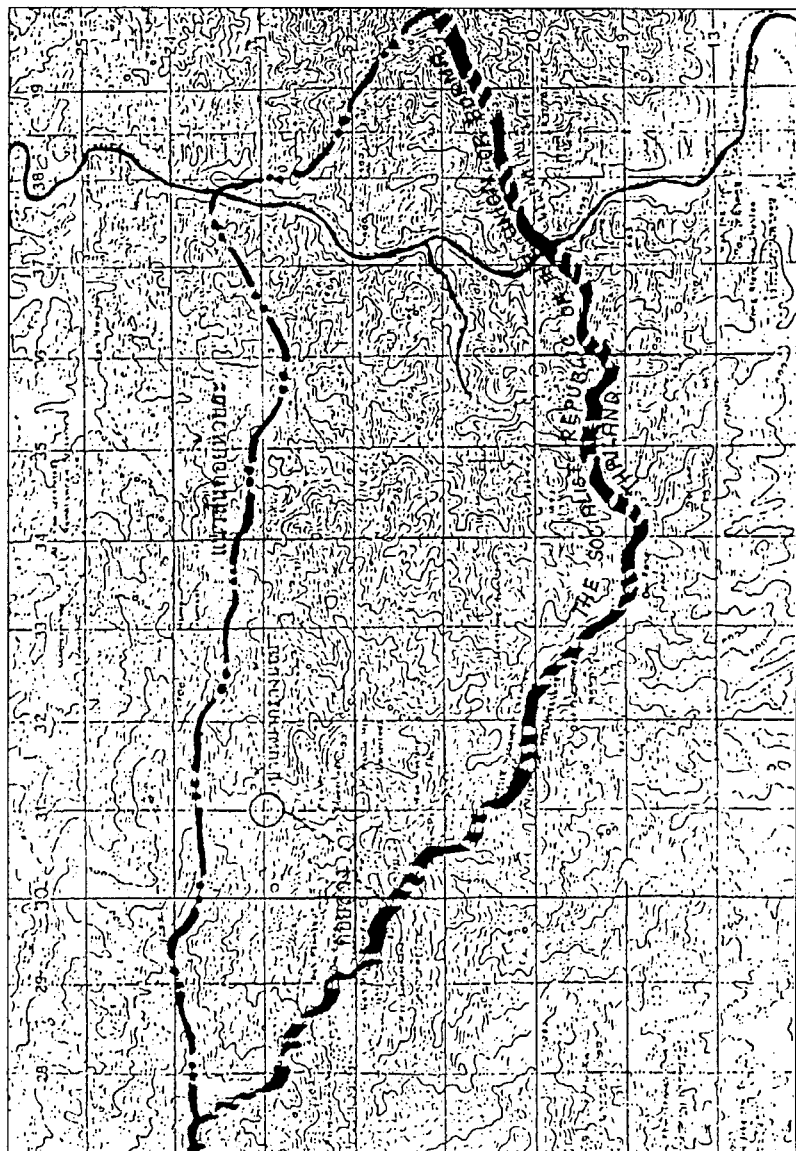
หลังจากการปักปันเขตแดนในครั้งนั้นแล้ว ได้มีการจัดทำแผนที่ไว้ 2 ชุด เรียกว่าแผนที่ Burma-Siam Demarcation Survey ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2437 ลงนามโดยผู้แทนแห่งพระเจ้ากรุงสยาม และพระนางเจ้าแห่งอังกฤษ และแต่ละฝ่ายได้ถือไว้คนละชุด พร้อมกันนั้นได้มีการทำปฏิญญารับรองแผนที่ดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้แทนทั้งสองฝ่ายได้ลงนามและประทับตราไว้เป็นหลักฐาน⁷⁴

⁷² เฟ็งอ้าง.

⁷³ เฟ็งอ้าง.

⁷⁴ เฟ็งอ้าง.

แผนที่ที่ 4.12 แผนที่แสดงเส้นแบ่งเขตแดนบริเวณตอนกลาง

กล่าวได้ว่าเส้นเขตแดนไทย-พม่าบริเวณนี้ที่ปรากฏในแผนที่ฉบับปัจจุบันไม่ได้ทอดไปบนสันคอยห้วยชะ ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่กลับทอดไปบนสันของคอยกลาง ซึ่งอยู่ต่ำกว่าคอยห้วยชะลงมาประมาณ 70 เมตร⁷⁵ ดังแผนที่ที่ 4.12

5. ปัญหาแม่น้ำสายและแม่น้ำรวก*

เส้นกั้นพรมแดนตอนเหนือสุดระหว่างไทยกับพม่าได้ถูกกำหนดให้ใช้แม่น้ำสายและแม่น้ำรวกเป็นเส้นกั้นเขตแดน โดยปฏิญญาระหว่างไทยกับอังกฤษลงวันที่ 17 ตุลาคม 2437 ซึ่งกระทำกันขึ้น ณ กรุงเทพฯ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากแม่น้ำสายและแม่น้ำรวกเป็นเพียงลำน้ำสายเล็ก ๆ ในปฏิญญาจึงไม่ได้ระบุไว้ว่าให้ใช้ส่วนไหนของแม่น้ำ คงถือลำน้ำทั้งสายเป็นเส้นกั้นเขตแดนและใช้ประโยชน์ร่วมกัน⁷⁶

เนื่องจากพื้นที่ที่แม่น้ำทั้ง 2 ไหลผ่านมีลักษณะเป็นดินตะกอน ร่วนซุย ง่ายต่อการกัดเซาะของน้ำ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเดินของแม่น้ำทั้ง 2 สายทีละเล็กละน้อย จนกระทั่งในปี พ.ศ.2474 และ 2475 รัฐบาลสยามกับรัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรได้ทำหนังสือแลกเปลี่ยนระหว่างกัน โดยให้ยึดถือร่องน้ำลึกของแม่น้ำสายเป็นเส้นกั้นพรมแดนตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาโดยไม่ต้อง

⁷⁵ พลเอก สายหยุด เกิดผล, “ปัญหาความมั่นคงชายแดนไทย-พม่า ในเขตภาคเหนือของไทย,” จิตวิทยาความมั่นคง, หน้า 339.

* แม่น้ำสายและแม่น้ำรวก เป็นแม่น้ำที่มีแหล่งต้นน้ำในพม่า แม่น้ำสายมีความยาวประมาณ 11 กิโลเมตร เป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างไทยกับพม่าในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ส่วนแม่น้ำรวกมีความยาวประมาณ 33 กิโลเมตร เป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างไทยกับพม่าในเขตอำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

⁷⁶ สมบูรณ์ เสี่ยงบุตร, “ปัญหาเขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน,” จิตวิทยาความมั่นคง, หน้า 289.

คำนึงว่าต่อไปแม่น้ำสายจะเปลี่ยนทิศทางอย่างไร⁷⁷ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในเบื้องต้นของปัญหาเส้นกันเขตแดน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2484 แม่น้ำรวกได้เปลี่ยนทางเดินเข้าไปในเขตของพม่าทำให้เกิดเกาะขนาดใหญ่ขึ้น เรียกว่า “เกาะช้าง” มีเนื้อที่ประมาณ 5 ตารางกิโลเมตร (3,125 ไร่) ซึ่งอังกฤษยอมยกเกาะนี้ให้แก่ไทย และได้ทำข้อตกลงเพิ่มเติมกำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกในแม่น้ำรวกเป็นเส้นกันเขตแดนเช่นที่ได้เคยทำเพิ่มเติมไว้ในกรณีที่แม่น้ำสายเปลี่ยนแปลงทางเดินมาก่อนหน้านี้⁷⁸

จนกระทั่งในปี พ.ศ.2510 แม่น้ำสายได้เปลี่ยนทางเดินอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เกิดจากราชกรไทยได้ทำฝายกั้นน้ำขึ้น 3 แห่ง ได้แก่ ฝายเหมืองแดง ฝายเวียงหอม และฝายเหมืองงาม เพื่อนำน้ำจากฝายทั้ง 3 ดังกล่าวไปใช้ในการกสิกรรม การดำเนินการของฝายไทยเช่นนี้ ทำให้น้ำท่วมลึกเข้าไปในพื้นที่ฝั่งพม่าประมาณ 1,200 ไร่ ซึ่งทางฝ่ายพม่าได้พยายามป้องกันโดยจัดสร้างกำแพงดินปิดกั้นบริเวณช่องทางที่แม่น้ำไหลเข้าไป การกระทำดังกล่าวราชกรไทยไม่พอใจเพราะทำให้น้ำไหลกลับเข้ามาท่วมไร่นาของราชกรไทยเสียหาย ราชกรไทยจึงได้พากันไปรื้อกำแพงดินดังกล่าวออกเสีย ฝ่ายพม่าได้ยื่นข้ออ้างการจำเป็นต้องจัดกำลังตำรวจตระเวนชายแดนเข้าประจำในบริเวณดังกล่าวเพื่อรักษาความสงบ⁷⁹

รัฐบาลของทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายพม่าจึงได้นำปัญหาดังกล่าวขึ้นมเจรจากัน โดยที่ระหว่างการเจรจานั้นขอให้ทั้ง 2 ฝ่ายระงับการกระทำใด ๆ ก็ตามอันเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว⁸⁰

⁷⁷ เพิ่งอ้าง.

⁷⁸ เพิ่งอ้าง, หน้า 290.

⁷⁹ เพิ่งอ้าง, หน้า 291.

⁸⁰ เพิ่งอ้าง.

ในวันที่ 7-14 พฤษภาคม 2511 ได้มีการประชุมระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลพม่าเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวขึ้นเป็นครั้งแรก โดยทางผู้แทนจากรัฐบาลพม่าได้กล่าวหาว่าสาเหตุของการเปลี่ยนทางเดินของแม่น้ำสาयนั้นมาจากการกระทำของฝ่ายไทย ซึ่งทางฝ่ายไทยได้ชี้แจงว่าการกระทำดังกล่าวมิได้มีเจตนาเพื่อครอบครองดินแดนเพิ่มเติม แต่ทำเพื่อผลประโยชน์ทางการเกษตรเท่านั้น และในขณะที่เริ่มดำเนินการสร้างฝาย ทางพม่าก็ไม่ได้ทักท้วงแต่อย่างไร⁸¹

หลังจากการเจรจาในปี พ.ศ.2511 ทั้งฝ่ายไทยและพม่าไม่ได้มีการเจรจาในเรื่องดังกล่าวอีกเลยมานานถึง 14 ปี โดยในระหว่างนี้ไทยได้ทำคันดินกั้นตลอดความยาวของแม่น้ำสาय เพื่อป้องกันคลื่นพัง

จนกระทั่งในปี พ.ศ.2524 ฝ่ายพม่าได้เป็นผู้ร้องขอให้หยุดยั้งเรื่องนี้ขึ้นมาเจรจากันใหม่ โดยฝ่ายพม่าเสนอให้มีการปักปันเขตแดนแบบคงที่ในแม่น้ำสาय และให้ใช้ร่องน้ำลึกในช่วงก่อนเกิดการเปลี่ยนเส้นทางเดินของแม่น้ำเป็นแนวอาณาเขต ไทยยอมรับในเรื่องการใช้แนวเขตแดนแบบคงที่ แต่ขอให้ใช้ร่องน้ำลึกในปัจจุบันแทน⁸²

ในที่สุด เมื่อปี พ.ศ.2529 ทั้ง 2 ฝ่ายจึงได้ตกลงไปสำรวจสถานที่ร่วมกันจากการไปสำรวจในครั้งนี้ทำให้ทราบที่ไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะหาแนวแม่น้ำก่อนเหตุการณ์ในปี พ.ศ.2510 เพราะเหตุการณ์ผ่านมานาน ราษฎรไทยได้เข้าจับจองพื้นที่ดังกล่าวและใช้ทำการเกษตรจนหมดสิ้น ดังนั้นทางฝ่ายพม่าจึงจำเป็นต้องใช้ร่องน้ำลึกในปัจจุบันแทน⁸³

⁸¹ เพิ่งอ้าง.

⁸² "Steps Leading to Thai-Burma Border Accord in Principle," *The Nation* (4 February 1987) : 4-5.

⁸³ Ibid.

การเจรจาเป็นผลสำเร็จ โดยทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายพม่า ต่างมีสิทธิในการเดินเรือและใช้น้ำจากแม่น้ำทั้ง 2 ได้อย่างเป็นธรรม ไม่ว่าจะแม่น้ำดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงเส้นทางเดินอย่างไร ทั้ง 2 ฝ่ายได้จัดทำหลักอ้างอิงเขตแดน (Boundary Reference Pillar : BRP) ขึ้นบนฝั่งของตนเองเป็นคู่ขนานกันไป แต่ละคู่ได้กำกับเลขหมายของหลักให้ตรงกัน เมื่อการสำรวจปักปันเขตแดนทางภาคพื้นดินสิ้นสุดลงแล้ว คงเหลือการให้สัตยาบันในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) เท่านั้น*

ปัญหาเรื่องเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับพม่าที่ยังคงมีความคลุมเครือและไม่ชัดเจน ย่อมเกิดปัญหาระหว่างไทยกับพม่าตามมา ไม่ว่าจะเป็นการรุกล้ำอธิปไตยของแต่ละฝ่ายหรือการปฏิบัติต่อราษฎรในบริเวณดังกล่าว เป็นต้น ทั้งนี้เพราะต่างฝ่ายต่างยึดถือแผนที่คนละฉบับโดยไม่ได้มีการประสานเรื่องเส้นเขตแดนที่ตรงกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคมไม่มากก็น้อย

ความสำคัญของพม่าต่อความมั่นคงของไทย ในทัศนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย

จากปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบริเวณแนวพรมแดนไทย-พม่าซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้นนั้น ผู้มีส่วน

* พิธีแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารบันทึกความเข้าใจระหว่างไทยกับพม่าเกี่ยวกับเขตแดนคงที่ช่วงแม่น้ำสาย-แม่น้ำรวก ได้มีขึ้น ณ กระทรวงการต่างประเทศ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2535 โดยมี นายอาสา สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้แทนของรัฐบาลไทย และ อู ยุ่น สาว เอกอัครราชทูตพม่าประจำประเทศไทย เป็นผู้แทนรัฐบาลพม่า

ในการกำหนดนโยบายของไทยต่อพม่าจึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการดำเนินความสัมพันธ์กับพม่าเป็นอย่างมาก การจะใช้นโยบายกดดันพม่าในด้านต่าง ๆ ตามมติประชาคมโลกที่ค้ำนึ่งถึงแต่เพียงหลักการของสิทธิมนุษยชนเท่านั้น ย่อมเป็นไปได้ในกรณีของไทย ทั้งนี้เพราะไทยเองอยู่ในฐานะประเทศเพื่อนบ้านของพม่าที่มีพรมแดนติดต่อกันยาวที่สุด และมีช่องทางติดต่อกันระหว่าง 2 ประเทศตามแนวชายแดนมากมายถึง 76 ช่องทาง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วแต่ต้น ยังผลให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณรอยต่อของแนวพรมแดนทั้ง 2 ประเทศมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดเสมือนญาติพี่น้อง* อีกทั้งในบริเวณนี้ยังคงมีปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยตามแนวชายแดนด้านตะวันตกอีกหลายประการซึ่งรอการแก้ไขอยู่ ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ได้กลายเป็นปัญหาระหว่างประเทศไปแล้ว เช่น ปัญหาการผลิตและการค้ายาเสพติด หากจะมองว่าปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในพม่า อันมีสาเหตุมาจากกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่ต้องการแยกตัวออกเป็นรัฐอิสระจนเกิดการสู้รบบริเวณใกล้แนวพรมแดนติดประเทศไทยก็ตามที แต่มีผลทำให้ไทยต้องพลอยได้รับความเสียหายไปด้วย หรือปัญหาอื่น ๆ ที่มีอยู่ในบริเวณแนวพรมแดน ซึ่งอาจไม่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการค้าตามแนวชายแดน หรือปัญหาเส้นกันเขตแดนระหว่างประเทศก็ตาม ต่างล้วนเป็นปัญหาที่ทั้งไทยและพม่ามีส่วนเกี่ยวพัน จึงถือได้ว่าเป็นปัญหาความมั่นคงและผลประโยชน์ร่วมกัน การแก้ไขจะต้องร่วมมือกันจึงจะสำเร็จ ไทยเองมีความต้องการที่จะเร่งแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้ลุล่วงเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนด้านตะวันตก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีกับ

* ทั้งนี้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บรรดาข้าราชการและเจ้าหน้าที่หลายท่านที่ปฏิบัติงานอยู่ตามชายแดน

รัฐบาลพม่าไว้ต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ของ ร.ต.ประพาส ลิ้มปะพันธ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในหนังสือพิมพ์ Bangkok Post เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2532 ว่า

ปัญหาตามแนวพรมแดนมีหลายเรื่องที่เราตั้งไว้ไม่ได้ เมื่อเรามีโอกาสสร้างความเข้าใจกับพม่า ซึ่งอาจช่วยป้องกันการสูญเสียที่ไม่จำเป็นของราษฎรไทยที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ตามแนวชายแดน อันเป็นผลมาจากการสู้รบระหว่างกำลังของรัฐบาลพม่ากับกองกำลังชนกลุ่มน้อย เราก็ไม่ควรละทิ้งโอกาสนี้ มันจะเป็นประโยชน์มากหากการไปเยือนพม่าเป็นผลให้เราสามารถช่วยป้องกันการสูญเสียชาวบ้านไทยแม้เพียงหนึ่งชีวิต บ้านเพียงหนึ่งหลัง หรือหมู่บ้านสักแห่งที่จะต้องพบกับความเสียหายในอนาคต

และ ร.ต.ประพาส ยังได้ให้สัมภาษณ์ถึงปัญหาเรื่องเส้นกันเขตแดนไว้ว่า⁸⁴

ในเรื่องปัญหาเส้นกันพรมแดนเป็นปัญหาการสืบสิทธิจากอังกฤษ เมื่อไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกในองค์การสหประชาชาติ ไทยได้ประกาศยอมรับพันธกรณีที่มีอยู่ระหว่างประเทศ ทางกรมแผนที่ทหารได้จัดสร้างหลักเขตแดนมากำหนดแนวพรมแดนไว้คร่าว ๆ ซึ่งจริง ๆ แล้วมีการตกลงเจรจากันในภายหลัง เพื่อหาความถูกต้องและนำอนุสัญญาที่มีอยู่มาแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่

⁸⁴ สัมภาษณ์ ร.ต.ประพาส ลิ้มปะพันธ์, 30 กันยายน 2535.

ปัญหาเส้นกันพรมแดนหาครอซัวจะกลายเป็นปัญหาเรื้อรังถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ยิ่งต่อไปหากพม่าเข้มแข็งสามารถควบคุมพื้นที่ได้ทั้งประเทศ การเจรจาก็จะยิ่งยากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาเส้นเขตแดนในทะเลที่มีผลประโยชน์มหาศาล ไม่ว่าจะในเรื่องการประมง น้ำมัน และสิทธิประโยชน์สืบเนื่องไปถึงทั่วโลกได้ อย่างไรก็ตามในการเจรจาเรื่องพรมแดนก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องบนพื้นฐานของสนธิสัญญา เพราะหากพูดถึงความได้เปรียบเสียเปรียบ การเจรจาก็คงสำเร็จได้ยาก ยิ่งตอนนี้พม่าต้องการมิตรต้องการความช่วยเหลือ เราสามารถให้ได้ ก็จะมีผลช่วยให้การเจรจาประสบความสำเร็จได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

ดังนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จึงได้มีนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความมั่นคงชายแดนไทย-พม่า โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ⁸⁵ ได้แก่*

1. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับพม่าให้กระชับแน่นแฟ้นในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีเขตแดนติดต่อกัน เพื่อผลประโยชน์ทางด้านความมั่นคง
2. สนับสนุนให้พม่าเป็นเพื่อนบ้านที่ดีและมีเสถียรภาพ
3. ร่วมมือกับรัฐบาลพม่าเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งและปัญหาต่าง ๆ บนมูลฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อความร่วมมือซึ่งกันและกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิชาการ และวัฒนธรรม

⁸⁵ สัมภาษณ์, ธนพันธ์ ศรีสาคร.

* สำหรับการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายหลัก 3 ประการจะมีส่วนราชการ 6 หน่วยรับผิดชอบ คือ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และสภาความมั่นคงแห่งชาติ

บทที่ 5

ความสำคัญของพม่า

ต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทย

ในปัจจุบันไทยต้องประสบกับปัญหาในเรื่องของทรัพยากรทางธรรมชาติภายในประเทศกำลังหมดลงไปอย่างรวดเร็ว จนมีแนวโน้มว่าภายในเวลาไม่นานนี้ไทยจะต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้เนื่องมาจากขาดการวางแผนที่ดีและเหมาะสมในการนำทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่า ในขณะที่การเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมภายในประเทศทำให้ความต้องการใช้ทรัพยากรมีมากขึ้น จนทรัพยากรภายในประเทศไม่สามารถรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นนี้ได้ ดังนั้นไทยจึงมีความจำเป็นต้องมองหาแหล่งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์จากภายนอกประเทศเพื่อมาช่วยแก้ปัญหาความขาดแคลนดังกล่าว

พม่าเป็นเป้าหมายหนึ่งของไทย ทั้งนี้เพราะทรัพยากรภายในพม่ายังคงความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ แร่ธาตุ น้ำมัน ฯลฯ และพม่าเองยังไม่สามารถนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เป็นเพราะปัญหาภายในพม่าเองไม่ว่าจะเป็นปัญหาชนกลุ่มน้อยหรือการนำนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมาใช้อย่างเคร่งครัด จนเป็นผลให้พม่ามีเทคโนโลยีและวิทยาการที่ล้าหลังกว่าประเทศอื่น ๆ อยู่มาก และต้องประสบกับการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรในสาขาต่าง ๆ ที่สำคัญคือการขาดแคลนเงินทุน ยิ่งไปกว่านั้นยังส่งผลให้พม่าพบกับความขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภคขั้นพื้นฐานอย่างมาก พม่ามีความต้องการนำเข้าสินค้าดังกล่าว

มากเป็นอันดับ 3 ของบรรดาสินค้าเข้าทั้งหมด จึงถือได้ว่าตลาดในพม่าเป็นตลาดขนาดใหญ่สำหรับสินค้าอุปโภคบริโภคทีเดียว¹ ดังนั้นความสำคัญของพม่าในสายตาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ จึงไม่ใช่เป็นแค่เพียงแหล่งสนับสนุนทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์เท่านั้น แต่เป็นตลาดรองรับสินค้าต่าง ๆ ในภาคอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัวขึ้นด้วย ประกอบกับการเป็นเพื่อนบ้านที่มีแนวพรมแดนติดต่อกันเป็นระยะทางยาวกว่า 2,000 กิโลเมตร ยิ่งทำให้พม่าเป็นประเทศที่ไทยให้ความสนใจอย่างมาก เพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งระหว่างประเทศมากเท่ากับประเทศที่อยู่ไกลออกไป จึงมีส่วนช่วยลดต้นทุนในการผลิตลงได้มาก อีกทั้งยังสะดวกและรวดเร็วทันความต้องการ

ในประเด็นเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทยนี้ จะพิจารณาถึงความต้องการแสวงหาตลาดการค้า และการลงทุน เพื่อเป็นแหล่งระบายผลผลิตที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และพิจารณาถึงความต้องการด้านทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้ภายในประเทศอันจะมาทดแทนกับทรัพยากรที่กำลังหมดลงของไทย โดยจะนำเรื่องของประมงและป่าไม้มาพิจารณา ซึ่งการศึกษาในประเด็นเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจว่าทำไมผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยต่อพม่าจึงต้องการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับพม่าไว้ต่อไป ทั้ง ๆ ที่ทราบว่าเป็นการขัดกับมติของประชาคมโลกที่ต้องการให้ใช้มาตรการโดดเดี่ยวพม่า

¹ “เงื่อนไขการลงทุนของต่างชาติในพม่า,” สยามจดหมายเหตุ 14 (17-23 มีนาคม 2532) : 326.

การแสวงหาตลาดการค้าและการลงทุน

ในช่วงที่ไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (ระหว่างปี พ.ศ.2525-2529) จนถึงแผนพัฒนาฉบับที่ 6 (ระหว่างปี พ.ศ.2530-2534) ทำให้มีการลงทุนจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างมาก ในแผนพัฒนาดังกล่าวได้ให้ความสำคัญต่อนโยบายส่งเสริมการลงทุน ประกอบกับในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2526-2528 ประเทศอุตสาหกรรมหลายประเทศต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการผลิต ทำให้จำเป็นต้องขยายฐานการผลิตออกสู่ประเทศที่มีการพัฒนาน้อยกว่า เช่นในกรณีของญี่ปุ่นที่ประสบกับปัญหาค่าเงินเยนแข็งขึ้นมีผลทำให้ต้นทุนในการผลิตสินค้าสูงขึ้นตามไปด้วย จึงทำให้ต้องย้ายการลงทุนออกสู่ประเทศที่มีค่าของเงินถูกกว่าเพื่อลดต้นทุนในการผลิต เป็นต้น ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่บรรดาประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลายให้ความสนใจที่จะเข้ามาลงทุน เนื่องจากมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพียงพอที่จะรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ และนโยบายส่งเสริมการลงทุนได้มีส่วนช่วยเปิดโอกาสแก่นักลงทุนจากประเทศต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ดังนั้นในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2530-2531 สถานการณ์ด้านการลงทุนของไทยจึงได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2529 มีการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนเพียง 295 โครงการ แต่ในปี พ.ศ.2530 ได้อนุมัติเพิ่มขึ้นถึง 625 โครงการ และในปี พ.ศ. 2531 ก็ได้อนุมัติเพิ่มเป็น 1,454 โครงการ ส่วนมูลค่าการขยายตัวจากต่างประเทศ ก็เพิ่มขึ้นทุกปี กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2530 มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2529 ถึงร้อยละ 99.88 แต่พอในปี พ.ศ.2531 การขยายตัวกลับเพิ่มมากขึ้นไปถึงร้อยละ 212.4² ดังตารางที่ 5.1

² สมจิตต์ ศาสตราจารย์, “นโยบายต่างประเทศของไทยต่อปัญหาการค้ามนุษย์รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 36-37.

ตารางที่ 5.1 การลงทุนจากต่างประเทศที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ระหว่างปี พ.ศ.2529-2531

(ล้านบาท)

	ปี 2529		ปี 2530		ปี 2531	
	โครงการ	มูลค่า	โครงการ	มูลค่า	โครงการ	มูลค่า
การลงทุนทั้งหมด	295	34,610	625	67,289	1,454	200,894
การลงทุนจากต่างประเทศ	154	25,047	385	50,064	888	156,419

ที่มา : คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)

ตารางที่ 5.2 อัตราเป็นร้อยละของมูลค่าการส่งออกเปรียบเทียบภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมระหว่างปี พ.ศ.2521-2531

	2521	2528	2529	2530	2531
สินค้าเกษตร	54.4	43.4	40.4	33.8	29.7
สินค้าอุตสาหกรรม	29.8	49.4	55.4	62.7	67.9

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

การลงทุนที่เพิ่มขึ้นนั้นส่วนใหญ่เป็นการลงทุนเพื่อการส่งออก ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกในสินค้าภาคอุตสาหกรรมที่เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2521 มูลค่าการส่งออกของสินค้าภาคอุตสาหกรรมมีเพียงร้อยละ 29.8 เท่านั้น แต่พอถึงปี พ.ศ.2531 มูลค่าการส่งออกของสินค้าภาคอุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 67.9 ในขณะที่การส่งออกสินค้าในภาคเกษตรกรรมกลับลดลงทุกปี³ ดังตารางที่ 5.2

การขยายตัวอย่างมากของปริมาณการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ทำให้รัฐบาลต้องมองหาตลาดภายนอกประเทศใหม่ ๆ เพื่อเป็นตลาดรองรับกับปริมาณการผลิตสินค้าที่เพิ่มขึ้นของไทย หนทางในการเปิดตลาดใหม่ ๆ จะสำเร็จได้นั้น วิธีการทางการทูตเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ เป็นสิ่งแรกที่ต้องนำมาใช้เพื่อปูทางเข้าไปสู่ตลาดภายในประเทศอื่น ๆ ได้ ดังคำปรารภของพลเอกชาติชาย ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางการรับมือทางเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2533⁴ ว่า

ขณะนี้ไทยได้ผ่านพ้นยุคของการผลิตเพื่อใช้มาถึงยุคของการผลิตเพื่อการส่งออกแล้ว จึงเห็นว่าไทยควรจัดกระบวนการด้านเศรษฐกิจเสียใหม่ โดยอันดับแรกให้กระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงพาณิชย์ เป็นหัวหอกเข้าดำเนินการเปิดตลาด และปูทางในต่างประเทศ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้ากับทุกประเทศเท่าที่จะทำได้

³ เฟ็งอ้าง, หน้า 37-38.

⁴ “การประชุมคณะรัฐมนตรี,” สยามจดหมายเหตุ 15 (14-20 ธันวาคม 2533) :

พม่าเป็นประเทศหนึ่งที่ไทยให้ความสนใจ และเมื่อพิจารณาถึงความ เป็นไปได้ที่จะใช้เป็นตลาดรองรับสินค้าไทยแล้ว จะพบว่าตลาดพม่าเป็นตลาด ที่อยู่ใกล้ สามารถทำการติดต่อและขนส่งสินค้าได้ ทั้งทางบก ทางน้ำ และทาง อากาศ ความต้องการสินค้าเพื่อใช้อุปโภคและบริโภคจากต่างประเทศมีมาก เป็นอันดับ 3 จากสินค้าเข้าทั้งหมด ทั้งนี้เพราะพม่ายังไม่สามารถผลิตสินค้า ดังกล่าวให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนภายในประเทศที่มีมากถึง 40.78 ล้านคน (สำรวจเมื่อปี พ.ศ.2531) ได้ จึงนับได้ว่าตลาดพม่าเป็น ตลาดใหญ่ที่จะรองรับสินค้าจากต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก⁵ สำหรับสินค้า อุปโภคและบริโภคที่พม่ามีความต้องการนำเข้าจากไทย ได้แก่ เส้นใยประดิษฐ์ โสร่ง ผงชูรส เครื่องไฟฟ้า อุปกรณ์การก่อสร้าง ยารักษาโรค ผ้าพัน อะไหล่รถยนต์ เครื่องใช้ในครัวเรือน ผลิตภัณฑ์พลาสติก ยาสีฟัน สบู่ ผงซักฟอก เป็นต้น ซึ่งคุณภาพและความหลากหลายของสินค้าไทยเป็นที่ถูก รสนิยมของชาวพม่าเป็นอย่างมาก⁶

เมื่อพิจารณาถึงศักยภาพในการเข้าไปลงทุนในพม่าก็มีสูงมาก ทั้งนี้ เพราะพม่ามีประชากรจำนวน 40.78 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้ที่อยู่ในวัย ทำงานถึง 23.47 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.55 ทำให้มีแรงงานจำนวนมาก และค่าจ้างแรงงานก็ยังอยู่ในราคาถูก ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบในการเข้าไปลงทุนใน พม่า⁷ ทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของพม่านั้นมีศักยภาพมากพอที่จะ

⁵ “เงื่อนไขการลงทุนของต่างชาติในพม่า,” สยามจดหมายเหตุ 14 (17-23 มีนาคม 2532) : 326.

⁶ “ข้อมูลการค้าระหว่างไทยและสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า,” กองพาณิชย์กิจ ต่างประเทศ, พฤษภาคม 2532. (พิมพ์ติด)

⁷ “Review of the Financial, Economic and Social Conditions for 1991/92,” Ministry of Planning and Finance, the Union of Myanmar, 1991, p. 191.

ดึงดูดความสนใจของนักธุรกิจจากต่างประเทศรวมทั้งประเทศไทยให้เข้าไปลงทุนด้วย ทั้งนี้เพราะพม่ามีสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สวยงามและยังคงความสมบูรณ์อยู่มาก มีโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ที่น่าชื่นชม ถึงแม้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจะยังล้าหลังอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่พัก การคมนาคม หรือแม้แต่การขอวีซ่าเข้าประเทศก็ตามที่ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลพม่าภายใต้การนำของนายพลชอ หม่อง ได้เปิดโอกาสให้นักธุรกิจต่างชาติเข้าไปลงทุน และพัฒนากิจการด้านนี้อยู่แล้ว⁸

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา นักธุรกิจไทยได้เข้าไปลงทุนในพม่าเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจด้านการนำเข้า-ส่งออกสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคและอัญมณี ธุรกิจด้านการธนาคาร ธุรกิจด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว ธุรกิจด้านอาหารและยา ห้างสรรพสินค้า การทำเหมืองแร่ สัมปทานไม้ และประมง* และยังมีโครงการร่วมมือระหว่างรัฐเพื่อการผลิตพลังงานไฟฟ้าอีกด้วย⁹ นอกจากนี้ไทยกับพม่ายังได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมทางการค้าไทยกับสหภาพพม่า เพื่อเป็นกลไกในการพบปะหารือเกี่ยวกับปัญหาและคู่ทางการค้าต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ฝ่ายไทยมีนายสุบิน ปิ่นขยัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ลงนามฝ่ายไทย และพันเอก ดี.โอ. อาเบล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้า และกระทรวงวางแผนและการคลังเป็นผู้ลงนามฝ่ายพม่า เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2533¹⁰

⁸ วิชัย อากามงคล, “มองเมืองพม่า... จาก 9 วันที่ได้ไปสัมผัสมา,” สยามรัฐ (29 พฤษภาคม 2532) : 6

* สำหรับการลงทุนด้านประมงและป่าไม้จะกล่าวถึงอย่างละเอียดอีกครั้งในเรื่องการแสวงหาวัตถุดิบ

⁹ “บริษัททุนไทยในพม่า : นโยบายรวบหัวรวบหาง กินกลางไม่เหลือซาก,” สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ 8 (21 ตุลาคม 2534) : 8-12.

¹⁰ “Memorandum of Understanding on the Establishment of the Joint Thai-Union of Myanmar Commission on Trade,” 2 February 1990.

อย่างไรก็ตามการค้าระหว่างไทยและพม่า ยังคงมีปัญหาและอุปสรรค ซึ่งสรุปได้ดังนี้¹¹

1. ไทยขาดดุลการค้ากับพม่ามาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2521 จนถึงปัจจุบัน สำหรับปี 2531 ไทยขาดดุลพม่าสูงสุดเป็นประวัติการณ์ถึง 45.43 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือประมาณ 1,153.5 ล้านบาท ในขณะที่การค้าขาดดุลการค้าระหว่างปี พ.ศ.2522-2530 มีมูลค่าระหว่าง 1.31-26.72 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯเท่านั้น การขาดดุลที่เพิ่มขึ้นมากเนื่องมาจากมีการนำเข้าไม้ แร่ วัตถุดิบพืช และยาง เพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 สถิติการค้าไทย-พม่า ระหว่างปี พ.ศ.2526-2533

ปี	ปริมาณการค้า		ไทยส่งออกไปพม่า		ไทยนำเข้าจากพม่า		ดุลการค้า
	ล้านเหรียญ สหรัฐฯ	% ของ ทั้งหมด	ล้านเหรียญ สหรัฐฯ	% ของ ทั้งหมด	ล้านเหรียญ สหรัฐฯ	% ของ ทั้งหมด	
2526	31.29	0.19	6.78	0.11	24.51	0.24	-17.73
2527	48.50	0.27	14.96	0.20	33.54	0.32	-18.58
2528	48.82	0.30	11.10	0.16	37.72	0.41	-26.62
2529	47.23	0.26	14.64	0.17	32.59	0.36	-17.95
2530	52.25	0.21	16.07	0.14	36.18	0.28	-20.10
2531	69.75	0.19	12.16	0.19	57.59	0.29	-45.43

ที่มา : กรมศุลกากร

¹¹ “ข้อมูลการค้าระหว่างไทยและสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า,” กองพาณิชย์กิตต่างประเทศ.

อย่างไรก็ดีหากรวบรวมการค้าในระบบตามบริเวณแนวชายแดนแล้ว เชื่อว่าไทยจะเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้ากับพม่า (โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 4)

2. เนื่องจากการค้าขายตามแนวชายแดน ส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านชนกลุ่มน้อยที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาลพม่า จึงทำให้ส่วนราชการไทยไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนได้ เนื่องจากเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างทั้งสองประเทศ นอกจากนี้ทางการพม่ายังได้ตกลงกับทางการไทยในคราวที่ร้อยตรีประพาส ลิมปะพันธุ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เดินทางเยือนพม่า ระหว่างวันที่ 7-11 มกราคม 2532 โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมและร่วมมือในการขยายโอกาสทางการค้าโดยช่องทางที่ถูกกฎหมาย ซึ่งถ้าหากเป็นเช่นนี้แล้ว จะทำให้แนวโน้มการค้าขายตามชายแดนซึ่งมีมูลค่ามหาศาลลดลง

3. สินค้าจีนได้เข้ามามีส่วนแบ่งในตลาดพม่าเพิ่มขึ้น เนื่องจากสินค้าจีนมีราคาถูกกว่าสินค้าไทยและการขนส่งสะดวกกว่าจึงทำให้สินค้าจีนเป็นที่นิยม อีกทั้งจีนยังมีการลงนามในข้อตกลงการค้าชายแดนกับพม่า ในขณะที่ไทยยังไม่สามารถมีข้อตกลงการค้าชายแดนได้เนื่องจากไม่มีหน่วยงานที่เหมาะสมรองรับ อย่างไรก็ตามในช่วงของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ฝ่ายไทยกำลังอยู่ในระหว่างพิจารณาร่างข้อตกลงการค้าชายแดนกับพม่า

4. ภาวะเบียดในการค้าของพม่ายังไม่เปิดกว้าง จึงทำให้การค้าระหว่างกันไม่ขยายตัวเท่าที่ควร กล่าวคือ การซื้อขายกับพม่ายังคงใช้วิธีการประมุขและไม่เป็นการต่อเนื่อง

5. ปัญหาการลักลอบค้าขายสินค้าตามชายแดนระหว่างกัน มีส่วนให้การค้าขายส่วนใหญ่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่การลักลอบค้าขายสินค้านอกระบบ ฝ่ายไทยกลับเป็นฝ่ายได้เปรียบ

หากไทยและพม่าสามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่ให้หมดสิ้นไปได้ การค้าระหว่างสองประเทศคงเป็นไปได้ด้วยดี และนำผลประโยชน์มาสู่ประเทศทั้งสองเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่รัฐบาลไทยต้องรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้กับพม่า

การแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ

ความจำเป็นที่ต้องนำมาตรการสงวนทรัพยากรมาใช้เพื่อปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังจะหมดไปในไม่ช้านี้ ทำให้เกิดการขาดแคลนวัตถุดิบภายในประเทศ ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงจำเป็นต้องมองหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติจากภายนอกประเทศมาทดแทน

ความต้องการทรัพยากรด้านการประมงและป่าไม้เป็นประเด็นสำคัญที่ควรให้ความสนใจ เพราะเป็นเรื่องที่ไทยกำลังประสบกับปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดังกล่าวอย่างรุนแรง และมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องจัดหาทรัพยากรจากภายนอกประเทศเข้ามารองรับกับความต้องการใช้ภายในประเทศไทยให้เพียงพอ

1. แหล่งทรัพยากรประมง

เดิมทีนั้นไทยสามารถทำการประมงได้แต่เพียงการใช้ฉวนล้อม การวางเบ็ด และการวางทุ่นตาข่าย ซึ่งจัดว่าเป็นการประมงในระดับผิวน้ำเท่านั้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2504 การประมงของไทยจึงได้พัฒนาไปสู่การประมงในระดับผิวดินโดยมีชาวเยอรมันเป็นผู้เข้ามาสอนเทคโนโลยีการทำประมงในระดับผิวดินด้วยการใช้ฉวนลาก จากการเรียนรู้อุทยานการด้านการทำประมงในระดับผิวดินในครั้งนั้น ทำให้ธุรกิจการประมงของไทยขยายตัวออกไปอย่างมาก

ซึ่งเป็นไปอย่างเสรีและขาดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมการเพิ่มจำนวนเรือและการทำประมง¹² จากการสำรวจสำมะโนประมงทะเลในปี พ.ศ.2528 พบว่า จำนวนเรือประมงในไทยรวมทั้งสิ้นประมาณ 53,440 ลำ ในจำนวนนี้เป็นเรือประมงประเภทอวนลากประมาณ 10,000 กว่าลำ จากการสำรวจดังกล่าวเป็นการสำรวจเรือประมงที่เข้ามาขออาชญาบัตรจากทางราชการเพื่อการทำประมงนั้นเป็นไปอย่างถูกกฎหมายเท่านั้น แต่ยังมีเรืออีกเป็นจำนวนมากที่ลักลอบทำการประมงโดยไม่มีอาชญาบัตรจากทางราชการอย่างถูกต้อง กองเรือประมงที่มีขนาดใหญ่เช่นนี้ทำให้อัตราการเพิ่มผลผลิตจากน่านน้ำไทยสูงขึ้นจาก 146,771 ตัน ในปี พ.ศ.2503 เป็น 1,579,885 ตัน และประมาณ 2 ล้านตันในปี พ.ศ.2528 และ 2532 ตามลำดับ มีผลทำให้อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับการประมง อันได้แก่อุตสาหกรรมการผลิตน้ำแข็ง อุตสาหกรรมห้องเย็นและการแปรรูปสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมการผลิตปลาและอาหารทะเลกระป๋อง อุตสาหกรรมปลาป่น อุตสาหกรรมการต่อเรือและการผลิตอุปกรณ์การจับสัตว์น้ำ พัฒนาขึ้นตามมาด้วย ประมาณการว่าการประมงสามารถทำรายได้เข้ารัฐได้มากถึง 5,000-6,000 ล้านบาทต่อปี¹³

การขยายตัวในธุรกิจการประมงอย่างรวดเร็ว ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำและทรัพยากรในทะเลไทยลดลงอย่างมาก และอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม โดยเฉพาะการทำประมงด้วยเรืออวนลากเป็นสาเหตุสำคัญที่ไปทำลายทรัพยากรในทะเล เนื่องจากการใช้อวนลากในการจับปลา ตัวอวนจำเป็นต้องระไปตามผิวดิน ทำให้หน้าดินและทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ปะการัง ถูกอวนทำลายเสียหาย

¹² สัมภาษณ์ ศรัณย์ เพ็ชรพิรุณ, หัวหน้าฝ่ายประมงระหว่างประเทศกรมประมง, 7-9 ตุลาคม 2535.

¹³ “การประมงน่านน้ำเริ่มพบอุปสรรค,” สยามจดหมายเหตุ 15 (4-10 พฤษภาคม 2533) : 516.

นอกจากนั้นความต้องการผลผลิตจำนวนมากในการออกเรือประมงแต่ละครั้ง ทำให้ชาวประมงนำอวนที่มีตาขนาดเล็กกว่ามาตรฐาน* มาใช้ในการจับปลา ชาวประมงสามารถจับสัตว์น้ำได้เป็นจำนวนมากเมื่อใช้อวนที่มีตาขนาดเล็กก็จริง แต่ทำให้สัตว์น้ำที่ยังโตไม่เต็มที่และมีขนาดเล็กเกินไปถูกจับด้วย จำนวนปลา และสัตว์น้ำอื่น ๆ ในทะเลจึงเริ่มสูญพันธุ์¹⁴

สภาพการใช้ทรัพยากรประมงในอ่าวไทยที่มากเกินไปกว่าระดับศักยภาพ การผลิตสูงสุดของทรัพยากรในทะเล เป็นผลให้กองเรือประมงต้องประสบกับการขาดทุนในที่สุด เพราะการออกเรือในแต่ละเที่ยวไม่สามารถจับสัตว์น้ำได้ คຸ້ນทุนอีกต่อไป กองเรือประมงของไทยจึงจำเป็นต้องออกไปจับปลาในน่านน้ำสากลและน่านน้ำต่างประเทศที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์อยู่

ในระยะแรกของการทำประมงนอกน่านน้ำไทยนั้น กองเรือยังไม่ประสบปัญหามากนัก จนกระทั่งปี พ.ศ.2517 ได้มีความพยายามนำอนุสัญญา กฎหมายทางทะเลขององค์การสหประชาชาติฉบับใหม่ออกมาบังคับใช้ อนุสัญญาฉบับดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการทำประมงนอกน่านน้ำไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเนื้อหาของอนุสัญญาฉบับนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิทางทะเล ซึ่งรวมทั้งการกำหนดให้มีการขยายทะเลอาณาเขตจากเดิม 3 ไมล์ทะเล ออกไปเป็น 12 ไมล์ทะเล และให้ส่วนต่อจากทะเลอาณาเขต 12 ไมล์ทะเล ออกไปเป็น 200 ไมล์ทะเลเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะ เมื่อพิจารณาสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยแล้ว จะเห็นว่าทางตอนใต้ของประเทศเป็นทะเลทั้ง 2 ด้าน การประกาศใช้เขตเศรษฐกิจจำเพาะตามอนุสัญญาดังกล่าว จะทำให้พื้นที่อธิปไตยเหนือน่านน้ำของไทยเพิ่มขึ้นจากเดิมถึงร้อยละ 60 แต่ผลเสียที่ตามมาคือ

* ขนาดมาตรฐานของอวนที่ทางราชการกำหนดให้ใช้จะต้องมีขนาดของตาอวนไม่เล็กกว่า 2.5 ตารางเซนติเมตร

¹⁴ สัมภาษณ์ ศรัณย์ เพ็ชรพิรุณ.

ชาวประมงต้องสูญเสียพื้นที่ทำประมงในทะเลหลวง หรือน่านน้ำสากล ไปประมาณ 300,000 ตารางไมล์ เนื่องจากทะเลหลวงบางส่วนได้กลายเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านไปแล้ว¹⁵ ดังนั้นการทำประมงซึ่งเดิมอยู่ในเขตน่านน้ำสากลได้กลายเป็นการละเมิดน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านไป ซึ่งถือว่าเป็นการผิดกฎหมายระหว่างประเทศ

การลดลงของปริมาณสัตว์น้ำในอ่าวไทย และปัญหาเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ไทยมีความสนใจในการทำประมงในน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย และพม่า หรือไกลออกไปจนถึงอินเดีย บังคลาเทศ และออสเตรเลีย ซึ่งการเข้าไปจับปลาในน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านมีทั้งที่ขออนุญาตอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และเข้าไปลักลอบจับ อันเป็นสาเหตุให้ถูกจับกุมจากประเทศเจ้าของน่านน้ำ ดังตารางที่ 5.4 แสดงสถิติของจำนวนเรือและชาวประมงไทยที่ถูกประเทศต่าง ๆ จับกุม จะพบว่าสถิติเพิ่มขึ้นทุกปี

สำหรับการประมงในน่านน้ำพม่านั้น ชาวประมงไทยให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะพมามีน่านน้ำอาณาเขตที่กว้างขวาง* และความอุดมสมบูรณ์ในทะเลพม่าจะให้ผลตอบแทนในการทำประมงมากกว่าการทำประมงในไทยถึง 3 เท่า จากการสำรวจทรัพยากรประมงร่วมระหว่างไทย-พม่า บริเวณทะเลอันดามันโดยเรือจุฬารักษ์ ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2532-10 มกราคม 2533 พบว่า ค่าเฉลี่ยที่สามารถจับปลาได้ในน่านน้ำพม่าโดยไม่ทำให้สัตว์น้ำในทะเลอันดามันสูญพันธุ์ คือ ประมาณ 1.39-1.75 ล้านตันต่อปี โดยในจำนวนนี้จะเป็นกุ้ง 0.9 ล้านตัน และสัตว์น้ำส่วนใหญ่ที่จับได้จะเหมือนกับ

¹⁵ “การประมงนอกน่านน้ำเริ่มพบอุปสรรค,” สยามจดหมายเหตุ : 516-517.

* พื้นที่ชายฝั่งทะเลพม่ายาว 2,832 กิโลเมตร มีเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 486,000 ตารางกิโลเมตร และมีไหล่ทวีป 228,781 ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 5.4 สถิติเรือและลูกเรือประมงไทยถูกทางการต่างประเทศจับกุมระหว่างปี พ.ศ. 2524-2533

B = จำนวนเรือ
C = จำนวนลูกเรือ

154

ประเทศ ปี พ.ศ.	มาเลเซีย		เวียดนาม		พม่า		อินเดีย		อินโดนีเซีย		กัมพูชา		บังคลาเทศ		รวม	
	B	C	B	C	B	C	B	C	B	C	B	C	B	C	B	C
2524	18	96	24	155	10	20	15	254	4	75	5	-	-	-	76	600
2525	3	70	3	-	5	98	3	9	4	87	9	-	-	-	27	264
2526	9	99	38	238	33	378	2	35	2	31	10	12	1	18	95	811
2527	6	44	21	101	4	30	2	-	1	19	-	-	-	-	34	194
2528	43	367	39	366	16	148	2	-	4	19	-	-	1	18	105	918
2529	53	357	7	135	24	412	14	233	-	-	-	-	1	22	99	1,159
2530	83	894	30	508	35	379	4	67	3	69	7	90	1	27	163	2,034
2531	60	627	36	269	33	427	-	-	6	91	-	-	-	-	135	1,414
2532	71	927	51	973	36*	582*	1	10	24	395	-	-	-	-	183	2,887
2533	117	1,156	67	1,340	38*	512*	15	209	7	142	-	-	1	22	245	3,381
รวม	463	4,637	316	4,085	234	2,986	58	817	55	928	31	102	5	107	1,162	13,662

ที่มา : ฝ่ายประมงระหว่างประเทศ 05/08/35

หมายเหตุ *มีการทำสัญญาทำการประมงร่วมระหว่างภาคเอกชนไทยกับรัฐบาลพม่าเพื่อแก้ไขปัญหาการรุกล้ำเข้าไปจับปลาในน่านน้ำพม่าของเรือประมงไทย

ในอ่าวไทย ปลาที่สามารถนำมาผลิตเป็นปลาทูน่ากระป๋อง เช่น ปลาโอชนิดต่าง ๆ นั้น จะเป็นปลาประเภทธรรมดาที่มีราคาค่อนข้างต่ำ ดังนั้นปลาในพม่าจึงเหมาะสำหรับใช้บริโภคภายในประเทศแต่เพียงอย่างเดียว¹⁶

อย่างไรก็ตามในอดีตพม่ายังไม่สามารถนำทรัพยากรเหล่านั้นขึ้นมาใช้ได้เต็มที่ ดังนั้นเมื่อรัฐบาลทหารภายใต้การนำของนายพลชอ หม่อง เข้ามาบริหารประเทศในปี พ.ศ.2531 จึงได้ประกาศเปิดประเทศให้นักลงทุนชาวต่างชาติเข้าไปลงทุนในพม่าได้ ไทยจึงมีโอกาสเจรจากับพม่าในเรื่องการประมง และได้มีการลงนามในสัญญาทำประมงร่วมระหว่างภาคเอกชนไทยกับรัฐบาลพม่าเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2531 ซึ่งถือได้ว่าเป็นการลงนามในสัญญาทำประมงร่วมกับพม่าอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก โดยหวังว่าสัญญาดังกล่าวจะช่วยยุติปัญหาการลักลอบจับปลาในน่านน้ำพม่าของเรือประมงไทยได้ ในช่วงแรกมีเรือประมงไทยที่ทำสัญญาเข้าไปจับปลาในน่านน้ำพม่าจำนวน 34 ลำ¹⁷ แต่กระนั้นสัญญาดังกล่าวไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาการลักลอบจับปลาในน่านน้ำพม่าให้หมดไป ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 5.4 ที่แสดงถึงสถิติการถูกจับกุมของเรือและชาวประมงไทยในน่านน้ำพมานับแต่ปี พ.ศ.2532 ยังคงมีอยู่และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

หลังจากการทำสัญญาในครั้งนั้นแล้ว นอกจากจะไม่ช่วยแก้ไขปัญหาการลักลอบจับปลาแล้ว ยังมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นตามมาอีกหลายประการ ปัญหาแรกได้แก่ปัญหาเรื่องนายหน้า ทั้งนี้รัฐบาลพม่าจะพิจารณาอนุมัติให้

¹⁶ ธรรมศักดิ์ โปริยานนท์ และคณะ, “การสำรวจทรัพยากรประมงร่วมระหว่างไทย-พม่าบริเวณทะเลอันดามัน โดยเรือจุฬารัตน์ ปี 2532-2533,” เอกสารเสนอในที่ประชุมสัมมนาวิชาการประมง กรมประมง, 2533.

¹⁷ “การลงนามสัญญาทำประมงระหว่างไทย-พม่า,” สยามจดหมายเหตุ 13 (25 พฤศจิกายน - 1 ธันวาคม 2531) : 1328.

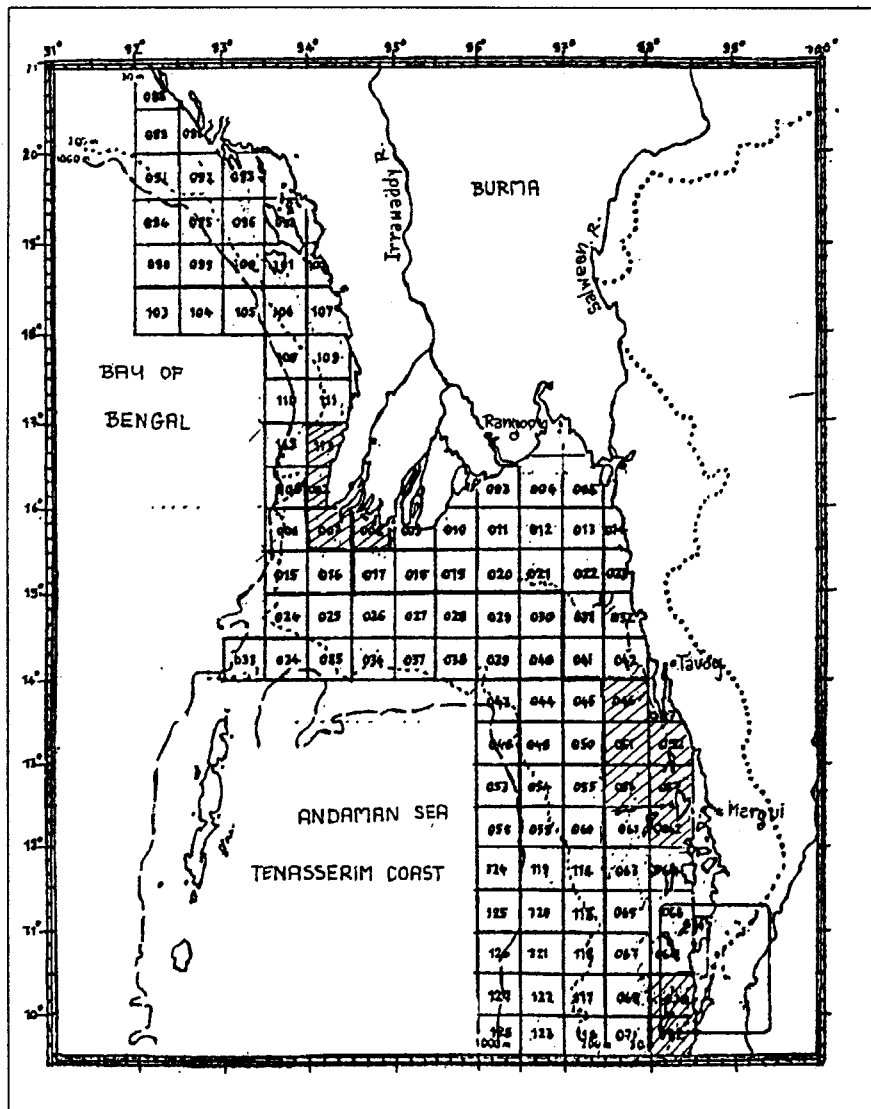
สัมปทานประมงแก่ชาวประมงโดยผ่านบริษัทนายหน้า บริษัทนายหน้าเหล่านี้ต่างแข่งขันเสนอผลประโยชน์ต่อพม่าเพื่อหวังว่าจะได้รับพิจารณาอนุมัติสัมปทานการทำประมงแก่ตน ค่าสัมปทานต่อปีจึงสูงถึง 600-900 เหรียญสหรัฐต่อตันครอสส์เรือ และเมื่อได้รับสัมปทานแล้วก็นำมาขายต่อชาวประมงในอัตราที่สูงยิ่งขึ้น เพื่อผลกำไรมาก ๆ แต่ข้อกำหนดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่รัฐบาลพม่ากำหนดไว้นั้นบริษัทนายหน้าไม่ได้แจ้งให้ชาวประมงทราบ จนเกิดเป็นข้อขัดแย้งและกลายเป็นการละเมิดความตกลงกับพม่าไป ทำให้ทางการไทยต้องเข้ามาแทรกแซงและร่วมกับภาคเอกชนเพื่อหาแนวทางแก้ไข และแนวทางแก้ไขในครั้งนี่คือให้ทุกบริษัทที่ต้องการทำการประมงในพม่าเข้าร่วมกับบริษัทกลางคือ *บริษัทการประมงไทย-พม่า (1990)* ผู้ที่เข้าร่วมในบริษัทดังกล่าวนอกจากจะมีชาวประมงแล้ว ยังมีผู้ที่ทำอาชีพเกี่ยวกับการประมง เช่น เจ้าของกิจการโรงงานปลาป่น แพลลา โรงงานปลากระป๋อง โรงงานน้ำแข็ง เข้าถือหุ้นในบริษัทด้วย ซึ่งเมื่อได้มีการเจรจากับทางฝ่ายพม่าแล้ว ทางพม่าก็ยอมรับในข้อเสนอดังกล่าว¹⁸ และได้กำหนดพื้นที่สัมปทานให้แก่บริษัทดังกล่าว โดยแบ่งเป็นเขต A, B, C, D, E, F ซึ่งอยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 20 องศาเหนือ และลองจิจูดที่ 92 องศาตะวันออก ถึงละติจูดที่ 10 องศาเหนือ และลองจิจูดที่ 97 องศา 30 ลิปดาตะวันออก และจะต้องจับปลาห่างจากฝั่ง 12 ไมล์ตลอดแนว อีกทั้งไม่เข้าไปในพื้นที่หวงห้าม 4 จุด ซึ่งคาดว่าจะเป็นพื้นที่ทหาร¹⁹ ดังแผนที่ที่ 5.1 อย่างไรก็ตามทางการพม่ายังคงอนุญาตให้เอกชนเข้าทำการประมงในน่านน้ำพม่าเป็นราย ๆ ไป เช่น บริษัทสุโขทัยการประมง บริษัทสยามอันดามัน พิชเชอร์รี่ บริษัทนครงค์ แคนนิง เป็นต้น²⁰

¹⁸ “การประมงระหว่างไทย-พม่า,” สยามจดหมายเหตุ 14 (8-14 กันยายน 2532) : 1023.

¹⁹ สัมภาษณ์ ศรัณย์ เพ็ชรพิรุณ.

²⁰ เพิ่งอ้าง.

แผนที่ที่ 5.1 พื้นที่เขตสัมปทานประมงในน่านน้ำพม่าและเขตห้ามทำการประมง

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ไทยจะต้องพบ คือ ปัญหาการเรียกเก็บภาษีจากชนกลุ่มน้อย ได้แก่ พวกกะเหรี่ยง และมอญ ที่มีฐานที่มั่นอยู่ทางตอนใต้ของพม่า ซึ่งถ้าหากไม่ยอมจ่ายค่าภาษีตามที่ชนกลุ่มน้อยเรียกร้องก็จะถูกยึดเรือและจับตัวไว้เรียกค่าไถ่ นอกจากนี้ยังถูกบังคับให้เลิกสัญชาติที่ทำได้กับรัฐบาลพม่าเสีย แล้วให้ทำสัญญากับกลุ่มของคนแทน หากไม่ปฏิบัติตามก็จะไม่ปลอดภัย เช่น ในกรณีของเรือแดงอุดม เป็นต้น²¹

นอกจากนั้นแล้ว ยังมีปัญหาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์เงื่อนไขเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เรื่องการกำหนดให้มีการจ้างชาวพม่า ซึ่งเป็นคนที่ทางการพม่าเตรียมไว้เท่านั้น ซึ่งชาวพม่าเหล่านี้ไม่มีความรู้ความสามารถในการจับปลา แต่ค่าแรงสูงและมีเงื่อนไขมาก ทำให้เจ้าของเรือคนไทยไม่พอใจ เรื่องปัญหาการกำหนดเส้นทางเดินเรือ ซึ่งการกำหนดเช่นนั้นมีผลให้กองกำลังชนกลุ่มน้อยทราบบนเส้นทางเดินเรือประมงไทย จึงออกมาดักจับเพื่อเรียกเก็บภาษีและค่าคุ้มครองได้ง่าย ทำให้การทำประมงในน่านน้ำพม่าขาดความปลอดภัย แม้ว่าจะได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องจากทางการพม่าแล้วก็ตาม ปัญหาการปฏิบัติเกินกว่าเหตุในการเข้าจับกุมของเจ้าหน้าที่พม่าที่กระทำต่อเรือประมงไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่บรรดาเรือเหล่านี้ได้ออกไปทำการประมงนอกเขตสัมปทาน ทั้งนี้ชาวประมงได้อ้างว่าเขตที่ได้รับสัมปทานเป็นพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีปลา เป็นต้น²²

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันได้มีบริษัทไทยเข้าไปทำประมงในพม่าประมาณ 10 บริษัท จำนวนเรือทั้งสิ้นประมาณ 400-500 ลำ และยังมีบริษัทไทยที่เข้าร่วมในโครงการ The Joint Fishery Development Programme (JFDP)

²¹ “กรณีนักศึกษาพม่ายึดเรือประมงไทย,” สยามจดหมายเหตุ 16 (11-17 มกราคม 2534) : 30.

²² สัมภาษณ์ ศรัณย์ เพ็ชรพิรุณ.

อีกด้วย²³ แสดงให้เห็นว่าผลประโยชน์ด้านการประมงในพม่าคุ้มกับปัญหาและอันตรายที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการทำประมง

2. แหล่งทรัพยากรป่าไม้

ป่าไม้เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีการใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางมานาน ความต้องการใช้ไม้จากป่ามีตั้งแต่ความต้องการใช้ไม้ท่อนซุงขนาดใหญ่เพื่อนำมาแปรรูปใช้ในการก่อสร้าง ทำเครื่องเรือนตกแต่งบ้าน จนกระทั่งไม้ขนาดเล็กที่นำมาใช้ทำพื้น ถ่าน และผลิตภัณฑ์ไม้อื่น ๆ เมื่อประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการไม้เพื่อการใช้สอยภายในประเทศก็เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ตามกฎหมายแล้วการทำไม้จากป่าธรรมชาติจะต้องได้รับสัมปทานการทำไม้จากรัฐเสียก่อนจึงจะเข้าไปดำเนินการได้ แต่เนื่องจากปริมาณไม้จากป่าที่ได้รับสัมปทานยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชากรที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำการลักลอบตัดไม้ออกมาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ประกอบกับในอดีตรัฐมีนโยบายพัฒนาประเทศโดยเน้นการผลิตสินค้าทางการเกษตรเพื่อการส่งออก จึงเป็นเหตุให้มีการบุกรุกทำลายป่าไม้เพื่อขยายที่ทำกินเพิ่มขึ้น ดังนั้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมาป่าไม้จึงถูกทำลายลงไปมาก ในปี พ.ศ.2519 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้รวมทั้งสิ้นประมาณ 198,417 ตารางกิโลเมตร ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 38.67 ของพื้นที่ทั้งประเทศ แต่ในปี พ.ศ.2532 พื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยเหลือเพียง 143,417 ตารางกิโลเมตร ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 28 ของพื้นที่ทั้งประเทศเท่านั้น ดังในตารางที่ 5.5 ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง ทั้งที่รัฐได้มีนโยบายป่าไม้แห่งชาติโดยกำหนดให้ต้องมีพื้นที่ป่าไม้ภายในประเทศถึงร้อยละ 40 เพื่อรักษาไว้ซึ่งสมดุลย์ธรรมชาติ และเป็นป่าไม้สำรองไว้ใช้ประโยชน์ในยามจำเป็น²⁴

²³ เพิ่งอ้าง.

²⁴ คณะกรรมการนโยบายและพัฒนากการเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์), “ความต้องการใช้ไม้ในอนาคต,” 2535. (อัครสำเนา)

ตารางที่ 5.5 พื้นที่ป่าไม้ของไทยระหว่างปี พ.ศ.2519-2532

ภาค	1 เนื้อที่ทั้งหมด คร.กม.	2 เนื้อที่ ป่าสงวน แห่งชาติ คร.กม.	เนื้อที่ป่าไม้											
			3 2519		4 2521		5 2526		6 2528		7 2531		8 2532	
			คร.กม.	%	คร.กม.	%	คร.กม.	%	คร.กม.	%	คร.กม.	%	คร.กม.	%
1. เหนือ	169,644,288	113,904	102,327	60.32	94,937	55.95	87,756	51.73	84,125	49.59	80,402	47.39	80,222	47.29
2. ตะวันออก เฉียงเหนือ	168,854,333	55,131	41,494	24.57	31,221	18.49	25,886	15.33	25,580	15.15	23,693	14.03	23,588	13.97
3. ได้	70,716,187	28,185	20,139	28.48	17,603	24.89	16,442	23.25	15,485	21.90	14,630	20.69	14,600	20.65
4. กลางและ ตะวันตก	67,398,703	20,447	21,826	32.38	20,426	30.31	18,516	27.47	17,685	26.24	17,244	25.59	17,223	25.55
5. ตะวันออก	36,502,500	14,475	12,631	34.60	11,037	30.24	8,000	21.92	7,990	21.89	7,834	21.46	7,786	21.33
รวม	513,115,011	232,142	198,417	38.67	176,224	34.15	156,600	30.52	150,865	29.40	143,803	28.03	143,419	27.95

ที่มา : ฝ่ายแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศและดาวเทียมกองจัดการป่าไม้ กรมป่าไม้

สถิติป่าไม้ 2533 ฝ่ายสถิติป่าไม้ กองแผนงาน กรมป่าไม้

1. กรมแผนที่ทหาร

2. เนื้อที่ตามทีประกาศในราชกิจจานุเบกษา รวบรวมถึงกฎกระทรวง ฉบับที่ 1230 (พ.ศ.2533)

3 - 8. ภาพถ่ายจากดาวเทียม

หมายเหตุ % หมายถึง จำนวนร้อยละของเนื้อที่ป่าไม้ของแต่ละภาค

การที่พื้นที่ป่าไม้ภายในประเทศลดลงอย่างรวดเร็ว และพื้นที่ป่าบาง
ส่วนมีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรมให้ผลผลิตต่ำ รัฐจึงได้ประกาศปิดป่าสัมปทานทั่ว
ประเทศในปี พ.ศ.2522 เพื่อลดการทำไม้ลงร้อยละ 50 โดยหวังจะช่วยฟื้นฟู
ป่าให้กลับสู่ความอุดมสมบูรณ์ดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไม่สามารถใช้
มาตรการที่เข้มงวดเกี่ยวกับการทำไม้จากป่าได้นานนัก ทั้งนี้เพื่อสนองความ
ต้องการใช้ไม้ในภาคอุตสาหกรรมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว รัฐจึงได้อนุมัติให้เปิด
ป่าสัมปทานที่ถูกปิดไปเมื่อปี พ.ศ.2522 จำนวน 48 ปารวมพื้นที่ 14.8 ล้าน
ไร่ขึ้นใหม่ในปี พ.ศ.2527 และเปิดเพิ่มอีก 30 ปารวมพื้นที่ 7.9 ล้านไร่ในปี
พ.ศ.2528²⁵

จนกระทั่งในปลายปี พ.ศ.2531 ได้เกิดอุทกภัยและวาทภัยร้ายแรงใน
ภาคใต้ อันนำความเสียหายมาสู่ชีวิตและทรัพย์สินมูลค่ามหาศาล ความเสียหาย
ในครั้งนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอย่างหนัก โดย
เห็นได้จากการที่มีไม้ซุงจำนวนมากมายไหลตามกระแสน้ำป่าอันเชี่ยวกราดลง
มาจากภูเขา จากความเสียหายในครั้งนั้นทำให้นิสิต นักศึกษา ประชาชน
และสื่อมวลชนทุกแขนง เรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกการให้สัมปทานป่าไม้ ใน
ที่สุดคณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2532 ให้สิ้นสุดสัมปทานทำ
ไม้หวงห้ามทุกชนิดทุกแปลง ยกเว้นสัมปทานทำไม้ป่าชายเลนตามพระราช
บัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 ผลจากการออกพระราชกำหนดปิดป่าสัมปทานทั้งหมด
ส่งผลให้กิจการทำไม้สัมปทานที่มีอยู่ทั้งสิ้นจำนวน 276 ป่าใน 4 ภาค คิดเป็น
พื้นที่ 96,328,981.25 ไร่ ต้องสิ้นสุดลง²⁶

เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการขาดแคลนไม้
ปัญหาการกักคูนไม้ หรือ ปัญหาไม้ขึ้นราคา ซึ่งจะเกิดตามมาภายหลังการนำ

²⁵ เพิ่งอ้าง.

²⁶ "ปิดป่าสัมปทาน," สยามจดหมายเหตุ 14 (13-19 มกราคม 2532) : 26.

พระราชกำหนดปิดป่าสัมปทานมาใช้ รัฐบาลจึงได้วางมาตรการแก้ไขปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะเป็นมาตรการในด้านการลดภาษีนำเข้าไม้ท่อนและไม้แปรรูปให้เหลือเพียงร้อยละ 1 และ 2 ตามลำดับ การติดต่อซื้อขายไม้ระหว่างรัฐต่อรัฐ หรือการส่งเสริมให้เอกชนซื้อไม้จากต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลตระหนักว่าความต้องการใช้ไม้ของประชาชนยังอยู่ในระดับที่สูงมาก และแนวโน้มความต้องการยังคงเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งที่ก่อนมีการประกาศใช้พระราชกำหนดปิดป่าในปี พ.ศ.2532 ซึ่งไทยยังคงสามารถผลิตไม้ออกจากป่าสัมปทานได้เป็นปกติ แต่กระนั้นในแต่ละปียังต้องนำเข้าไม้จากต่างประเทศอีกเป็นจำนวนมากเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ²⁷ ดังตารางที่ 5.6 แสดงให้เห็นถึงการผลิตไม้ภายในประเทศและการนำเข้าไม้จากต่างประเทศ เพื่อให้เพียงพอกับปริมาณการใช้ไม้ภายในประเทศ และการทำผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการส่งออกซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

ผลจากการยกเลิกสัมปทานป่าไม้ภายในประเทศเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้หนี้ธุรกิจค้าไม้ของไทยมุ่งสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งยังมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ การนำเข้าไม้ซุงและผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจึงเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี พ.ศ.2531 ไทยนำเข้าไม้ซุงและไม้แปรรูปคิดเป็นมูลค่า 5,210.1 ล้านบาท แต่ในปี พ.ศ. 2532 ไทยนำเข้าไม้ซุงและไม้แปรรูปเพิ่มขึ้นเป็น 10,594.11 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 103.34 ที่เดียว และมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดนี้ส่วนใหญ่มาจากมาเลเซียมากที่สุด รองลงมาคือ พม่า คิดเป็นมูลค่าถึง 1,566.97 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2532 มีการนำเข้ามากกว่าในปี พ.ศ.2531 ถึง 415.17 ล้านบาท ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 5.7 และส่วนใหญ่ไม้ที่นำเข้าจะเป็นไม้ซุงสัก

²⁷ ไพโรจน์ นิवासวัต, ไพโรจน์ ภทรนรากุล และ ศิริรัชฎ์ กมลโชติ, “การศึกษาสถานการณ์การนำเข้าไม้ต่างประเทศภายหลังยกเลิกการทำป่าไม้ในป่าสัมปทาน,” ฝ่ายเศรษฐกิจป่าไม้ กองแผนงาน กรมป่าไม้, 2533. (อัดสำเนา)

ตารางที่ 5.6 การใช้ไม้ภายในประเทศระหว่างปี พ.ศ.2524-2533

หน่วย : 1,000 ลบ.ม.

ปี	(1) ปริมาณไม้ ที่ผลิตได้	(2) ปริมาณไม้ นำเข้า	(3) ปริมาณไม้ ส่งออก*	(4)=(1)+(2)-(3) ปริมาณไม้ใช้ ภายในประเทศ
2524	1,798.6	575.6	7.8	2,366.4
2525	1,769.4	488.5	1.5	2,256.4
2526	1,819.7	630.4	1.7	2,448.4
2527	2,031.7	581.5	6.7	2,606.5
2528	1,882.6	418.2	11.2	2,289.6
2529	2,014.7	348.7	29.2	2,334.2
2530	2,149.0	725.2	112.0	2,762.2
2531	2,048.1	1,059.3	186.9	2,920.5
2532	919.0	2,501.2	110.6	3,309.6
2533	491.6	3,669.3	49.5	4,111.4

ที่มา : (1) กรมป่าไม้

(2), (3) กรมศุลกากร

หมายเหตุ * ส่วนมากเป็นผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปตามนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรม
การแปรรูปไม้ภายในประเทศเพื่อการส่งออกของรัฐบาล

ตารางที่ 5.7 ปริมาณและมูลค่าไม้นำเข้าจากต่างประเทศจำแนกรายประเทศ
ที่มีการนำเข้าสูงสุดระหว่าง ปี พ.ศ.2529-2532

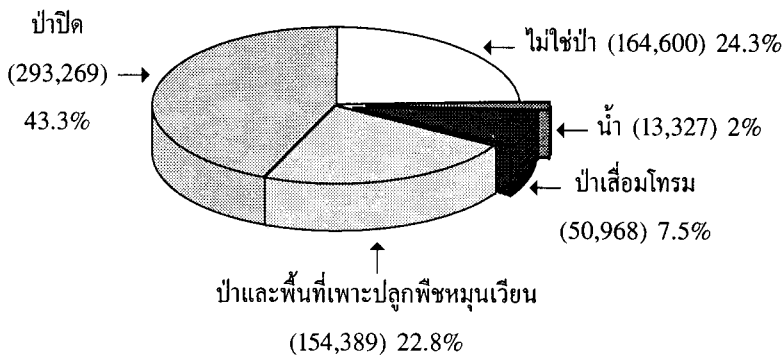
ประเทศ	ปี พ.ศ.2529		ปี พ.ศ.2530		ปี พ.ศ.2531		ปี พ.ศ.2532	
	1000 ม ³ (%)	ล้านบาท (%)	1000 ม ³ (%)	ล้านบาท (%)	1000 ม ³ (%)	ล้านบาท (%)	1000 ม ³ (%)	ล้านบาท (%)
มาเลเซีย	252.8 (70.8)	981.9 (50.3)	536.3 (72.8)	2,227.9 (61.4)	684.80 (61.0)	2,700.20 (51.8)	1,595.40 (47.7)	6,229.79 (58.8)
พม่า	38.7 (10.8)	667.3 (34.2)	49.4 (6.7)	748.60 (20.6)	123.00 (11)	1,151.80 (22.1)	303.32 (9.0)	1,566.97 (14.8)
อินโดนีเซีย	58.8 (16.5)	271.90 (13.9)	90.5 (12.3)	486.50 (13.4)	179.30 (15.9)	862.80 (16.6)	1,171.82 (35.0)	1,555.31 (14.7)
ลาว	4.5 (1.3)	15.5 (0.8)	39.90 (5.4)	101.30 (2.8)	71.20 (6.3)	242.80 (4.6)	130.05 (3.9)	644.69 (6.1)
เวียดนาม	-	-	3.5 (0.5)	11.3 (0.3)	40.9 (3.6)	119.1 (2.3)	101.14 (3.0)	370.50 (3.5)
อื่น ๆ	2.1 (0.6)	16.3 (0.8)	16.90 (2.3)	56.2 (1.5)	24.9 (2.2)	133.4 (2.6)	46.70 (1.4)	226.85 (2.1)
รวม	356.9 (100.0)	1,952.9 (100.0)	736.5 (100.0)	3,631.8 (100.0)	1,124.10 (100.0)	5,210.10 (100.0)	3,348.43 (100.0)	10,594.11 (100.0)

หมายเหตุ : 1. ปริมาณและมูลค่าที่เพิ่มขึ้น

	ปี 29/30 (%)	ปี 30/31 (%)	ปี 31/32 (%)
ปริมาณ	106.36	52.62	197.88
มูลค่า	85.96	43.45	103.34

สำหรับแหล่งป่าไม้ในประเทศพม่า นั้นเป็นที่สนใจของนักธุรกิจไม้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะพม่ามีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 392,937 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 57.7 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ซึ่งนับว่ายังคงความสมบูรณ์มากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก ดังกราฟที่ 5.1 ซึ่งแสดงถึงพื้นที่ป่าไม้และการใช้ที่ดินของพม่า ป่าไม้ของพม่าเป็นป่าที่มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ชุกชุมและมีไม้สักคุณภาพดี ป่าสักในพม่ามีประมาณ 170,000 ตารางกิโลเมตร ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ทางตอนเหนือของพม่าตั้งแต่พื้นที่ติดเขตจังหวัดกาญจนบุรีของไทยขึ้นไป ส่วนทางภาคใต้ นับตั้งแต่เขตกาญจนบุรีลงมา นั้นเป็นพื้นที่ป่าไม้เนื้อแข็ง อาทิ ไม้แดง ไม้ประดู่ และไม้ยาง เป็นต้น²⁸

กราฟที่ 5.1 การใช้ที่ดินในพม่า

Source : The Nation

หน่วย : ตารางกิโลเมตร

²⁸ ฝ่ายวิชาการธนาคารกสิกรไทย, "ป่าไม้พม่า : ธุรกิจที่น่าลงทุน," สยามรัฐ (22 มกราคม 2533) : 6.

ด้วยเหตุที่พม่ามีพื้นที่กว้างใหญ่ และมีไม้มีค่าทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่หนาแน่น ป่าไม้ของพม่าจึงมีความสำคัญมาก จากรายงานสถิติของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ระบุว่า ผลิตภัณฑ์ป่าไม้ของพม่า มีมูลค่าประมาณร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อพิจารณาการส่งออกจะพบว่า ไม้ซุงสักเป็นสินค้าออกที่มีมูลค่ามากที่สุดในปัจจุบัน และสัดส่วนมูลค่าการส่งออกไม้ซุงสักต่อมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมดสูงขึ้นโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 เป็นต้นมา²⁹

เนื่องจากพม่ากำลังประสบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศอย่างมาก รัฐบาลทหารพม่าภายใต้การนำของนายพลชอ หม่อง จึงได้ประกาศยกเลิกเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม โดยอนุญาตให้เอกชนพม่าสามารถดำเนินธุรกิจการค้าและการลงทุนได้อย่างเสรี อีกทั้งยังออกกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อส่งเสริมให้มีการระดมทุนจากต่างประเทศดังที่ได้เคยกล่าวมาแล้วนั้น อีกทั้งพม่ายังมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะอย่างป่าไม้ ซึ่งเป็นที่ต้องการของบรรดาประเทศต่าง ๆ เป็นอย่างมาก เพราะแหล่งไม้ในพม่าจัดว่าเป็นแหล่งไม้ที่มีคุณภาพดีแหล่งหนึ่งของโลก รัฐบาลพม่าตระหนักถึงความต้องการของประเทศต่าง ๆ เป็นอย่างดี และเห็นว่าธุรกิจการทำไม้ น่าจะสนองตอบความต้องการเงินตราจากต่างประเทศได้ทันทั่วทั้งที่ จึงได้ส่งเสริมธุรกิจการทำไม้ในพม่าอย่างเต็มที่³⁰

สถานการณ์ด้านการเมืองและเศรษฐกิจภายในพม่าดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับพรมแดนที่ติดต่อกันเป็นระยะทางยาวกว่า 2,000 กิโลเมตร และมีช่องทางผ่านตามแนวชายแดนอีกมาก ทำให้ภาคเอกชนไทยให้ความสนใจใน

²⁹ เฟ็งอ้าง.

³⁰ เฟ็งอ้าง.

การเข้าไปลงทุนขอสัมปทานไม้ในพม่าเป็นจำนวนมาก และมีมากกว่า 30 บริษัทที่ได้รับสัมปทานการทำไม้จากพม่า โดยได้รับพื้นที่สัมปทานป่าไม้มากกว่า 46 สัมปทาน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคตะวันออกของพม่าตามบริเวณแนวพรมแดนไทยตั้งแต่จังหวัดเชียงรายเรื่อยลงมาถึงจังหวัดระนอง³¹ ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ใน แผนที่ที่ 5.2

ในระยะแรกบริษัทเอกชนไทยเป็นผู้ยื่นขอสัมปทานไม้จากรัฐบาลโดยตรง แต่ในระยะหลัง รัฐบาลพม่ามีนโยบายให้บริษัทต่างประเทศซื้อไม้จากชาวพม่า ซึ่งได้รับสัมปทานจากรัฐบาล โดยรัฐบาลให้เหตุผลว่าการที่บริษัทต่างชาติได้รับสัมปทานโดยตรงจากรัฐบาลนั้น ไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ชาวพม่าที่เป็นคนท้องถิ่นเท่าใดนัก³²

หลังจากที่ตัดไม้ในพื้นที่ที่ได้สัมปทานในเขตพม่าแล้ว บริษัทที่ได้รับสัมปทานจะลากไม้ซุงเข้าประเทศไทยโดยผ่านจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่านแดนชั่วคราว* ในกรณีที่บริษัทต้องการให้รัฐบาลเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราว เพื่อให้การชักลากไม้ซุงเข้าประเทศมีระยะทางสั้นที่สุดก็สามารถทำได้ โดยร้องขอให้กระทรวงมหาดไทยเปิดจุดผ่านแดนตามต้องการ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำไม้ซุงจากพม่าเข้าประเทศ ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมศุลกากร สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการ

³¹ เฟิงอ้าง.

³² เฟิงอ้าง.

* จุดนำไม้จากพม่าผ่านเข้ามาในประเทศไทย ทั้งที่เป็นจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่านแดนชั่วคราวมีทั้งหมด 10 จุด เช่น ด่านแม่สอด จังหวัดตาก ด่านเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด่านแม่ฮ่องสอน และด่านแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด่านสวนภูมิภาคที่ 3 อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ด่านสิงขร และด่านเกาะหลัก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด่านกระบี่ จังหวัดระนอง เป็นต้น (ไพโรจน์ นิवासวัต, ไพโรจน์ ภักทรนารถ และศิริรัชฎ์ กมลโชติ, “การศึกษาสถานการณ์การนำเข้าไม้ต่างประเทศภายหลังการยกเลิกการทำป่าไม้ในป่าสัมปทาน.”)

ต่างประเทศ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำรวจตระเวนชายแดน กองบังคับการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และหน่วยทหารในพื้นที่ จะพิจารณาว่าเป็นจุดที่จะนำเข้าไม้จริง ๆ หรือไม่ และเป็นไม้ที่ได้มาโดยถูกต้องหรือไม่ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ ก่อนที่จะอนุมัติเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวให้ต่อไป³³

นอกจากบริษัทเอกชนแล้ว พมายังให้สัมปทานแก่รัฐวิสาหกิจของไทย* คือ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) และบริษัทไม้อัดไทยจำกัด พื้นที่ที่ได้รับสัมปทานอยู่ในเขตพื้นที่แถบฝั่งทะเลอันดามัน ตรงข้ามกับตำบลห้วยทราย อำเภอบึงสามพัน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม้ในบริเวณพื้นที่สัมปทานดังกล่าวเป็นไม้เนื้อแข็ง และเป็นพื้นที่ปลอดจากอิทธิพลของชนกลุ่มน้อย สะดวกต่อการชักลากไม้กลับเข้าประเทศ สัมปทานในชั้นแรกนี้มีอายุ 2 ปี³⁴

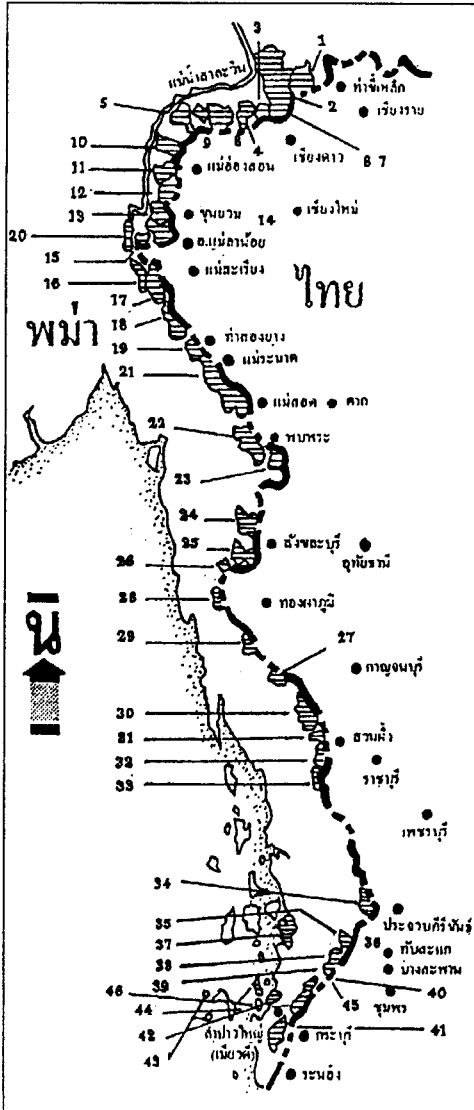
อย่างไรก็ตามธุรกิจการทำไม้ในพม่าไม่ได้เป็นไปด้วยความราบรื่น อุปสรรคและปัญหาสำคัญคือ เรื่องอิทธิพลของชนกลุ่มน้อยในเขตพื้นที่ที่ได้รับสัมปทานไม้ ปัญหาที่มีขึ้นเริ่มตั้งแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลพม่าไม่สามารถเข้าไปตีตราไม้ในเขตสัมปทานพม่า โดยเฉพาะในพื้นที่ตั้งแต่ชายแดนติดกับจังหวัดแม่ฮ่องสอนจนถึงด้านเจดีย์ 3 องค์ จังหวัดกาญจนบุรี เพราะจะได้รับอันตรายจากการข่มขู่ทำร้ายของชนกลุ่มน้อย บริษัทเอกชนไทยจึงต้องเป็นผู้นำตราของบริษัทเข้าไปตีตราไม้ในเขตสัมปทานเอง ทั้งนี้ตราดังกล่าวต้องผ่านการรับรองจากสถานเอกอัครราชทูตพม่าประจำประเทศไทยแล้ว และต้องนำ

³³ เพิ่งอ้าง.

* การได้รับสัมปทานไม้ครั้งนี้เป็นผลมาจากการเดินทางไปเยือนพม่าเมื่อต้นเดือนมีนาคม 2532 เพื่อเจรจาเรื่องสัมปทานไม้และประมง โดยมี พ.ท.สนั่น ขจรประศาสน์ (ยศในขณะนั้น) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหัวหน้าคณะ

³⁴ “กรณีปัญหาป่าไม้,” สยามจดหมายเหตุ 14 (16-22 มิถุนายน 2532) : 681-682.

แผนที่ที่ 5.2 พื้นที่ป่าไม้ในพม่าที่บริษัทเอกชนและรัฐวิสาหกิจของไทยได้รับสัมปทาน

1. บ. สิลมคอมเพล็กซ์
2. บ. สิลมคอมเพล็กซ์
3. บ. บีแอนด์เอฟ
4. บ. ไทยทีลควิวเนียร์
5. วินิเวส
6. บ. บีแอนด์เอฟ
7. บ. ไทยสตรีตี
8. บ. โรงเลื่อยปทุมธานี
9. บ. โรงเลื่อยไทยพงษ์
10. บ. โรงเลื่อยปทุมธานี
11. บ. ยูเนี่ยนพาร์
12. บ. สิริเทคโนโลยี
13. บ. ยูเนี่ยนพาร์
14. บ. สันติเฟอร์รอสตี
15. บ. พนาชัย
16. บ. สันติเฟอร์รอสตี
17. บ. สันติเฟอร์รอสตี
18. บ. แม่สอดเฟอร์รอสตี
19. บ. แม่เมยอุคสาทกรรมทำไม้
20. บ. แม่เมยอุคสาทกรรมทำไม้
21. บ. สิริเทคโนโลยี
22. บ. สิริเทคโนโลยี
23. บ. ชีการ์อินเตอร์เนชั่นแนล
24. บ. เมืองพนา
25. บ. ปทุมธานีคิงคะกาญจน์
26. บ. ปทุมธานีคิงคะกาญจน์
27. บ. ศรีเด่นชัยสุพรรณบุรี
28. บ. ชุมสินอินเตอร์เนชั่นแนล
29. บ. สุวรรณคัตตีเดรียล
30. บ. พี.เอ็ม.ที.
31. บ. เอ็นแอนด์เอ็น
32. บ. ศรีธนาสาร
33. บ. โรงเลื่อยชุมทอง
34. บ. พี.ไอ.โอ. (ประเทศไทย)
35. บ. ธนกิจทิมเบอร์
36. บ. ธนกิจทิมเบอร์
37. บ. ทิพย์ธารทอง
38. บ. แม่สอดเฟอร์รอสตี
39. บ. ระนองวิคตอรีฟ้อยท์
40. บ. วิบูลย์วัฒนา
41. บ. เจ้าพระยาอิสระตี
42. บ. เซาท์เวสต์ไอเม็กซ์
43. บ. สิริเทคโนโลยี
44. บ. สาละวินคอมแปนี
45. บ. ไชยปัญญา
46. บ. สิริเทคโนโลยี

ที่มา ประชาชาติธุรกิจ

ไปขึ้นทะเบียนไว้ที่กรมป่าไม้ด้วย เมื่อไม้ชักลากมาถึงฝั่งไทยแล้ว เจ้าหน้าที่พม่าจึงตีตรารับรองไม้อีกครั้งหนึ่ง และจากปัญหาของชนกลุ่มน้อยทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามระเบียบของกระทรวงพาณิชย์ในเรื่องการนำไม้เข้าจากต่างประเทศจะต้องมีใบรับรองถิ่นกำเนิดเป็นหลักฐาน ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลพม่าไม่สามารถเข้าไปออกใบรับรองถิ่นกำเนิด ณ เขตสัมปทานได้ จึงต้องผ่อนผันให้แสดงตราที่ผ่านการรับรองจากทางการพม่าเท่านั้น³⁵

ปัญหาอีกประการหนึ่งอันเกิดจากการที่พื้นที่ที่ได้รับสัมปทานอยู่ในเขตอิทธิพลของชนกลุ่มน้อย คือเมื่อบริษัทเอกชนเข้าไปทำไม้ในพื้นที่ดังกล่าว จะถูกชนกลุ่มน้อยในพื้นที่นั้นเรียกเก็บค่าคุ้มครองและภาษี ซึ่งบริษัทเอกชนจำเป็นต้องยินยอมทั้ง ๆ ที่ได้จ่ายค่าสัมปทานแก่รัฐบาลพม่าแล้ว ทั้งนี้หากไม่ยินยอมจ่ายผลประโยชน์ให้แก่ชนกลุ่มน้อยก็เป็นการยากที่จะเข้าไปตัดไม้และชักลากกลับเข้ามาในประเทศไทยได้ พวกพ่อค้าไม้ที่ประสงค์จะทำไม้ในเขตพม่า จึงต้องรู้จักคนกลางซึ่งเป็นผู้กว้างขวางในจังหวัดชายแดนด้านพม่าให้ช่วยเจรจากับหัวหน้าของชนกลุ่มน้อย เพื่อให้เกิดความสะดวกเมื่อเข้าไปทำไม้ในเขตสัมปทาน³⁶

นอกจากนั้นเนื่องจากเขตสัมปทานส่วนใหญ่อยู่ในเขตอิทธิพลของชนกลุ่มน้อย ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายพม่าไม่สามารถเข้าไปตรวจตราดูแลได้ ทำให้อาจมีธุรกิจผิดกฎหมาย เช่น การค้า ยาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การสวมตอไม้ (การลักลอบตัดไม้ในฝั่งไทยและส่งกลับเข้าไปยังฝั่งพม่าเพื่อประทับตราให้เข้าใจว่าเป็นไม้ที่ตัดจากเขตสัมปทานในพม่า) การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย เจ้าหน้าที่ไทยจึงต้อง

³⁵ “กรณีปัญหาป่าไม้,” สยามจดหมายเหตุ 14 (23-29 มิถุนายน 2532) : 707.

³⁶ สัมภาษณ์ ประจักษ์พงษ์ ไทยกลาง, หัวหน้าฝ่ายป่าไม้ กองคุ้มครอง กรมป่าไม้, 18 กันยายน 2535.

ตรวจสอบ และควบคุมดูแลผู้ที่เข้าไปทำป่าไม้อย่างเคร่งครัด โดยมีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ธุรกิจต้องล่าช้ากว่าที่ควรเป็น³⁷ แม้จะพบกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ แหล่งไม้ในพม่าก็ยังคงเป็นที่สนใจของนักธุรกิจการทำไม้ของไทย ทั้งนี้ นอกจากความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ในพม่า และนโยบายส่งเสริมให้นักธุรกิจต่างชาติเข้าไปลงทุนในประเทศแล้ว ประเทศอื่น ๆ ที่เป็นแหล่งนำเข้าไม้ของไทยต่างมีนโยบายสงวนทรัพยากรธรรมชาติในประเทศของตน และลดปริมาณการส่งออกไม้ เช่น ประเทศอินโดนีเซียได้ประกาศขึ้นภาษีการส่งออกไม้แปรรูปหลายชนิดในอัตราที่สูงขึ้นมาก โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2532 เป็นต้นไป อัตราภาษีที่สูงเช่นนี้ทำให้นักธุรกิจไม้ของไทยไม่สามารถนำเข้าไม้จากอินโดนีเซียได้³⁸ ส่วนลาวนั้นก็ได้นำอัตราภาษีส่งออกไม้ซุงที่สูงมากมาใช้เช่นกัน โดยเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2532 และการทำการค้าไม้กับลาวนั้น ทางลาวมีความประสงค์ให้เป็นแบบรัฐต่อรัฐมากกว่า³⁹ ส่วนมาเลเซียจะนำมาตรการนี้มาใช้ในไม่ช้าเช่นกัน⁴⁰ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วก็จะทำให้ไทยหมดแหล่งที่จะนำเข้าทรัพยากรไม้จากหลายประเทศ ดังนั้นป่าไม้ในพม่าจึงเป็นแหล่งสำคัญที่จะทดแทนการนำเข้าไม้จากประเทศอื่น ๆ ได้ดี

จากที่ได้ศึกษาทั้งหมดพบว่า หากไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดีกับพม่า ไทยจะได้รับผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมูลค่ามหาศาล ไม่ว่าจะเป็นทางด้านตลาดการค้าและการลงทุนที่ไทยสามารถขยายไปสู่พม่าได้ และที่สำคัญคือ

³⁷ “กรณีปัญหาป่าไม้,” สยามจดหมายเหตุ 14 (16-22 มิถุนายน 2532) : 680.

³⁸ “คาดสหรัฐฯส่งออกไม้เพิ่ม,” สยามจดหมายเหตุ 15 (16-22 กุมภาพันธ์ 2533) : 217.

³⁹ “กรณีปัญหาป่าไม้,” สยามจดหมายเหตุ 14 (16-22 มิถุนายน 2532) : 683.

⁴⁰ “คาดสหรัฐฯส่งออกไม้เพิ่ม,” สยามจดหมายเหตุ.

ไทยจะได้แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก โดยเฉพาะทรัพยากรไม้ และทรัพยากรประมงจากพม่า เพื่อทดแทนกับทรัพยากรภายในประเทศของไทยที่เสื่อมโทรมและกำลังจะหมดไปของไทย ในขณะที่ความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น

มีข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งต่อประเด็นการเข้ามามีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในพม่า ว่าแท้จริงแล้วจะเป็นเพื่อผลประโยชน์ของชาติ หรือผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ทั้งนี้เพราะผู้ที่เข้าไปทำการค้าและการลงทุนต่าง ๆ ในพม่า โดยมากมักจะเป็นนักการเมือง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมือง หรือกับทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการทำไม้ในพม่า เช่น บริษัทแม่สอดพนากิจ จำกัด บริษัทเมืองพนา จำกัด บริษัทวินเวส และบริษัทซีลาร์ อินเตอร์เนชันแนลเทรดดิ้ง จำกัด ผู้ที่เป็นเจ้าของคือ นายสุชาติ ต้นเจริญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทยในสมัยรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และเพื่อน จำกัด (บริษัทบีแอนด์เอฟ จำกัด) ผู้ที่เป็นเจ้าของคือ นายบุญสวัสดิ์ ดวงใจเอกราช อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตจังหวัด เชียงราย สังกัดพรรคกิจสังคม บริษัทยูเนียน พาร์ จำกัด ผู้ที่เป็นเจ้าของคือ นายเสรี ต้นชูเกียรติ และ นายปรีชา นววงศ์ สำหรับ นายปรีชา นววงศ์ นั้น เป็นบุตรเขยของผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในกองทัพในเวลานั้น บริษัทสิริน เทคโนโลยี จำกัด ผู้เป็นเจ้าของคือ นายบุญชู ตรีทอง ซึ่งเคยเป็นนายหน้าขายอาวุธให้แก่ทั้ง 3 เหล่าทัพ จึงรู้จักกับนายทหารระดับผู้ใหญ่มากท่านเป็นต้น⁴¹

อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นที่สงสัยกันโดยทั่วไปในหมู่นักวิชาการและ

⁴¹ วิชัย สุวรรณบรรณ และ ณรงค์ สุทธิรักษ์, “สัมปทานเหมืองถ่านไม้เมืองพม่า ผลประโยชน์กับกฎหมายป่าไม้ไม่เคยปราณีใคร,” ฐานเศรษฐกิจ (13-18 มีนาคม 2532) : 10.

สื่อมวลชนว่านโยบายของไทยต่อพม่าดังกล่าวจะทำให้ขึ้นเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม แต่ก็ไม่สามารถหาหลักฐานที่หนักแน่นเพียงพอที่จะยืนยันได้ว่าการกำหนดนโยบายต่อพม่านั้นคำนึงถึงประโยชน์เฉพาะกลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ของชาติ⁴²

⁴² สัมภาษณ์ ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ, 12 ตุลาคม 2535.

นักโทษชายชาวไทยที่ได้ภัยโทษจากการพม่า โผเข้ากอดญาติด้วยความปิติ ทันทีที่เจอหน้ากันที่สนามบินกองทัพอากาศ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2540 นักโทษรายนี้เป็นส่วนหนึ่งของนักโทษไทยจำนวน 99 คน (ผู้หญิง 3 คน) ที่ติดคุกอยู่ในพม่า โดยถูกจับตลอดแนวชายแดนจากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (กรณีข้ามไปเที่ยวฝั่งพม่า) จนถึงลูกเรือประมงในน่านน้ำทะเลอันดามัน คนไทยเหล่านี้ต่างกล่าวว่า คุกพม่าเหมือน “นรกบนดิน” นักโทษกลุ่มนี้ได้รับการปล่อยตัวจากพม่าเพื่อถวายในพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวาระเฉลิมพระชนมพรรษา

พลเอกเชษฐา ฐานะจาโร ผู้บัญชาการกองทัพบกกล่าวว่า ยังมีนักโทษในคุกพม่าอีก 80 กว่าคน ที่คาดว่าจะเดินทางไปเจรจากับนายพลตัน ฉ่วยและพลโทจิ้น ยุ้น สองผู้นำ SLORC เพื่อขอให้ปลดปล่อยนักโทษที่เหลือในวาระครบรอบ 50 ปีแห่งการปลดปล่อยอิสรภาพของประเทศพม่า (4 มกราคม 2541)

บทที่ 6

สรุปและวิเคราะห์

ความวุ่นวายทางการเมืองภายในประเทศพม่า นับตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2531 จนกระทั่งถึงภายหลังการทำรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจการปกครองของพลเอก ซอ หม่อง เมื่อเดือนกันยายน 2531 เป็นที่สนใจของนานาชาติเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพม่า โดยเฉพาะเรื่องที่รัฐบาลพม่าได้ ใช้กำลังอาวุธเข้าปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลอย่างรุนแรง และได้จับกุมและกักขังผู้ที่ไม่เห็นด้วยและทำการต่อต้านรัฐบาล เช่น นาง อองซาน ซู จี และหัวหน้าพรรคฝ่ายค้านคนอื่น ๆ รวมไปถึงการยึดอำนาจ การปกครองของพลเอกซอ หม่อง ล้วนแต่เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนตามที่องค์การสหประชาชาติได้ร่างไว้ ดังนั้นบรรดาประเทศต่าง ๆ จึงเห็นว่าสถานการณ์ภายในพม่าไม่ได้เป็นปัญหาภายในประเทศพม่าเท่านั้น เพราะการกระทำที่ละเมิดต่อหลักการของสิทธิมนุษยชนในครั้งนี้ เป็นเหตุผล อันควรที่นานาชาติจะต้องร่วมมือกันช่วยให้สถานการณ์คลี่คลายไปใน แนวทางที่ดีขึ้น และเป้าหมายสำคัญคือให้รัฐบาลพม่ายุติการกระทำที่ถือว่า เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยที่ประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป และประเทศในยุโรปตะวันตกอื่น ๆ รวมทั้ง ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น ต่างเป็นผู้นำเรียกร้องให้ประชาคมโลกร่วมมือกันหา มาตรการแก้ไขสถานการณ์ภายในพม่า ซึ่งต่อมาได้มีมติอย่างไม่เป็นทางการ ขอให้ประชาคมโลกร่วมมือกันใช้มาตรการโดดเดี่ยวพม่า โดยหวังว่าการ ระงับความสัมพันธ์กับพม่าในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมืองหรือ

เศรษฐกิจ จะช่วยกดดันให้รัฐบาลพม่ายุติพฤติกรรมอันถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้

ในความเป็นจริงนั้น มาตรการดังกล่าวไม่มีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะมีหลายประเทศไม่ได้ให้ความสนใจและปฏิบัติตามมติดังกล่าวเลย เช่น จีน และ สิงคโปร์ ทั้ง 2 ประเทศยังคงมีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลพม่าต่อไป โดยเฉพาะกับรัฐบาลทหารของพลเอกชอ หม่อง ถึงขั้นให้การสนับสนุนด้านอาวุธยุทธโปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้เพื่อดำเนินการปราบปรามกองกำลังชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังของรัฐบาลพม่า และประเด็นสำคัญที่แสดงให้เห็นว่ามาตรการดังกล่าวไม่มีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง คือ บรรดาประเทศในกลุ่มผู้นำที่เรียกร้องให้ใช้มาตรการกดดันพม่าดังกล่าวเกือบทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป หรือออสเตรเลีย ต่างยังคงมีการติดต่อกับพม่าเป็นปกติ โดยเฉพาะในภาคเอกชนที่ต้องการผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการตลาดการค้า การลงทุน หรือแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งรัฐบาลของประเทศเหล่านั้นไม่ได้ห้ามปรามหรือมีมาตรการยับยั้งการติดต่อของภาคเอกชนของตนกับรัฐบาลพม่าแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น ป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์น้ำ หรือทรัพยากรอื่น ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ทุกประเทศต้องการเพื่อสนองความต้องการภายในประเทศของตนที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี ประกอบกับนโยบายเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศของรัฐบาลทหารพม่าภายใต้การนำของพลเอกชอ หม่อง ซึ่งได้สร้างหลักประกันความมั่นคงให้แก่นักธุรกิจชาวต่างประเทศที่สนใจจะเข้าไปลงทุนในพม่า ด้วยการออกกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนของชาวต่างชาติมาใช้

ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลของบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ที่ได้เคยประกาศระงับความสัมพันธ์กับพม่าในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง

เศรษฐกิจ หรือความช่วยเหลือด้านวิชาการต่าง ๆ ไว้เป็นการชั่วคราว จนกว่ารัฐบาลทหารพม่าจะยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนและคืนประชาธิปไตยกลับสู่มวลชน แต่ภายหลังกลับทบทวนความสัมพันธ์เสียใหม่ และประกาศรับรองรัฐบาลทหารของพลเอกชอ หม่อง อีกด้วย จึงอาจสรุปได้ว่า มติที่ต้องการให้นานาประเทศใช้มาตรการโดดเดี่ยวพม่า นั้นไม่มีผลในทางปฏิบัติแต่อย่างใด

สำหรับประเทศไทยในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวพรมแดนติดต่อกับพม่ายาวกว่า 2,000 กิโลเมตร ซึ่งถือได้ว่าไทยมีพรมแดนติดต่อกับพม่ายาวที่สุด เป็นประเทศหนึ่งที่ประชาคมโลกหวังเป็นอย่างมากกว่าไทยจะให้ความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในการใช้มาตรการดังกล่าว เพื่อกดดันให้พม่ายุติการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและละเอียดอ่อนอย่างมากสำหรับผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายของไทยต่อพม่า และนับว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของไทยในการเลือกระหว่างการรักษาสัมพันธภาพอันดีกับพม่าไว้ต่อไป หรือการระงับความสัมพันธ์กับพม่าไว้ก่อนตามมติของประชาคมโลก

อย่างไรก็ตามก่อนที่ไทยจะตัดสินใจเลือกดำเนินนโยบายอย่างหนึ่งอย่างใดนั้น ผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายต่อพม่า ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือกองทัพ ได้นำมติของประชาคมโลก และเสียงเรียกร้องของนิสิต นักศึกษา ประชาชน นักวิชาการ และสื่อมวลชนภายในประเทศ รวมทั้งคำเสนอแนะของคณะที่ปรึกษานโยบายของนายกรัฐมนตรีที่ต้องการให้ไทยร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในการใช้มาตรการกดดันพม่าให้ยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนมาพิจารณา เพื่อประเมินเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับระหว่างการใช้นโยบายโดดเดี่ยวพม่ากับการรักษาความสัมพันธ์อันดีต่อกันไว้

ทั้งกระทรวงการต่างประเทศ และสภาความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้ง

ฝ่ายทหาร ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ต่างมีทัศนะที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันในเรื่องเกี่ยวกับพม่า เพราะทุกฝ่ายที่กล่าวมามองว่าการนำมาตรการโดดเดี่ยวพม่ามาใช้เพื่อให้ยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นการมองแบบตะวันตก ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับไทยเป็นการมองของประเทศที่อยู่ห่างไกลจากปัญหาดังกล่าว ซึ่งไม่ว่าต่อไปจะเกิดอะไรขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากการใช้มาตรการดังกล่าวต่อพม่า ประเทศเหล่านั้นจะได้รับผลกระทบน้อยมากหรือไม่ได้รับเลย แต่ไทยเป็นประเทศเพื่อนบ้านของพม่ามีพรมแดนติดต่อกัน หากเกิดเหตุการณ์ใด ๆ ขึ้นกับพม่าหรือภายในพม่า ประเทศไทยย่อมได้รับผลกระทบโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่พม่ามีเสถียรภาพและความมั่นคงดี และมีความสัมพันธ์กับไทยดี ก็จะมีผลดีต่อความมั่นคงของไทยเช่นกัน แต่หากพม่ามีปัญหาการเมืองภายในประเทศหรือเกิดสงครามกลางเมืองขึ้น ไทยจะเป็นประเทศแรกที่ได้รับผลกระทบกระเทือนที่เห็นได้ชัดเจน คือ ในเรื่องของผู้อพยพหนีภัยสงคราม ซึ่งกรณีของกัมพูชาเป็นตัวอย่างที่ไทยจะต้องแบกรับภาระเรื่องผู้อพยพไว้ โดยมีปัญหาด้านความมั่นคงอื่น ๆ ตามมาด้วย

ประการสำคัญคือ ผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายของไทยเห็นว่า บรรดานิสิต นักศึกษา ประชาชน นักวิชาการ สื่อมวลชน และคณะที่ปรึกษานโยบายยังไม่เข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับพม่าดีพอ ทั้งนี้เพราะบริเวณแนวพรมแดนไทย-พม่ามีปัญหาหลายประการซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยเป็นอย่างมากและกำลังต้องการการแก้ไขโดยเร่งด่วน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดจากการปะทะกันระหว่างกองกำลังชนกลุ่มน้อยกับกองทัพของรัฐบาลในบริเวณพื้นที่ติดแนวพรมแดนไทย จนทำให้เกิดปัญหาการรุกล้ำอธิปไตยอยู่เสมอ ๆ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรและหน่วยราชการไทยเป็นอันมาก หรือปัญหาผู้อพยพ ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ปัญหา

ยาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ และปัญหาเส้นกั้นพรมแดนก็ตาม ปัญหาเหล่านี้ได้กลายเป็นปัญหาความร่วมมือระหว่างทั้งสองประเทศไปแล้ว ในการจะแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จได้นั้นจึงจำเป็นต้องร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย และการร่วมมือกันได้นั้นก็จะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หากไทยใช้มาตรการกดดันพม่าตามมติของประชาคมโลกแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศก็จะยุติลง และปัญหาต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับแก้ไขก็จะยังคงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งจะบั่นทอนเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยไม่ว่าจะทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายต้องให้ความสนใจเช่นกัน ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจภายในประเทศทำให้ไทยต้องแสวงหาตลาดการค้าและแหล่งทรัพยากรจากภายนอกประเทศ เพื่อเข้ามารองรับกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่ต้องการตลาดสำหรับผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และแหล่งทรัพยากรเพื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต ทั้งนี้ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือ ไทยกำลังพบกับการขาดแคลนทรัพยากรอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านพลังงาน หรือแร่ธาตุ โดยเฉพาะเรื่องของป่าไม้ และประมง

ในเรื่องของป่าไม้ รัฐบาลมีความจำเป็นต้องประกาศใช้พระราชกำหนดปิดป่าในปี พ.ศ.2532 หลังจากการเกิดวาทภัยและอุทกภัยอย่างรุนแรงที่ภาคใต้เมื่อปลายปี พ.ศ.2531 อันเนื่องมาจากการตัดไม้ทำลายป่าอย่างหนักจนทำให้สภาพแวดล้อมและดินฟ้าอากาศแปรปรวนไป แต่ในขณะเดียวกันความจำเป็นที่จะต้องใช้ไม้ภายในประเทศยังคงอยู่ในระดับสูง และมีแนวโน้มว่าความต้องการใช้ไม้จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการใช้ไม้ท่อนไม้แปรรูป หรือไม้เพื่อการใช้สอยอื่น ๆ ดังนั้นไทยจึงมีความจำเป็นต้องจัดหาแหล่งทรัพยากรป่าไม้จากภายนอกประเทศเข้ามาสนองให้เพียงพอกับความ

ต้องการของประชาชน ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น มาเลเซีย อินโดนีเซีย หรือลาว ต่างกำลังวางมาตรการต่าง ๆ เช่น มาตรการด้านอัตราภาษีศุลกากร เพื่อเป็นการสงวนทรัพยากรภายในประเทศของตนไว้ ไทยจึงมีความจำเป็นต้องหาแหล่งทรัพยากรจากประเทศอื่น ๆ มาทดแทน และพม่าก็เป็นประเทศที่เหมาะสม เพราะไม่ในพม่าเป็นไม้ที่มีคุณภาพดีและอยู่ติดกับประเทศไทย จึงสะดวกในการขนส่งกลับเข้าประเทศ อีกทั้งรัฐบาลพม่าเองกำลังมีความต้องการให้ต่างประเทศเข้าไปลงทุนในพม่า ซึ่งก็รวมถึงในเรื่องสัมปทานป่าไม้ด้วย ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาว่าบริเวณพื้นที่สัมปทานจะเป็นเขตอิทธิพลของชนกลุ่มน้อย แต่หากปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไข ไทยก็จะมีแหล่งไม้ที่มีคุณภาพดีมาสนองความต้องการภายในประเทศได้อีกนาน

ส่วนในเรื่องของประมง ไทยก็กำลังประสบปัญหาเช่นเดียวกับป่าไม้ เนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วทางด้านประมงทำให้ไทยมีกองเรือประมงที่ใหญ่มาก ประกอบกับขาดมาตรการเพื่อควบคุมการขยายตัว และการเข้าทำการประมงที่ดี ในที่สุดทรัพยากรสัตว์น้ำของไทยก็อยู่ในสภาพเสื่อมโทรม การออกไปจับปลาของเรือประมงไทยแต่ละครั้งจะพบกับการขาดทุน ทำให้เกิดปัญหาการลักลอบจับปลาในเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านจนต้องถูกจับและนำไปคุมขังไว้จนกว่าจะได้รับค่าปรับ ซึ่งเป็นจำนวนสูงมาก ชาวประมงไทยจึงจะได้รับการปล่อยตัวคืนสู่อิสรภาพ การมีความสัมพันธ์กับพม่าทำให้ไทยสามารถเข้าไปเจรจาทำสัญญาขอสัมปทานประมงในน่านน้ำพม่าได้ และทำให้เจ้าหน้าที่สามารถควบคุมดูแลการเข้าไปจับปลาในเขตน่านน้ำของพม่าได้สะดวกขึ้น ประการสำคัญคือ หากเกิดปัญหาใด ๆ ขึ้นมา เช่น กรณีที่ชาวประมงถูกทางการพม่าจับ รัฐบาลก็สามารถเข้าไปดูแลได้ง่ายขึ้น

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายของไทยต่อพม่าจำเป็นต้องดำเนินนโยบายเป็นมิตรกับพม่าต่อไป ทั้งที่ทราบดีว่าเป็นการจัด

ต่อมติของประชาคมโลกที่ต้องการให้ใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อกดดันพม่าให้ยุติการกระทำอันถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายคำนึงถึงผลประโยชน์ด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจมากกว่าการยึดถือหลักการของสิทธิมนุษยชน* ซึ่งบรรดาประเทศต่าง ๆ ยึดถืออยู่ และเรียกร้องให้ช่วยกันใช้มาตรการโดดเดี่ยวพม่าเพื่อให้รัฐบาลพม่าสนใจในหลักการสิทธิมนุษยชนเช่นกัน และไม่ทำการละเมิดต่อหลักการดังกล่าวอีกต่อไป แต่ในขณะที่เดียวกันประเทศเหล่านั้นยังคงเข้าไปแสวงหาประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากพม่าอย่างเต็มที่

* นโยบายดังกล่าวจะทำให้ผลประโยชน์แห่งชาติหรือผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มนั้นยังเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์และสงสัยกันอยู่ ทั้งนี้เพราะผู้ที่เข้าไปลงทุนในพม่า โดยมากมักจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองหรือทางฝ่ายทหาร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กระมล ทองธรรมชาติ. การเมืองระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2516.
- ขจัตถัย บุรุษพัฒน์. มองพม่า แลลาว ชำเลียงจีน. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, 2528.
- ณรงค์ สินสวัสดิ์. การเมืองระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพร์พิทยา,
2524.
- ธรรมศักดิ์ ปรียานนท์ และคณะ. การสำรวจทรัพยากรประมงร่วมระหว่างไทย-พม่า
บริเวณทะเลอันดามัน โดยเรือจุฬารักษ์ ปี พ.ศ.2532-33. กรุงเทพมหานคร :
กรมประมง, 2533.
- นโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์, คณะกรรมการ. ความต้องการใช้ไม้ในอนาคต.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2535.
- ไพโรจน์ นิवासวัต, ไพโรจน์ ภัทรนรากุล และ ศิริวิษณุ กมลโชติ. การศึกษาสถานการณ์
การนำเข้าไม้ต่างประเทศภายหลังการยกเลิกการทำป่าไม้ในป่าสัมปทาน.
กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเศรษฐกิจป่าไม้ กองแผนงาน กรมป่าไม้, 2533.
- วิจิตรวาทการ, หลวง. ประวัติศาสตร์สากล. ธนบุรี : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, 2514.

บทความ

- “กรณีจี้เครื่องบินสายการบินพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 14 (17-23 พฤศจิกายน 2532) :
1289-1292.
- _____. สยามจดหมายเหตุ 14 (24-30 พฤศจิกายน 2532) : 1317-1319.” กรณี
ทหารพม่าล้ำแดนไทย.” สยามจดหมายเหตุ 14 (28 กรกฎาคม-3 สิงหาคม 2532) :
841-845.

- “กรณีปัญหาป่าไม้.” สยามจดหมายเหตุ 14 (16-22 มิถุนายน 2532) : 677-683.
- _____ . สยามจดหมายเหตุ 14 (23-29 มิถุนายน 2532) : 707-708.
- _____ . สยามจดหมายเหตุ 14 (30 มิถุนายน-6 กรกฎาคม 2532) : 736-737.
- “การจัดทำความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการค้าระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับ
รัฐบาลแห่งสหภาพพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 14 (31 มีนาคม-6 เมษายน 2532) :
376.
- “การประมงนอกน่านน้ำเริ่มประสบอุปสรรค.” สยามจดหมายเหตุ 5 (4-10 พฤษภาคม 2533)
: 516-518.
- “การเมืองกับชนกลุ่มน้อยพม่า.” มติชน (8 กรกฎาคม 2533) : 7.
- “การเมืองในสหภาพพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 16 (11-17 มกราคม 2534) : 51-54.
- “การเมืองพม่า เสง ลวิน ขึ้นแทนผู้นำ.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (7-13 สิงหาคม 2531)
: 26-27.
- “การเมืองหลังเลือกตั้งในพม่า.” มติชน (1 มิถุนายน 2533) : 7.
- “การลงทุนของต่างชาติในสหภาพพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 15 (22-28 มิถุนายน 2533) :
719-726.
- “การเลือกตั้งในพม่า : หนทางยังอีกยาวไกล.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (2-8 เมษายน
2532) : 30-31.
- “การเลือกตั้งในสหภาพพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 15 (15-21 มิถุนายน 2533) : 694-698.
- เกษม ศิริสัมพันธ์. “วิกฤติการณ์ในพม่าระเบิดเวลาลูกใหม่.” สยามรัฐ (10 กันยายน 2533)
: 5.
- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. “กระทรวงการต่างประเทศ ทหาร และพม่า.” มติชน (11 มีนาคม 2535)
: 8.
- _____ . “อนาคตความเป็นประชาธิปไตยของพม่า.” มติชน (22 ธันวาคม 2533) : 9
- “ความยุ่งเหยิงในพม่า.” มติชน (27 ตุลาคม 2533) : 8.
- “ความวุ่นวายในพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 13 (30 กันยายน-6 ตุลาคม 2531) : 1114-1118.
- _____ . สยามจดหมายเหตุ 13 (7-13 ตุลาคม 2531) : 1142-1146.
- คิน หม่อง ยูน. “บางประเด็นของการค้าระหว่างประเทศไทยกับพม่า : ผลสรุปจากการ
สังเกตการณ์.” เอเชียปริทัศน์ 9 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2531) : 53-73.
- “เงื่อนไขการลงทุนของต่างชาติในพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 14 (17-23 มีนาคม 2532) : 326-
328.

- จรัสชัย พันเพชญ. “ไทย-พม่า สายสัมพันธ์ที่จำเป็นสำหรับการอยู่รอดของไทย.” สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ 35 (23-29 เมษายน 2532) : 25.
- จุฬาทรร เอื้อรักสกุล. “บทบาทของทหารพม่าในทางการเมืองหลังปี 1962.” เอเชียปริทัศน์ 9 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2531) : 28-35
- จุลชีพ ชินวรรณ. “ความมั่นคงของไทยกับการเมืองระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.” จิตวิทยาความมั่นคง (2526) : 262-272.
- “ช่องทางในการทำธุรกิจพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 15 (20-26 เมษายน 2533) : 468-469.
- _____. สยามจดหมายเหตุ 15 (27 เมษายน-3 พฤษภาคม 2533) : 495-497.
- ชัยโชค จุลศิริวงศ์. “การเมืองพม่าแนวทางและการวิเคราะห์.” เอเชียปริทัศน์ 8 (กันยายน-ธันวาคม 2530) : 75-92.
- _____. “การศึกษาปัญหาความขัดแย้งในพม่า.” เอเชียปริทัศน์ 9 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2531) : 9-27.
- _____. “สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า.” เอเชีย : ความรู้ทั่วไป. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- _____. “สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า.” เอเชียความรู้ทั่วไป (เมษายน 2525) : 109-135.
- ชายชาญ นิตการราวี. “โนเบลสันติภาพ ระหว่างพม่าและจีน.” สยามรัฐ (20 ตุลาคม 2534) : 1, 14.
- _____. “สงครามนองเลือดในพม่า.” สยามรัฐวิเคราะห์ (4 กันยายน 2533) : 4.
- ไชยวัฒน์ ขนเปี่ยม. “ความยุ่งเหยิงทางเศรษฐกิจในพม่า.” สยามรัฐ (1 กันยายน 2531) : 3.
- _____. “พม่ากับอาเซียนนโยบายสร้างสรรค์.” สยามรัฐ (11 ตุลาคม 2534) : 2.
- _____. “พม่า/การเก็บกดประชาชน.” สยามรัฐ (1 กรกฎาคม 2532) : 8.
- _____. “พม่า/แผนใหม่ของอูเนวิน.” สยามรัฐ (26 สิงหาคม 2530) : 12.
- _____. “พม่า-เมื่อถึงวันเลือกตั้ง.” สยามรัฐ (22 พฤษภาคม 2533) : 12.
- _____. “พม่า/วิธีการปฏิรูปเศรษฐกิจ.” สยามรัฐ (7 กันยายน 2530) : 12.
- _____. “พม่า/แสงสว่างแห่งประชาธิปไตย.” สยามรัฐ (3 สิงหาคม 2531) : 12.
- _____. “เลือกตั้งพม่า/เสรี? ยุติธรรม.” สยามรัฐ (13 พฤษภาคม 2533) : 12.
- ทวีป วรติล. “ประชาธิปไตยของคณะทหารพม่า.” สยามรัฐ (8 มีนาคม 2532) : 9.
- _____. “เศรษฐกิจพม่า : สังคมนิยมหรือทุนนิยมของรัฐ.” มติชน (6 กันยายน 2531) : 9.

“ท่าทีของรัฐบาลไทยต่อกรณีพม่า : ยังก้อยู่ใกล้ยิ่งต้องระวัง.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (21-27 สิงหาคม 2531) : 9.

ทรายแก้ว ชูทรัพย์. “สหภาพพม่า.” เอเชียรายปี (2534) : 1-14.

“ทิศทางประชาธิปไตยกับอนาคตของพม่า.” มติชน (16 ธันวาคม 2533) : 7.

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. “พม่าบนทางสามแพร่ง.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (23-29 ตุลาคม 2531) : 29-31.

“นศ.พม่าเข้ากรุงเทพฯ ใครอยู่เบื้องหลัง.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (16-22 ตุลาคม 2531) : 21-22.

“นายเข้ม เย็นยิ่ง แห่งพม่า.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (14-20 สิงหาคม 2531) : 21-22.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. “ศาลาที่ซึกเสียม.” มติชน (26 ตุลาคม 2534) : 9.

“บันทึกการอภิปรายเรื่อง : สถานการณ์ในพม่า.” เอเชียปริทัศน์ 9 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2531) : 36-43.

“บริษัททุนไทยในพม่า : นโยบายรวบหัวรวบหาง กินกลางไม่เหลือซาก.” สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ 8 (21 ตุลาคม 2534) : 8-21.

“ปัญหากระทบกระทั่งไทย-เมียนมา ไม่หมดชนกลุ่มน้อยไม่หมดปัญหา.” หลักไท 8 (11-23 กรกฎาคม 2532) : 18-21.

“ปัญหาหาเสพคิดในพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 17 (3-9 เมษายน 2535) : 387-391.

ประสงค์ สุนศิริ. “ปัญหาการรุกร้าอธิปไตยตามแนวชายแดน.” จิตวิทยาความมั่นคง (2528) : 312-329.

_____ . “ประเทศรอบบ้านกับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย.” จิตวิทยาความมั่นคง (2529) : 268-287.

“พม่า ช่วงชิงการนำ.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (18-24 กันยายน 2531) : 19-20.

“พม่าแดนประหาร.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (25 กันยายน-1 ตุลาคม 2531) : 25-27.

“พม่าฟางเส้นสุดท้าย.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (14-20 สิงหาคม 2531) : 20-21.

“พม่าวันนี้เดินไปทางไหน.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (19-25 มีนาคม 2532) : 6-7.

“พม่า หลังเนวินลาออก.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (31 กรกฎาคม-6 สิงหาคม 2531) : 19-20.

พันธุ์สุรย์ ฤดาวัลย์, ม.ล. “นโยบายต่างประเทศของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน.” จิตวิทยาความมั่นคง (2533) : 321-338.

- พิสันธ์ ปลัดสิงห์. “ตกลงพม่าขอให้ระวังไว้.” สยามรัฐ (18 มกราคม 2530) : 3.
- “ภาวะเศรษฐกิจครึ่งปีมังกรทองของไทย พลิกโฉมศักราชใหม่สู่ประเทศแอฟริกาใต้.” ประชาชาติ
ธุรกิจฉบับพิเศษ (2531) : 67-81.
- “มาตรการแก้ไขปัญหาน้ำขาดแคลน.” สยามจดหมายเหตุ 14 (27 มกราคม-2 กุมภาพันธ์
2532) : 126-127.
- ม้าศึก สวนควนปิ่น. “เรื่องของพม่า 1.” สยามรัฐ (10 สิงหาคม 2531) : 3.
_____ . “เรื่องของพม่า 2.” สยามรัฐ (11 สิงหาคม 2531) : 3.
- “รอยร้าวในกองทัพพม่า.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 36 (10 กันยายน 2532) : 29-30.
- รัตน์ะ ยาวะประกาย. “การค้านำการทหาร.” หลักไท 8 (29 พฤษภาคม-4 มิถุนายน 2532)
: 56.
- “ลำดับเหตุการณ์ความไม่สงบในประเทศพม่า.” เอเชียปริทัศน์ 9 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2531)
: 44-52.
- “สู่ทางในการลงทุนและทำการค้าในพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 14 (21-27 เมษายน 2532) :
466-467.
- วิชัย สุวรรณบรรณ และ ณรงค์ สุทธิรักษ์. “สัมปทานเหมืองถ่านไม้เมืองพม่า ผลประโยชน์กับ
กฎหมายป่าไม้ไม่เคยปราณีใคร.” ฐานเศรษฐกิจ (13-18 มีนาคม 2532) : 10.
- วิชัย อากามงคล. “มองเมืองพม่า...จาก 4 วันที่ได้ไปสัมผัสมา.” สยามรัฐ (29 พฤษภาคม 2532)
: 6.
- วิชาการธนาคารกสิกรไทย, ฝ่าย. “ป่าไม้พม่า : ธุรกิจที่มาลงทุน.” สยามรัฐ (22 มกราคม 2533)
: 6.
- ศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์. “พม่าปิดถนนไปสู่สังคมนิยม.” มติชน (26 ธันวาคม 2531) : 9.
- “ศึกชนกลุ่มน้อย กะเหรี่ยงรังแกมอญ.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (7-13 สิงหาคม 2531) :
15-16.
- “เศรษฐกิจของพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 13 (23-29 กันยายน 2531) : 1082-1083.
- “เศรษฐกิจของสหภาพพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 15 (16-22 พฤศจิกายน 2533) : 1305-
1307.
- _____ . สยามจดหมายเหตุ 15 (23-29 พฤศจิกายน 2533) : 1334-1336.
- “สถานการณ์วันวายในพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 13 (19-25 สิงหาคม 2531) : 947-950.
_____ . สยามจดหมายเหตุ 13 (26 สิงหาคม-1 กันยายน 2531) : 978-980.

สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร. “ปัญหาเขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน.” จิตวิทยาความมั่นคง (2526) : 273-304.

“สหรัฐอเมริกาเข้าสอด หนุนล้มรัฐบาลเนวิน.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (18-24 กันยายน 2531) : 20.

สายหยุด เกิดผล. “ปัญหาความมั่นคงชายแดนไทย-พม่าในเขตภาคเหนือของไทย.” จิตวิทยาความมั่นคง (2528) : 330-345.

สุธี สุทธธา. “เรื่องของพม่าก้าวหนึ่งก้าวใหญ่ของการเปลี่ยนแปลง.” มติชน (1 ตุลาคม 2531) : 9.

“เหตุไม่สงบชายแดนไทย-พม่า.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 36 (16 กรกฎาคม 2532) : 2.

เหลียม เมืองขวาง. “ระว่างเผด็จการแบบพม่า.” สยามรัฐ (25 กันยายน 2530) : 9.

อรรถวิบูล ศรีสุวรรณนท์. “พม่าเสียเมือง ปฏิวัติประชาธิปไตยหรือปฏิรูปสังคมนิยม.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (21-27 สิงหาคม 2531) : 17-20.

_____ . “สถานการณ์ในพม่าการเปลี่ยนแปลงที่บังคับให้ไทยต้องเปลี่ยนจุดยืน.” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (28 สิงหาคม-3 กันยายน 2531) : 18-20.

“อุตสาหกรรมน้ำมันของพม่า.” สยามจดหมายเหตุ 16 (1-7 มีนาคม 2534) : 243-245.

หนังสือพิมพ์

ฐานเศรษฐกิจ (1-6 พฤษภาคม 2532) : 19.

_____ . (26 มิถุนายน-1 กรกฎาคม 2532) : 1, 15.

_____ . (12-18 มีนาคม 2533) : 1, 19.

ประชาชาติธุรกิจ (25-27 มกราคม 2532) : 1, 4.

_____ . (15-17 กุมภาพันธ์ 2532) : 1, 17.

_____ . (16-18 พฤศจิกายน 2532) : 39-40.

_____ . (19-22 พฤศจิกายน 2532) : 39-40.

ผู้จัดการ (18-24 ธันวาคม 2532) : 15.

มติชน (26 กรกฎาคม 2531) : 4.

_____ . (27 กรกฎาคม 2531) : 4, 8, 6.

_____ . (28 กรกฎาคม 2531) : 6.

- _____ . (15 กรกฎาคม 2531) : 1, 22.
 _____ . (13 กันยายน 2532) : 5.
 _____ . (1 มิถุนายน 2533) : 7.
 _____ . (2 มิถุนายน 2533) : 7.
 _____ . (3 มิถุนายน 2533) : 7.
 _____ . (12 มิถุนายน 2533) : 7.
 _____ . (15 กรกฎาคม 2533) : 7.
 _____ . (26 กรกฎาคม 2533) : 4, 7.
 _____ . (30 กรกฎาคม 2533) : 7.
 _____ . (27 สิงหาคม 2533) : 7.
 _____ . (24 ตุลาคม 2533) : 7.
 _____ . (30 ตุลาคม 2534) : 3.

สยามจดหมายเหตุ 5 (13-19 มิถุนายน 2523) : 678.

- _____ . 13 (25 พฤศจิกายน-1 ธันวาคม 2531) : 1328.
 _____ . 13 (2-8 ธันวาคม 2531) : 1349.
 _____ . 14 (24-30 มีนาคม 2532) : 350.
 _____ . 14 (11-17 สิงหาคม 2532) : 909.
 _____ . 14 (8-14 กันยายน 2532) : 1023.
 _____ . 15 (16-22 กุมภาพันธ์ 2533) : 217.
 _____ . 15 (16-22 พฤศจิกายน 2533) : 1294, 1310.
 _____ . 15 (14-20 ธันวาคม 2533) : 1412.
 _____ . 16 (11-17 มกราคม 2534) : 30.
 _____ . 17 (28 กุมภาพันธ์-5 มีนาคม 2535) : 251-252.
 _____ . 17 (6-22 มีนาคม 2535) : 258.

สยามรัฐ (1 กรกฎาคม 2530) : 12.

- _____ . (8 สิงหาคม 2531) : 3.
 _____ . (27 สิงหาคม 2531) : 1, 16.

เอกสารอื่น ๆ

- การต่างประเทศ, กระทรวง. มาตรา 4004 ว่าด้วยการห้ามนำเข้าสินค้าทุกชนิดที่มีแหล่งกำเนิดจากพม่า. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการต่างประเทศ, 2533. (ไม่ตีพิมพ์)
- _____. ร่างกฎหมายห้ามนำเข้าสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดจากพม่าของสหรัฐ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการต่างประเทศ, 2533. (ไม่ตีพิมพ์)
- _____. สาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพพม่า. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการต่างประเทศ, 2530. (อัดสำเนา)
- _____. สำเนาคำแถลงของวุฒิสมาชิก มอยนิฮันต่อคณะกรรมการการค้า. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการต่างประเทศ, 2533. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- ขจัตถัย บุรุษพัฒน์. เอกสารประกอบคำบรรยายปัญหาชายแดนของไทย. 2536. (อัดสำเนา)
- จิตวิทยาความมั่นคง, สถาบัน. คู่มือศึกษาพื้นที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2532. (อัดสำเนา)
- ชัยโชค จุลศิริวงศ์. “ปัจจัยกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า.” ในเอกสารการสอนแบบฝึกปฏิบัติชุดวิชาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.
- _____. ปัญหาความขัดแย้งในสหภาพเมียนมาร์. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. (อัดสำเนา)
- _____. สถานการณ์ด้านการเมืองของพม่าในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. (อัดสำเนา)
- ถนอม เจริญลาภ. เอกสารประกอบการบรรยายสภาพทางภูมิศาสตร์และปัญหาเขตแดนทางทะเลของอ่าวไทยและทะเลอันดามัน. 2532. (อัดสำเนา)
- บุษกร กาญจนจारी. “พม่า.” เอกสารประกอบคำบรรยายประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. (อัดสำเนา)
- ปรีชา บุญรอด. ปัญหาด้านความมั่นคงระหว่างไทย-พม่า. 2534. (อัดสำเนา)
- พาณิชย์กิจต่างประเทศ, กอง. “ข้อมูลการค้าระหว่างไทยและสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า.” กรุงเทพมหานคร : กองพาณิชย์กิจต่างประเทศ, 2532. (พิมพ์ดีด)

- รักษาความปลอดภัย, ศูนย์, กองบัญชาการทหารสูงสุด. “สรุปข่าวความมั่นคงด้านสหภาพพม่า ฉบับที่ 9.” กรุงเทพมหานคร : ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2532. (อัดสำเนา)
- วิจักร วิเศษน้อย. การค้าชายแดนไทย-พม่า. เชียงราย : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย, 2534. (อัดสำเนา)
- สมจิตต์ สาสน์รักกิจ. “นโยบายต่างประเทศของไทยต่อปัญหาแก้มพูซา สมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

สัมภาษณ์

- ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ. สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2535.
- ชวลิต ยงใจยุทธ. สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2535.
- ธนพันธ์ ศรีสาร. ผู้อำนวยการกอง 5 สภาความมั่นคงแห่งชาติ. สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2535.
- ประจักษ์พงษ์ ไทยกลาง. หัวหน้าฝ่ายด่านป่าไม้ กองคุ้มครอง กรมป่าไม้. สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2535.
- ประพาส ลิ้มปะพันธุ์. สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2535.
- ศรันย์ เพ็ชรพิรุณ. หัวหน้าฝ่ายประมงระหว่างประเทศ กรมประมง. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2535.

ภาษาอังกฤษ

หนังสือ

- Couloumbis, Theodore A. and Wolfe, James H. **Introduction to International Relations : Power and Justice.** Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, Inc., 1978.
- Cranston, Maurice. **What are Human Right?** London : The Bodley Head Ltd., 1973.
- Dougherty, James E and Pfaltzgraff. **Contending Theories of International Relations : A Comprehensive Survey.** New York : Harper & Row Publishers, 1981.

- Frankel, Joseph. **International Relations in a Changing World**. Oxford, New York : Oxford University Press, 1979.
- Lerche, Charles O. Jr. and Said, Abdul A. **Concept of International Politics**. New Jersey : Prentice Hall, Inc., 1963.
- Lintner, Bertil. **The Rise and Fall of the Communist Party of Burma (CPB)**. New York : Cornell University, 1990.
- Reizel, William. **United States Foreign Policy**. Washington D.C. : The Brookings Institution, 1962.
- Rosenau, James N. **International Encyclopedia of the Social Science**. New York : The Macmillan Company & The Free Press, 1968.
- . **International Politics and Foreign Policy**. New York : The Free Press, 1961.
- The Union of Myanmar : 44th Anniversary of Independence 4th January, 1992**. Bangkok : The Nation, 1992.

บทความ

- “Black Market Holds Hope for Revival.” **Far Eastern Economic Review** 141 (25 August 1968) : 13.
- “Burma.” **EIU Country Report** 1 (1990) : 24-36.
- Holloway, Nigel. “Japan Recognises Military Regime in Rangoon : Muted Harping.” **Far Eastern Economic Review** 143 (16 March 1989) : 20-21.
- . “Japan to the Rescue.” **Far Eastern Economic Review** 141 (25 August 1988) : 10-11.
- Lintner, Bertil. “Arrest and Jailing Concern Aid Donors Tightening the Noose.” **Far Eastern Economic Review** 146 (19 October 1989) : 19.
- . “Burma’s Contraband Trade with China is Booming of the Busy Border.” **Far Eastern Economic Review** 144 (8 June 1989) : 104-105.
- . “Chinese Arms Supply Suggests SLORC Digging in Lock and Load.” **Far Eastern Economic Review** 149 (13 September 1990) : 28

- Lintner, Bertil. "Divergent Reaction to Rangoon's Instability Different Strokes." *Far Eastern Economic Review* 143 (23 February 1989) : 12-13.
- _____. "Foreign Moves to Impose Sanctions Likely to Fail Block and Tackle." *Far Eastern Economic Review* 150 (11 October 1990) : 26.
- _____. "India Concerned at Growing Sino-Burmese Ties Tugging the Tiger's Tail." *Far Eastern Economic Review* 146 (16 November 1989) : 19-20.
- _____. "Ne Win's Successor Resigns Following Continued Violent Protests Burma at Breaking Point." *Far Eastern Economic Review* 141 (25 August 1988) : 10.
- _____. "Passing in the Dark : Singapore is Accused of Supply Military Regime with Arms." *Far Eastern Economic Review* 142 (3 December 1988) : 17.
- _____. "Rangoon Rejects Thai Offer to Help End Civil-War." *Far Eastern Economic Review* 144 (15 June 1989) : 27.
- _____. "Rebel Groups Brace for Imminent Army Offensive Season of Fear." *Far Eastern Economic Review* 150 (27 December 1990) : 19-20.
- _____. "Remnants of the CPB Quietly Retired Put out to Grass." *Far Eastern Economic Review* 145 (24 August 1989) : 28.
- _____. "Thais Get Tough with Fugitive Burmese Students Less Than Welcome." *Far Eastern Economic Review* 143 (12 January 1989) : 13.
- _____. "Then Three were Two Veteran Aung Gyi Leaves Main Opposition Party." *Far Eastern Economic Review* 142 (29 December 1988) : 22.
- _____. "Using the Aid Weapon International Recognition Eludes the Military Government." *Far Eastern Economic Review* 142 (17 November 1988) : 34.
- Lintner, Bertil and Tasker, Rodney. "Military Given Pretext to Cling on to Power Excuses to Order." *Far Eastern Economic Review* 149 (23 August 1990) : 13.
- Lintner, Bertil and Tasker, Rodney. "Military Rules Seek to Stall Power Transfer the Plot Thickens." *Far Eastern Economic Review* 148 (21 June 1990) : 21-22.

Paisal Sricharatchanya. "Ambitious Thinking behind Indochina, Burma Links the Golden Land." *Far Eastern Economic Review* 143 (23 February 1989) : 11-12.

_____. "Thai Smiles for Saw Maung Military Chief Chaovalit Leads a Delegation to Rangoon." *Far Eastern Economic Review* 142 (29 December 1988) : 21-22.

Tasker, Rodney. "Karen Fighters Face Danger from Two Fronts State of Siege." *Far Eastern Economic Review* 150 (27 December 1990) : 20-21.

เอกสารอื่น ๆ

Bangkok Post (20 September 1988) : 3.

_____. (8 January 1989) : 2, 4, 9.

_____. (12 January 1989) : 3.

_____. (24 January 1989) : 3.

_____. (25 February 1989) : 3.

_____. (12 April 1989) : 1, 6.

_____. (14 April 1989) : 1, 3.

_____. (21 April 1989) : 6.

_____. (13 November 1989) : 1.

_____. (14 November 1989) : 1.

_____. (1 February 1990) : 4.

_____. (7 December 1990) : 2.

Far Eastern Economic Review 143 (2 March 1989) : 14.

Memorandum of Understanding on the Establishment of the Joint Thai - Union of Myanmar Commission on Trade. 2 February 1990. (Unpublished Manuscript) Planning and Finance, Ministry. **Review of the Financial, Economic and Social Conditions for 1991/92.** Yangoon : Ministry of Planning and Finance, 1991.

"Report on the Damages Incurred from the Fighting Along the Border " Paper

Presented at **The 1st Meeting of the Thai - Myanmar Regional Border Committee**. Chiangmai, Thailand. 19-21 September 1989. (Unpublished Manuscript)

Szteinbok, Marina. **Lawasia Human Rights Newsletter : Burma in 1988**. N.S.W., Australia
: The Lawasia Human Rights Committee, 1988.

The Nation (4 February 1987) : 4-5.

_____ . (13 December 1988) : 4.

_____ . (15 December 1988) : 1.

_____ . (11 January 1989) : 2.

_____ . (17 January 1989) : 3.

_____ . (24 February 1989) : 2.

_____ . (1 March 1989) : 8.

_____ . (11 April 1989) : 2.

_____ . (2 May 1989) : 2.

The Union of Burma Foreign Investment Law. 30 November 1988.

ภาคผนวก

อนุสัญญาระหว่างกษัตริย์กับข้าหลวงใหญ่แห่งอินเดีย ว่าด้วย
เรื่อง กำหนดเขตแดนบนผืนแผ่นดินใหญ่ ระหว่างราชอาณาจักรสยาม
และ มณฑลของอังกฤษ คือเทนเนสเซอร์ิม
ลงนาม ณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1868
แลกเปลี่ยนสัตยาบัน ณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ.1868
(พ.ศ. 2411)

ความสัตยาบันพร้อมกันเจ้าพระยาศรีสุริยวงษ์ ที่สมุหพระกระลาโหม
ซึ่งได้บังคับหัวเมืองเขตรแดนกรุงสยามได้เจียงตวันตก เจ้าพระยาภูธราภัย
ที่สมุหนายก ซึ่งได้บังคับหัวเมืองเขตรแดนกรุงสยามฝ่ายเหนือเจียงตวันตก
ได้ถืออำนาจเดิมแต่พระบาทเซอร์ยอนแลร์คมีवालเรนธ ไวสะรอยอินเดีย
พร้อมกันทำสัญญาด้วยเรื่องที่เขตรแดนบนบก กรุงสยามกับแคนนาดาแรมซึ่ง
เป็นแวนแคว้นของอังกฤษโดยมีสำคัญ

ฝ่ายเหนือ เอล้าน้ำที่ไทยเรียกชื่อแม่เมย พม่าเรียกทองยิง ล้าน้ำนั้น
เป็นกลาง จนสิ้นปลายน้ำถึงเขาปะวอเขตรแดนฝ่ายไทยอยู่ฝั่งวันออก เขตร
แดนฝ่ายอังกฤษอยู่ฝั่งวันตกตั้งแต่เขาปะวอมาถึงเขาที่ไทยเรียกว่ากระดุกหมู
พม่าเรียกหมูกะดกทองแขวงเมืองสี่ะวัดสำคัญเขาเป็นเขตรแดน ตั้งแต่เขา
หมูกะดกทองถัดมาข้ามปลายแม่น้ำทองครอแล ปลายล้าน้ำแม่กระษัตรจนถึง
ยอดเขาปลายน้ำไหลออกทั้งสองฝ่าย คือแม่น้ำปาลิชาและแม่น้ำกระทา ตั้งแต่
ยอดเขานั้นมาถึงถ้าเขาแดงแขวงเมืองชุมพร สำคัญเขาเป็นแดนมีปลายน้ำไหล

ออกทั้งสองฝ่าย ตั้งแต่เขาถ้ำแดงตามเขาแดนใหญ่มาจนถึงปลายน้ำกะโนเปน
 เขตแดนมาจนถึงปากน้ำปากจั่น ลำแม่น้ำปากจั่นเปนกลาง เปนเขตแดน
 ฝ่ายละฟาก เกะโนแม่น้ำปากจั่นริมฝั่งข้างอังกฤษเปนของอังกฤษ ริมฝั่งข้าง
 ไทยเปนของไทย เกะขวางน้ำมะลิวันเปนของไทย แม่น้ำปากจั่นฝั่งตะวันตก
 เปนของอังกฤษ ตลอดถึงปลายแหลมวิกตอเรีย ฝั่งตะวันออกไปเปนของไทย

ทั้งสิ้นสัญญานี้ได้ทำไว้เปนอักษร { สยาม
 ให้เปนที่สังเกตเขตแดนไทยกับ
 อังกฤษ

อังกฤษสืบต่อไปพายหน้าไม่สิ้นสุด ได้มีจดหมายกำหนดแลติตุตลอนติตุตบอก
 ตวันตก ตวันออกฝ่ายเหนือ ฝ่ายใต้ แลที่แลเขากองหินแขนงเมืองนั้น ๆ ซึ่ง
 เปนสำคัญร้อยติดอยู่กับหนังสือสัญญานี้ แลหนังสือสัญญานี้ในกำหนด 6
 เดือน กอมมิสเนอฝ่ายอังกฤษจะส่งแผนที่สองฉบับมาสอบกับแผนที่ที่มีเส้น
 แดงซึ่งได้ลงชื่อประทับตราไว้ทั้งสองฝ่ายครั้งนี้ ถ้าถูกต้องดีแล้ว คอเวอน-

แมนตฝ่าย { สยาม
 จึงจะริตไฟเปนอันสำเร็จได้ลงชื่อประทับตราทั้งสองฝ่ายที่
 อังกฤษ

กรุงเทพฯ ณ วัน 1⁵ 3 ค่ำ ปีเถาะนพศก ศักราช 1229 ปี ตรงกับวันที่ 8
 เดือนเพ็ญรวารี คฤศตศักราช 1868 ปี

ตรา	ตรา	(เซ็น) เจ้าพระยาศรีสุริยวงษ
พระคชศรีหิใหญ่	พระราชศรีหิใหญ่	(เซ็น) เจ้าพระยาภูธราภัย
ตรา		A.H. Bagge.

โครงการหนังสือ

ชุด “ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

Publication Series : “Thailand’s Neighbors in Southeast Asia”

1.	พิชณู
Pisanu	สุวรรณะชญ
Suvanajata	สามทศวรรษอาเซียน
<i>ASEAN in Three Decades</i>
2.	เวณิกา
Venika	บุญมาคลี่
Boonma-klee	พม่า : นโยบายต่างประเทศไทยสมัย
พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
<i>Burma : Thai Foreign Policy under the
Chatichai Choonhavan’s Government</i>
3.	สมโชค
Somchoke	สวัสดิร์ภักย์
Sawasdiruk	ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า-กะเหรี่ยง
<i>Thai-Burmese-Karen Relations</i>
4.	นคร
Nakorn	พันธุ์ณรงค์
Punnarong	ปัญหาชายแดนไทย-พม่า
<i>Problems on Thai-Burmese Border</i>
5.	เชิดเกียรติ
Cherdkiat	อัครถาวร
Atthakor	ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม
<i>Communist Movement in Vietnam</i>
6.	นภดล
Nophadol	ชาติประเสริฐ
Chartprasert	เจ้านโรดม สีหนุกับนโยบายความเป็นกลาง
ของกัมพูชา
<i>Norodom Sihanouk and Cambodian
Non-alignment Policy</i>
7.	ทวีเกียรติ
Twekiat	เจนประจักษ์
Janprajak	ข้อพิพาทเขตแดนไทย-ลาว
<i>Thai-Lao Boundary Disputes</i>
8.	กรรณิการ์
Kannikar	จุฑามาศ สุมาลี
Chuthamas Sumali	ยะวา-ชาวในบางกอก
<i>The Javanese in Bangkok</i>
9.	ศุสดี
Pussadee	จันทวิมล
Chandavimol	เวียดนามในเมืองไทย
<i>The Vietnamese in Thailand</i>

10.	สุภรณ์
Suporn	โอเจริญ
Ocharoen	มอญในเมืองไทย
<i>The Mons in Thailand</i>
11.	ชนิดา
Chanida	ตั้งถาวรสิริกุล
Tangtavongsirikun	สัญลักษณ์ผ้าลาวเวียงจันทน์
<i>Symbolism of Lao Textiles</i>
12.	ณัชชา
Nat-cha	เลาหสิรินาด
Laohasirinadh	สิบสองพันนา : รัฐจารีต
<i>Sipsongpanna : The Traditional State</i>
13.	ชวลีย์
Chawalee	ณ ถกลาง
Na Thalang	ประเทศราชของสยามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
<i>Siamese Vassal States under King Rama V</i>
14.	บังอร
Bung-on	ปิยะพันธ์
Piyabhan	ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์
<i>The Lao in Early Bangkok</i>
15.	กิตติมา
Kittima	จันทร์ตรี
Chantri	ช่องแคบมะละกา-มาเลเซีย-อินโดนีเซีย
<i>The Malacca Straits-Malaysia-Indonesia</i>
16.	พัชรินทร์
Patcharin	สวนจิตะปัญญา
Suantidapanya	มาเลเซีย : เอกภาพกับการศึกษา
<i>Malaysia : Unity and Education</i>
17.	ศิริพร
Siriporn	สมัครสมโสสร
Smaksmosorn	บรูไน : อาณานิคมของอังกฤษ
<i>Brunei : The British Colonization</i>
18.	กัญญรัตน์
Kanyarat	เวชศาสตร์
Vechasat	ศรีธนนชัยในอุษาคเนย์
<i>Srithanonchai in Southeast Asia</i>
19.	อรอนงค์
Ornanong	น้อยวงศ์
Noiwong	กัมพูชา : นโยบายต่างประเทศไทยสมัย
พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
<i>Cambodia : Thai Foreign Policy under
the Prem Tinsulanond's Government</i>
20.	กรรณิการ์
Kannikar	สาทรปรุง
Sartraproong	ราชาธิราช สามก๊ก และไซอัน
: โลกทัศน์ชนชั้นนำไทย
<i>Rajadhiraja Samkok and Saihan
: World Views of the Thai Elites</i>

พม่า : นโยบายต่างประเทศไทยสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

สำหรับหนังสือของ เวณิกา บุญมาคลี่ เรื่อง *พม่า : นโยบายต่างประเทศไทยสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ* เป็นการนำเสนอให้เห็นว่า นโยบายต่างประเทศของไทยสมัยนี้ต่อรัฐบาลทหารพม่า (SLORC) นั้น มุ่งเน้นการเป็นมิตรเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจการค้า โดยเฉพาะการค้าไม้ และการประมง นอกจากนี้ยังเพื่อผลประโยชน์ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ และเพื่อเปิดโอกาสให้ไทยสามารถโน้มน้าวให้รัฐบาลทหารของพม่ายุติพฤติกรรมการละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกด้วย

หนังสือเล่มนี้ยังตั้งข้อสังเกตให้เห็นว่า นโยบายการเปิดการค้ากับรัฐบาลทหารพม่านั้นเป็นไปเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม เช่น นักการเมือง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมือง และนักการทหาร จึงนับว่าหนังสือเล่มนี้ให้ฐานข้อมูลและประเด็นศึกษาในเรื่องนี้ได้อย่างมีคุณค่ายิ่ง

ชาลวิทย์ เกษตรศิริ

กาญจณี ละอองศรี

บรรณาธิการโครงการหนังสือชุด

“ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

SOUTHEAST ASIA

อุษาคเนย์

ISBN 974-89554-7-8

สร้างสรรค์ปัญญา เพื่อพัฒนาประเทศ